

Den Europæiske Unions Tidende

C 211

51. årgang

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

19. august 2008

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
III	<i>Forberedende retsakter</i>	
	DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG	
	444. plenarforsamling den 22. og 23. april 2008	
2008/C 211/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen — Konkurrencedygtige europæiske regioner takket være forskning og innovation — Et bidrag til større vækst og flere og bedre arbejdspladser« KOM(2007) 474 endelig	1
2008/C 211/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om beskyttelse af fodgængere og andre bløde trafikanter« KOM(2007) 560 endelig — 2007/0201 (COD)	9
2008/C 211/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om typegodkendelse af motorkøretøjer og motorer med hensyn til emissioner fra tunge erhvervskøretøjer (Euro VI) og om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer« KOM(2007) 851 endelig — 2007/0295 (COD)	12
2008/C 211/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om førerværn på landbrugs- og skovbrugshjultraktorer (statisk afprøvning)« (Kodificeret udgave) KOM(2008) 25 endelig — 2008/0008 (COD)	17
2008/C 211/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »En fremtidig energipolitik for EU«	17

DA

Pris:
18 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

2008/C 211/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/54/EF om fælles regler for det indre marked for elektricitet« — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/55/EF om fælles regler for det indre marked for naturgas« — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af etagentur for samarbejde mellem energimyndigheder« — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1228/2003 om betingelserne for netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling« — »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1775/2005 om betingelserne for adgang til naturgastransmissionsnet« KOM(2007) 528 endelig — 2007/0195 (COD) — KOM(2007) 529 endelig — 2007/0196 (COD) — KOM(2007) 530 endelig — 2007/0197 (COD) — KOM(2007) 531 endelig — 2007/0198 (COD) — KOM(2007) 532 endelig — 2007/0199 (COD)	23
2008/C 211/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En integreret EU-havpolitik« KOM(2007) 575 endelig	31
2008/C 211/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1172/98 om statistisk registrering af vejgodstrafikken, for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen« KOM(2007) 778 endelig — 2007/0269 (COD)	36
2008/C 211/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Små, miljøbevidste og konkurrencedygtige — Et program, der skal hjælpe små og mellemstore virksomheder med at overholde miljølovgivningen« KOM(2007) 379 endelig — SEK(2007) 906, SEK(2007) 907 og SEK(2007) 908	37
2008/C 211/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om gennemgangen af henstilling 2001/331/EF om mindstekrav for miljøinspektioner i medlemsstaterne« KOM(2007) 707 endelig	40
2008/C 211/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om levnedsmidler bestemt til særlig ernæring (Omarbejdning)« KOM(2008) 3 endelig — 2008/0003 (COD)	44
2008/C 211/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol/Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 338/97 om beskyttelse af vilde dyr og planter ved kontrol af handelen hermed for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen« KOM(2008) 104 endelig — 2008/0042 (COD)	45
2008/C 211/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol/Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 79/409/EØF om beskyttelse af vilde fugle, for så vidt angår udøvelsen af de gennemførelsesbestemmelser, der tillægges Kommissionen« KOM(2008) 105 endelig — 2008/0038 (COD)	46

2008/C 211/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. .../... om ændring af forordning (EF) nr. 999/2001 (fastsættelse af regler for forebyggelse af, kontrol med og udryddelse af visse transmissible spongiforme encephalopatiser) for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen« KOM(2008) 53 endelig — 2008/0030 (COD)	47
2008/C 211/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Mod fælles principper for flexicurity: Flere og bedre job ved hjælp af fleksibilitet og sikkerhed« KOM(2007) 359 endelig	48
2008/C 211/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Bekæmpelse af den kønsbestemte lønforskel« KOM(2007) 424 endelig	54
2008/C 211/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forebyggelse af terrorisme og voldelig radikaliserings«	61
2008/C 211/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om andre momssatser end normalsatser for moms« KOM(2007) 380 endelig — SEK(2007) 910	67
2008/C 211/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Strategien for regionerne i den yderste periferi: Resultater og fremtidsudsigter« (KOM(2007) 507 endelig)	72
2008/C 211/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Foreningsfrihed i Middelhavspartnerlandene«	77
2008/C 211/21	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forhandlinger om nye handelsaftaler: EØSU's holdning«	82
2008/C 211/22	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen: »Partnerskab om formidling af EU«« KOM(2007) 568 & Bilag KOM(2007) 569	90

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

444. PLENARFORSAMLING DEN 22. OG 23. APRIL 2008

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen — Konkurrencedygtige europæiske regioner takket være forskning og innovation — Et bidrag til større vækst og flere og bedre arbejdspladser«

KOM(2007) 474 endelig

(2008/C 211/01)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 16. august 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen — Konkurrencedygtige europæiske regioner takket være forskning og innovation — Et bidrag til større vækst og flere og bedre arbejdspladser.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Antonello Pezzini til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 130 stemmer for og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU's uforbeholdne støtte til Kommissionens initiativ er betinget af, at der ikke kun ses på problemerne på efterspørgselssiden, men også — og især — at udbuddet optimeres for at undgå fiaskoer og bureaukrati.

1.2 EØSU er helt overbevist om, at fremme af initiativer på lokalt og regionalt plan og evnen til at forbinde dem i netværk med henblik på at gennemføre Lissabonstrategien er afgørende for, at fælles F&U-initiativer fører til oprettelse og udvikling af succesrige innovative virksomheder over hele EU. Ikke mindst er det afgørende for, at de regionale økonomiske og sociale aktører arbejder mod samme mål om bedre og flere arbejdspladser inden for rammerne af en bæredygtig og konkurrencedygtig udvikling.

1.3 EØSU understreger endnu engang vigtigheden af viden-trekanten — uddannelse, forskning og innovation — som er helt afgørende for øget vækst og beskæftigelse. EØSU mener endvidere, at det er af allerstørste vigtighed at fremskynde reformer, fremme den faglige ekspertise på de videregående uddannelser og i samarbejdet mellem universiteter, forsknings-centre og virksomheder samt sikre, at alle uddannelsesinstituti-oner fuldt ud udfylder deres rolle med hensyn til fremme af

kreativitet og innovation især på regionalt og lokalt niveau. Dette gælder især de regioner — Euregio — hvor netværk mellem naboer og samarbejdspartnere forbinder områder, som rækker ud over de nationale grænser.

1.4 EØSU mener, at der fra alle sider bør sættes mere proak-tivt ind for i højere grad end nu at fremme europæiske regioners konkurrenceevne og økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæs-sige udvikling på en koordineret måde med det formål at opnå de bedst mulige konkrete resultater i forbindelse med opfyl-delsen af Lissabonstrategiens målsætninger.

1.5 EØSU er helt enig i Kommissionens diagnose af mang-lerne ved den fælles, samordnede brug af fællesskabsinstrumen-terne, men konstaterer med beklagelse, at dette centrale spørgsmål efter 10 år stadig befinder sig på analyseniveauet, uden at man har taget fat på problemets kerne, der er udvik-lingen af nye **simultaneous engineering**-kompetencer ⁽¹⁾ inden for forskellige indsatsområder på EU- og europæisk niveau.

1.6 EØSU mener, at en indsats på efterspørgselssiden er en nødvendig, men ikke en tilstrækkelig betingelse. Udvalget mener, at man nu bør lade talen om, at regionerne skal være mere fokuserede, forstumme og i stedet satse på:

⁽¹⁾ Som det er anvendt i Kommissionens dokument i betydningen »samtidig projektering«.

- en territorial strategi for forskning, teknologisk udvikling og innovation,
- konkrete overvejelser om det grænseoverskridende samarbejde (Euregio),
- en samordnet brug af fællesskabsinstrumenterne,
- bedre information om de muligheder, der findes på nationalt og europæisk niveau,
- en markant reduktion af de administrative byrder.

1.7 Ifølge EØSU er der på udbudssiden brug for mere gennemgribende tiltag. Det må derfor sikres, at alle de instrumenter, der er til rådighed for at øge de europæiske regioners konkurrenceevne, er lettilgængelige og indbyrdes sammenhængende, således at man får udryddet de juridiske hindringer og de tidsforskydninger, der er mellem projektivrksættelse og udbetaling af finansiell støtte.

1.8 EØSU mener, at det er nødvendigt, at der udarbejdes en praktisk europæisk vejledning, der i tabelform opsummerer:

- de forskellige typer af fællesskabs- og paneuropæiske foranstaltninger, der er til rådighed,
- forskellene mellem betingelserne for støtteberettigelse og bedømmelseskriterierne,
- det tidsmæssige sammenfald eller manglen herpå mellem procedurer og forvaltning,
- kompatibiliteten og komplementariteten mellem de mulige foranstaltninger.

1.9 Derudover mener EØSU, at man ikke længere kan udskyde en veldefineret og konkret fællesskabsindsats, hvis man skal opnå nye *simultaneous engineering*-kompetencer inden for forskellige indsatsområder og optimere og koncentrere ressourcerne i regionerne.

1.10 EØSU mener derfor, at det for at øge de europæiske regioners konkurrenceevne først og fremmest er vigtigt at løse de problemer, der knytter sig til de mange styringsniveauer for de forskellige foranstaltninger, der er til rådighed, og den manglende sammenhæng mellem foranstaltningerne, sådan som allerede foreslået af EØSU ⁽²⁾. Det foreslår, at der iværksættes et nyt initiativ Jasmine (*Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe*), som skal bygge bro over de eksisterende institutionelle kløfter på såvel efterspørgsels- som udbudssiden og afgørende mindske de administrative byrder.

1.11 Formålet med Jasmine bør være en bedre forståelse for og større overensstemmelse mellem den adfærd, som udvises af forskellige aktører, der deltager i en netværksforbundet beslutningsproces, inden for ens og sammenhængende regionale planlægningsrammer.

⁽²⁾ Jf. udtalelse, EUT C 44/1 af 16.2.2008, ordfører Wolf: »Udvalget anbefaler at udvikle klare og forståelige regler for Fællesskabets mangfoldige instrumenter til fælles F&U-støtte og -koordinering, herunder en sammenfattende oversigt (og brugsvejledning) over alle de støtte- og koordineringsinstrumenter samt -former, som er til rådighed i forbindelse med Kommissionens F&U-målsætninger ...«.

2. Indledning

2.1 De europæiske videnregioner står over for mange forandringer, der både rummer udfordringer, men også muligheder, som har indvirkning på deres evne til at opfylde målene i den reviderede Lissabonstrategi.

2.2 Forandringerne sker bl.a. som følge af:

— **Eksterne faktorer:** en forstærket globaliseringsproces, fremkomst af regioner i Europa med en stærk vækstdynamik, store stigninger i energipriser og råmaterialer, uforudsete videnskabelige og teknologiske fremskridt, internationaliseringen af innovation, problemer knyttet til klimaændringerne samt migrationstryk, som ofte ikke er styret eller ikke kan styres;

— **Interne faktorer:** befolkningens aldring, beskyttelse af miljøet og livskvaliteten, forældelse af produktionsudstyr og tjenesteydelser, moderniseringen af den offentlige sektor, den stadig større vekselvirkning mellem den nye viden, der opstår, og de til rådighed værende menneskelige ressourcer, evnen til kulturel udvikling og kreativitet, udviklingen af fælles fysiske og ikke-fysiske infrastrukturer på regionalt plan.

2.3 EØSU har flere gange haft lejlighed til at udtale sig om disse emner både på generelt plan i forbindelse med udviklingen af Lissabonstrategien og EU-politikkerne om forskning og innovation, miljøet og uddannelse og efteruddannelse og på mere specifikt plan.

2.4 Navnlig har EØSU understreget behovet for at »gøre det muligt for hele EU's område at tilpasse sig udfordringerne i den videnbaserede økonomi og dermed bidrage til, at alle regioner kan tage højde for målene fra Lissabon« ⁽³⁾.

2.5 Derudover har EØSU betonet, at »Den nye konfigurering af konkurrencemodellerne på det globale marked kræver omfattende ændringer. De nye integrerede platforme og netværkene skal håndtere emner som forskning og innovation, forvaltning af ny arbejdskraft, promovering og markedsføring, finans og kredit, logistik samt pleje af markeder og kundeservice« ⁽⁴⁾.

2.6 EØSU understreger, at det er overbevist om, at fremme af initiativer på lokalt plan og evnen til at forbinde dem i netværk med henblik på at gennemføre Lissabonstrategien er afgørende for at kunne fremme oprettelsen af innovative virksomheder inden for rammerne af en bæredygtig og konkurrencedygtig udvikling. Dette bør også og navnlig omfatte de regioner — Euregio — og aktiviteter, hvor netværk mellem naboer og samarbejdspartnere forbinder områder, som rækker ud over nationale grænser.

⁽³⁾ Jf. udtalelse, ordfører Malosse, EUT C 10/88 af 14.1.2004.

⁽⁴⁾ Jf. udtalelse, EUT C 255/1 af 14.10.2005.

2.7 I udtalelsen om grønbogen om nye perspektiver på det europæiske forskningsrum anbefalede EØSU, »at supplere det europæiske forskningsrum med et europæisk videnrum med henblik på at skabe et europæisk vidensamfund«, samtidig med at det anførte, at der var behov for »koordinering fra Kommissionens side med henblik på at opbygge effektive ledelses- og rådgivningsstrukturer samt en velfungerende tilrettelæggelse af arbejdet«⁽⁵⁾.

2.8 Endelig har EØSU understreget vigtigheden af videntrekanten, uddannelse, forskning og innovation, der har afgørende betydning for øget vækst og beskæftigelse. Det er derfor vigtigt at fremskynde reformer, fremme den faglige ekspertise på de videregående uddannelser og i samarbejdet mellem universiteter, forskningscentre og -virksomheder og sikre, at alle uddannelsesinstitutioner fuldt ud udfylder deres rolle med hensyn til at fremme kreativitet og innovation især på regionalt og lokalt niveau.

2.9 EØSU mener, at der fra alle sider bør sættes mere proaktivt og koordineret ind på at fremme de europæiske regioners konkurrenceevne og økonomiske, sociale og beskæftigelsesmæssige udvikling. Kommissionen bør søge at overvinde de hindringer, som forskellige retsgrundlag og proceduremæssige kriterier medfører, således at det ved hjælp af EU-budgettets forskellige instrumenter bliver lettere at opnå de bedst mulige konkrete resultater i forbindelse med opfyldelsen af Lissabonstrategiens målsætninger, hvorved man lever op til ansvaret over for skatteyderne. En effektiv, fælles adgang til koordinerede, indbyrdes forstærkende og synkroniserede tiltag iværksat på EU- og paneuropæisk plan er desuden nødvendig af hensyn til opnåelse af den kritiske masse, der kræves for at skabe en multiplikatoreffekt.

2.10 I henhold til de integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse i den reviderede Lissabondagsorden er der tre strategiske prioriteter med samhörighedspolitikken⁽⁶⁾:

- medlemsstaterne, regionerne og byerne (videnskabsbyer)⁽⁷⁾ skal gøres mere attraktive gennem forbedrede adgangsmuligheder samt et passende serviceniveau og miljøbevarelse,
- innovation og iværksættervirksomhed skal fremmes, og videnøkonomien udvikles gennem forskning og innovative applikationer, herunder informations- og kommunikationsteknologier,
- der skal skabes flere og bedre arbejdspladser, som kan få flere i beskæftigelse og til at starte iværksættervirksomhed ved at øge virksomhedernes og arbejdstagernes tilpasnings- evne gennem øgede investeringer i menneskelige ressourcer.

2.11 På udbudssiden skyldes vanskelighederne med at opnå en løftestangseffekt og sikre samordnet brug af de finansielle instrumenter, der er til rådighed til opnåelse af disse målsætninger, de forhold, der specielt kendetegner disse instrumenter, nemlig

- de forskellige forvaltnings- og proceduremæssige retningslinjer,
- deres udpræget territoriale eller tværnationale dimension,
- de særlige krav til de mål, der skal opnås,
- forskellige retsgrundlag,
- det forhold, at beslutnings- og forvaltningsansvaret ligger hos forskellige enheder og organisationer.

2.12 På efterspørgselssiden er der i regionerne ofte:

- mangel på en klar, veldefineret, fælles vision for en regional strategi for forskning, teknologisk udvikling og innovation,
- vanskeligheder knyttet til information og kommunikation,
- utilstrækkelig kapacitet til at forvalte komplekse projekter på flere niveauer og med flere mål,
- utilstrækkelig udvikling af klynger og distriktsnetværk,
- mangelfuld udvikling af den faglige, tekniske og organisatoriske ekspertise, der er nødvendig for den optimale udnyttelse af innovationsstrategien.

2.13 Disse mangler må udbedres ved at sikre teknisk assistance til og koordination af alle fællesskabsprogrammer lige fra starten.

2.14 De prisværdige synergiinitiativer i diverse strukturelle programmer og tiltag for perioden 2007-2013 synes at være en nødvendig, men ikke tilstrækkelig forudsætning for at opnå de bedst mulige resultater.

2.15 EØSU har udtalt sig til fordel for Kommissionens initiativer som Jeremie og har stillet forslag om et Jeremie-kontaktpunkt, der skal være en enhed, som koordinerer og informerer om de forskellige aktioner, idet det har påpeget, at der »mangler et projekt, der kan koordinere og finjustere de mange eksisterende låneinstrumenter«⁽⁸⁾.

2.16 EØSU støtter og er helt enig i kommissær Danuta Hübners erklæringer om, at Jasper, Jeremie og Jessica⁽⁹⁾ har skabt en ny dynamik og nye forventninger til investeringer, vækst og beskæftigelse på nationalt og regionalt plan såvel som hos arbejdsmarkedets parter i alle regioner i EU.

⁽⁵⁾ Jf. udtalelse, EUT C 44 af 16.2.2008.

⁽⁶⁾ Rådets afgørelse af 6.10.2006.

⁽⁷⁾ Se også initiativet videnskabsbyer www.sciencecities.eu

⁽⁸⁾ Jf. udtalelse, EUT C 110 af 9.5.2006.

⁽⁹⁾ **Jeremie**: Fælles europæiske midler til virksomheder i mikro- til mellemstørrelse. **Jessica**: Fælles europæisk støtte til bæredygtige investeringer i byområder. **Jasper**: Fælles bistand til støtte for projekter i europæiske regioner.

2.17 EØSU mener, at de retningslinjer, som EU's Udvalg for Videnskabelig og Teknisk Forskning, Crest ⁽¹⁰⁾, offentliggjorde i september 2007, er et vigtigt vejledende instrument, også selv om det er begrænset til samspillet mellem det fælles rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling og de nye struktur-fonde.

3. Kommissionens forslag

3.1 Kommissionens meddelelse fremhæver de indbyggede synergier mellem de finansieringsinstrumenter for EU's politikker for forskning, innovation og samhørighed, som de berørte aktører kan gøre brug af til at øge de europæiske regioners konkurrenceevne i overensstemmelse med deres absorberingsevne.

3.2 Som de væsentligste instrumenter nævnes det syvende rammeprogram for FTU og det nye rammeprogram for konkurrence og innovation såvel som de nye retningslinjer for struktur- og samhørighedsfondene.

3.3 Kommissionen anfører, at den har arbejdet via en række rådgivende og koordinerende grupper, som har anbefalet:

- udarbejdelse af en særlig strategi for samordnet brug af rammeprogrammet og programmerne under samhørighedspolitikken som led i deres strategi for FTU og innovation,
- styrkelse af forvaltningen af FTU-strategier ved hjælp af udveksling og netværksaktiviteter,
- effektive synergier til styrkelse og videreudvikling af FTU-kapaciteten, udvikling af ekspertiseområder, hensyntagen til SMV-dimensionen, etablering af samarbejde på EU-niveau og internationalt niveau og bedre økonomisk udnyttelse af FTU-resultater,
- bedre kommunikation og samarbejde mellem de nationale og regionale operatører og i forhold til støttemodtagerne,
- brugen af aktioner under særprogrammet for kapacitet under det syvende rammeprogram til udførelse af samordnede aktioner,
- forbedrede synergier mellem samhørighedspolitikken og det syvende rammeprogram, når det gælder forskningsinfrastruktur med inddragelse af medlemsstaterne.

3.4 Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at forbedre ordningerne for samordnet forberedelse og brug af fællesskabsinstrumenterne med henblik på at etablere systemer til information af de involverede operatører om de muligheder, der er til rådighed, og forpligter sig til inden udgangen af 2007 at offentliggøre en praktisk vejledning, som ser på finansieringsmulighederne for forskningsinstitutioner og på, hvordan man etablerer

mekanismer på nationalt og regionalt niveau for at fremme samordnet adgang til de forskellige instrumenter.

4. Generelle bemærkninger

4.1 EØSU er helt enig i Kommissionens diagnose af manglerne ved den fælles og samordnede brug af de nævnte fællesskabsinstrumenter, men er ikke enig i kuren, idet det ikke mener, at den er stærk nok til at nå målene for EU's politikker, især ikke på forsknings-, innovations- og uddannelsesområdet.

4.2 EØSU er enig med Kommissionen ⁽¹¹⁾ i, at »Indsatsen for at fremme vidøkonomien, navnlig ved hjælp af forskning, teknologisk udvikling og innovation, er afgørende for omsætningen af det fornyede partnerskab for vækst og beskæftigelse«, men er af den opfattelse, at ansvaret for dette partnerskab ikke kun påhviler de berørte parter på nationalt, regionalt og lokalt niveau, men først og fremmest parterne på EU-niveau.

4.3 EØSU mener, at der er behov for at gå videre end til blot at udvikle en regional strategi for forskning, teknologisk udvikling og innovation ved i højere grad at:

- gøre brug af fremsynsværktøjer og SWOT-analyser ⁽¹²⁾ til kortlægning af de strategiske muligheder i regionerne,
- opbygge kapacitet og sikre den nødvendige faglige ekspertise via uddannelse,
- gøre beskæftigelse inden for forskning og udvikling mere attraktiv for at afværge hjerneflugt såvel internt i EU som til fordel for resten af verden,
- udveksle kvalificerede eksperter og innovative erfaringer,
- støtte udviklingen af industrividendistrikter og deres indbyrdes koordinering,
- anvende europæiske teknologiske platforme i sammenhæng med de fælles europæiske initiativer,
- gøre samordnet brug af fællesskabsinstrumenter til skabelse af interaktive systemer, der orienterer de berørte operatører om de muligheder, de har,
- udnytte mulighederne for at kommunikere og udveksle viden mellem især SMV'er.

4.4 Ifølge EØSU er der på udbudssiden brug for mere gennemgribende tiltag for at sikre, at alle de instrumenter, der er til rådighed for at øge de europæiske regioners konkurrenceevne, er lettilgængelige i overensstemmelse med målsætningerne om socialt ansvarlige områder, ligesom arbejdsmarkedets parter, handelskamre, den akademiske verden og det organiserede civilsamfund skal inddrages i henhold til strategier for bæredygtige europæiske industripolitikker ⁽¹³⁾ for såvel produktion som bæredygtigt forbrug.

⁽¹¹⁾ Jf. KOM(2007) 474 endelig.

⁽¹²⁾ SWOT: Strengths, Weakness, Opportunities and Threats Analysis — Analyse af styrker, svagheder, muligheder og trusler.

⁽¹³⁾ KOM(2007) 374 endelig af 4.7.2007.

⁽¹⁰⁾ CREST-retningslinjer — 1.6.2007.

4.5 EØSU mener endvidere, at listen over de fællesskabsinstrumenter, som kan anvendes til at øge væksten, skabe flere og bedre arbejdspladser og øge de europæiske regioners konkurrenceevne gennem forskning og innovation, er mangelfuld hvad angår rækken af muligheder, der er til rådighed for de europæiske regioner, og behovet for samordning mellem de paneuropæiske og internationale instrumenter, der kan anvendes.

4.6 I meddelelsen nævnes de følgende foranstaltninger kun i forbigående ⁽¹⁴⁾:

- Den Europæiske Investeringsbank med de mange muligheder, den tilbyder,
- Innovation 2010-initiativet,
- samarbejdsinitiativer iværksat på europæisk niveau og fællesskabsniveau, herunder Det Europæiske Strategiforum for Forskningsinfrastruktur (Esfri) eller de europæiske teknologifora,
- mulighederne for de menneskelige ressourcer i Europa inden for videnskab og teknologi, Eiburs (*EIB University Research Sponsorship Programme*),
- Starebei (*STAgés de REcherche BEI*), *BEI University Networks*,
- de regionale og lokale bevillinger til F&U og innovation,
- offentlige og private investeringer i F&U og innovation,
- ikt- og audiovisuelle tjenester,
- det integrerede arbejdsprogram for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 bestående af yderligere sektorprogrammer for »Livslang læring som grundlag for viden, kreativitet og innovation« ⁽¹⁵⁾, der er en væsentlig del af »videntrekanten« (uddannelse, forskning og innovation),
- fællesskabsinstrumenterne for informationssamfundet med programmerne i forbindelse med i2010-initiativet ⁽¹⁶⁾,
- den sociale dialogs bidrag til styrkelse af vidensamfundet,
- styrkelsen af livslang og løbende uddannelse,
- Den Europæiske Fond for tilpasning til globaliseringen ⁽¹⁷⁾, der skal yde specifik engangsstøtte for at lette genindslusningen på arbejdsmarkedet af arbejdstagere i brancher eller sektorer, der er ramt af alvorlige økonomiske omvæltninger ⁽¹⁸⁾.

4.7 Derudover er der ingen omtale af de paneuropæiske programmer og initiativer, som ikke hører under EU, men ikke desto mindre virker til fremme af innovationen i EU, herunder

- Eureka-initiativet, som er et paneuropæisk netværk af markedsorienterede F&U-organisationer i industrien, der gennem innovationsnetværk i 36 lande virker til fremme af de europæiske virksomheders konkurrenceevne. Kommissionen har indgået en samarbejdsaftale med disse netværk,
- Eurostars-programmet, der er et fælles initiativ mellem EU og Eureka om via en tværeuropæisk ordning at yde støtte til SMV'er til udvikling af nye markedsorienterede produkter og tjenester,
- Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD), som har indgået en partnerskabsaftale med Kommissionen, der skal gøre det lettere at udvikle større projekter, der samfinansieres med Samhørighedsfonden og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), især i de nye medlemsstater i perioden 2007-2013,
- Leed (*Local Economic and Employment Development Programme*)/OECD-programmet, som identificerer, analyserer og udbreder innovative ideer til lokal udvikling og sigter mod at forbedre ledelsen af små og mellemstore virksomheder bl.a. i samarbejde med Kommissionen,
- Europarådets udviklingsbank, som har indgået en partnerskabsaftale med Kommissionen, og finansierer sociale projekter til styrkelse af den økonomiske og sociale samhørighed, den sociale integration, miljøbeskyttelsen og udviklingen af menneskelige ressourcer i regionerne,
- forskellige Euregio-aktiviteter og -initiativer,
- initiativet »videnskabsbyer«.

4.8 Under hensyntagen til Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006, artikel 54, stk. 5 mener EØSU desuden, at vanskelighederne med og hindringerne for en fælles, samordnet brug af de instrumenter, der er til rådighed på nationalt, regionalt og lokalt niveau ⁽¹⁹⁾ og for de enkelte operatører, bør beskrives nærmere ikke kun på basis af forskellige retsgrundlag, emneopdelte programmer, geografiske områder og iværksættelsesbetingelser, men tillige med hensyn til væsentlige og undertiden uovervindelige forskelle, herunder

- om projekterne er tværnationale eller ej,

⁽¹⁴⁾ Jf. SEK(2007) 1045 af 16.8.2007.

⁽¹⁵⁾ Jf. KOM(2007) 703 endelig af 12.11.2007.

⁽¹⁶⁾ Jf. KOM(2007) 146 endelig.

⁽¹⁷⁾ Jf. KOM(2006) 91 endelig.

⁽¹⁸⁾ Jf. udtalelse, EUT C 318 af 23.12.2006.

⁽¹⁹⁾ Jf. udtalelse, EUT C 44/1 af 16.2.2008: »Instrumenter til støtte og koordination på fællesskabsplan. I modsætning hertil anbefaler udvalget at udvikle generelle, klare og forståelige regler for Fællesskabets mangfoldige instrumenter til F&U-støtte og -koordinering. I den forbindelse ville det være en meget stor hjælp, hvis Kommissionen kunne udfærdige en oversigt og beskrivelse (dvs. en forståelig brugsanvisning) indeholdende alle de støtte- og koordineringsinstrumenter samt -former osv., som er til rådighed. På den måde ville det også blive synligt, om disses voksende antal stadig er præget af tilstrækkelig klarhed om opgaverne og selektiviteten, og om de er overskuelige og håndterbare for såvel potentielle brugere som for Kommissionens embedsmænd, eller om der er behov for en revision«.

- om de iværksættes på samme tid,
- om støtten udbetales på samme tid,
- om de gennemføres på samme tid,
- om det er muligt at opdele et overordnet projekt vedrørende regionale tiltag i en række delprojekter, der iværksættes i overensstemmelse med kriterierne for de enkelte EU-, paneuropæiske og internationale programmer og instrumenter.

4.9 EØSU finder det helt uomgængeligt, at der udarbejdes en praktisk europæisk vejledning, der i tabelform opsummerer de forskellige typer af EU- og paneuropæiske foranstaltninger, der er til rådighed, de forskellige bedømmelseskriterier, og i hvor høj grad foranstaltningerne er kompatible og komplementære.

4.10 EØSU gør endnu en gang opmærksom på kravet om en samordnet og fælles indsats, der »sammenkæder EU's strukturpolitik og forsknings- og innovationspolitik, hvilket EØSU flere gange har efterlyst«, og understreger, »at en tæt samordning af disse politikområder er uomgængelig, hvis man vil opnå den optimale synergieffekt, og hvis man vil imødekomme borgernes, virksomhedernes og samfundets behov, med det overordnede formål på mellemlang og lang sigt at skabe en bæredygtig, harmonisk vækst på basis af en integreret problemløsningsstrategi på FTU-området og immaterielle investeringer som en central udviklingsfaktor«⁽²⁰⁾.

4.11 EØSU fremhæver de mange fællesskabspolitikker, som tillige med samhørigheds- og forskningspolitikken bidrager til at opfylde målet om at øge de europæiske regioners konkurrenceevne, og gør endnu engang opmærksom på behovet for en integreret og samordnet strategi, herunder

- en bæredygtig industripolitik som understreget af Det Europæiske Råd på mødet i Bruxelles i december 2007: »en integreret tilgang til europæisk konkurrenceevne bør fremmes af en bæredygtig industripolitik kombineret med innovation og færdigheder, samtidig med at den eksterne dimension udvikles for at sikre lige vilkår«⁽²¹⁾,
- en revision af politikken for det indre marked for at sikre gunstige vilkår for innovation, beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, samarbejde mellem universiteter, virksomheder og forskningscentre og styrkelse af politikken for standardisering af lovgivningen,
- en social- og beskæftigelsespolitik, der sikrer en struktureret social dialog, fælles flexicurity-principper⁽²²⁾, gunstige betingelser for aktiv aldring og politikker for aktiv deltagelse og livslang læring for alle borgere,

- en politik for bæredygtig udvikling og forbrug, som stiller krav om forskning i og anvendelse af rene, innovative teknologier, og forudsætter en integreret politik for klima og energi, bæredygtig forvaltning af naturressourcerne, produktion og bæredygtigt forbrug.

4.12 EØSU gentager derfor sine tidligere fremsatte synspunkter⁽²³⁾ om at:

- »udforme og anlægge en overordnet fællesskabsstrategi, der kan strømline eksisterende ordninger og integrere de forskellige berørte EU-politikker, og som under hensyntagen til de enkelte regioners særpræg fungerer som fællesnævner for fællesskabsforanstaltningerne og samtidig har konkurrenceevnen og en bæredygtig, harmonisk udvikling i EU som overordnet mål«,
- »identificere integrerede instrumenter, der kan modvirke opsplitelsen i de lokale, regionale og nationale innovationsmarkeder ...«,
- »fastlægge integrationsniveauerne og det indbyrdes samspil bl.a. med henblik på at skabe overensstemmelse og større samtidighed i beslutnings- og implementeringssystemerne for samhørigheds- og strukturpolitikken og FTU- og innovationspolitikken. Dette er nødvendigt, hvis politikkerne skal integreres effektivt og fuldt ud«,
- »finde nye måder at kombinere samhørigheds- og FTUD-instrumenterne på ved hjælp af forenklede metoder og fremgangsmåder, der så vidt muligt er ensartede og automatiske. Der bør drages fuld nytte af den mulighed, ... for at graduere støtten til virksomhedsrelateret FTU«,
- »oprette systemer til at kontrollere og overvåge kombinerede FTUD- og samhørighedsforanstaltninger for at vurdere deres effektivitet på grundlag af, hvor mange af de erklærede målsætninger, der er nået. Dette kunne gøres ved at anvende forud fastlagte, harmoniserede præstationsindikatorer samt benchmarking på regionalt plan«.

4.12.1 Derudover henstiller EØSU, at EU's uddannelsesprogrammer integreres.

4.13 EØSU konstaterer med beklagelse, at dette centrale spørgsmål efter 10 år stadig befinder sig på analyseniveauet, uden at man har taget fat på problemets kerne, som forudsætter EU-foranstaltninger med henblik på at sikre ny »simultaneous engineering«-kompetence inden for forskellige indsatsområder (teknologi, demonstration, innovation, teknologispredning, uddannelse, finansiering, ...) med det mål at fremme beskæftigelsen og produktionen på regionalt plan⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Jf. udtalelse, EFT C 40 af 15.2.1999.

⁽²¹⁾ Det Europæiske Råd i Bruxelles den 14. december 2007, formandskabets konklusioner.

⁽²²⁾ Som anført i Det Europæiske Råds konklusioner af 13.-14. marts 2008 (punkt 16) og i EØSU's udtalelser.

⁽²³⁾ Jf. udtalelse, EFT C 40 af 15.2.1999.

⁽²⁴⁾ Se fodnote 23.

4.14 EØSU mener, at man **ikke længere kan udskyde en veldefineret og konkret fællesskabsindsats**, i modsat fald risikerer man, at de europæiske regioners konkurrenceevne svækkes, og at de mister arbejdspladser.

5. EØSU's forslag

Jasmine-initiativet — Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europe

5.1 EØSU understreger kraftigt, at Jasmine skal være et frivilligt instrument til forenkling og fjernelse af bureaukratiske, proceduremæssige og teoretiske hindringer for den fælles anvendelse af paneuropæiske, EU-, nationale og regionale programmer i takt med en hurtig udvikling af det europæiske forskningsrum.

5.2 Som situationen er nu, mener EØSU, at det for at øge de europæiske regioners konkurrenceevne først og fremmest er vigtigt at løse de problemer, der knytter sig til de mange styringsniveauer for de forskellige foranstaltninger, der er til rådighed, og foreslår, at der iværksættes et nyt initiativ, Jasmine (*Joint Assistance Supporting Multiprojects for Innovation Networking in Europa*), til at bygge bro over de eksisterende institutionelle kløfter på såvel efterspørgsels- som udbudssiden mellem foranstaltningerne til støtte for innovation og forskning i regionerne.

5.3 EU's indsats bør være baseret på en netværkspolitik — *Policy Networking*, som i praksis kan udmøntes på følgende vis:

- oprettelse af et fællesskabsinitiativ, der for eksempel kunne kaldes **fællesskabsinitiativet Jasmine**, til at supplere Jasper, Jeremie og Jessica til udvikling af initiativer, som sikrer teknisk assistance til de nationale, regionale og lokale myndigheder såvel som til de berørte operatører, således at der opnås en effektiv samordning mellem foranstaltningerne på EU-, paneuropæisk og nationalt niveau, og behovet for **simultaneous engineering** inden for forskellige indsatsområder imødekommes,
- sigtet med initiativet er større overensstemmelse mellem den adfærd, som udvises af forskellige aktører, der deltager i en netværksforbundet beslutningsproces, og det skal tage højde for, at aktørerne er indbyrdes afhængige af hinanden for så vidt angår information, forvaltningskapacitet, kompetencer og finansielle ressourcer. Målet skal være samtidig iværksættelse af foranstaltninger med flere styringsniveauer inden for ens og sammenhængende regionale planlægningsrammer, uanset om der er tale om offentlig-private partnerskabsforanstaltninger eller nationale, EU- og tværnationale foranstaltninger,
- vertikal netværkspolitik, som inddrager institutioner på forskellige beslutningsniveauer, dvs. internationalt, EU-, nationalt og regionalt, i veldefinerede og strukturerede samarbejdssystemer,

— horisontal netværkspolitik, som inddrager de offentlige og private interessenter i regionen, herunder lokale myndigheder, virksomheder, banker, ikke-statslige organisationer, interessegrupper og institutioner, der deltager i den sociale dialog ⁽²⁵⁾,

— etablering af et **Jasmine-kontaktpunkt til at fungere som en fælles samordnings- og oplysningstjeneste** — bl.a. via en dertil indrettet hjemmeside, men dog uden at skabe for stor grad af centralisering ⁽²⁶⁾ — mellem de forskellige niveauer for og typer af foranstaltninger, der er underlagt forskellige regler og forskelligt forvaltningsansvar i og uden for Kommissionens tjenester, således at man opnår de bedst mulige resultater,

— oprettelse af et **EU-netværk af Jasmine-kontaktpunkter i de regioner, der ønsker det**, til at løse problemer knyttet til den overordnede sammenhæng i projekter, der er opdelt i delprojekter, forholdet mellem delprojekternes territoriale og tværterritoriale karakter, finde tværnationale og nationale samarbejdspartnere til projektforslagene og sikre, at projekterne iværksættes, modtager støtte og gennemføres samtidig, forbud mod kumulering,

— frivillig oprettelse af **regionale Jasmine-holdingfonde**, der skal akkrediteres af Kommissionen på grundlag af omkostningseffektivitet, effektivitet, upartiskhed, ligebehandling, gennemsigtige procedurer, og gennemføre forud fastlagte planer udarbejdet af Kommissionen,

— iværksættelse af en **fælles fremsynsforanstaltning kaldet »konkurrencedygtige europæiske regioner«**, der trækker på Generaldirektoratet for Forsknings erfaringer og inddrager de øverste ansvarlige fra alle de relevante tjenestegrene i Kommissionen og politiske repræsentanter fra regionerne, Europa-Parlamentet, Regionsudvalget og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg,

— integration af specifik benchmarking af vellykkede resultater »gennem nye forvaltningsmetoder, der baseres på åbenhed, enkle procedurer og ægte samarbejde mellem de økonomiske og sociale aktører på lokalt og regionalt plan« ⁽²⁷⁾,

— foranstaltninger til opbygning af kompetencer hos de lokale myndigheder og økonomiske og sociale aktører, støtte til udviklingen af tværnationale netværk med henblik på projektpartnerskaber, overvågning af synergieffekterne og samtidigheden mellem projekter og støtte til en gennemsigtig og interaktiv kommunikations- og oplysningsstrategi.

⁽²⁵⁾ Jf. Generaldirektoratet for Regionalpolitik, Kommissionen, januar 2003.

⁽²⁶⁾ Jf. udtalelse, EUT C 44/1 af 16.2.2008: »Derfor skal man undgå at give indtryk af, at Kommissionen tilstræber en central styring af den europæiske forskning. For dette ville yderligere bidrage til borgernes allerede eksisterende angst i medlemsstaterne for en for stor grad af centralisering i Bruxelles«.

⁽²⁷⁾ Jf. EØSU's udtalelse, EUT C 10/88 af 14.1.2004.

5.4 Med afsæt i de nye prioriteringer under de regionale programmer for innovation, konkurrenceevne og gensidig læring gennem hele det aktive liv skal der udvikles aktive politikker, der kan øge og opretholde regionernes konkurrenceevne gennem finansiering af regionale og tværregionale fremsynsforanstaltninger og lokale klynger og netværk, der garanterer, at der i hver region er en fælles strategisk vision, der kan danne grundlaget for initiativer vedrørende teknisk assistance, således at der gøres bedst mulig fælles brug af de bedst egnede nationale, EU- og paneuropæiske instrumenter og offentlig-private partnerskaber.

5.5 Jasmine kunne stå som garant over for forskellige finansieringsorganer og -programmer og dermed lette godkendelsen af umiddelbart supplerende og/eller efterfølgende projekter på grundlag af en overenskomst (*memorandum of understanding*) eller samarbejdsaftale mellem Kommissionen og andre fællesskabs- og ikke-fællesskabsorganer eller Kommissionens administrative regler, når det er Kommissionens egne tjenestegrene, der er ansvarlige for de enkelte programmer, således at der kun skal indsendes et sæt projektdokumentation, som godkendes på vegne af flere finansieringsorganer.

5.6 Målsætningen med Jasmine er at gøre det lettere at tilvejebringe finansiering til dækning af forskelligt forvaltningsansvar og forskellige styringsniveauer, offentligt som privat, for at nå den optimale kritiske masse af ressourcer og dermed styrke den overordnede løftestangseffekt med det formål at skabe

ensartede rammer omfattende flere projekter, som helt opfylder den enkelte europæiske regions fælles strategiske vision om at udbygge sine styrkepositioner inden for teknologi og innovation.

5.7 Jasmine bør bygge på erfaringerne fra Lead Market-initiativet, de europæiske teknologiplatforme og de fælles teknologi-initiativer, resultaterne fra Eranet og Eranet-Plus, initiativet »Regioner for økonomisk forandring« og Pro Inno-initiativet og på Jerome, Jasper og Jessica ⁽²⁸⁾.

5.8 Via Jasmine kunne man bl.a. ved hjælp af VIS (Det Europæiske Teknologiske Instituts viden- og informationssamfund) optimere innovations- og forskningsindsatsen i regionerne og virksomhederne, såvel som den indsats, der ydes af de menneskelige ressourcer, universiteter, forskningscentre og myndigheder, som arbejder inden for området. Man bør dog huske på, at innovation hovedsageligt er en erhvervsmæssig aktivitet, som for at skabe flere og bedre arbejdspladser skal kunne udvikle sig under de bedst mulige betingelser, særligt når det gælder beskatning af forskning, behandlingen og beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder og ekspertisestrukturer for uddannelse og efteruddannelse.

5.9 Endelig kan Jasmine medvirke til, at de særlige fordele, som findes i regionerne, udnyttes bedst muligt og være med til at fremme udveksling inden for innovation og forskning.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁸⁾ Jf. fodnote 9.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om beskyttelse af fodgængere og andre bløde trafikanter«

KOM(2007) 560 endelig — 2007/0201 (COD)

(2008/C 211/02)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 23. oktober 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om beskyttelse af fodgængere og andre bløde trafikanter.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede **Virgilio Ranocchiari** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 155 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Resumé og konklusioner

1.1 Hvert år er der i de 27 medlemsstater over 44 000 mennesker, som bliver dræbt, og 1,7 millioner, som kvæstes ved trafikulykker. Heriblandt tilhører over 8 000 og 300 000 kategorien bløde trafikanter, dvs. fodgængere og cyklister ⁽¹⁾.

1.2 For at sikre disse trafikanter større beskyttelse vedtoges i 2003 et rammedirektiv, som krævede betydelige ændringer i konstruktionen af bilernes frontparti og som skulle gennemføres i to faser: den første blev iværksat for typegodkendte køretøjer den 1. oktober 2005, og den anden skulle træde i kraft i september 2010 efter en vurdering af gennemførligheden, som skulle have været foretaget inden udgangen af 2004.

1.3 Denne anden fase har som påvist i talrige uafhængige ekspertundersøgelser vist sig at være uigennemførlig i det mindste i den foreliggende form: Kommissionen foreslår derfor nu at tage den op til revision og medtage nye alternative foranstaltninger, som kan sikre og endda forbedre sikkerheden i forhold til det gældende direktivs bestemmelser.

1.4 Nærmere bestemt indeholder den undersøgelse, som Kommissionens ekspert ⁽²⁾ har gennemført, flere løsningsforslag, som er medtaget i det foreliggende forslag, og som omfatter aktive og passive sikkerhedsforanstaltninger i tråd med anbefalingerne fra CARS 21 ⁽³⁾ og med forslaget til globale tekniske forskrifter fra De Forenede Nationers Økonomiske Kommission for Europa — Geneve (*United Nations Economic Commission for Europe — UN/ECE*).

1.5 EØSU mener endvidere, at forslaget ikke påvirker den fri konkurrence blandt fabrikkerne, da det ikke indeholder begrænsninger for markedsføringen af bilmodeller, men søger at styre efterspørgslen i retning af modeller, som opfylder højere sikkerhedskrav.

1.6 I lyset af ovenstående tilslutter EØSU sig uforbeholdent Kommissionens forslag. Det må dog beklage den forsinkelse — omkring tre år — hvormed det nu er lykkedes at revidere de foranstaltninger, som viste sig at være uigennemførlige, og udarbejde nye, skønt forsinkelsen nok blandt andet skyldes fremskaffelsen af data og tekniske løsninger, som ikke forelå, da det gældende direktiv blev vedtaget.

1.7 EØSU opfordrer til at indhente denne forsinkelse — der er særligt alvorlig, fordi den har betydning for de europæiske borgeres liv og sundhed — ved at Parlamentet og Rådet hurtigt vedtager forslaget i dets fulde udstrækning, således at anden fase kan indledes inden for den fastsatte frist.

1.8 EØSU udtrykker tilfredshed med, at de foreslåede tekniske forskrifter for køretøjer er mere effektive, men opfordrer EU-institutionerne og medlemsstaterne til mere beslutsomt at videreføre initiativerne på de to andre områder, der også har betydning for trafiksikkerheden: nemlig forbedring af infrastrukturen og deres sikkerhed samt oplysning og bevidstgørelse af alle trafikanter. Denne opfordring må også gælde de regionale og lokale myndigheder, som i stadig højere grad pålægges et afgørende ansvar på dette område.

2. Indledning

2.1 Hvert år kan der i EU's 27 medlemsstater tælles over 8 000 trafikdræbte og 300 000 kvæstede fodgængere og cyklister, som er de mest sårbare trafikanter.

⁽¹⁾ Kilde: CARE (*Fællesskabets database om trafikulykker*), der indsamler og bearbejder de data vedrørende trafikulykker, som medlemsstaterne indgiver.

⁽²⁾ Transport Research Limited UK.

⁽³⁾ KOM(2007) 22 endelig af 7.2.2007 — En konkurrencevenlig lovramme for automobiler i det 21. århundrede.

2.2 I 2001 opnåede Kommissionen, at bilfabrikanterne frivilligt forpligtede sig til at udvikle nye foranstaltninger til bedre beskyttelse af fodgængeres og cyklisters sikkerhed, såvel aktive (dvs. før påkørsel) som passive (dvs. ved en påkørsel).

2.3 Blandt de foranstaltninger, som fabrikanterne på det tidspunkt selv foreslog, kan nævnes montering af blokeringsfri bremsesystemer (Anti-lock Brake Systems — ABS) på alle køretøjer, et frivilligt forbud mod salg af hårde safarigitre, installering af kørelys (Daytime Running Lights — DRL), som senere blev trukket tilbage på grund af modstand fra nogle medlemsstater, samt fremtidig indførelse af avancerede aktive sikkerhedssystemer baseret på ny teknologi.

2.4 Rådet og Europa-Parlamentet hilste industriens forpligtelser velkommen, samtidig med at de ytrede ønske om, at området blev reguleret — ikke af en frivillig aftale eller henstilling — men af en egentlig lovgivning om beskyttelse af fodgængere i form af et specifikt direktiv.

2.5 Dette er baggrunden for rammedirektivet 2003/102/EF ⁽⁴⁾ om beskyttelse af fodgængere og andre bløde trafikanter og derefter direktiv 2005/66/EF ⁽⁵⁾ om anvendelsen af systemer til frontal beskyttelse på motorkøretøjer.

2.6 Rammedirektivet om beskyttelse af fodgængere er baseret på prøvninger og grænseværdier, som Det Europæiske Udvalg for Eksperimentalkøretøjer (EEVC) har foreslået, og det skal gennemføres i to faser, som begge er koncentreret om den passive sikkerhed. Den første fase, som fastsætter ændringer i konstruktionen og en lettere motorhjelme og kofanger for køretøjer i klasse M₁ og N₁ ⁽⁶⁾ med en totalmasse på højst 2 500 kg, trådte i kraft for køretøjer, der er typegodkendt efter den 1. oktober 2005. Den anden fase, som fastsætter strengere prøvninger og grænseværdier, skal træde i kraft for køretøjer, der typegodkendes fra og med 1. september 2010.

2.7 Der blev under behandlingen af forslaget i Europa-Parlamentet rejst alvorlig tvivl om gennemførligheden af de prøvninger, der var planlagt for anden fase, hvorfor det i den endelige tekst blev fastsat, at Kommissionen skulle foranstalte en undersøgelse af gennemførligheden af denne anden fase inden 1. juli 2004. Navnlig skulle undersøgelsen indkredse »alternative foranstaltninger — enten passive foranstaltninger eller en kombination af aktive og passive foranstaltninger — der har mindst samme reelle virkning« ⁽⁷⁾.

2.8 En række undersøgelser udarbejdet af uafhængige eksperter, herunder undersøgelser bestilt af Kommissionen, viste, at det var teknisk umuligt at opfylde kravene i anden fase inden for de frister og med de prøvninger, som EEVC havde foreslået. I lyset af denne konklusion er der i det nye forslag fastsat reviderede parametre for den passive sikkerhed sammen med nye

aktive sikkerhedsforanstaltninger, som industrien i mellemtiden har udviklet, som til fulde opfylder kravet i artikel 5 om, at de skal have »mindst samme reelle virkning«.

2.9 I øvrigt er de nu foreslåede prøvninger de samme som i forslaget til *globale tekniske forskrifter* fra FN's Økonomiske Kommission for Europa (UN/ECE). Den mulige harmonisering af EU-lovgivningen med lovgivningen uden for Europa, som derved opnås, vil helt klart også være til gavn for den europæiske bilindustri.

3. Kommissionens forslag

3.1 Det nye forslag — nu ikke længere til et direktiv, men til en forordning — går først og fremmest ud på at kombinere forskrifterne i direktivet om systemer til frontal beskyttelse med det foregående direktiv om beskyttelse af fodgængere, hvori der foretages de nødvendige ændringer for at sikre, at det kan gennemføres. Følgelig vil de to nævnte direktiver blive ophævet, hvis den foreliggende forordning vedtages.

3.2 De prøvningskrav, som køretøjerne skal opfylde for at blive typegodkendte i overensstemmelse med den foreslåede forordning, vedrører:

3.2.1 Kollision mellem barnehovedattrap eller lille voksenhovedattrap og motorhjelmens forkant; Kollision mellem voksenhovedattrap og motorhjelmens bageste del og kollision mellem underben- og låratrap og kofanger med delvist reviderede parametre, hvad angår anden fase i det gældende direktiv. Med overvågning — og ikke typegodkendelse — som formål skal der desuden foretages kollisionsforsøg med bækkenattrap mod hjelmforkant og voksenhovedattrap mod forrude med henblik på fremtidige tekniske forbedringer.

3.2.2 Det bekræftes, at der med henblik på typegodkendelse skal foretages prøvninger af systemer til frontal beskyttelse (tidligere direktiv 2005/66/EF) i form af kollisionsforsøg med underben- og låratrap samt barnehoved- eller lille voksenhovedattrap mod strukturen. Der fastsættes andre prøvninger med henblik på overvågning samt bindende forskrifter for konstruktion og montering af systemerne.

3.3 De passive sikkerhedsforanstaltninger suppleres med montering af et aktivt sikkerhedssystem for at garantere de sikkerhedsniveauer, der er fastsat i de to tidligere direktiver. Det drejer sig om bremseassistentssystemet (*Brake Assist System* — BAS), som skal assistere føreren ved en nødopbremsning, der ikke er kraftig nok. Kombineret med ABS-bremsesystemet sikrer dette system et maksimalt tryk på bremserne og optimerer nedsættelsen af hastigheden, således at den hastighed, hvormed en fodgænger påkøres, reduceres betydeligt.

⁽⁴⁾ EUT L 321 af 6.12.2003, s. 15.

⁽⁵⁾ EUT L 309 af 25.11.2005, s. 37.

⁽⁶⁾ M₁ = køretøjer med 8 passagerer + fører og en totalmasse på højst 3 500 kg.

N₁ = erhvervskøretøjer afledt af M₁ med en totalmasse på højst 3 500 kg.

⁽⁷⁾ Artikel 5 i direktiv 2003/102/EF om beskyttelse af fodgængere.

3.4 I betragtning af det stigende antal tunge køretøjer, der kører rundt i byernes gader (især SUV'er), anbefales det, at forskrifterne efter en overgangsperiode kommer til at gælde ikke kun for køretøjer i klasse M₁ og N₁ med en totalmasse på højst 2 500 kg i henhold til den gældende lovgivning, men også for tungere biler på op til 3 500 kg, som er den vægtgrænse, der gælder for de to nævnte kategorier.

4. EØSU's bemærkninger til Kommissionens forslag

4.1 Først og fremmest glæder EØSU sig over Kommissionens beslutning om at samle de to foregående direktiver i den foreslåede forordning. Denne løsning tydeliggør og forenkler bestemmelserne på området, således som EØSU selv i sin tid foreslog i udtalelsen om direktivforslaget om anvendelsen af systemer til frontal beskyttelse ⁽⁸⁾.

4.2 På denne baggrund bifalder EØSU også den valgte retsakt, dvs. en forordning, som sikrer, at gennemførelsen sker på samme måde og inden for samme frister i alle medlemsstater, hvilket er særligt vigtigt i forbindelse med meget tekniske bestemmelser.

4.3 Derimod beklager EØSU, at de prøvninger, som EEVC havde foreslået for anden fase, ikke har kunnet indføres, da vurderingen af gennemførligheden ikke blev foretaget inden for den fastsatte frist (1. juli 2004), hvilket har medført en yderligere forsinkelse på tre år.

4.4 EØSU udtrykker dog sin anerkendelse af den foreslåede løsning, som er resultatet af en lang, men frugtbar proces, hvorunder anbefalingerne fra CARS 21 er blevet fulgt mht. en integreret tilgang, som også giver mulighed for harmonisering af lovgivningen i og uden for EU. EØSU glæder sig særligt over, at alt dette ledsages af en omhyggelig konsekvensanalyse, der som den første er blevet undersøgt og godkendt af Kommissionens nyligt oprettede Udvalg for Konsekvensanalyse.

4.5 Den valgte løsning, hvori der også indgår aktive sikkerhedsforanstaltninger, vil ifølge Kommissionens og dens eksperter egne skøn reducere antallet af trafikdræbte og hårdt kvæstede med henholdsvis 80 % og 44 % i forhold til, hvad man kunne have opnået med den oprindelige anden fase ⁽⁹⁾, som viste sig uigennemførlig. Den vil altså bidrage til at redde yderligere 1 100 menneskeliv og nedbringe antallet af kvæstede med yderligere 46 000. Hertil kommer, at de nye foranstaltninger er forbundet med meget beskedne omkostninger, så indvirkningen på bilernes pris vil være ubetydelig.

4.6 I lyset af ovennævnte opfordrer EØSU kraftigt til, at Kommissionens forslag hurtigt bliver vedtaget af Parlamentet og Rådet i sin fulde form, så der ikke sker yderligere udsættelser med de deraf følgende uundgåelige forsinkelser på grund bilindustriens *lead time* ⁽¹⁰⁾.

4.7 EØSU håber i øvrigt, at de nye bestemmelser hurtigt finder anvendelse også på de tungere biler, herunder SUV'er, som optræder stadigt hyppigere i bytrafikken. Derfor vil det være hensigtsmæssigt allerede nu at definere den overgangsperiode, der nævnes i forslaget.

4.8 Endelig må man ikke glemme, at disse beskyttelsesforanstaltninger naturligvis ikke gælder for den ældre bilpark, som på dette punkt udgør en af de største farer for de bløde trafikanter. Eksempelvis vil ABS-bremsesystemet, som nu effektivt kombineres med BAS, først være obligatorisk, når de nye bestemmelser træder i kraft, skønt det på frivillig basis har fundet stor udbredelse siden 2004.

4.9 EØSU påpeger desuden, at de kvæstelser, der sker ved denne form for påkørsel, falder i to kategorier: dels kvæstelser, som opstår ved selve kollisionen mellem fodgænger og cyklisten og bilens frontparti, dels kvæstelser, som opstår, når personen — som det ofte sker — slynges mod vejoverfladen. Under alle omstændigheder skal det understreges, at man ikke skal forvente, at fodgængere kan beskyttes, hvis påkørslen sker ved en hastighed på over 40 km/t.

4.10 Dette bemærkes for endnu en gang at understøtte, at løsningen af dette problem ligesom så mange andre problemer vedrørende trafikanternes sikkerhed forudsætter en overordnet tilgang, som — ud over den tekniske forbedring af bilerne — bør omfatte to andre grundlæggende aspekter, nemlig trafikanternes adfærd og infrastruktur. På disse to områder må såvel EU-institutionerne som medlemsstaterne påtage sig et afgørende ansvar.

4.11 EØSU understreger i denne forbindelse, at Kommissionen på sin side har gjort og fortsat gør meget ved at foreslå lovgivningsmæssige og politiske initiativer, stille finansielle midler til rådighed via de europæiske forskningsrammeprogrammer og støtteprogrammet for øget trafikikkerhed og ikke mindst ved at lancere det europæiske charter om trafikikkerhed.

4.12 Derimod bakker de øvrige institutioner og medlemsstaterne — selv om de er opmærksomme på problemet — ikke altid tilstrækkeligt op om Kommissionens initiativer. Som et aktuelt eksempel herpå kan nævnes Kommissionens forslag med henblik på at højne sikkerhedsstandarderne for vejnettet ⁽¹¹⁾. Dette forslag, som EØSU anser for nødvendigt for at nedbringe antallet af trafikofre, er for nyligt af Europa-Parlamentet blevet bedømt som for præskriptivt og derfor — i subsidiaritetsprincipets navn — blevet tømt for mere virkningsfulde bindende krav. Også i dette tilfælde overlader Parlamentet enhver beslutning til medlemsstaterne, medmindre der indføres ændringer ved afstemningen på plenum, hvilket ikke er sandsynligt.

⁽⁸⁾ Udtalelse, EUT C 118 af 30.4.2004.

⁽⁹⁾ SEC(2007) 1244 — Konsekvensanalyse, der ledsager forslaget til forordning (foreligger ikke på dansk).

⁽¹⁰⁾ Den tid, det tager industrien at opfylde et hvilket som helst nyt krav, som indebærer ændringer af bilens konstruktion.

⁽¹¹⁾ KOM(2006) 569 endelig.

4.13 Hvad angår det første af de to ovennævnte aspekter, nemlig trafikanternes adfærd, skal det bemærkes, at skønt ulykkerne ganske rigtigt ofte skyldes bilisternes uforsigtighed, er det dog lige så ofte fodgængerne og cyklisterne, som forser sig ved at tilsidesætte elementære færdselsregler og undertiden almindelig sund fornuft. Uddannelse og oplysning på dette område bør finde sted lige fra underskolen og gennem regelmæssige oplysningskampagner for at tilskynde alle trafikanter til en korrekt adfærd. Lige så vigtigt er det at indføre strenge sanktioner for hasarderet adfærd over for alle trafikanter.

4.14 Det andet vigtige aspekt for trafikikkerheden vedrører infrastrukturen, og dette gælder især i byerne, som tegner sig for 80 % af alle trafikdræbte fodgængere og cyklister. Fysisk

adskillelse mellem trafikanterne — hvor dette er muligt — er den mest effektive måde, hvorpå man kan undgå kontakt mellem biler, fodgængere og cyklister. Ud fra denne synsvinkel vil anlæg af beskyttede fodgængerovergange, gangbroer, cykelstier, passende belysning og vejbelægning, klar og så vidt mulig ensartet skiltning i alle medlemsstater osv. bidrage til at nedbringe ulykkestallet og samtidigt skabe et mere fremkommeligt bymiljø for handicappede.

4.15 Initiativer af denne art vil styrke sikkerheden og forbedre livskvaliteten i byerne: de burde derfor nævnes i ethvert forslag fra Kommissionen, herunder i forslag, der som det foreliggende udelukkende vedrører bilernes tekniske aspekter.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om typegodkendelse af motorkøretøjer og motorer med hensyn til emissioner fra tunge erhvervskøretøjer (Euro VI) og om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer«

KOM(2007) 851 endelig — 2007/0295 (COD)

(2008/C 211/03)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 30. januar 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om typegodkendelse af motorkøretøjer og motorer med hensyn til emissioner fra tunge erhvervskøretøjer (Euro VI) og om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Virgilio Ranocchiaro til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 3. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 142 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Den stigende mobilitetsefterspørgsel, omfanget af den individuelle trafik og problemerne med overbelastning af vejene især — men ikke udelukkende — i byområderne har bidraget til at gøre vejtransport til en af de menneskelige aktiviteter, der er mest fokus på, når det gælder vurdering af indvirkning på miljøet. Kommissionens forslag, som sigter mod at mindske de luftforurenende emissioner fra tunge køretøjer, skal ses i denne sammenhæng.

1.2 EØSU støtter forslaget, som det i relation til miljøkravene og industriens forberedelsestid finder passende, både hvad angår effektivitet og gennemførselsfristerne.

1.3 EØSU er enig med Kommissionen, når den siger, at denne forordning er et skridt i retning af en gradvis, overordnet harmonisering på emissionsområdet.

1.4 EØSU finder den valgte retsakt, dvs. en forordning, passende og særdeles velegnet, fordi den sikrer en tidsmæssig og metodemæssig sikker gennemførelse i samtlige medlemsstater, hvilket er særligt vigtigt for en lovgivning med et meget højt teknisk indhold.

1.5 EØSU er helt enig i, at uafhængige værksteder skal have fri adgang til reparationsinformationer om køretøjer. Udvalget er dog af nedenstående grunde betænkelig ved, at man har valgt at anvende det standardiserede OASIS-format, som er beregnet til personbiler, i forbindelse med tunge erhvervskøretøjer.

1.6 For at rydde disse betænkeligheder af vejen ser EØSU gerne, at Kommissionen igen undersøger, om der findes alternative løsninger, der kan give de samme formodede fordele som OASIS-systemet, men som er lettere og billigere at anvende for brugerne.

1.7 EØSU vil endnu en gang gerne påpege, at det i forbindelse med Kommissionens politikker til nedbringelse af forurenende emissioner vil være nyttigt at fremme indførelsen af køretøjer, der anvender alternative brændstoffer og udsender færre nitrogenoxider og partikler, samt at sikre, at spørgsmålet om brændstofkvalitet indgår i den kommende forordning.

1.8 Endelig finder EØSU det uhensigtsmæssigt at indføre et krav om måling af CO₂-emissioner i en retsakt, som udelukkende burde handle om forurenende emissioner. EØSU frygter således, at spørgsmålets komplekse og specifikke karakter samt dets store betydning for konkurrencen vil sætte gang i en debat, der risikerer at forhale lovgivningsprocessen og dermed forsinke de forventede resultater af forordningen. EØSU foreslår derfor, at CO₂-spørgsmålet behandles i en ad hoc-forordning, når der foreligger mere pålidelige oplysninger end på nuværende tidspunkt.

2. Baggrund

2.1 Selv om luftkvaliteten i løbet af de sidste ti år er blevet bedre, er den stadig et alvorligt problem overalt i EU, især i byområderne og de tæt befolkede regioner.

2.2 Selv i 2020 vil EU fortsat være langt fra at have nået målsætningerne for det sjette miljøhandlingsprogram. Blandt de forskellige former for forurening giver partikelforurening anledning til stadig stigende bekymring blandt forskere: det her behandlede forslag til forordning sigter mod at få en bedre luftkvalitet uden at påvirke industriens konkurrenceevne og varernes fri bevægelighed i negativ retning.

2.3 Den nye Euro VI-standard vil, som Kommissionens næstformand Günter Verheugen har sagt det, også være et skridt i retningen af en global harmonisering af reglerne vedrørende emissioner, eftersom forslaget indeholder grænseværdier

svarende til dem, der er fastsat i lande uden for Europa, f.eks. USA.

2.4 De støvpartikler, der udgør partikelmassen, er dels af naturlig oprindelse og skyldes dels menneskelige aktiviteter, herunder navnlig forbrændingsprocesser. De har en kompleks sammensætning såvel kemisk som størrelsesmæssigt.

2.5 Man bør huske på, at selv om de ofte hænger sammen med de stigende menneskelige aktiviteter, opstår der også tilfælde med akut partikelforurening i områder, der ligger langt væk fra stærkt befolkede områder pga. naturfænomener, som befordres af særlige vejrsmæssige forhold og det pågældende områdes morfologi. Desuden kan de forskellige emissionskilders procentvise indvirkning variere kraftigt fra område til område: EEA (Det Europæiske Miljøagentur) anslår, at i EU-15 kan 26 % af de samlede emissioner, der skyldes menneskelige aktiviteter, henledes til vejtransport.

2.6 Det bekræfter endnu en gang, at problemerne med emissioner og forurening altid bør ses i en større sammenhæng og ud fra en holistisk synsvinkel.

2.7 I den sammenhæng sætter EØSU pris på, at Kommissionen har udarbejdet forslaget inden for rammerne af programmet »Ren luft i Europa« (CAFE ⁽¹⁾), som udgjorde det tekniske grundlag for udarbejdelsen af temastrategien om luftforurening.

2.8 EØSU bifalder desuden også, at Kommissionen har valgt at anvende en todelt fremgangsmåde til at behandle dette emne. Forordningsforslaget fastlægger således de grundlæggende principper for de nye bestemmelser, som skal vedtages efter den fælles beslutningstagning. De tekniske specifikationer til gennemførelse af de grundlæggende bestemmelser vil blive fastlagt i en anden forordning, som vedtages af Kommissionen med bistand fra Udvalget for Tilpasning til den Tekniske Udvikling, dvs. efter udvalgsproceduren.

3. Kommissionens forslag

3.1 Kommissionen har ønsket at finde frem til en række initiativer, som er nødvendige for at opnå det nødvendige luftkvalitetsniveau. Euro VI-normen er et af flere sådanne initiativer, som er vigtige for at nedbringe emissioner af forurenende luftarter (som f.eks. NO_x (nitrogenoxid) og HC (carbonhydrid)) og partikler.

⁽¹⁾ CAFE, *Clean Air for Europe*. Et program, der blev lanceret med meddelelsen KOM(2001) 245 endelig, som sigter mod at udarbejde en analysestrategi til at vurdere direktiverne om luftkvalitet, effektiviteten af de igangværende programmer i medlemsstaterne, en konstant overvågning af luftkvaliteten og udbredelse af oplysninger til offentligheden, revision og ajourføring af emissionsgrænser og udvikling af nye overvågnings- og modelleringssystemer.

3.2 Denne forordning finder anvendelse på køretøjer i klasse M₁, M₂, N₁ og N₂, jf. definitionerne i bilag II til direktiv 2007/46/EF, med en referencemasse på over 2 610 kg og alle motorkøretøjer i klasse M₃ og N₃, jf. definitionerne i nævnte bilag. Hvis en fabrikant anmoder herom, finder den derimod ikke anvendelse på køretøjer i klasse M₁, M₂, N₁ og N₂ med en referencemasse mindre end eller lig med 2 840 kg, som er godkendt iht. forordning (EF) nr. 715/2007 ⁽²⁾.

3.3 I forhold til Euro V-emissionsgrænserne (som er obligatoriske for nye godkendelser fra 1. oktober 2008) medfører de foreslåede nye grænser for udstødningsemissioner (Euro VI) en 80 % reduktion af kvælstofemissionerne og en 66 % reduktion af partikelforureningen. De tilladte emissionsgrænser er tilpasset de grænser, der vil være gældende i USA i samme periode. Forordningen indeholder desuden bestemmelser om at indføre en grænseværdi for partikelantal, når den pågældende metode til måling er blevet udviklet.

3.4 Forordningsforslaget fastsætter grænseværdierne på baggrund af konkrete testcyklusser, men sigter mod at indføre cyklusser, som er harmoniseret på verdensplan, når det bliver muligt at sammenholde de emissioner, der er målt med de nuværende cyklusser, med dem der er målt med de harmoniserede cyklusser.

3.5 I forhold til den nugældende lovgivning forlænger forordningsforslaget køretøjernes levetid, hvad angår de forureningsbegrænsende anordningers holdbarhed og disses overensstemmelse efter ibrugtagning.

3.6 Definitionerne af de forskellige køretøjers levetid udvides følgende således:

- a. 160 000 km eller 5 år, afhængigt af hvad der først indtræder, for motorer monteret i køretøjer i klasse M₁, N₁ og M₂,
- b. 300 000 km eller 6 år, afhængigt af hvad der først indtræder, for motorer monteret i køretøjer i klasse N₂, N₃ med en maksimal teknisk tilladt masse på højst 16 tons og M₃, gruppe I, gruppe II og gruppe A samt gruppe B med en maksimal teknisk tilladt totalmasse på højst 7,5 tons,
- c. 700 000 km eller 7 år, afhængigt af hvad der først indtræder, for motorer monteret i køretøjer i klasse N₃ med en maksimal teknisk tilladt totalmasse på over 16 tons og M₃, gruppe III og gruppe B med en maksimal teknisk tilladt totalmasse på over 7,5 tons.

⁽²⁾ Køretøjer i klasse N omfatter køretøjer med mindst 4 hjul, som er beregnet til godstransport. De opdeles i tre grupper: N₁, N₂ og N₃ på baggrund af deres totalvægt: N₁ < 3 500 kg; N₂ < 12 000 kg; N₃ > 12 000 kg; Klasse N₁ underinddeles dernæst i tre grupper, NI, NII og NIII, ligeledes på baggrund af vægten. Ved køretøjer i klasse M forstås køretøjer med mindst 4 hjul, som er beregnet til personbefordring. De er opdelt i 3 klasser (M₁, M₂, M₃) på baggrund af antallet af sæder og totalmassen: M₁ < 9 sæder; M₂ > 9 sæder og < 5 000 kg; M₃ > 9 sæder og > 5 000 kg.

3.7 Ifølge forslaget til forordning skal Kommissionen udarbejde endnu en forordning med gennemførelsesbestemmelser vedrørende:

- emissioner fra udstødningen, herunder prøvningscyklusser, off cycle-emissioner, partikelantal, emissioner ved tomgang, røgtæthed og korrekt fungerende og regenererende forureningsbegrænsende anordninger,
- emission af krumtaphusgasser,
- OBD-systemer og forureningsbegrænsende anordningers funktion efter ibrugtagning,
- forureningsbegrænsende anordningers holdbarhed, forureningsbegrænsende udskiftningsanordninger, overensstemmelse af ibrugtagne motorer og køretøjer, produktionens overensstemmelse og regelmæssig kontrol,
- CO₂-emissioner og brændstofforbrug,
- meddelelse om udvidelse af typegodkendelse,
- prøvningsudstyr,
- referencebrændstoffer,
- måling af motoreffekt,
- særlige bestemmelser, som skal sikre, at NO_x-begrænsende foranstaltninger fungerer korrekt; sådanne foranstaltninger skal sikre, at køretøjer, som anvender en reagens for at overholde grænseværdierne for NO_x-emission, ikke kan fungere uden en sådan.

3.8 Forordningen fastsætter endvidere, at uafhængige aktører skal have ubegrænset og standardiseret adgang til informationer fra OBD-systemet og reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer ⁽³⁾. Med henvisning til en anden mere detaljeret forordning stilles der krav om, at informationer fra egendiagnosesystemet (OBD) og reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer gøres tilgængelige fra websteder i det standardiserede format, som de berørte parter tekniske udvalg har udviklet (det såkaldte »OASIS-format« ⁽⁴⁾).

3.9 Ikrafttrædelsesdatoerne for de foreslåede Euro VI-grænseværdier i forordningen er:

- 1. april 2013 for nye typegodkendelser,
- 1. oktober 2014 for nye godkendelser.

⁽³⁾ »Reparations- og vedligeholdelsesinformationer« er alle de oplysninger, der er nødvendige til diagnosticering, service, syn, periodisk overvågning, reparation, omprogrammering eller re-initialisering af køretøjet, og som fabrikanten stiller til rådighed for deres autoriserede forhandlere og reparatører, herunder alle efterfølgende ændringer og supplementter til sådanne oplysninger; Disse informationer omfatter alle de oplysninger, der er nødvendige til indsætning af dele og anordninger i køretøjer.

⁽⁴⁾ OASIS — Organization for the Advancement of Structured Information Standards (Organisation til fremme af normer for strukturerede informationer).

4. Generelle bemærkninger

4.1 I det seneste årti er luftkvaliteten blevet bedre, til trods for at der er kommet væsentlig flere køretøjer på vejene. Alligevel er man overalt i EU meget langt fra at have løst luftforureningsproblemet, især i byområderne og i de tæt befolkede regioner. EØSU bifalder derfor Kommissionens forslag, der sigter mod at fastsætte harmoniserede bestemmelser for fremstillingen af motorkøretøjer for at sikre et velfungerende indre marked, samtidig med at der sikres et højt miljøbeskyttelsesniveau.

4.2 Euro IV-emissionsgrænserne for lastvogne og busser har fundet anvendelse for nye typegodkendelser siden 9. november 2006, mens Euro V-emissionsgrænserne finder anvendelse for nye godkendelser af sådanne køretøjer fra 1. oktober 2008. EØSU mener derfor, at de foreslåede datoer for ikrafttrædelse af bestemmelserne i den nye forordning er passende.

4.3 EØSU støtter anvendelsen af subsidiaritetsprincippet, eftersom forslaget ikke hører ind under Fællesskabets enekompetence. Udvalget er dog enig med Kommissionen, der med rette er opmærksom på at undgå at skabe hindringer for det indre marked og som er bevidst om de grænseoverskridende virkninger af luftforurening og derfor ikke mener, at forslagets målsætninger kan nås udelukkende på de enkelte medlemsstats initiativ, men at der er behov for bindende foranstaltninger, som er aftalt på EU-plan.

4.4 EØSU bifalder endvidere valget af retsinstrument, dvs. forordningen, der sikrer en tidsmæssig og metodemæssig sikker gennemførelse i samtlige medlemsstater, hvilket er særligt vigtigt for en lovgivning med det meget højt tekniske indhold.

4.5 EØSU er enig i Kommissionens udsagn i punkt 5 i indledningen, hvor der står, at »opfyldelse af EU's mål for luftkvalitet kræver, at der ydes en konstant indsats for at begrænse emissionerne fra køretøjer. Derfor bør industrien have klare oplysninger om fremtidige emissionsgrænser«, og i det efterfølgende punkt 6, hvor der står, at »hvis der på et tidligt stadium fastsættes grænseværdier for nitrogenoxidemission, vil dette give bilproducenterne mulighed for at planlægge på lang sigt i hele EU«.

4.6 EØSU er endvidere enig med Kommissionen, der minder om, at når der fastsættes emissionsnormer, er det vigtigt at overveje, hvordan disse vil påvirke markederne og fabrikanternes konkurrenceevne, hvilke direkte og indirekte omkostninger virksomhederne påføres, og hvilke fordele der opstår i form af innovationsstimulering, forbedret luftkvalitet, nedbringelse af sundhedsudgifterne og forøgelse af den forventede levetid.

4.7 EØSU er helt enig i, at uafhængige værksteder skal have fri adgang til reparationsinformationer om køretøjer. Udvalget er dog særdeles forundret over, at man har valgt også at anvende det standardiserede OASIS-format, som er beregnet til personbiler, i forbindelse med tunge erhvervskøretøjer.

4.7.1 Køretøjer fra meget store serier er således ikke omfattet af forordningen, der gælder for erhvervskøretøjer med en vægt på over 2 610 kg. Erhvervskøretøjer findes i et meget stort antal udgaver og varianter, hvilket gør forsøget på at standardisere oplysningerne problematisk og overmåde kostbart i forhold til den reelle gevinst, der opnås, hvis man også tager i betragtning, at de virksomheder, der reparerer tunge køretøjer, kun er få og specialiserede i bestemte mærker. At anvende OASIS-systemet på værksteder for tunge erhvervskøretøjer, der stort set alle er SMV'er, er ensbetydende med at pålægge dem en betydelig finansiel og organisatorisk byrde i forbindelse med installation og forvaltning af det nye system: en sådan byrde risikerer at overstige den forventede gevinst ved at bruge det pågældende system.

4.7.2 I lyset af ovenstående overvejelser foreslår EØSU derfor, at Kommissionen foretager en konsekvensanalyse, der indeholder en costbenefitanalyse af anvendelsen af OASIS sammenlignet med andre mulige løsninger, som er enklere og billigere.

4.8 EØSU gentager som tidligere i forbindelse med andre af Kommissionens forslag, at det er hensigtsmæssigt at fremme indførelsen af køretøjer drevet af alternativt brændstof med lave nitrogenoxid- og partikelemissioner. Udvalget er dermed enig i, at der bør indføres grænseværdier for carbonhydrider, andre carbonhydrider end methan samt methan.

4.9 EØSU ser gerne, at Kommissionen snarest muligt anvender verdensomspændende harmoniserede kørecykler i forbindelse med den prøvningsmetode, der danner grundlag for EF-typegodkendelseslovgivning med hensyn til emissioner.

4.10 Forordningen vil også indføre måling af brændstofforbrug og CO₂-emissioner, hvorved den til en vis grad afviger fra sin erklærede målsætning om at mindske luftforureningen.

4.10.1 Data til disse målinger skal tilsyneladende indsamles ved afprøvning af motoren på bremsebænk, men i virkeligheden afspejler sådanne data ikke, hvordan motoren virker, når den sidder i køretøjet. Køretøjets energieffektivitet afhænger som bekendt af forskellige aspekter, og motoren er blot én af flere vigtige elementer (tillige med transmissionen, aerodynamikken, rullemodstanden, hjælpeorganer osv.). Den samme type motor kan anvendes på køretøjer med vidt forskellige karakteristika og funktion (lastbiler, arbejdsmaskiner, bybusser osv.).

4.10.2 EØSU ønsker her at minde om, at det således ikke var noget tilfælde, at Kommissionen i sin meddelelse om *Resultater af revisionen af Fællesskabets strategi for nedbringelse af CO₂-emissionerne fra personbiler og lette erhvervskøretøjer* (KOM(2007) 19 endelig) også havde ladet lette erhvervskøretøjer (kategori N₁) være omfattet, men at den gik bort fra den idé i det tilhørende forordningsforslag (KOM(2007) 856 endelig) på grund af emnets specifikke karakter og de foreliggende oplysningers mangelfuldhed.

4.10.3 EØSU minder desuden om, at der for erhvervskøretøjers vedkommende er et kraftigt markedspress for at nedbringe brændstofforbruget (proportionelt i forhold til CO₂-emissionerne), eftersom udgifterne til brændstof i forbindelse med transport i mange tilfælde er den største post på driftsregnskabet. Det er således konkurrencen, der driver bilfabrikanter til at tilbyde mere avancerede løsninger, hvad angår brændstofforbrug og følgende CO₂-emissioner.

4.10.4 Sidst men ikke mindst vil EØSU i forbindelse med måling af CO₂-emissionerne gerne påpege, at hvis de oplysninger om brændstofforbruget og CO₂-emissionerne, der måles på motoren, blev anvendt til at fastlægge eventuelle incitament eller skatter, kunne det skabe irrationelle markedsforvridninger.

4.10.5 I lyset af ovenstående bekræfter EØSU, at det er enigt i, at det vil være en god idé snarest muligt også at lovgive om CO₂-emissioner fra tunge køretøjer. Det vil dog være mere hensigtsmæssigt, hvis emnet behandles og uddybes separat i et særskilt forslag for bl.a. at undgå risikoen for en konfliktfuld debat, der kunne forsinke vedtagelsen af den foreliggende forordning.

4.11 Eftersom markedet er tilbageholdende med at købe mere miljøvenlige biler pga. den uundgåeligt højere pris, ser EØSU positivt på muligheden for at indføre finansielle købsincitament og finder det på sin plads, at medlemsstaterne med forskellige incitamentsordninger kan fremme markedsføringen af køretøjer, der overholder de opstillede EU-krav.

4.12 EØSU kan naturligvis kun støtte forslaget om, at medlemsstaterne fastsætter sanktionsbestemmelser i tilfælde af overtrædelse af denne forordning, og at disse sanktioner skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have afskrækkende virkning.

4.13 EØSU anser de ikrafttrædelsesdatoer, som Kommissionen har foreslået (1. april 2013 for nye typegodkendelser og 1. oktober 2014 for nye indregistreringer) for passende. Fem års stabilitet mellem én emissionstærskel og den efterfølgende er nemlig nok til, at industrien kan nå at få et økonomisk afkast af de investeringer, der er foretaget i markedsføringen af de nye løsninger.

4.14 EØSU er enigt med Kommissionens forslag, der fastsætter, at hvis en fabrikant anmoder herom, skal den nye forordning ikke finde anvendelse på køretøjer i klasse M₁, M₂, N₁ og N₂ med en referencemasse mindre end eller lig med 2 840 kg, som er godkendt iht. forordning (EF) nr. 715/2007. Med andre

ord går EØSU ind for, at der ved typegodkendelsen udvises en vis grad af fleksibilitet over for køretøjer med en vægt, der ligger på grænsen, således at man mere effektivt kan imødekomme kundernes forskellige krav i relation til bl.a. afvejning af forbrug/kilometerforbrug/forurening.

5. Specifikke bemærkninger

5.1 EØSU støtter de foreslåede emissionsgrænser. Disse grænser stammer fra den første løsningsmodel (A) ⁽⁵⁾, som Kommissionen har set på, og som er blevet positivt modtaget af størstedelen af de interessenter, der har deltaget i høringsprocessen.

5.2 EØSU føler sig imidlertid forpligtet til endnu en gang at pege på problemet med det omvendte forhold mellem NO_x- og CO₂-emissionerne. Eftersom nedbringelsen af begge er en vigtig miljømålsætning, er det afgørende at fastsætte grænsen for nitrogenoxider på et sådant leje, at man ikke befordrer en stigning i emissionerne af kuldioxid. Den forventede nedbringelse af NO_x-emissionerne vil således føre til en stigning i CO₂-emissionerne på mellem 2 % og 3 %. På baggrund af en amerikansk studie fra 2001 mener Kommissionen tværtimod, at den stigning, der på nuværende tidspunkt forventes, ved forordningens ikrafttrædelse vil være blevet udlignet takket være den teknologiske udvikling af motorer. EØSU tillader sig alligevel at foreslå, at den pågældende studie ajourføres med henblik på at tilvejebringe nogle sikrere oplysninger om effekten af de foreslåede NO_x-grænseværdier på brændstofforbruget og den deraf følgende produktion af CO₂.

5.3 Som sagt er EØSU enigt i den todelte fremgangsmåde (*split approach*), hvorved kun de elementer, der har størst politisk betydning, behandles efter proceduren med fælles beslutningstagning, og gennemførelsesbestemmelserne og de tekniske detaljer behandles efter udvalgsproceduren.

5.4 Det skal dog bemærkes, at mange af de bestemmelser, der er henvist til forskriftsudvalget (OBD, partikelantal, incitamentsordninger for chaufføren i tilfælde af brug af et kemisk stof osv.) er særdeles vanskelige og har omfattende indflydelse på køretøjets teknologi. Det anbefales derfor, at alle disse elementer gennemføres på én gang samtidig med Euro VI-grænserne, og at der som også for denne forordning indrømmes en tilstrækkelig lang frist mellem ikrafttrædelse og håndhævelse, således at sektoren får tid nok til at foretage den nødvendige udvikling.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁵⁾ Konsekvensanalysens pkt. 6.6.2: Euro VI emission limit value sub-options.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om førerværn på landbrugs- og skovbrugshjultraktorer (statisk afprøvning)« (Kodificeret udgave)

KOM(2008) 25 endelig — 2008/0008 (COD)

(2008/C 211/04)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 7. marts 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om førerværn på landbrugs- og skovbrugshjultraktorer (statisk afprøvning)« (Kodificeret udgave).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold, som ikke giver anledning til bemærkninger, besluttede det på sin 444. plenarforsamling den 22. og 23. april 2008, mødet den 22. april 2008, med 143 stemmer for og 6 hverken for eller imod at afgive en udtalelse, som støtter det pågældende forslag.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »En fremtidig energipolitik for EU«

(2008/C 211/05)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 27. september 2007 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en udtalelse om:

En fremtidig energipolitik for EU.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsområdet, som udpegede Stéphane Buffetaut til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 23. april, med 173 stemmer for og 13 hverken for eller imod følgende udtalelse:

1. Konklusioner og henstillinger

at opnå reel politisk indflydelse på de internationale forhandlinger.

1.1 Energiforsyning, diversificering af energikilder og udvikling af vedvarende energikilder er nogle af de vigtigste spørgsmål for EU's fremtid, den globale balance og bestræbelserne for at begrænse klimaændringerne.

1.3 Udvalget konstaterer med tilfredshed, at der i Lissabontraktaten er indført en artikel 176 om energi, som vil styrke retsgrundlaget for EU's tiltag på dette område.

1.2 EØSU mener, at Den Europæiske Union er en velegnet ramme for deltagelse i den globale konfrontation, som kapløbet om energiresourcerne har ført til, og bekæmpelse af klimaforandringer, da Unionen har den størrelse, der er nødvendig for

1.4 EØSU fremhæver den afgørende betydning af forskning og udvikling inden for vedvarende energi og miljø og understreger, hvor vigtigt det er at fordele ressourcerne

hensigtsmæssigt. Man bør omhyggeligt undersøge støtten til energikilder og energi- og emissionsbegrænsende teknologier, om hvilke det er rimeligt at antage, at de ikke vil kunne opnå økonomisk balance, for ikke at spille offentlige midler på tilskud til teknologier uden fremtid. Ressourcerne bør anvendes til forskning i teknikker, som efter forskernes mening har en lovende fremtid, f.eks. teknikker, der gør det muligt at reducere eller opfange drivhusgasemissioner, energieffektivitet, rent kul, elektro- eller andre alternative motorer i køretøjer, brændsels-celler, solenergi, effektiv energiudnyttelse af affald, kernefusion og nedbringelse af radioaktiviteten i nukleart affald.

1.5 Udvalget insisterer også på betydningen af udstyrs og bygningers energieffektivitet.

1.6 EØSU finder det nødvendigt, at der etableres en egentlig indkøbspolitik på EU-plan for at imødegå presset fra producenter, der ofte er yderst velorganiserede, og anbefaler EU-koordination af energipolitikkerne og holdningerne i internationale instanser som WTO, FN, NATO og OECD.

1.7 Udvalget understreger, at det er vigtigt at diversificere forsyningskilderne, og anbefaler en konstruktiv, men forsigtig holdning til partnerskab med Rusland og med republikkerne i Kaukasus og Centralasien.

1.8 Udvalget understreger, at det ville være hensigtsmæssigt at undersøge muligheden for at relancere atomenergiprogrammer i lande, hvor der eksisterer en konsensus om dette emne, og at øge forskningen i affaldsopbejldning. Desuden tilskynder EØSU til yderligere forskning i nuklear fusion i forbindelse med Euratoms 7. forskningsrammeprogram og via ITER-initiativet.

1.9 EØSU mener, at det er nødvendigt at styrke samarbejde og koordination inden for energipolitik, repræsentation og indsats i internationale fora, at udbygge naboskabspolitikken på energiområdet og overveje muligheden for en gang i fremtiden at etablere en fælles energipolitik i EU, eventuelt med egne institutioner. De vedvarende energikilders kommercielle opsving i alle EU's medlemsstater viser, at de har borgernes interesse. Denne situation, som falder sammen med den nye fælles energipolitik, der defineres i Lissabontraktaten, kan være en strategisk god lejlighed til at acceptere og udvikle denne politik.

2. Indledning: argumenter for en europæisk energipolitik

2.1 En vanskelig geostrategisk situation

2.1.1 Det Internationale Energiagentur forudser en stigning på 55 % i energiefterspørgslen på verdensplan op til 2030.

2.1.2 Den Europæiske Union er selv meget afhængig af faste fossile brændstoffer, olie og naturgas, og afhængigheden vil

sandsynligvis stige i de kommende år. EU er 80 % afhængigt af fossile brændstoffer, og dets energiimport forventes at stige fra 50 til 70 % op til 2030.

2.1.3 Olieressourcerne vil blive mere sparsomme efter 2050, mens andre ressourcer, der ikke udnyttes i dag, vil blive økonomisk rentable at udnytte fremover på baggrund af den stigende efterspørgsel og de teknologiske fremskridt.

2.1.4 Overgangen til andre energiformer vil blive vanskelig, men er uundgåelig. Verden har imidlertid allerede én gang før oplevet forandringer af denne art, nemlig i det 19. århundrede, hvor man gik fra biomassebrændstoffer (især træ) til kul og derefter til olie. I dag har vi imidlertid endnu ikke midlerne til at udnytte de vedvarende energikilder så godt, at vi kan foretage et skift, der kan sammenlignes med det i det 19. århundrede.

2.1.5 Vanskelighederne skyldes mange faktorer: energitætheden, de påkrævede arealer til produktion af biobrændstoffer (på bekostning af andre aktiviteter, især landbrug), energistrømmenes punktvis og vanskeligt forudsigelige karakter (vind, solenergi, tidevand), der kræver grundig planlægning med hensyn til lagerkapacitet, og de vedvarende energikilders geografiske fordeling. Hvad atomenergi angår, ville den internationale atomindustri ikke være i stand til at dække efterspørgslen, selvom man lancerede en meget ambitiøs fornyelsespolitik og byggede nye atomkraftværker.

2.1.6 Situationen i Europa er kendetegnet ved en meget stor energiafhængighed. EU dækker i dag 50 % af sit energibehov med import, og afhængigheden kan nå op på 70 % i 2030. EU vil da være 90 % afhængig af olie og 70 % afhængig af gas!

2.1.7 I marts 2006 foretog Det Europæiske Råd en foruroligende statusopgørelse, der viste:

- en vanskelig situation på gas- og oliemarkederne,
- EU's voksende afhængighed,
- stigende og svingende energipriser, som er vokset yderligere siden da,
- vækst i den internationale energiefterspørgsel,
- forsynings sikkerhedsrisici,
- trusler fra klimaændringer,
- langsomme fremskridt hvad angår energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi,
- behov for mere gennemskuelige energimarkeder og for fortsat integration og sammenkobling af de nationale energimarkeder i forbindelse med liberaliseringen af energimarkedet,

— begrænset koordinering af energiforanstaltninger på et tidspunkt, hvor tunge investeringer i energinfrastrukturer er nødvendige.

Denne foruroligende status har inspireret til forslagene i den nye energipakke, som på en måde er et svar på de udfordringer, der skal tages op.

2.1.8 De europæiske ledere skal således se et dobbeltsidet problem i øjnene: på den ene side knaphed på de traditionelle primære ressourcer og på den anden side ressourcernes problematiske geografiske placering, idet størstedelen af dem findes i politisk ustabile lande, som kan benytte sig af deres ressourcer som pressionsmiddel mod energiafhængige lande, hvilket allerede har været tilfældet.

2.2 Er Den Europæiske Union en hensigtsmæssig ramme?

2.2.1 Hver enkelt EU-medlemsstat er berørt af energiproblemet, men de spredte, individuelle foranstaltninger stiller dem selvfølgelig svagt over for producenterne, der ofte er velorganiserede.

2.2.2 Det er derfor i medlemsstaternes interesse at stå sammen og anvende EU som et effektivt middel til at opbygge en fælles energipolitik baseret på målet om en bedre forvaltning af energiforbruget og diversificering af forsyningskilderne.

2.2.3 EU har den rette størrelse og råder over institutionelle instrumenter. Unionen kan udvikle transnationale politikker, koordinere de nationale politikker, skabe større europæisk samhørighed på energiområdet og udvikle en energipolitik over for tredjelande.

2.2.4 Endelig kan en europæisk energipolitik efter forkastelsen af traktaten om en forfatning for Europa og i forlængelse af Lissabontraktatens dynamik blive et nyt samlingspunkt og samtidig bevise den konkrete nytte af EU.

2.3 En juridisk ramme, som bør videreudvikles

2.3.1 I dag har Den Europæiske Union ingen egenkompetence på energiområdet. En af Lissabontraktatens nyskabelser er at skabe en sådan.

2.3.2 Det er rigtigt, at Euratom og EKSF ved oprettelsen af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab hver især behandlede en vigtig del af datidens energispørgsmål.

2.3.3 Men vil det sige, at EU har afholdt sig fra enhver form for energiforanstaltninger?

2.3.4 Bestemt ikke. EU har på grundlag af EF-traktatens artikel 308 udviklet en reel energipolitik og på grundlag af artikel 154 en politik vedrørende transeuropæiske energinet (jf. beslutning nr. 1364/2006/EF). Desuden er reglerne for det indre marked og konkurrencereglerne selvfølgelig blevet anvendt på energimarkedet (direktiv 2003/55/EF om liberaliseringen af det indre marked for naturgas, direktiv 2003/54/EF om det indre marked for elektricitet, direktiv 90/377/EØF som ændret ved

direktiv 93/87/EØF om gennemsigtigheden af prisen på gas og elektricitet). De første virkninger af denne liberalisering af markederne og de offentlige monopolers ophør har ind imellem vakt bekymring for energiens prisniveau, men de prisstigninger, som af og til har kunnet konstateres, skyldes først og fremmest den voksende efterspørgsel på verdensplan efter ressourcer, som er begrænsede og i visse tilfælde dømt til at forsvinde.

2.3.5 Hertil kommer tekster fra Kommissionen af ikke-lovgivningsmæssig karakter: Grønbog om en europæisk forsyningssikkerhedsstrategi (28. november 2000), meddelelse om en europæisk strategi for energiforsyningssikkerhed (26. juni 2002), grøn bog om energieffektivitet — eller hvordan vi kan få mere ud af mindre, handlingsplan for perioden 2007-2012 (19. oktober 2006), meddelelse om oprettelse af en verdensfond for energieffektivitet og vedvarende energi (6. oktober 2006).

2.3.6 EU har således tænkt meget over energispørgsmål, men Unionens indsats har dog bygget på et noget usikkert retsgrundlag, EF-traktatens artikel 308, den såkaldte fleksibilitetsklausul, hvori det hedder: »Såfremt en handling fra Fællesskabets side viser sig påkrævet for at virkeliggøre et af Fællesskabets mål inden for fællesmarkedets rammer, og denne traktat ikke indeholder fornøden hjemmel hertil, udfærdiger Rådet på forslag af Kommissionen og efter at have indhentet udtalelse fra Europa-Parlamentet med enstemmighed passende forskrifter herom«. EU har også har behandlet spørgsmålet mere indirekte ved bl.a. at anvende reglerne for det indre marked, konkurrence-reglerne og miljøreglerne. Fremgangsmåden har, i hvert fald tilsyneladende, været mere teknisk og juridisk end politisk.

2.3.7 Det er netop derfor — i lyset af energispørgsmålets stigende betydning for såvel europæernes daglige liv som for økonomien og stabiliteten i verden — at Lissabontraktaten indeholder en artikel 176 om energi, der fastlægger EU's målsætninger på energiområdet »under hensyn til kravet om at bevare og forbedre miljøet« og »i en ånd af solidaritet mellem medlemsstaterne«.

2.3.8 I henhold til den kommende traktat vil EU's energipolitik sigte mod:

- at sikre energimarkedets funktion,
- at sikre forsyningssikkerheden.
- at fremme energieffektivitet og energibesparelser samt udvikling af nye og vedvarende energikilder,
- at fremme sammenkoblingen af energinet.

2.3.9 Denne politik indebærer delt kompetence, hvor reglen er afstemning med kvalificeret flertal, bortset fra skatte-spørgsmål, som fortsat er underlagt enstemmighedsreglen. Det præciseres dog i artikel 176A, stk. 2, at »en medlemsstats ret til at fastsætte betingelserne for udnyttelsen af dens energiresourcer, dens valg mellem forskellige energikilder og den generelle sammensætning af dens energiforsyning« ikke berøres af de foranstaltninger, der er nødvendige for at nå de mål, der er nævnt i artiklens stk. 1.

2.3.10 EU får således en kompetence på energiområdet, hvilket er det første nødvendige redskab til gennemførelse af stærkere og mere konkrete foranstaltninger. Er dette redskab tilstrækkeligt, eller skal man gå endnu videre på det institutionelle plan? Før redskabet udformes, må man imidlertid fastlægge nogle politikker, og disse kan udvikle sig under indflydelse af ydre begrænsninger og udviklingen af tjenester og teknologier.

3. Hvilke politikker?

3.1 De europæiske energipolitikker har hidtil været underlagt økonomiske krav eller bæredygtighedskrav: liberalisering af energimarkedet gennem direktiver og en politik for netværksindustrierne, en politik for fremme af energieffektivitet, en politik for fremme og udvikling af vedvarende energi, bekæmpelse af CO₂-emissioner osv.

3.2 Da EU ikke hidtil har haft egenkompetence på energiområdet, har det behandlet spørgsmålet mere indirekte ved bl.a. at anvende reglerne for det indre marked, konkurrencereglerne og miljøreglerne. Fremgangsmåden har, i hvert fald tilsyneladende, været mere teknisk og juridisk end politisk.

3.3 Dette har, som man har set, ikke forhindret EU i at lovgive og udstikke grundlæggende retningslinjer for energiområdet i betydeligt omfang. EU har for nylig (19. september 2007) offentliggjort en række lovgivningsforslag til ændring af aktuelle tekster (ændring af forordningen om betingelserne for netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling, forordning om oprettelse af et agentur for samarbejde mellem energimyndigheder, ændring af forordning om betingelserne for adgang til naturgas transmissionsnet, ændring af direktiverne om fælles regler for det indre marked for henholdsvis elektricitet og naturgas).

3.4 Hvis Lissabontraktaten ratificeres i sin nuværende udformning, kan EU tage dette vigtige politiske spørgsmål op på en mere klar og direkte facon. Men den juridiske kompetence fjerner ikke i sig selv alle politiske, økonomiske og sociale vanskeligheder. Alle ved, at medlemsstaterne har foretaget meget forskellige valg, især hvad angår atomenergi. Siden det uformelle europæiske topmøde i Hampton Court har Det Europæiske Råd fastlagt grundlaget for en egentlig EU-energi politik, som afspejles i den nye energipakke udarbejdet i et samarbejde mellem Kommissionens Generaldirektorat for Energi og Generaldirektoratet for Miljø.

3.5 EU ønskede først at anvende markedsmekanismerne og skabe et konkurrencedygtigt marked, som formodedes at være mere effektivt, og derefter ved hjælp af de transeuropæiske energinet nå frem til et sammenkoblet marked.

3.6 Desuden ønskede EU at fremme energieffektivitet, især i de mest energiforbrugende sektorer: opvarmning og klimatisering af bygninger, fremstillingsindustrier og transport.

3.7 Det ambitiøse mål for handlingsplanen 2007-2012 (oktober 2006) er som bekendt at opnå en årlig energibesparelse på 20 % frem til 2020 eller en besparelse på ca. 1,5 % pr. år i energiintensitet indtil 2020.

3.8 EU har også insisteret meget på behovet for at udvikle vedvarende energi. På dette område er EU's målsætning også meget ambitiøs, da det drejer sig om at nå op på 20 % af det samlede energiforbrug frem til 2020, og derudover skal der fastsættes et obligatorisk mindstemål på 10 % biobrændstof (køreplanen for vedvarende energi af 10. januar 2007).

3.9 De vedvarende energikilder har imidlertid indtil videre været forbundet med en hel del handicap i forhold til fossil energi: de har lavere energitæthed, lægger beslag på store arealer (f.eks. solcelleparker), produktionen er uregelmæssig, og teknologierne er dyre. Selvom de relative omkostningsmæssige ulemper hele tiden bliver mindre, betyder dette, at bevægelsen hen imod disse teknologier sandsynligvis vil ske gradvist og langsomt, med mindre den politiske og økonomiske støtte øges betydeligt. Desuden skal der foretages seriøse konsekvensanalyser af alle de nye energiformer (jf. OECD Observer, december 2006, nr. 258/259: »21st century energy: some sobering thoughts« af Vaclav Smil).

3.10 Hvad angår energi til transport, har Kommissionen særligt interesseret sig for fremme af biobrændsel samt for brændselsceller og brint. Omfanget af den planlagte ekspansion for biobrændsel er dog forbundet med visse problemer. Brændselsceller er meget effektive energiomdannere, der kan sikre en betydelig samlet reduktion af drivhusgasemissioner og forurening. Det er dog lidt sandsynligt, at disse teknologer hurtigt bliver kommercielt levedygtige.

3.11 Derfor har Kommissionen i tråd med det syvende rammeprogram for forskning og med et fælles teknologisk initiativ med henblik på oprettelse af offentlig-private partnerskaber foreslået en forordning om oprettelse af fællesforetagendet for brændselsceller og brint (KOM(2007) 571 endelig) med det formål at gennemføre et program for forskning, teknologisk udvikling og demonstrationsaktiviteter inden for brændselscelle- og brintområdet.

3.12 For at bane vej for en udvikling af markedet for brint-drevne motorkøretøjer har Kommissionen ligeledes foreslået en forordning om typegodkendelse af brintdrevne motorkøretøjer (KOM(2007) 593 endelig), der skal sikre, at reglerne ikke varierer fra medlemsstat til medlemsstat, hvilket kunne være en hindring for spredningen af denne teknologi.

4. Retningslinjerne er nødvendige, men er de også tilstrækkelige?

4.1 Efterspørgslen efter fossil energi vil fortsat være stor og afgørende. Denne kendsgerning må nødvendigvis indgå i debatten, og man bør forblive realistisk i forhold til vedvarende energi.

4.2 Medlemsstaterne må i dette spørgsmål udvise solidaritet — i Lissabon-traktatens ånd — og fastlægge en koordineret politik over for de lande, der producerer fossile brændstoffer. En indkøbspolitik ville også være hensigtsmæssig, men er først og fremmest en sag for de multinationale olieselskaber.

4.3 Oliemarkedet organiseres officielt af OPEC. EU's 27 medlemsstater ville selvfølgelig have større vægt som gruppe end hver for sig, især da de hører til de mest udviklede industrilande og dermed er storforbrugere af energi. Man må ikke glemme, at EU udgør et integreret marked på næsten en halv milliard forbrugere.

4.4 En sådan indkøbsblok kan råde over en reel politisk styrke over for olieproducenternes kartel, men situationen er en anden for gas, hvor der ikke findes karteldannelse.

4.5 Forsyningsikkerhed kræver diversificering. Derfor bør Rusland, denne store europæiske nation, behandles mindst lige så godt som OPEC. Det bør ligeledes overvejes at etablere en forsyningspolitik med de kaukasiske og centralasiatiske republikker.

4.6 I forbindelse med fossil energi er det højst ønskeligt at opbygge alternative sektorer, især baseret på kul. Forskningen i »rent kul« gør væsentlige fremskridt og skal fremskyndes, så man undgår, at et nyt opsving i anvendelsen af kul forværrer den globale opvarmning. Der bør udarbejdes en stor europæisk forsknings- og udviklingsplan på dette område, især da Europa stadig har store kulressourcer, som er meget billigere end olie på verdensmarkedet. Dog er kuludvindingsmetoderne et meget følsomt spørgsmål. Minearbejderes vanskelige og af og til farlige arbejdsvilkår er velkendte. Man bør derfor være særlig opmærksom på arbejdsbetingelserne og sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen i denne sektor.

4.7 Kasserede dæk fra køretøjer kan også udnyttes som vedvarende energikilde, forudsat at emissionerne fra deres afbrænding opfanges effektivt. Kraftværker, der producerer energi gennem afbrænding af brugte dæk, har været i drift i flere årtier i forskellige lande.

4.8 CO₂-lagringsteknikken går frem, men er stadig kostbar og vanskelig og indebærer risiko for udslip, f.eks. i tilfælde af klipperevner eller jordrystelser og gennem forurening af det dybtliggende grundvand. EØSU arbejder i øjeblikket på udtalelser om disse spørgsmål.

4.9 Ud over de fossile brændstoffer er der en lokal ressource, som findes i (alt for) rigt mål: affald. Der produceres milliarder af tons affald i EU. Genbrug og genanvendelse af affaldsmaterialer anses normalt for at være den bedste anvendelse af affald, da det mindsker efterspørgslen efter alle former for nye materialer og ikke indebærer produktion af drivhusgasser, som er forbundet med de fleste former for bortskaffelse af affald. Hvis det imidlertid ikke er muligt, bør man i hvert fald overveje muligheden for at anvende affald som energikilde. Også på dette område bør der opmuntres til forskning og udvikling for at opnå den bedst mulige energieffektivitet, samtidig med at drivhusgasser og andre forurenende emissioner reduceres til et minimum.

4.10 Lovgivning og retspraksis bør udvikles på dette punkt, eftersom energiodnyttelse af affald ikke anerkendes som sådan. En gunstig udvikling er dog begyndt med det reviderede forslag til rammedirektiv om affald, som i øjeblikket drøftes i Europa-Parlamentet.

4.11 Endelig vil spørgsmålet om atomenergi uundgåeligt blive rejst. Det vil være vanskeligt at sætte et mål på en 20 %'s reduktion af drivhusgasserne i 2020 uden at overveje en relancering af programmer for en ny generation af atomkraftværker i de medlemsstater, som har besluttet at anvende denne form for energi. De øvrige medlemsstater bør forbedre deres politikker for vedvarende energi.

4.12 Vi kender selvfølgelig de store problemer med hensyn til sikkerhed og affaldsforvaltning, som udvikling af denne sektor rejser. Men kan vi alvorligt talt tillade os at give afkald på den?

4.13 Valget af energikilder vækker polemik, men ingen når det polemiske niveau, som findes i debatten mellem tilhængere og modstandere af atomkraft. Det er en kendsgerning, at Europa er delt i spørgsmålet om atomkraft, og dette tilsiger i meget høj grad, at det helt og holdent bør overlades til medlemsstaterne at afgøre, om de ønsker at anvende denne energikilde eller ej.

4.14 EU råder med Euratom over et effektivt værktøj. Det hjælper EU med at fastholde sit teknologiske fremskridt, sikre sin konkurrenceevne, reducere energifafhængigheden og øge den internationale indsats og det internationale samarbejde om sikkerhed og ikke-spredning. Man kunne også overveje at give Euratom nye retningslinjer.

4.15 En af de største udfordringer er fusionsforskningen. Det syvende forskningsrammeprogram for Euratom har et budget på ca. 2,75 mia. EUR, hvoraf næsten to tredjedele er afsat til forskning i fusionsenergi. Denne prioritering bør fremmes og fastholdes, da beherskelse af denne teknologi vil gøre det meget lettere at forvalte affaldet gennem en væsentlig reduktion af dets levetid. Lanceringen af ITER-projektet på EU's område er en lovende begyndelse.

4.16 Hvad angår fremdrift af motorkøretøjer, bør EU interessere sig for hybridbiler med brændselsceller, solenergi og trykluftmotor. Også på dette område går forskningen og udviklingen fremad. En fransk ingeniør har udviklet et køretøj, der er meget billigt i drift, og som kan nå en hastighed på 150 km i timen. Det drives frem af trykluft, og produktionen af det starter i de kommende måneder. Det kendte indiske firma Tata har købt rettighederne for Indien.

4.17 I denne forbindelse minder EØSU om, at det i tidligere udtalelser om EU's energiressourceproblematik har fremsat henstillinger, som ligger til grund for og styrker holdningen i denne udtalelse.

5. Hvilke instrumenter?

5.1 Det er vigtigt at fastlægge politikker og vælge prioriteter, men der skal politiske og juridiske instrumenter til for at gennemføre dem. Er bestemmelserne i Lissabontraktaten, hvis den ratificeres, tilstrækkelige i den henseende, eller bliver det nødvendigt at gå længere?

5.2 Det er helt sikkert udmærket at understrege behovet for solidaritet mellem medlemsstaterne på energiområdet, og fastlæggelsen af fire hovedlinjer for denne politik er en nyskabelse, som man kun kan glæde sig over, selvom disse hovedlinjer ikke er så nye endda.

5.3 Men det er tilladt at mene, at verdens energiproblemer er så alvorlige, at de fortjener noget mere.

5.4 Er Lissabontraktaten ikke for forsigtig, selv om en fælles energipolitik, der støtter sig til en særlige institutionel ramme som det tidligere EKSF eller nutidens Euratom, nok endnu ikke er mulig?

5.5 I verdens energikapløb har konkurrenterne kontinentale dimensioner. EU-rammen giver mere tyngde, men oprettelsen af en specifik myndighed, som har »energidiplomati«, indkøbspolitik samt fastlæggelse og finansiering af rammeprogrammer for forskning og udvikling som sine opgaver, ville formodentlig

kunne gøre Europa til en vigtig aktør med indflydelse på det store spil om energi i verden. Det ville være umuligt for medlemsstaterne at opnå enkeltvis.

5.6 Situationen i dag er præget af meget forskellige nationale tilgange, utvivlsomt fordi alle efter det første oliechok i 1973 har villet sikre deres egen energiforsyning. Der er utallige eksempler på denne spredning af kræfterne og forskelle med hensyn til fremgangsmåde.

5.7 For at undgå en disharmoni, som ville sætte Europa i baggrunden, er det nødvendigt at udforme en omfattende energipolitik for EU, som skal være knyttet tæt sammen med klimaændringspolitikken, hvor EU indtager en førende position i de internationale forhandlinger. Denne politik bør begynde med en stram europæisk koordinering inden for internationale institutioner som WHO, FN, NATO og OECD, så snart der rejses spørgsmål om energi. Den bør ledsages af koordinering af energipolitikkerne og især indførelse af en egentlig indkøbspolitik samt en målrettet, og ikke blot empirisk, politik for sammenkobling af netværkene. Når tiden en gang er inde, kunne denne politik, der omfatter koordinering, samråd og fælles projekter, støtte sig til specifikke institutioner, der kunne hjælpe EU med at tage energiudfordringen op. Har vi modet til at gøre det?

Bruxelles, den 23. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

BILAG

til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Følgende ændringsforslag blev forkastet under afstemningen, men opnåede mindst en fjerdedel af stemmerne:

Punkt 4.11

Ændres som følger:

~~»Endelig vil spørgsmålet om atomenergi uundgåeligt blive rejst, og svaret herpå er et nationalt anliggende. Man kan ikke sætte et mål på en 20 %'s reduktion af drivhusgasserne i 2020 uden at overveje en relancering af programmer for en ny generation af atomkraftværker«.~~

Begrundelse

I Tyskland, hvor der for tiden er ca. 10 atomkraftværker i drift, har man vedtaget et program, i henhold til hvilket udledningen af CO₂ skal nedbringes med 40 % inden 2020, samtidig med at atomkraften skal afvikles. Er det ordførerens (og EØSU's) hensigt at stille spørgsmålstegn ved det realistiske i dette program?

Afstemmingsresultat

For: 46 Imod: 103 Hverken for eller imod: 27

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om

- »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/54/EF om fælles regler for det indre marked for elektricitet«
- »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/55/EF om fælles regler for det indre marked for naturgas«
- »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af et agentur for samarbejde mellem energimyndigheder«
- »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1228/2003 om betingelserne for netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling«
- »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1775/2005 om betingelserne for adgang til naturgastransmissionsnet«

KOM(2007) 528 endelig — 2007/0195 (COD)

KOM(2007) 529 endelig — 2007/0196 (COD)

KOM(2007) 530 endelig — 2007/0197 (COD)

KOM(2007) 531 endelig — 2007/0198 (COD)

KOM(2007) 532 endelig — 2007/0199 (COD)

(2008/C 211/06)

Rådet for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 18. oktober 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 44, stk. 2, og artikel 55 og 95, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/54/EF om fælles regler for det indre marked for elektricitet.

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 2003/55/EF om fælles regler for det indre marked for naturgas.

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af et agentur for samarbejde mellem energimyndigheder.

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1228/2003 om betingelserne for netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling.

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1775/2005 om betingelserne for adgang til naturgastransmissionsnet.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsfundet, som udpegede Carmelo Cedrone til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22. og 23. april 2008, mødet den 22. april 2008, følgende udtalelse med 100 stemmer for, 4 imod og 7 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og forslag

1.1 Konklusioner

1.1.1 EØSU ser som helhed positivt på Kommissionens bevæggrunde for at fremlægge en tredje lovpakke vedrørende energi, der juridisk og økonomisk set er et komplekst og vanskeligt emne, som har affødt modsatrettede holdninger og reaktioner.

1.1.2 EØSU mener ikke, at den nuværende situation i energi-sektoren længere er holdbar. Efter at have iværksat integrations- og liberaliseringsprocessen står vi nu midt i vadestedet og skal beslutte, i hvilken retning vi skal gå. Liberaliseringen af energi-markedet har været inde i en død periode, hvilket har givet høje omstillingsomkostninger, som risikerer at overstige de dertil

knyttede fordele. Disse omkostninger skyldes manglen på en ensartet regelramme på EU-plan og — i nogle tilfælde — på oprigtig vilje til liberalisering og på en klar ansvarsfordeling mellem de forskellige aktører. Denne usikkerhed på regelområdet kan føre til et lavt investeringsniveau i sektoren og en ringe konkurrenceudvikling. Det har skabt et opsplittet europæisk marked, der i nogle tilfælde styres af de tidligere monopolindehavere. Derfor er det nødvendigt eftertrykkeligt at bekræfte nødvendigheden af, at liberaliseringsprocessen fortsættes uden tøven.

1.1.3 De politiske aspekter: Det indre marked

1.1.3.1 Hovedformålet med denne strategi er at gennemføre EU's indre marked for energi. EU er nødt til at udarbejde en fælles

strategi, så det kan reagere hurtigt, utvetydigt og med større gennemslagskraft i forhandlinger på internationalt plan. Der er et grundlæggende behov for samarbejde mellem medlemsstater, regulerende myndigheder og transmissionssystemoperatører (TSO'er). Der bør derfor gennemføres strukturelle ændringer, som sigter mod at integrere systemforvaltning og systemudvikling på regionalt plan. De enkelte medlemsstater bør samle deres erfaringer, viden og regler, så de kan stå sammen og foreslå (pålægge) deres egen prispolitik på forsyningsområdet for at skabe en så konkurrencepræget situation som muligt, der kan sikre så fair priser som muligt og samtidig undgå finansiel spekulation. Af hensyn til brugerne/forbrugerne bør medlemsstaterne stå mere sammen og omsætte de vedtagne EU-regler i den nationale ret.

1.1.4 De økonomiske aspekter

1.1.4.1 EØSU mener, at en passende reguleret, fair konkurrence (hvilket ikke kan opnås med Kommissionens foreliggende forslag) ville give flere alternative energikilder og investeringer i energiinfrastruktur. Det ville igen føre til større effektivitet i virksomhederne (som f.eks. SMV'erne), hvorved det bliver muligt at opnå fair priser og dermed fremme gennemsigtigheden og mindske risikoen for markedsdominans.

1.1.4.2 En af de prioriterede målsætninger for den tredje lovpakke er at fremme de nødvendige investeringer i energiinfrastruktur og sikre koordinering heraf på EU-plan. De foranstaltninger, som Kommissionen foreslår på dette område, er et skridt i den rigtige retning. Det bør dog sikres, at disse foranstaltninger gør det muligt at foretage de nødvendige investeringer i energiproduktion, som skaber tillid hos investorerne. Hvad angår udbygningen af nettene, bør foranstaltningerne sikre, at der foretages en passende planlægning, som tager hensyn til alle berørte parter, og sørge for, at planlægningen foretages på et hensigtsmæssigt plan i forhold til tidsplanen. Der er endvidere behov for at føre tilsyn med investeringerne på EU-plan (skal varetages af agenturet for tilsynsmyndighederne). I en situation, hvor markedet er ret uelastisk, hvor virksomheder arbejder som oligopoler, og hvor visse medlemsstater viger tilbage fra at uddelegere kontrollen med forsyningen, mister operatører og brugere tilliden, hvilket fører til likviditetsstop. Denne situation bør ændres.

1.1.5 De sociale aspekter

1.1.5.1 De omstrukturingsprocesser, der er iværksat som følge af den tredje lovpakke, bør ledsages af en beskæftigelsesfremmende politik og bør foregå under fuld inddragelse af fagforeningerne og virksomhederne ved hjælp af redskaber som f.eks. virksomhedsomstruktureringer (*corporate social restructuring*) og gennemførelse af sociale afbødningsforanstaltninger på nationalt og europæisk plan. Det er opmuntrende at konstatere, at de lande, der har indført ejendomsretlig adskillelse i transmissionsnettene, ikke har oplevet negative konsekvenser på beskæftigelsen.

1.1.5.2 Selv om beskyttelsen af de svage samfundsgrupper og de sårbare forbrugere er og bliver et nationalt anliggende, er det afgørende, at Kommissionen anerkender vigtigheden af disse foranstaltninger på internationalt plan. Kommissionen bør også sikre tilsyn med gennemførelsen for at sikre, at disse instrumenter er i overensstemmelse med forudsætningerne for et åbent og konkurrencebetinget marked. Det vil være nødvendigt at indføre begrebet »energifattigdom« på EU-plan (overkommelig pris) og opfylde målsætningerne om forsyningspligt og almen interesse som fastlagt i de nugældende direktiver.

1.1.6 Brugere (virksomheder og forbrugere)

1.1.6.1 En ny energipolitisk strategi bør således være i stand til at fremme reel konkurrence blandt virksomhederne for at øge brugernes valgmuligheder. Transmissionsnettene bør være tilgængelige for alle, der måtte ønske at bruge dem. Hvad angår de store energiforbrugende virksomheder, bør der indgås en europæisk aftale om køb af energi til ensartede priser (sammenlignelige priser eller »loven om én pris«), og samtidig bør statsstøtten ophøre (konkurrenceforvriddning). Forbrugerne bør indrømmes de rettigheder, som EU opstiller, og de bør frit kunne vælge den leverandør, de ønsker, og den laveste mulige pris.

1.1.7 Endelig mener EØSU, at Kommissionens forslag bør sigte mod at imødegå det ufrivillige dobbelte pres for at opretholde status quo, dvs. presset fra de store monopol lignende selskaber, som ønsker at bevare deres privilegerede stilling, og fra fagforeningerne, som ønsker at bevare arbejdspladserne.

1.2 EØSU's forslag

1.2.1 Det indre marked for energi

1.2.1.1 For at fremskynde udviklingen i retning af et indre energimarked bør Kommissionen ændre forslagene til den tredje energipakke med det sigte at få beføjelser til at handle uafhængigt på internationalt plan, specielt hvad energikilder angår. I den forbindelse bør pakkens forslag om regionalt samarbejde ses som et skridt på vejen til at nå det endelige mål om et indre energimarked. Medlemsstaterne bør endvidere bestræbe sig på at integrere deres elektricitetsmarkeder, og systemoperatørerne bør operere i flere medlemsstater. EØSU mener, at forslagene i den tredje pakke om regionalt samarbejde mellem netværksoperatører under ingen omstændigheder bør ses som en midlertidig erstatning for det indre marked. Det er afgørende at have et regionalt samarbejde baseret på ejendomsretlig adskillelse mellem netværksoperatører, der er effektivt adskilt fra produktion/salg. De regionale initiativer, som på det seneste er blevet fremmet af Gruppen af Europæiske Tilsynsmyndigheder for Elektricitet og Gas (ERGEG), bør også bruges til at afprøve sammenhængen mellem forordningen og markedsmekanismene.

1.2.2 Vertikal integreret adskillelse (unbundling)

1.2.2.1 EØSU mener, at EU bør foretrække den ejendomsretlige adskillelse (*ownership unbundling*), som med garanti er bedre til at fremme investeringerne end den funktionelle adskillelse. Det ville øge gennemsigtigheden og operatørernes tillid, forbedre systemsikkerheden og muliggøre tilsyn med monopol. Det ville ligeledes modvirke diskriminerende adfærd og optimere udnyttelsen og vedligeholdelsen af nettet.

1.2.2.2 Der er behov for yderligere uddybninger og analyser af dels de strategiske konsekvenser af netejerskab dels behovet for at sikre uafhængighed i den sammenhæng, bl.a. i relation til eventuel interesse fra tredjelandes side, inklusive valget vedrørende typen af netejerskab (offentligt eller privat). Kommissionens forslag kræver i forbindelse med indførelsen af ejendomsretlig adskillelse ikke privatisering af de transmissionsnet, der på nuværende tidspunkt er offentligt ejede.

1.2.2.3 Forskellene mellem el- og gassektoren (se f.eks. USA, Danmark, Nederlandene, Portugal, Det Forenede Kongerige, Spanien og Sverige) er ikke markante nok til at berettige, at de behandles forskelligt med hensyn til ejendomsretlig adskillelse. Der er behov for ejendomsretlig adskillelse af fremstillings- og salgsaktiviteterne og transmissionsaktiviteterne i begge sektorer. Risikoen for diskriminerende adfærd som følge af en utilstrækkelig vertikal adskillelse er lige stor begge steder. De selskaber, der sælger gas, bør således ikke interessere sig for, hvem der transporterer gassen. De bør kun arbejde med firmaer, der er pålidelige og økonomisk solide, og som er i stand til at sælge deres gas.

1.2.3 EU-agenturet

EØSU mener klart, at Det europæiske Agentur for Samarbejde mellem Energimyndigheder (CESR) bør gives større beføjelser for at kunne:

- spille en selvstændig og uafhængig regulerende rolle,
- overvåge aktiviteterne i det europæiske net af transmissions-systemoperatører (ENTSO) og sammen med ENTSO og et stående fagpanel hjælpe Kommissionen med at udarbejde en liste over nødvendige bestemmelser med henblik på at udarbejde og godkende tekniske og kommercielle retningslinjer og regler,
- opstille kriterier og godkende de tekniske og kommercielle regler,
- opstille procedurer for fastsættelse af tariffer og fastsætte tarifferne for udligningsmekanismen for netværksoperatørernes omkostninger i forbindelse med grænseoverskridende eltransmission,
- udarbejde retningslinjer for netudviklingsprincipper og godkende ENTSO's forslag til den 10-årige investeringsplan,

— forelægge anbefalinger og udtalelser for Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen,

— høre markedsoperatørerne,

— koordinere de nationale myndigheders arbejde, og

— fremme gennemsigtigheden, herunder betingelserne for udpegelsen af agenturets eget styreorgan.

1.2.4 Nationale myndigheder

1.2.4.1 De nationale tilsynsmyndigheder spiller en afgørende rolle med at fremme konkurrencen og sikre korrekt gennemførelse af direktiverne på nationalt plan, specielt for så vidt angår overholdelse af reglerne om ikke-diskriminerende adgang til infrastrukturen. Deres beføjelser bør derfor harmoniseres, og deres uafhængighed af lande og energiselskaber, så de kan overvåge og forhindre misbrug af dominerende markedsposition. En mere uafhængig tilsynsmyndighed vil skabe tillid til markedet og vil kunne arbejde mere aktivt sammen med EU-agenturet.

1.2.5 Koordineringsmekanisme for de nationale transmissionsystemoperatører (European Networks of Transmission System Operators — ENTSO'er)

1.2.5.1 EØSU opfordrer til effektivere koordinering blandt de nationale netværksoperatører med henblik på at gennemføre investeringer og optimere den infrastrukturforvaltning, der er nødvendig for at udvikle et integreret europæisk net. Agenturet bør spille en større rolle end planlagt, så det kan foreslå, udarbejde, overvåge og godkende regler og dermed sikre, at der tages behørigt hensyn til offentlighedens interesse. ENTSO's rolle bør udelukkende være baseret på dets evner og kompetencer. Følgelig bør ansvaret for at udarbejde retningslinjer og regler ligge hos EU-agenturet.

1.2.6 Europæiske netværk og investeringer

1.2.6.1 EØSU mener, at EU bør foregribe fremtidige udviklinger inden for netværksanvendelsen via et investeringsprogram, som sigter mod at skabe et system af offentlige og/eller private EU-regulerede europæiske netværk, som er tilgængelige for alle, hvad angår både transmission og energiforbrug. I dette øjemed bør det sikres, at forvaltningen af sammenkoblingerne reelt er gennemsigtig og baseret på markedsøkonomiske principper, som gør det muligt at øge handlen mest muligt. Investeringer bør foretages der, hvor de set ud fra et regionalt perspektiv fører til socioøkonomiske fordele. Alle markedsoperatører bør behørigt inddrages i beslutningstagningen vedrørende udarbejdelsen af regler og den tiårige investeringsplan.

1.2.7 Demokrati og repræsentation

1.2.7.1 EØSU mener, at forbrugerne på baggrund af nugældende og kommende bestemmelser bør være repræsenteret i agenturets bestyrelse. Det samme gælder alle de berørte aktører (agenter, fagforeninger, virksomheder), som ud over at være repræsenteret i bestyrelsen kunne sidde i en særlig overvågningskomite, således at regelfastlæggelsen kan foregå med størst mulig konsensus og deltagelse lige fra første færd og ikke kun i de afsluttende faser.

2. Baggrund

2.1 For cirka ti år siden tog Kommissionen (med stor forsinkelse) de første skridt i retning af en europæisk lovgivning om et indre marked for elektricitet og gas. EØSU har således haft lejlighed til at tilkendegive sin holdning — og til tider været uenigt med Kommissionen — til et emne, der gennem årene er blevet stadig mere vigtigt og kontroversielt.

2.2 Med vedtagelsen af den tredje pakke med lovforslag om el- og gasmarkedet ønsker Kommissionen at afslutte den indledte proces i en international situation, der er markant anderledes og som stiller alle over for nye problemer. Medlemsstaterne støtter ikke forslagene enstemmigt, hvilket risikerer at forsinke vedtagelsen og ikrafttrædelsen af de nye forslag og således hindre gennemførelsen af et indre europæisk marked for energi.

2.3 EØSU står med et stort ansvar, når det skal udarbejde en udtalelse om et af de senere års vigtigste (og mest kontroversielle) spørgsmål, som har afgørende betydning ikke alene for energimarkedet, men også for, hvordan det vil gå de europæiske virksomheder i denne sektor, de europæiske forbrugere samt virksomhederne i tredjelande.

2.4 EØSU ser positivt på den konsekvensanalyse, som Kommissionen har udarbejdet, og som allerede giver nogle gode fingerpeg om virkningerne af liberaliseringen og den »fair« konkurrence (se teksten).

3. Målet for Kommissionens forslag er:

3.1 At sikre, at forbrugerne har frit valg til i praksis at vælge leverandør ud fra et bredt udvalg og at de kan udnytte de »fordele«, som det pågældende valg »burde« medføre. Virksomheder fra tredjelande, der driver virksomhed i EU, bør have som fælles mål at sikre forbrugerne disse mere fordelagtige vilkår.

3.2 At adskille produktion og transmission fra ejerskab og drift af el- og gastransmissionsnettene. Desuden beskrives en alternativ løsning — den med en »uafhængig systemforvalter« — hvorved vertikalt integrerede selskaber får mulighed for at bevare ejendomsretten til deres netanlæg under den forudsætning, at selskabets anlægskapital forvaltes af et uafhængigt organ eller et andet selskab; dette burde fremme investeringer i infrastruktur.

3.3 At sætte effektivt ind mod markedsfragmenteringen langs de nationale grænser, den eksisterende vertikale integration og den stærke markedsconcentration, som hidtil i praksis har forhindret reel konkurrence og etablering af et indre marked for energi.

3.4 At forenkle den grænseoverskridende handel ved at oprette et særligt agentur, som skal have til opgave at koordinere de nationale reguleringsmyndigheder og skabe ens vilkår for EU-selskaber i sektoren, der opererer i forskellige lande. Dette burde sikre, at der oprettes et ægte europæisk af hensyn til forsyningssikkerheden og -spredningen. De nationale myndigheder bør i praksis blive mere uafhængige.

3.5 At fremme samarbejde på baggrund af nye regler, som skal udarbejdes af de europæiske netværksoperatører, og sikre et større samarbejde mellem forskellige nationale markeder, hvor der er risiko for forsyningssvigt.

3.6 At øge gennemsigtigheden ved at strømline markedsreglerne og holde forbrugerne informeret, med det sigte at øge brugernes tillid til markedets værdi (men har det egentlig været tilfældet hidtil?).

3.7 At sørge for, at forbrugerne næste år sikres visse rettigheder som energiforbrugere med et specifikt (obligatorisk) »charter«, som bl.a. bør indeholde oplysninger om leverandører, de forskellige markedsmuligheder, forenkling af de administrative procedurer, energifattigdom osv. ⁽¹⁾.

4. Direktivforslagene (elektricitet og gas)

4.1 Effektiv adskillelse (juridisk og funktionel) i samtlige medlemsstater af forsynings- og transmissionssystemet for el og gas gennem oprettelse af systemer, der ikke er vertikalt integrerede. Det er en afgørende forudsætning for at løse eventuelle interessekonflikter og for at

- sikre passende investeringer i et mere effektivt forsynings- og transmissionssystem, samt bedre forvaltning af grænseoverskridende overførsler,
- undgå privilegier eller positiv særbehandling af selskaber og datterselskaber, der er forbundet i vertikalt integrerede distributions- og produktionssystemer,
- sikre en fair og gennemsigtig adgang til informationer for samtlige markedsdeltagere og ikke blot dem, der er tilknyttet det pågældende selskab.

4.2 I en situation med vertikalt integrerede selskaber og modvilje mod at foretage en effektiv ejendomsretlig adskillelse kan en løsning være at udpege en uafhængig systemoperatør. Denne operatør kan lade selskaberne bevare ejendomsretten til deres netanlæg, men tillader dem ikke at forvalte det. Denne form for uafhængighed kan kun gennemføres med et effektivt reguleringsystem.

⁽¹⁾ Se EØSU's udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen — Vejen til et europæisk charter for energiforbrugernes rettigheder«, CESE 71/2008.

4.2.1 Kravet om netoperatørens uafhængighed såvel som den ejendomsretlige adskillelse mellem transmissionsnetværk og produktionssystemer gælder både offentlige og private selskaber.

4.2.2 Det overordnede mål er en situation i samtlige EU-lande, hvor virksomheder, der beskæftiger sig med fremstilling og levering af el og gas, kommer til at arbejde helt adskilt.

4.2.3 Direktivforslaget indeholder mulighed for at indrømme midlertidig fritagelse fra kravet om ejendomsretlig adskillelse, hvis der investeres i energinfrastruktur.

4.3 Adskillelsen af forsyning og produktion fra systemoperatører er ikke alene planlagt på nationalt plan, men i hele EU. Ingen energiproducerende virksomhed har ret til at forvalte eller eje et transmissionssystem i et andet medlemsland. Alle nye operatører, som bliver en del af systemet, skal bevise deres uafhængighed i forhold til forsynings- eller produktionsaktiviteter.

4.4 Den ejendomsretlige adskillelse skal føre til et korrekt fungerende marked og net, som i den sidste ende skal resultere i korrekt prisdannelse for el og gas, eventuelt efterfulgt af en prisnedsættelse, hvilket klart er til gavn for sektorens forbrugere og investorer.

4.5 En uafhængig systemoperatør kan kun fungere korrekt og en ejendomsretlig adskillelse af produktions- og forsyningssystemet kan kun være effektiv, hvis der findes en uafhængig og velfungerende reguleringsmyndighed. Den regulerende myndighed skal være en selskabsretligt særskilt enhed og være funktionelt uafhængig af enhver anden offentlig eller privat enhed, og den skal handle uafhængigt af alle markedsinteresser. De regulerende myndigheder bør have uindskrænkede beføjelser og bør kunne samarbejde med hinanden på tværs af medlemsstaterne, så de kan:

- overvåge, at de forskellige markedsaktører overholder deres forpligtelser mht. gennemsigtighed,
- sikre, at forbrugerbeskyttelsesreglerne fungerer efter hensigten,
- kontrollere, om el- og gastransmissionen fungerer tilfredsstillende,
- føre tilsyn med transmissionssystemoperatørernes investeringsplaner og sikre, at de er indbyrdes sammenhængende,
- kontrollere, om der er tilfælde af markedsmisbrug eller dominerende operatører, der forhindrer en korrekt prisdannelse.

De eksterne agenturer (Agenturet for Samarbejde mellem Energimyndigheder — CESR) har en rådgivende rolle at spille over for Kommissionen med hensyn til gennemførelsen af de opstillede regler.

5. Forordningsforslagene (oprettelse af et agentur for samarbejde, netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling og adgang til naturgas transmissionsnet)

5.1 En konsolidering af det indre marked — ved hjælp af fælles regler og foranstaltninger — er af afgørende betydning for det fremtidige europæiske energimarked og den nødvendige grænseoverskridende udveksling. Det er nødvendigt med en harmonisering af de eksisterende forskrifter (f.eks. de tekniske forskrifter eller »grid-codes«, som el-selskaber i øjeblikket må arbejde efter) i de forskellige lande. Dette synes indtil videre ikke at være sket med hjælp fra ERGEG. En sådan harmonisering kan kun gennemføres af et særskilt uafhængigt organ, der i henhold til traktatens bestemmelser kun kan tage form af et agentur.

5.2 Agenturet bør først og fremmest:

- forbedre håndteringen af forhold, der går på tværs af grænserne,
- kontrollere de aktiviteter, der iværksættes af transmissionssystemoperatører på el- og gasområdet,
- kontrollere resultaterne af de tiårige investeringsplaner for nettene,
- sikre, at samarbejdet mellem operatørerne foregår på en effektiv og gennemsigtig måde til gavn for det indre marked,
- træffe individuelle beslutninger om tekniske enkeltspørgsmål og anmodninger om undtagelser,
- udøve en rådgivende funktion, hvad angår problemerne med markedets regulering, og udstede retningslinier, der kan forbedre praksis blandt de nationale regulerende myndigheder.

5.3 Organisationsstrukturen vil følge det typiske organigram for regulerende fællesskabsagenturer, hvor der lægges særlig vægt på et system, der sikrer uafhængige regulerende funktioner. Ud over bestyrelsen, som udpeger direktøren for agenturet, kunne der derfor nedsættes et repræsentantskab med ansvar for alle reguleringsmæssige spørgsmål og et klagenævn, som skal behandle klager over agenturets afgørelser. Agenturet kunne bestå af højst 40-50 personer, og de årlige omkostninger til agenturet måtte højst være 6-7 mio. euro, der dækkes af tilskud fra Fællesskabet.

5.4 Kommissionen fungerer som traktatens vogter og skal »kontrollere kontrolløren«. Agenturet har beslutningsbeføjelser og dets skønsmæssige beføjelser begrænser sig til specifikke tekniske spørgsmål. Kommissionen kan som svar på oplysninger fra agenturet eller på eget initiativ træffe beslutning om foranstaltninger, der skal beskytte samarbejdet eller sikre et velfungerende marked.

5.5 Et effektivt samarbejde mellem transmissionssystemoperatørerne er en afgørende forudsætning for at kunne opnå reel markedsintegration. Hidtil har der kun været tale om et frivilligt samarbejde, og dette samarbejde har ikke givet tilfredsstillende resultater, navnlig i forbindelse med forstyrrelser på nettet og strømudfald. Integrationen af systemoperatørerne på regional niveau gør det muligt at:

- fastsætte et sammenhængende sæt tekniske og kommercielle regler, der er internationalt gældende,
- fastsætte tekniske regler i de tilfælde, hvor der ikke er indgået et effektivt samarbejde mellem nettene,
- sikre ikke-diskriminerende adfærd i henseende til netdrift og -udvikling,
- fremme en markedsintegration, der kan føre til priskonvergens, færre bekymringer som følge af markedets koncentration og større likviditet osv.,
- fremme investeringer i forskning og innovation og lette forvaltningen heraf.

5.6 Transmissionssystemoperatørernes samarbejdsstrukturer bør anerkendes fuldt ud på europæisk plan. Der kunne benyttes eksisterende strukturer som f.eks. GTE og ETSO, eller der kunne etableres nye, centrale og permanente strukturer, hvad angår både organisationen og de praktiske redskaber til planlægning og forvaltning af nettene.

6. Generelle bemærkninger

6.1 Hovedproblemet med nettene, navnlig el-nettene, er ikke blot liberaliseringen, men også hvordan borgerne og virksomhederne kan få fuldt udbytte heraf. Man kunne f.eks. overveje europæiske net, der er offentlige eller EU-regulerede, og som er tilgængelige for alle.

6.2 Det vil være ønskeligt, at Kommissionen fremmer investeringer i oprettelse af et helt nyt transmissionssystem, der giver mulighed for at anvende elektricitet på europæisk niveau ved hjælp af et interaktivt intelligent net i stil med internettet, der takket være intelligente måleteknologier giver mulighed for at sende energi i begge retninger.

6.3 Dette vil i høj grad fremme investeringerne, skabe nye arbejdspladser og gøre det gamle slogan »Power to the people« til en realitet; energiuudvekslingen tilpasses alles behov med net, der er åbne for alle, og anvendelse af de samme regler i alle EU's medlemsstater uden undtagelse (som det allerede er tilfældet med internettet).

6.4 Dette er grundene til, at en fuldstændig opsplitning af el-transmissionssystemet og et valg mellem opsplitning og »uafhængig systemoperatør« kan komme på tale i forbindelse med gasnet.

6.5 Det vil være svært for Kommissionen at nå de opstillede målsætninger (styrke de nationale myndigheder og samarbejdet mellem transmissionssystemoperatører (ISO, TSO), gøre markedet mere gennemsigtigt osv.), hvis ikke man sætter sig ud over den nationale tankegang — ikke kun hvad angår net, men også forsyning, investeringer osv. Dette er de eneste foranstaltninger, der kan sikre en service af højere kvalitet, også selv om de ikke er tilstrækkelige til at holde priserne nede.

6.6 Den kendsgerning, at oliereserverne er koncentreret i nogle ganske få områder i verden (61,8 % i Mellemøsten, 11,7 % i Europa og Rusland, 9,4 % i Afrika, 8,5 % i Sydamerika, 5,1 % i Nordamerika og 3,5 % i Fjernøsten (F. Profumo, Politecnico di Torino)), bør få Kommissionen til at føre en mere målrettet fælles politik over for disse områder og i de internationale organisationer, hvor aftalerne indgås og beslutningerne træffes. I modsat fald kan en ren og skær liberalisering blive blændværk for de mindre forsigtige, og det vil ikke være tilstrækkeligt til at holde priserne nede, der ofte sættes op som følge af monopoler, der dikterer betingelserne selv i politiske kredse.

6.7 EU bør gøre fremskridt med hensyn til konkurrenceregulering og gennemsigtighed, for at det økonomiske system kan blive mere konkurrencedygtigt og gennemsigtigt. Sejrene over Microsoft og Volkswagen er opmuntrende præcedenser i konkurrencens navn, selv om de ikke er nok i sig selv. Der bør samtidig træffes mere effektive foranstaltninger til afbødning af konsekvenserne for beskæftigelsen, ligesom der bør gennemføres foranstaltninger og investeringer, der kan gøre det økonomiske system mere dynamisk, og som kan skabe flere muligheder for arbejdstagere og unge og derved begrænse deres behov for »beskyttelse«. De seneste tal for Europas økonomiske vækst er ikke ligefrem opmuntrende (se Kommissionens meddelelse), hvilket ikke kun skyldes euroens styrke, men også virksomhedernes ringe konkurrenceevne og den »beskyttelse«, som mange af disse virksomheder nyder godt af. Denne afvikling af monopoler, som indledtes efter vedtagelsen af Den Europæiske Fælles Akt, skal blive en succes, for lykkes den ikke, er der en risiko for, at borgernes/forbrugernes interesser trues af markedsforstyrrelser og at man eventuelt tvinges til at genindføre offentlig støtte for at sikre nettenes overlevelse, som det var tilfældet med det britiske jernbanenet.

6.8 Debatten om disse foranstaltninger bør ikke kun foregå internt i institutionerne eller blandt de indviede. Kommissionen og EØSU bør bringe debatten uden for EU-institutionerne, og denne debat bør være åben og inddrage borgerne i deres egen skab af forbrugere, arbejdstagere og virksomhederne for at undgå, at beslutningerne kun påvirkes af elskelskaber, der ofte har en dominerende stilling (der kunne f.eks. oprettes en blog for borgerne, afholdes åbne høringer i mange medlemsstater og i nogle europæiske byer, og resultaterne kunne fremlægges samlet på en større offentlig konference på fællesskabsniveau). Den kontrol, som Kommissionen foretager af de europæiske tilsynsmyndigheder, bør desuden gives en demokratisk dimension og bekræftes af Europa-Parlamentet.

7. Særlige bemærkninger

7.1 Ejendomsretlig adskillelse af de forskellige aktiviteter i kæden: forsynings- og produktionsvirksomhed fra driften af net («ownership unbundling»). Dette er en afgørende forudsætning for at kunne begrænse adgangsbarriererne. Målet er at forhindre integrerede virksomheder, der udfører flere aktiviteter i kæden, i at »overføre« nogle af omkostningerne ved de liberaliserede aktiviteter til regulerede aktiviteter og derved opnå en urimelig konkurrencefordel i forhold til de virksomheder, der kun udfører aktiviteter på områder med konkurrence. Direktiverne om markedet for naturgas og elektricitet er ikke blev vedtaget på ensartet vis i medlemsstaterne, hvilket i nogle tilfælde har åbnet op for oprettelse af vertikalt integrerede produktions- og forsyningsvirksomheder og virksomheder med ansvar for nettransmissionsdriften.

7.2 Større beføjelser til de nationale regulerende myndigheder. Disse myndigheder skal både sikre en neutral drift af nettene og koncessioneret infrastruktur generelt, og de har afgørende betydning for liberaliseringen (transmission, forsyning og måling på energiområdet; transport, forsyning, måling, lagring og forgasning på gasområdet).

7.3 Den vigtige rolle, som spilles af agenturet for samarbejde mellem regulerende energimyndigheder, hvad angår kontrol af uafhængige nationale organer. Oprettelse af et overnationalt regulerende organ, der skal overvåge aktiviteterne i de enkelte involverede lande, vil resultere i et klart defineret regulerings-samarbejde og mindske uligevægten mellem perspektiverne for EU som helhed og perspektiverne for de enkelte lande til fordel for løsninger, der er fokuseret på et integreret energimarked.

7.4 Etablering af transmissionssystemoperatører, der er uafhængige af produktionssystemet, og som samarbejder om at finde effektive løsninger på transmissionsproblemer. Transmissionssystemoperatører fra vertikalt integrerede virksomheder er tilbøjelige til at favorisere deres egne tilknyttede virksomheder, hvorved nye konkurrenter oplever et betydeligt informationsunderskud. De investeringer, der foretages internt i stærkt integrerede virksomheder, forvrides ofte, eftersom det dominerende selskab ikke har nogen interesse i at forbedre nettet, når det først og fremmest vil komme konkurrenterne til gode. En formel, væsentlig adskillelse af transmissionsoperatørerne vil give alle transmissionsselskaber de samme garantier for netadgang, hvilket vil muliggøre de investeringer, der er nødvendige for at kunne sikre en mere effektiv drift og i sidste ende lavere priser for brugerne.

7.5 Større gennemsigtighed og lettere markedsadgang for at øge likviditeten på markederne for elektricitet og gas. Der findes ikke tilstrækkeligt med oplysninger om markedets pålidelighed og muligheder (mellem de enkelte parter i kæden). Der er en stor informationsmæssig asymmetri mellem de etablerede operatører og deres konkurrenter. Forbedret gennemsigtighed vil mindske adgangsrisikoen for de nye spillere på markedet og ligeledes mindske hindringerne for adgang og forbedre tilliden til engrosmarkederne og dermed prissignalerne. Der bør under alle

omstændigheder sikres en vis ensartethed/overensstemmelse i informationerne, således at der — uden at tilsidesætte betydningen af den virksomhedsstrategiske fortrolighed omkring forretningshemmeligheder — ikke gives mulighed for fortolkninger, som er vage og dermed til skade for sand markeds-gennemsigtighed.

7.6 Garanteret adgang til information for alle markedsaktører med henblik på at skabe tillid og derved sikre en udvikling, der går i den rigtige retning. Mange aktører har begrænset tillid til prisdannelsesmekanismerne. Kontrakter om gasimport indgås på basis af prisindekser, som er knyttet til en række oliederivater, og priserne følger derfor nøje udviklingen på oliemarkedet. Denne sammenknytning påvirker engrospriserne, der således ikke dannes på basis af udbuds- og efterspørgselsmekanismen, til skade for forsynings sikkerheden (udbuddet). Hvad angår langfristede importkontrakter, kan der ikke konstateres nogen klar tendens i retning af markedsbaserede prisdannelsesmekanismer.

7.7 Fastsættelse af særligt detaljerede krav for at sikre gennemsigtighed i elektricitets- og gasproduktionen. Der bør tilvejebringes nøjagtige informationer om prognoserne for efterspørgsel og udbud på kort sigt. Disse krav skal efterleves af de enkelte elektricitetsproducenter, og de nationale regulerende myndigheder bør derfor have flere beføjelser.

7.8 Indførelse af derivat-markeder. Afledte instrumenter er ikke kun et effektivt middel til prisrisikostyring, men også et naturligt instrument til udvikling af markederne for elektricitet og gas. Selv om der på elektricitetsmarkederne har været direkte eller indirekte forhandlinger om derivat-kontrakter med det resultat, at der allerede er taget skridt mod større ensartethed — vejen er ganske vist stadig lang — er der klare forskelle på det europæiske marked for naturgas. Mens liberaliseringsgraden er forholdsvis høj på nogle markeder (f.eks. Det Forenede Kongerige), findes der i andre lande ikke engang et kontant-marked for naturgas (f.eks. Italien).

7.9 Regulering af oplagringsfaciliteter for at sikre, at al lagerkapacitet, der står til rådighed for tredjeparter, udbydes på markedet på en gennemsigtig og ikke-diskriminatorisk måde, der forhindrer kapacitetshamstring.

7.10 Ensartede offentlige kriterier for hvornår og hvordan tredjeparter kan få adgang til den lagerkapacitet, der udbydes på markedet.

7.11 Fastsættelse af gennemsigtige, detaljerede regler for adgang til LNG-terminaler, der giver mulighed for at identificere undtagne infrastrukturanlæg. Der bør fastsættes passende regler for iværksættelse af den såkaldte »open season«-procedure. Denne procedure, som også omfatter en mekanisme, hvor der kan reserveres kapacitet, endnu inden kapaciteten er opført, vil formentlig ikke være tilstrækkelig til at sikre operatørerne bedre adgang. Som led i denne procedure skal der nemlig i forbindelse med fordelingen af transmissionskapaciteten i de nationale transportnet under alle omstændigheder gives prioritet til den virksomhed, der fremstiller rørledninger eller LNG-terminalen,

og som er indehaver af undtagelsen. Endvidere kan proceduren for fordeling af den resterende kapacitet på 20 % udgøre en hæmsko for udviklingen af konkurrencen på forsyningsmarkedet, eftersom den tilgodeser operatører, der ved hjælp af langtidsaftaler forsøger at udnytte denne restkvote fuldt ud, hvilket er til skade for både spotmarkedet og en fleksibel forsyning.

7.12 Identifikation af langsigtede bilaterale forsyningsaftaler på downstream-markedet, der er i overensstemmelse med EF's konkurrenceret. Konkurrencen på detailmarkedet er meget begrænset. Den kumulative virkning af langfristede kontrakter, kontrakter med ubegrænset varighed, kontrakter med klausuler om stiltiende videreførelse og lange opsigelsesperioder kan være en væsentlig hæmsko for konkurrencen. De langsigtede aftaler, der er indgået mellem industrikunderne og producenterne (de etablerede), varierer fra et land til et andet. Efterspørgslen efter mere konkurrencedygtige tilbud fra ikke-etablerede virksomheder er dog stigende. Der findes ikke et fælleseuropæisk leveringstilbud, hvilket der bør ses alvorligt på. Det nuværende konkurrenceniveau (få udbydere) er særlig utilfredsstillende i nogle medlemsstater, der er karakteriseret ved et højt koncentrationsniveau (Østrig, Belgien). Begrænsningerne med hensyn til, hvordan forbrugerne kan få adgang til deres gas, sammenholdt med leverandørernes restriktive praksis med hensyn til leveringssteder giver anledning til en del konkurrencemæssige betænkeligheder.

7.13 Tilskyndelse af detailmarkederne på elektricitets- og gasområdet til at virkeliggøre liberaliseringsprocessen. Kun i kraft af et virkeligt detailmarked kan EU's borgere nyde godt af konkurrencevirkningerne. Derfor bør der indføres forenklede regler for adgang til markedet, således at små producenter og distributører kan deltage, og markedslikviditeten derved kan forbedres og priserne kan blive så konkurrencedygtige som muligt. Sikring af likviditeten er af væsentlig betydning for at få forbedret aktørernes tillid til prisdannelsen på elektricitetsmarkedspladserne og gasbørserne, navnlig eftersom det i sidstnævnte tilfælde vil give mulighed for en afkobling fra producenterne.

7.14 Et liberaliseret elektricitets- og gasmarked spiller en vigtig rolle, når det drejer sig om at oplyse virksomhederne og borgerne om forskellige former for »intelligent« forbrug, der gør det muligt at holde omkostningerne nede og kontrollere dem. Derfor bør borgerne oplyses om tilgængelige energikilder, herunder alternative kilder (fornyelige energikilder), således at de bliver bevidste om, hvor vigtigt dette knappe gode er. Hvad angår både energi- og omkostningsbesparelser, bør den endelige forbruger tilbydes aftaler, der kan tilpasses forbrugsbehovet.

7.15 Borgerne bør i deres egenskab af ansvarlige forbrugere også oplyses om de regulerende organers overholdelse af reglerne og eventuelt misbrug, således at de kan gøre deres rettigheder gældende, bl.a. gennem forbrugerbeskyttelsesorganisationer.

7.16 Garanti for, at efterspørgslen også kan dækkes under spidsbelastning. For elektricitet er der problemer i forbindelse med produktionskapaciteten, transmissionsnettets størrelse og transmissionskapaciteten i nettet. For gas bør det sikres, at der er tilstrækkeligt med import- og oplagingskapacitet. Det er imidlertid velkendt, at importkapaciteten er særlig begrænset, eftersom overførsel af kapacitet reserveres af etablerede virksomheder ved hjælp af flerårige kontrakter, der kan strække sig over mere end 20 år. Dette er ensbetydende med, at nye projekter og projekter om omstrukturering/udvidelse af elektricitets- og naturgasinfrastruktur (rørledninger) bør gennemføres hurtigst muligt på såvel europæisk som nationalt niveau. Forgasningsanlæg er af afgørende betydning. Disse spiller en central rolle i navnlig Middelhavsområdet, eftersom de sikrer forbindelse til de vigtigste producentlande (Libyen, Algeriet).

7.17 Fremme af solidaritet: EU-landene bør på såvel regionalt som bilateralt niveau fremme samarbejdsaftaler, der sikrer gensidig bistand og samarbejde i tilfælde, hvor en medlemsstat af forskellige årsager oplever et energiunderskud, som den ikke direkte selv er skyld i.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En integreret EU-havpolitik«

KOM(2007) 575 endelig

(2008/C 211/07)

Kommissionen besluttede den 10. oktober 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En integreret EU-havpolitik.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som udpegede Dr. Anna Bredima-Savopoulou til ordfører og Eduardo Chagas til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 4. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22. og 23. april 2008, mødet den 22. april 2008, følgende udtalelse med 152 stemmer for og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU påskønner den enestående høringsproces, som har fundet sted om grønbogen om *En fremtidig havpolitik for EU: en europæisk vision for havene*, og har aktivt bidraget hertil med sin udtalelse herom og deltagelse i to konferencer ⁽¹⁾.

1.2 I meddelelsen peges der på den menneskelige faktors betydning i de maritime klynger. EØSU udtrykker tilfredshed med, at arbejdsmarkedsparterne (ETF og ECSA ⁽²⁾) er blevet enige om at medtage bestemmelser fra ILO's ⁽³⁾ søfartskonvention fra 2006 i EU-lovgivningen. Det nærer ønske om en verdensomspændende gennemførelse af arbejdsnormer for søfarende, så der sikres ens vilkår for alle søfolk i overensstemmelse med konventionen snarest muligt. Det er også vigtigt, at medlemsstaterne ratificerer internationale regelsæt om fiskerisektoren, bl.a. ILO-konventionen fra 2007 om arbejdsforhold inden for fiskeriet.

1.3 EØSU godkender tanken om at genbehandle udelukkelse af søfarende/fiskere fra EU's arbejdslovgivning i snævert samarbejde med arbejdsmarkedets parter og efterlyser tydeliggørelse vedrørende certifikatet for maritim ekspertise. Der bør anstilles overvejelser over, om det lader sig gøre at indføre et certifikat for maritim ekspertise for søfolk, som bør være obligatorisk i færgetrafikken internt i EU og frivilligt i anden trafik.

1.4 Det flydende universitet giver en sødygtighedserfaring til studerende, som deltager i dets rejse. Tanken om en søgående, flydende campus passer ind i bredere tendenser, og Kommissionen bør undersøge dette nærmere for at få kvalitetsstuderende til at følge en maritim karriere ⁽⁴⁾. Arbejdsmarkedsparterne i EU bør tage søfolks livsstil op snarest og undersøge den nærmere.

1.5 Ved behandlingen af skibssulykker bør EU's fremtidige politik bygge på følgende hensyn:

— Kyststater bør påtage sig deres del af ansvaret for maritim sikkerhed og miljøbeskyttelse. Det vil kræve en opstramning af reglerne om skibsregistre, et funktionelt årvågnings- og bistandsnet understøttet af satellitsporing og godt udrustede hav- og flypatroljer.

— Forebyggelsen af alvorlige ulykker til søs bør ikke baseres for meget på den menneskelige faktor ved at der tillægges søfolk et urimeligt ansvar. Den bør bygge på et integreret system, hvor risikoen for menneskelige fejl (fra kaptajnens eller besætningens side) reduceres ved brug af moderne elektroniske apparater og en stræben efter bedre design og udstyr ombord. Endvidere bør et maritimt, juridisk system klart og rimeligt fordele ansvaret på søfartsbranchen, kystovervågning, redere, skibsregistre og maritime myndigheder.

1.6 EØSU gentager, at søtransporterhvervet forbruger olie af ringe kvalitet, fordi raffinaderierne ikke kan levere olie af bedre kvalitet. Udvalget støtter initiativer på verdensplan til behandling af brændstoftkvaliteten, så der kan opnås fremskridt med hensyn til skibes luftforurening.

1.7 Meddelelsen og handlingsplanen overser den store del af havforureningen, som skyldes olie fra fritidsfartøjer, selv om det især er de kyststater, i hvis farvande denne sejlads som oftest finder sted, der er mest følsomme over for denne form for forurening ⁽⁵⁾. Desuden skærpes havmiljøforureningsproblemet af militære fartøjers aktiviteter, som falder uden for EU-reglerne.

⁽¹⁾ EUT C 168 af 20.7.2007, s. 50-56.

⁽²⁾ ETF: European Transport Workers Federation, ECSA: European Community Shipowners' Associations.

⁽³⁾ ILO: International Labour Organisation.

⁽⁴⁾ The Economist, 1.9.2007.

⁽⁵⁾ IMO/FAO/UNESCO-IOC/WMO/WHO/IAEA/UN/UNEP Joint Group of Experts on the Scientific Aspects of Marine Environmental Protection — GESAMP.

1.8 Landbaseret forurening af floder og have (Østersøen og Sortehavet) er et spørgsmål, hvor EU's bestræbelser bør øges. Af politiske hensyn bør problemerne behandles multilateralt i stedet for bilateralt.

1.9 EU bør spille en førende rolle internationalt set med hensyn til tackling af miljøspørgsmål. Der er plads til mere samarbejde og samordning af EU-medlemsstaternes holdninger i internationale organisationer, uden at de enkeltes deltagelse sættes på spil. EU-medlemsstaternes ekspertbidrag til internationale organisationer er stærkt velansket og dette bør ikke undermineres, men tværtimod udbygges.

1.10 Med hensyn til »det europæiske søtransportområde uden barrierer« erkender EØSU fordelene ved et virtuelt maritimt område. På linje med EØSU's synspunkter understreger meddelelsen, at begrebet kun skal omhandle en forenkling af administrative formaliteter og toldformaliteter samt lettelse af samhandelen — som en følge af EU's indre marked.

1.11 EØSU godkender meddelelsens symbolske budskab om, at Europa er og har været en søfartsnation. Dog afventer det stadig, at konkrete tiltag sættes i værk.

1.12 EØSU gentager den rolle, som det kan spille ved iværksættelsen af havpolitikken, herunder fysisk planlægning, ved fremme af EU's maritime identitet og maritime kulturarv og ved bevidstgørelsen af EU's befolkning omkring global opvarmning.

1.13 EØSU godkender forslagene om det europæiske netværk for havovervågning og det forbedrede samarbejde mellem medlemsstaternes kystvagter. Disse tiltag vil fremme den maritime sikkerhed, fiskerikontrollen og kontrollen ved de ydre grænser samt beskytte havmiljøet.

EØSU gentager, at en koordineret tilgang vedrørende bilaterale boardingaftaler med tredjelande er ønskelig for at imødekomme de skærpede krav til sikkerheden. Det henstiller tillige, at EU skrider til handling over for de omsiggribende tilfælde af væbnede overfald og sørøverier mod handelsskibe i Sydøstasien og Afrika.

2. Indledning

2.1 Meddelelsen om en integreret EU-havpolitik og den vedføjede handlingsplan, som lægger op til fremtidig udformning af 29 særlige foranstaltninger, tager hensyn til EU-institutionernes og interessenterne syn på den pågældende grøn bog.

2.2 Den enestående høringsrunde om grønbogen resulterede i bred enighed om behovet for en holistisk, integreret, tværsektoriel, strategisk indfaldsvinkel til havene. Målet om at erstatte en fragmentarisk tilgang med en bred vision fortjener støtte, selv om der undertiden opstår utilsigtede konsekvenser.

2.3 EØSU godkender meddelelsens symbolske budskab om, at Europa er og har været en søfartsnation. Handlingsplanens 29 foranstaltninger kan alle godkendes (med forbehold af særlige bemærkninger), men er ikke tilstrækkelige.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Miljøaspekter

3.1.1 EØSU lægger stor vægt på at bevare integriteten i havmiljøet og sikre, at hele viften af menneskelige aktiviteter, som påvirker det, ikke resulterer i dets gradvise forværring.

3.1.2 EØSU udtrykker tilfredshed med, at der i Kommissionens planer lægges vægt på at gøre det internationale samarbejde mere effektivt, forbedre politikintegrationen, gennemføre eksisterende lovgivning og tilskynde til miljøteknologier (sjette EU-miljøhandlingsprogram). Der bør lægges vægt på at gennemføre konventionen om forebyggelse af landbaseret havforurening ⁽⁶⁾.

3.1.3 Ophobningen af CO₂ og andre drivhusgasser i atmosfæren som følge af for store emissioner fører allerede til, at havene optager mere CO₂, og denne proces ventes at fortsætte. Den deraf følgende surhed i havene vil formentlig øge presset på havmiljøet. Forskningen i disse konsekvenser for havene bør intensiveres sideløbende med forskning i udviklingen af miljøvenlige metoder til optagelse af CO₂. Endvidere vil maritime energiresourcer få stor betydning for diversificering af EU's energiforsyning.

3.1.4 Meddelelsen overser den store del af hav- og flodforureningen, som skyldes olie fra fritidsfartøjer, selv om det især er de kyststater, i hvis farvande denne sejlads som oftest finder sted, der er mest følsomme over for denne form for forurening ⁽⁷⁾. Desuden skærpes havmiljøforureningsproblemet af militære fartøjers aktiviteter — som falder uden for EU-reglerne — som er til stadig større skade for miljøet og turismen.

⁽⁶⁾ Paris, 4.6/1974 som ændret ved protokollen af 26.3.1986. Konventionen er afløst af Konventionen om beskyttelse af havmiljøet i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR), som blev vedtaget i Paris i september 1992 og trådte i kraft i marts 1998.

⁽⁷⁾ IMO/FAO/UNESCO-IOC/WMO/WHO/IAEA/UN/UNEP Joint Group of Experts on the Scientific Aspects of Marine Environmental Protection — GESAMP.

3.1.5 EØSU gentager, at søtransporterhvervet forbruger olie af ringe kvalitet, fordi raffinaderierne ikke kan levere olie af bedre kvalitet. Udvalget støtter initiativer på verdensplan til behandling af brændstøfkvaliteten ⁽⁸⁾, så der kan opnås fremskridt med hensyn til skibes luftforurening.

3.1.6 Hav- og luftforurening fra alle kilder forværrer havmiljøet, med sundhedsmæssige, sociale og økonomiske konsekvenser til følge. Der findes tilstrækkelige bestemmelser til at kontrollere og mindske havforureningen fra skibe, herunder sanktionering af forurenere, og reglerne bør håndhæves strikt. Derimod findes der ikke tilsvarende lovrammer til at imødegå forurening af have og floder fra andre kilder (f.eks. industri-, by-, landbrugsaktiviteter, pesticider). EØSU er bange for, at hvis der ikke sættes effektivt ind i stor målestok, vil kyst- og havturismens sundhed, som er Europas største erhverv med tilknytning til havet, blive bragt i fare. En sådan indsats vil også kunne bidrage til at bevare omfanget og forskelligartetheden af livet i havmiljøet, inklusive fiskebestande.

3.1.7 EØSU mener, at man bør forhandle sig frem til en bilateral aftale mellem EU og landene syd for Middelhavet som led i naboskabspolitikken årlige handlingsplaner. Aftalen skal sikre, at de pågældende tredjelande sammen med EU's medlemsstater deler ansvaret for at bevare rene have ved at føre kontrol med luftemissioner og affaldsudledninger i deres floder (f.eks. Nil-deltaet). Endemålet skal være at bevare Middelhavet som en fællesarv.

3.2 Sociale aspekter

3.2.1 Meddelelsen fremhæver den menneskelige faktors betydning inden for den maritime klyngedannelse. I higen efter den rette balance i handlingsplanen mellem de økonomiske, sociale og miljømæssige dimensioner af en bæredygtig havpolitik bør der tillægges den sociale dimension den vægt, som den fortjener.

3.2.2 EØSU udtrykker tilfredshed med, at arbejdsmarkedspartenerne (ETF og ECSA) er blevet enige om at indlemme nogle af bestemmelserne i ILO's konvention fra 2006 om søfarendes arbejdsstandarder (MLC — Maritime Labour Standards) i fællesskabsretten. Det nærer ønske om en verdensomspændende gennemførelse af maritime arbejdsstandarder, så der snarest muligt sikres lige vilkår for søfarende i henhold til konventionen. Lige så vigtigt er det, at medlemsstaterne ratificerer relevante internationale instrumenter for fiskerisektoren, herunder ILO's konvention fra 2007 om arbejdsforhold i fiskerisektoren.

3.2.3 Med hensyn til udviklingen af en handlingsplan om søfarendes kvalifikationer henleder EØSU opmærksomheden på revisionen af IMO's STCW-konvention ⁽⁹⁾ om globale standarder

for uddannelse og certificering. Ethvert EU-forslag bør være foreneligt med IMO/ILO-ordningen.

3.2.4 EØSU godkender tanken om at nyvurdere situationen for søfarende og fiskere, der ikke er omfattet af EU's arbejdsmarkedsgivning, i snævert samarbejde med arbejdsmarkedets parter, og efterlyser tydeliggørelser omkring certifikatet for maritim ekspertise. Der bør anstilles overvejelser over gennemførligheden af et certifikat for maritim ekspertise for søfolk, som bør være obligatorisk i færgetrafikken internt i EU og frivilligt i anden trafik.

3.2.5 Indsatsen til fremme af EU-søfarendes karrierer kan kun blive effektiv, hvis der investeres i højere kvalitetsstandarder og man derved øger EU-søfarendes konkurrencemæssige fordele i henseende til kvalitet snarere end omkostninger.

3.2.6 Den stigende knaphed i verden på kvalificerede søfolk kan få foruroligende følger for EU's havsikkerhedsinfrastruktur og vil tage til, hvis ikke EU og medlemsstaterne gør en koordineret indsats. Uden arbejdskraft af denne art vil EU blive ramt af større mangel på den viden og erfaring, som er nødvendig for afgørende sikkerhedskritiske maritime aktiviteter (skibsinsektion, tilsyn, lovgivning, forsikring, skibstrafiktjenester, redningstjenester, kystvagt og lodsning). Desuden risikerer maritime klynger at flytte til andre regioner. Den igangværende indsats har vist sig ikke at være tilstrækkelig, og EØSU beklager, at Kommissionen ikke har til hensigt at behandle dette emne før sidst i 2009.

3.2.7 EØSU er foruroliget over det store frafald på søfartsskoler i nogle medlemsstater og over, at de, der allerede arbejder i branchen, hurtigt opgiver en søfartskarriere. EU's status som søfartsnation vil blive sat alvorligt på spil, medmindre der øjeblikkeligt gribes ind over for den nuværende krise; der bør udformes løsninger som led i en holistisk strategi med det sigte at gøre søfartsbranchen mere attraktiv. Den kortlægning af karriereudsigter, som arbejdsmarkedspartenerne (ECSA og ETF) allerede har foretaget, bør videreudbygges. Bestræbelserne på at trække folk til søfartsbranchen bør derfor kobles sammen med tiltag til at »holde på dem«.

3.2.8 Det flydende universitet giver en sødygtighedserfaring til studerende, som deltager i dets rejse. Kommissionen bør undersøge tanken om en søgående, flydende campus for at få kvalitetsstuderende til at følge en maritim karriere. På samme måde kunne man i de store europæiske havne oprette skoler efter forbilledet »Harbor School« ⁽¹⁰⁾, hvor man for nemheds skyld underviser elever på primær- og eventuelt også på sekundærtrinnet på land, men dog i nærheden af havet i alle fag for at gøre dem fortrolige med det maritime miljø, skibsfart og navigationens grundlag.

⁽⁸⁾ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Transportsektorens energimix«, TEN 305, CESE 269/2008, 13.2.2008.

⁽⁹⁾ IMO: International Maritime Organisation, STCW: Standards of Training Certification and Watchkeeping of Seafarers.

⁽¹⁰⁾ Se: »New York Harbor School«, <http://www.newyorkharborschool.org>

3.2.9 EØSU anmoder Kommissionen om at undersøge bedste praksis i medlemsstaterne på det sekundære uddannelsesstrin for at udbrede kendskabet til karrieremuligheder på havet.

3.2.10 Ved behandlingen af skibssulykker bør EU's fremtidige politik bygge på følgende hensyn:

- Kyststater bør påtage sig deres del af ansvaret for maritim sikkerhed og miljøbeskyttelse. Det vil kræve en opstramning af reglerne om skibsregistre, et funktionelt årvågnings- og bistandsnet understøttet af satellitsporing og godt udrustede hav- og flypatuljer.
- Forebyggelsen af ulykker til søs bør ikke baseres for meget på den menneskelige faktor ved at der tillægges søfolk et urimeligt ansvar. Den bør bygge på et integreret system, hvor risikoen for menneskelige fejl (fra kaptajnens eller besætningens side) reduceres ved brug af moderne elektroniske apparater og en stræben efter bedre design og udstyr ombord. Det maritime, juridiske system bør klart og rimeligt fordele ansvaret på søfartsbranchen, kystovervågning, redere, skibsregistre og maritime myndigheder.

3.2.11 Søfolk kan komme ud for at skulle tage skridt, som ligger langt uden for deres almindelige pligter under særdeles risikable vejrforhold. Som IMO's generalsekretær har udtalt: Det forhold, at arbejdsmiljøet er i direkte kontakt med elementerne bringer undertiden professionelle søfolk ud i situationer, som de ikke kan forberede sig passende på. De er i så fald nødt til at opvise et mod, som fortjener anerkendelse ⁽¹¹⁾. Kommissionen opfordres til at medtænke ovennævnte forhold, når den i fremtiden fremlægger forslag til imødegåelse af ulykker til søs.

3.3 Økonomiske spørgsmål

3.3.1 Den kommende meddelelse om EU's søtransportpolitik for 2008-2018 skulle kunne tilvejebringe en passende ramme, som kan tiltrække investeringer i skibsfart og bidrage til at styrke EU-søtransportens førende rolle på verdensplan og dens katalysatorrolle for den maritime klyngedannelse.

3.3.2 EØSU udtrykker tilfredshed med Kommissionens erkendelse af det nødvendige i globale regler for et globalt erhverv, betydningen af international maritim regulering og støtten til at finde løsninger på de reguleringsmæssige udfordringer i internationale organer (som IMO). Søtransportens globale karakter, det globale arbejdsmarked som søfarten

opererer på og EU-søtransportens konkurrencemæssige stilling på det globale marked er emner, som bør tages med i billedet.

3.3.3 Behovet for at forbedre effektiviteten af eksisterende havnekapacitet og -tjenester samt for større havnekapacitet og bedre baglandsforbindelser skal gentages.

3.3.4 EØSU bemærker, at dets forslag er medtænkt, med hensyn til det nødvendige i at gøre fremskridt i ratificeringen af IMO-konventioner fra EU-medlemsstaternes side og internationalt, og forslagene om havneudvikling, nedbringelse af luftforureningsniveauerne fra skibe, etableringen af klynger omfattende flere sektorer samt et europæisk netværk for maritim klyngedannelse. Den europæiske søtransportes livsvigtige rolle for samhandelen i Europa og på verdensplan og for de europæiske borgers dagligdag erkendes også.

3.3.5 Med hensyn til »det europæiske søtransportområde uden barrierer«, som ligger på linje med EØSU's synspunkter, understreger meddelelsen, at begrebet kun skal ses i tilknytning til etableringen af et virtuelt maritimt område ⁽¹²⁾, inden for hvilket der vil ske en forenkling af administrative formaliteter og toldformaliteter, ligesom samhandelen vil blive lettet — som en følge af EU's indre marked. EØSU noterer sig den høring, som Kommissionen har indledt for at finde frem til, om der eventuelt bør fremsættes forslag til at iværksætte begrebet i praksis.

3.3.6 EØSU mener, at der er plads til mere samarbejde/samordning mellem EU-medlemsstaterne i internationale organisationer, uden at de enkeltes deltagelse sættes på spil. EU-medlemsstaternes ekspertbidrag til internationale organisationer er stærkt velanskrevet og bør ikke undermineres, men tværtimod udbygges.

3.3.7 EØSU støtter målet om at bruge EU's indflydelse over for tredjelande til at tilskynde dem til at håndhæve og ratificere større internationale søfartskonventioner. Den europæiske havnestatskontrol bør undersøge både EU- og tredjelandefartøjers overensstemmelse med internationale miljøkrav og sociale normer.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Kystregioner og øer

4.1.1 Det er tilfredsstillende, at EØSU's forslag om fremme af kystturisme og en database om EU-støtte til kystregioner er taget til følge. Øer bør anbringes i centrum for EU's indsats i kraft af følgende tiltag:

- at forbedre ø-infrastrukturen og tilskynde til havturisme,

⁽¹²⁾ Udtalelse om »Grønbog — en fremtidig havpolitik for EU«, KOM(2006) 275, EUT C 168 af 20.7.2007, s. 50-56; udtalelse om »En fælles EU-havpolitik«, EUT C 168 af 20.7.2007, s. 57-62; udtalelse om »Motorveje til søs og deres integrering i logistikket«, TEN 297, CESE 1204/2007 fin, 18.12.2007.

⁽¹¹⁾ IMO Award for Exceptional Bravery at Sea, 19.11.2007.

- at forlænge turistsæsonen på øerne gennem kulturelle aktiviteter samt idræt,
- at forbedre kommunikationen mellem øerne og fastlandet ved hjælp af ny teknologi med EU-støtte,
- at levere afsaltningsanlæg, der respekterer den naturlige miljøbalance, for at imødegå vandknapheden, som bliver en af hovedudfordringerne i Middelhavsområdet som følge af klimaændringerne.

4.2 Det Nordlige Ishav og forbindelser med tredjelande

4.2.1 I særdeleshed udtrykker EØSU tilfredshed med forslagene om øget samarbejde om forvaltning af Middelhavet og Sortehavet, udvidelsespolitikken og den europæiske naboskabspolitik og politikken for den nordlige dimension.

4.2.2 20-30 % af verdens uopdagede oliereserver ligger under Det Nordlige Ishav. På grund af klimaændringerne vil arktiske skibsruter i 2015 måske være åbne det meste af året. Det er attraktivt at åbne den arktiske rute af hensyn til både afstand og sikkerhed: f.eks. er Shanghai til Rotterdam via den arktiske rute 1000 miles kortere end via Suez. Kortere skibsruter kan begrænse brændstofforbrug og emissioner betydeligt. EØSU bemærker, at de mangfoldige juridiske og miljømæssige problemer, som omfatter adskillige lande, gør det nødvendigt at tydeliggøre international ret om havis. På den baggrund afventer det med interesse den bebudede rapport om Det Nordlige Ishav, som skal omfatte klimaændringernes geopolitiske følger. Eventuelle miljøkonsekvenser af brug af nye skibsruter gennem det arktiske område bør undersøges på forhånd.

4.3 Havovervågning

4.3.1 EØSU godkender forslagene om det europæiske netværk for havovervågning og det forbedrede samarbejde mellem medlemsstaternes kystvagter. Disse tiltag vil fremme den maritime sikkerhed, fiskerikontrollen og kontrollen ved de ydre grænser samt beskytte havmiljøet.

4.4 Forurening af have og floder

4.4.1 Landbaseret forurening af floder og have (Østersøen og Sortehavet), er et spørgsmål, hvor EU's bestræbelser bør øges som led i handlingsplanen. Af politiske hensyn bør problemerne behandles multilateralt i stedet for bilateralt.

4.5 Fiskeri

4.5.1 Da marine arter er udsat for en foruroligende nedgang eller helt forsvinder, finder EØSU det nødvendigt, at fiskeresourcerne udnyttes rationelt. Forslagene om fiskeriforvaltning går i den rigtige retning. Da fiskeri er et af de farligste erhverv, bør der gøres mere for at øge sikkerhedskulturen blandt de beskæftigede i branchen. I særdeleshed er det nødvendigt at se på sikkerhedsforanstaltningerne for fiskerifartøjer på under 24 meters længde (der er her tale om et hul i de eksisterende internationale konventioner og EU's direktiver). EØSU under-

streger, at den nødvendige artsbeskyttelse har sociale konsekvenser, som skal behandles som sådanne: Den måde, fiskerne udøver deres virksomhed på, er ofte betinget af, at de ikke længere har tilstrækkelige ressourcer, og da er det deres liv, der sættes på spil.

4.5.2 De fysiske og finansielle risici ved fiskerierhvervet er så store, at det forklarer den enorme afvandring fra erhvervet. Der består et presserende behov for EU-projekter og -programmer til forbedring af fiskefartøjers teknologi. Med hensyn til udveksling af bedre praksis om fiskerierhvervets fordele henstiller EØSU, at der sker en omfattende formidling af den håndbog om forebyggelse af ulykker til søs og fiskeres sikkerhed, som for nyligt blev udsendt i et samarbejde mellem de europæiske arbejdsmarkedsparter Europêche og ETF (det europæiske transportarbejderforbund). Lige så vigtigt er det, at medlemsstaterne fremskynder ratificeringen af ILO-konventionen om arbejdsvilkår på fiskerifartøjer (juni 2007). Det endelige mål bør være at gøre fiskerivirksomhed bæredygtigere og attraktivere.

4.6 Genbrug af skibe

4.6.1 I sin nylige udtalelse om en *grønbog om forbedret ophugning af skibe* KOM(2007) 269 gav EØSU udtryk for bekymring over, at der hersker »alvorlig mangel på ophugningsanlæg, hvor man arbejder på en socialt og miljømæssigt bæredygtig vis«. Situationen skærpes som følge af det enorme antal skibe, der tages ud af brug efter den globale udfasning af olietankere med enkelt skrog⁽¹³⁾. Forbedring af anlæg og arbejdsvilkår i Sydøstasien, hvor langt hovedparten af ophugningen af skibe finder sted, bør bringes op på internationalt acceptable niveauer.

4.6.2 EØSU udtrykker tilfredshed med fremskridtene på internationalt plan vedrørende ophugning af udtjente skibe på effektiv, sikker og miljømæssigt bæredygtig vis. Det vigtige er, at der indgås en bindende international konvention senest i 2008/2009 og man i den mellemliggende tid fremmer IMO's retningslinjer. Denne internationalt anerkendte benchmark vil opstille klare forpligtelser for redere til at levere nærmere oplysninger om potentielt farlige materialer på deres skibe og indføre mindstenormer for genbrugsværfter med hensyn til sikkerheds- og sundhedsbestemmelser og forvaltning af farlige materialer.

4.7 Boardingaftaler og sikkerhed

4.7.1 Skærpede krav til sikkerheden har fået adskillige EU-medlemsstater til at indgå bilaterale boardingaftaler med tredjelande. EØSU gentager, at en koordineret tilgang fra EU-medlemsstaternes side til sådanne initiativer vil være ønskelig, og det samme gælder en koordineret arbejdsfordeling mellem medlemsstaterne, inkl. deres flåder, om håndhævelse af sådanne regler. Alternativt kunne EU-medlemsstaterne gå i front med at ratificere protokollerne om bekæmpelse af ulovlige handlinger mod søfartssikkerheden (SUA), som omfatter sikkerhedsforanstaltninger til at beskytte rederiernes legitime kommercielle interesser og søfolkenes menneskerettigheder.

⁽¹³⁾ Udtalelse om »Grønbog om forbedret ophugning af skibe« KOM(2007) 269, CESE 1701/2007 fin, 13.12.2007.

4.7.2 EØSU giver udtryk for bekymring over det stadig stigende antal angreb på handelsskibe og de omsiggribende tilfælde af væbnede overfald og sørøverier, især i Sydøstasien og Afrika. Det henstilles, at EU skrider til handling, så kommercielle fartøjer eskorteres af søværnsstyrker i farlige farvande.

4.8 Anvendelse af strøm fra land

4.8.1 Som et middel til at nedbringe drivhusgasemissioner fra skibe, der ligger ved kaj, foreslår Kommissionen at anvende strøm fra land (handlingsplanen). Ved at benytte strøm fra land

bruger skibene ikke brændstof og udsender derfor ikke forurenende stoffer (SO_x, NO_x, partikler) og CO₂.

4.8.2 EØSU støtter forslaget ovenfor; det henleder dog opmærksomheden på følgende problemer: én enkelt løsning egner sig måske ikke for alle skibstyper; strøm fra land fremstilles måske på kraftværker, der afbrænder brændstoffer og kul, og som derfor producerer yderligere CO₂, hvilket måske vil udligne fordelene. Derfor opfordrer det Kommissionen til at tage hensyn til ovenstående betragtninger, så der foreslås en fornuftig politik på verdensplan.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1172/98 om statistisk registrering af vejgodstrafikken, for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen«

KOM(2007) 778 endelig — 2007/0269 (COD)

(2008/C 211/08)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 27. februar 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 285, stk. 1, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1172/98 om statistisk registrering af vejgodstrafikken, for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen.

Da EØSU fuldt ud går ind for indholdet og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, med 145 stemmer for og 2 hverken for eller imod at afgive en udtalelse ⁽¹⁾ til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ EØSU er i færd med at udarbejde en udtalelse om Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol [KOM(2007) 741 endelig, KOM(2007) 822 endelig, KOM(2007) 824 endelig og KOM(2008) 71 endelig].

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Små, miljøbevidste og konkurrencedygtige — Et program, der skal hjælpe små og mellemstore virksomheder med at overholde miljølovgivningen«

KOM(2007) 379 endelig — SEK(2007) 906, SEK(2007) 907 og SEK(2007) 908

(2008/C 211/09)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 8. oktober 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Små, miljøbevidste og konkurrencedygtige — Et program, der skal hjælpe små og mellemstore virksomheder med at overholde miljølovgivningen.

Det forberedende arbejde henvises til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede Franco Chiriaco til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 27. marts 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 109 stemmer for og 7 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU udtrykker tilfredshed med, at Kommissionen i betragtning af de små og mellemstore virksomheders økonomiske og sociale betydning for den europæiske økonomi har taget initiativ til et program, der netop skal hjælpe små og mellemstore virksomheder (SMV) med at overholde miljølovgivningen, som er meget indviklet. EØSU understreger dog i den forbindelse, at mikrovirksomhederne har brug for særlig opmærksomhed på grund af de strukturelle vanskeligheder, som gør disse mere sårbare.

1.2 EØSU er bevidst om, at små og mellemstore virksomheder kan få problemer med at leve op til miljølovgivning, og bifalder derfor udviklingen af instrumenter, der kan gøre den lettere at forstå. Selv om hensynet til sociale aspekter og navnlig miljøaspekter er vokset det sidste årti, så opfattes virksomhedernes sociale ansvar (*Corporate Social Responsibility*) endnu ikke som en konkurrencefordel i alle dele af erhvervslivet.

1.3 Efter EØSU's mening er Kommissionens forslag til et program, der skal hjælpe de små og mellemstore virksomheder med at overholde miljølovgivningen, et meget vigtigt første skridt.

1.4 EØSU finder det nødvendigt, at Kommissionen udvikler en proaktiv tilgang til de små og mellemstore virksomheder og skaber en struktureret samarbejdsordning for virksomheder på territorielt niveau. I den sammenhæng bør man især være opmærksom på det grænseoverskridende samarbejde.

1.5 Det er især vigtigt

— at gøre miljølovgivningen, som i dag er meget kompleks, mere ensartet på nationalt plan, så der skabes større juridisk sammenhæng;

— at forenkle og forbedre reglerne, bl.a. ved at højne lovteksternes kvalitet gennem klarere og mere enkle formuleringer;

— at reducere bureaukratiet og de administrative byrder;

— at udvikle skræddersyede miljøforvaltningssystemer på sektorplan, der er lettere tilgængelige for små og mellemstore virksomheder;

— at udvikle SMV'ernes kompetencer (især gennem deres organisationer) ved at uddanne lokale eksperter til at levere professionel assistance;

— at omorganisere programmets økonomiske ressourcer, så de bliver mere enkle og effektive;

— at forbedre kommunikationen og informationsformidlingen, navnlig med henblik på udbredelse af resultaterne af god praksis.

2. Resumé af Kommissionens meddelelse

2.1 Formålet med Kommissionens meddelelse er at hjælpe små og mellemstore virksomheder (SMV) med at udnytte energi og ressourcer på en effektiv måde (⁽¹⁾). Den indeholder derfor en lovramme og foreslår foranstaltninger, der kan styrke de eksisterende politikker og initiativer under hensyntagen til små virksomheders særlige kendetegn. I dette øjemed foreslår Kommissionen et program, som skal hjælpe de små og mellemstore virksomheder med at overholde miljølovgivningen: gennem et sådant program bliver det muligt at frigøre økonomiske ressourcer til udvikling af støttenetværk, at forenkle adgangen til forvaltningssystemer og at højne miljøbevidstheden hos disse virksomheder.

(⁽¹⁾) KOM(2007) 379 endelig.

2.2 Selv om alle små og mellemstore virksomheder har færre end 250 ansatte hver især, beskæftiger de sammenlagt 23 mio. mennesker, udgør ca. 99 % af alle virksomheder og står for 57 % af den økonomiske merværdi i EU. Som ansvarlige for så stor en del af EU's omsætning har de væsentlig indflydelse på miljøet.

2.3 Mange virksomheder er ikke klar over miljøkonsekvenserne af deres aktiviteter og flertallet af dem mener, at de kun har ringe eller ingen indflydelse på miljøet. SMV har desuden tendens til at mene, at de fuldt ud opfylder den gældende lovgivning, med mindre de får at vide, at det forholder sig anderledes. I så fald kan de små og mellemstore virksomheders aktiviteter indebære øget risiko for de ansattes sundhed og sikkerhed eller udgøre en betydelig trussel mod miljøet. Endelig risikerer SMV at gå glip af de økonomiske fordele ved en mere miljøvenlig og øko-innovativ forvaltning, hvis de ikke integrerer miljøaspekter i deres økonomiske aktiviteter.

2.4 Kommissionens forslag til program, der skal hjælpe de små og mellemstore virksomheder med at overholde miljølovgivningen, indeholder foranstaltninger, som dels skal sikre, at SMV mest muligt reducerer miljøvirkningen af deres aktiviteter, dels skal fremme overholdelsen af den gældende lovgivning. Programmet har som mål at reducere de byrder, som følger med overholdelsen af lovgivningen, ved at skabe politikker og instrumenter, der bringer miljøkrav i SMV-aktiviteternes fokus.

2.5 De foranstaltninger, som præsenteres i meddelelsen, omfatter informationsformidling rettet specifikt mod SMV og fremme af støttenetværk og uddannelsesinitiativ, der skal udvikle de lokale kompetencer på miljøområdet.

2.6 Programmet vil blive finansieret af LIFE + (5 mio. euro i perioden 2007-2013), hvortil kommer bevillinger fra rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation og fra strukturfondene.

2.7 En webside om EU's miljøpolitik, der henvender sig til de små og mellemstore virksomheder, er allerede tilgængelig på syv sprog, og det er planen at udsende retningslinjer om emner som energieffektivitet, emissioner til luften, affaldsproduktion og håndtering af forurenende stoffer til vand og jord. Der vil også blive offentliggjort en vejledning i de nye finansieringsmuligheder.

2.8 Det nye støttenetværk for innovation og virksomhederne vil tage del i gennemførelsen af programmet fra 2008. Hjælp herfra vil sammen med hjælp fra andre SMV-støttenetværk vil få stor betydning, når de små og mellemstore virksomheder skal omsætte EU's miljøpolitik til operative foranstaltninger.

2.9 Arbejdspapiret fra Kommissionens tjenestegrene, som ledsager meddelelsen, opregner en række konkrete eksempler på god praksis, som er sat i værk af små og mellemstore virksomheder i og uden for Europa.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU hilser Kommissionens program velkommen, navnlig fordi det anerkender de små og mellemstore virksomheders betydning og værdi for den europæiske økonomi og det europæisk samfund.

3.2 I den forbindelse understreger EØSU vigtigheden af Rådets beslutning på samlingen i Feira den 19.-20. juni 2000 ⁽²⁾ og vedtagelsen af det europæiske charter om små virksomheder ⁽³⁾, hvor man kan læse, at »de små virksomheder er rygraden i Europas økonomi« og at »det er her, jobbene skabes, og her forretningsidéerne udklækkes«. Blandt charterets prioriteter er fremme af virksomhedernes vækst og konkurrenceevne, ikke bare på lokalt og regionalt plan, men også på et globaliseret marked.

3.3 Evaluering af miljøkonsekvenser bør udgøre en integreret del af en virksomheds forvaltning. I betragtning af at størstedelen af de små og mellemstore virksomheder normalt ikke har en miljøpolitik, navnlig ikke de mindste af dem, bliver det nødvendigt at anvende en integreret miljøpolitik, idet man dog skal sørge for, at de administrative byrder bliver reduceret til et minimum.

3.4 Første skridt i den retning er at fremme erkendelsen af, at god miljøpraksis ikke kun er en ekstraudgift og en pligt, men også et redskab til at forbedre virksomhedens konkurrenceevne og til at skabe værdi på længere sigt.

3.5 Virksomheder, der har held med løbende at overvåge udviklingen af disse aktiviteter, f.eks. via miljøforvaltningssystemer, vil samtidig få mulighed for at kontrollere flere dele af administrationen ved systematisk at samle økonomiske data og data vedrørende sociale og økonomiske konsekvenser i samme strategiplan ⁽⁴⁾. Ud over de økonomiske og miljømæssige fordele, som opnås gennem effektiv og rationel anvendelse af ressourcerne, tages der også vare på sikkerheden på arbejdspladsen i kraft af den ændrede arbejdstilrettelæggelse.

3.6 EØSU er således enig i, at der er behov for at vedtage en langsigtet strategi, som hurtigt kan gennemføres af medlemsstaterne.

4. Særlige bemærkninger

Bemærkninger til de aktioner, som foreslås i Kommissionens handlingsplan

4.1 »Bedre lovgivning«, når der skal udformes og gennemføres politikker: i denne sammenhæng er »bedre lovgivning« ensbetydende med øget inddragelse af de små og mellemstore virksomheder i udformningen af miljøpolitikker og med at basere disse politikker på analyser af god praksis, som, hvis den identificeres og formidles på en hensigtsmæssig måde, udgør en

⁽²⁾ http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/da/ec/00200-r1.dk0.htm

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/charter/docs/charter_da.pdf

⁽⁴⁾ Se A Comparative Analysis of the Environmental Management, Performance and Innovation of SMEs and Larger Firms based on the OECD database, Julien Labonne, 07/2006.

værdifuld støtte til gennemførelsen af miljølovgivning på en i økonomisk henseende mere effektiv måde. Reduktion af bureaukratiet og de administrative byder på regionalt, nationalt og europæisk niveau og større klarhed skal ikke kun tages i betragtning i forbindelse med eventuelle nye lovgivningsinstrumenter, men også i relation til eventuelle ændringer af de eksisterende regler.

4.2 Miljøforvaltningssystemer, der er skræddersyet og lettere tilgængelige: integration af miljøpolitikker i de strategiske beslutninger som metode til vækst og innovation vil gøre det muligt for virksomhederne ikke bare at overholde eksisterende regler, men også at afprøve ny og god praksis, som tager hensyn til det frie initiativ og til de indsamlede parametre for at opfylde små virksomheders og mikrovirksomheders økonomiske krav. Det er især vigtigt at tilskynde til indførelsen af miljøforvaltningssystemer (EMAS eller ISO). Hvad EMAS (European Eco-Management Audit Scheme) angår, kan målet nås f.eks. ved at indføje gunstige bestemmelser for SMV i forordningen, ved at sørge for, at gennemførelsen er i tråd med de små og mellemstore virksomheders struktur ⁽⁵⁾ og ved gradvis at reducere det nuværende systems inspektioner og omfanget af den information, som de registrerede virksomheder skal levere. Alt dette for at tilskynde de små og mellemstore virksomheder til at tilslutte sig. I øjeblikket er der nemlig kun solid tilslutning blandt virksomheder i Italien, Tyskland og Spanien. EØSU håber, at Kommissionen vil tage disse forslag med i betragtning ligesom også EØSU's udtalelse fra juli 2006 om klimaændringer — civilsamfundets rolle ⁽⁶⁾, især med henblik på den aktuelle revision af EMAS. Endelig opfordrer EØSU Kommissionen til at undersøge, om de uformelle og ikke-kodificerede instrumenter på lokalt og regionalt niveau indeholder nyttige elementer, som kan supplere de gældende miljøforvaltningssystemer, fordi kun et direkte inddragelse af de små og mellemstore virksomheder og disses organisationer på lokalt og regionalt niveau kan bidrage til at ændre den nuværende situation.

4.3 Fokuseret finansiel støtte og et flerårigt program for finansiering: de nuværende finansielle instrumenters mangfoldighed kan give anledning til forvirring og være skyld i, at disse fungerer dårligt. EØSU håber således, at den vejledning, som Kommissionen har bebudet, snart bliver offentliggjort. Den skal beskrive de nye finansieringsmuligheder, der er for projekter til støtte for bedre overholdelse af miljølovgivningen og bedre miljøpræstationer i SMV'erne. I den forbindelse ville en enkelt budgetpost for alle aktioner med relation til SMV være at foretrække på langt sigt.

4.4 Opbygning af lokal miljøekspertise til SMV'er: teknisk bistand til små og mellemstore virksomheder kræver specialiserede fagfolk. Det er til dette formål nødvendigt at inddrage SMV-organisationer på lokalt niveau og institutionerne. Desuden skal man sørge for, at priserne er rimelige for de leverede tjenester, og SMV bør have mulighed for at uddanne og disponere over egne konsulenter.

4.5 Bedre kommunikation og mere målrettet information: oprettelse af et nyt flersprogligt websted, der skal knyttes til SMV-portalen ⁽⁷⁾ og blive en af SMV-støttenetværkenes vigtigste kilder til information om EU-miljøpolitik og SMV'er. For EØSU er det grundlæggende vigtigt at sikre direkte adgang til oplysninger og direkte kontakt mellem EU-organerne og de små og mellemstore virksomheder.

4.6 EØSU bifalder, at Kommissionen har taget initiativ til at lancere Enterprise Europe Network, som er et nyt betydningsfuldt europæisk støttenetværk for virksomheder i og uden for EU. EØSU finder det grundlæggende vigtigt, at EU fortsat forbedrer tjenesterne til de små og mellemstore virksomheder især inden for handelen, grænseoverskridende investeringer, teknologisk samarbejde mellem SMV og store virksomheder, innovative tiltag, kendskab til EU's finansieringskilder og forskningsprogrammer for små og mellemstore virksomheder.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁵⁾ Retningslinjer for inspektører vedrørende kontrol af små og mellemstore virksomheder (SMV), navnlig små virksomheder og mikrovirksomheder, bilag IV i Kommissionens henstilling af 7. september 2001 vedrørende retningslinjer for gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 761/2001 om organisationers frivillige deltagelse i en fællesskabsordning for miljøledelse og miljørevision (EMAS).

⁽⁶⁾ NAT/310 — »Imødegåelse af udfordringerne ved klimaændringer — Civilsamfundets rolle«.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/enterprise/sme/index.htm>

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Kommissionens meddelelse til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om gennemgangen af henstilling 2001/331/EF om mindstekrav for miljøinspektioner i medlemsstaterne«

KOM(2007) 707 endelig

(2008/C 211/10)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 14. november 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om gennemgangen af henstilling 2001/331/EF om mindstekrav for miljøinspektioner i medlemsstaterne.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede **Josef Zbořil** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 27. marts 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 151 stemmer for og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU er enig i Kommissionens synspunkt, hvorefter den generelle ramme for miljøinspektionsordningerne i medlemsstaterne fortsat bør have **form af en henstilling**. For imidlertid at forbedre henstillingens gennemførelse og gøre den mere effektiv bør den ændres. I henhold til sektorspecifikke retsakter er kravene til inspektionsaktiviteterne, deres omfang og gennemførelse på væsentlige områder retligt bindende i hele EU.

1.2 For at en henstilling kan gennemføres effektivt, er det helt afgørende, at den er klar og forståelig. Det er derfor vigtigt klart at definere miljøinspektionernes anvendelsesområde ud fra de konstaterede problemer.

1.3 **Definition, præcisering og standardisering af begreberne** er en afgørende forudsætning for harmoniseringen af inspektionsaktiviteterne i EU og for tilvejebringelsen af ensartede rammebetingelser for virksomhederne. Mange andre steder i EU-lovgivningen optræder disse begreber, og definitionen af dem kan variere fra den ene retsakt til den anden. Derfor kræver definitionen af disse begreber generelt en grundigere behandling.

1.4 Det er også absolut nødvendigt at **udstikke kriterier for, hvordan man planlægger, udfører, følger op på og rapporterer om miljøinspektioner**.

1.5 Hvad angår **systemet til forvaltning af inspektionsaktiviteterne**, må det anbefales at anvende moderne management-metoder. De kan bidrage til at koncentrere inspektionsaktiviteterne på områder af afgørende miljømæssig betydning, hvilket giver mulighed for at forbedre planlægningen og opnå en varig forbedring af miljøbeskyttelsen.

1.6 Det er nødvendigt **yderligere at harmonisere adgangen til information** i overensstemmelse med den gældende EU-lovgivning. De indberettede oplysninger skal give et samlet overblik over de forhold, der er fremdraget under inspektionen, de pålagte sanktioner og deres iværksættelse.

1.7 IMPEL-netværket må støttes for yderligere at styrke det internationale samarbejde og sikre større harmonisering af normerne for inspektion og håndhævelse.

2. Indholdet af Kommissionens forslag

2.1 Inspektioner er et vigtigt instrument til at sikre, at Fællesskabets miljølovgivning gennemføres og håndhæves. I 2001 vedtog Europa-Parlamentet og Rådet henstilling 2001/331/EF om mindstekrav for miljøinspektioner i medlemsstaterne ⁽¹⁾.

2.2 Henstillingen indeholder ikke-bindende krav til planlægning, gennemførelse, opfølgning og rapportering af miljøinspektioner. Formålet hermed er at styrke overensstemmelsen med Fællesskabets miljølovgivning og bidrage til en mere konsekvent gennemførelse og håndhævelse i alle medlemsstater.

2.3 Kommissionen har foretaget en undersøgelse af gennemførelsen og håndhævelsen af denne henstilling, som vil danne udgangspunkt for udarbejdelsen af en ny version af henstillingen, der vil blive fremlagt i 2008.

2.4 Alle medlemsstater har forelagt en rapport om henstillingens gennemførelse og berettet om deres erfaringer med henstillingens anvendelse. Det må dog konstateres, at medlemsstaterne har gennemført henstillingen efter vidt forskellige procedurer. Det står klart, at skønt henstillingen delvist er gennemført i alle

⁽¹⁾ EFT L 118 af 27.4.2001, s. 41.

medlemsstater, er det kun nogle få, som har gennemført den fuldt ud. Der er stadig store forskelle mht. gennemførelsen af miljøinspektioner i EU. Disse forskelle medfører konkurrenceforvridninger.

2.5 De store forskelle, som må skaffes ud af verden, gør sig især gældende på følgende områder:

2.5.1 Definition af anvendelsesområdet

2.5.1.1 Det aktuelle anvendelsesområde fokuserer hovedsageligt på industri- og affaldsbehandlingsanlæg og udelukker mange aktiviteter, der reguleres af Fællesskabets miljølovgivning. Henstillingen indeholder navnlig ikke kriterier for inspektion af affaldsoverførsler. Grænseoverskridende overførsler af affald reguleres på EU-plan af forordningen om overførsel af affald ⁽²⁾. Kommissionen prioriterer gennemførelsen af denne forordning meget højt.

2.5.1.2 Henstillingen indeholder heller ingen krav om inspektion af Natura 2000-områder. Kommissionen glæder sig derfor over oprettelsen af »Green Enforce Network«, der sigter mod at tilskynde til samarbejde og erfaringsudveksling mellem medlemsstaterne for at fremme gennemførelsen af naturlovgivningen. »Green Enforce Network« overvejer i øjeblikket at bidrage til den videre udvikling af miljøinspektioner ved at opstille kriterier for inspektion af Natura 2000-områder.

2.5.1.3 Anden miljølovgivning, der ikke omfattes af henstillingen, vedrører registrering og godkendelse af kemikalier (REACH ⁽³⁾), begrænsning af visse farlige stoffer i produkter (f.eks. direktivet om elektrisk og elektronisk udstyr ⁽⁴⁾), handel med udryddelsestruede arter ⁽⁵⁾ og aktiviteter i forbindelse med genetisk modificerede organer og produktansvarssystemer.

2.5.2 **Præcisering af definitionerne:** nogle af de begreber, der anvendes i henstillingen, tillægges forskellig betydning i medlemsstaterne. Der er navnlig forskellige fortolkninger af følgende udtryk:

⁽²⁾ Forordning (EF) nr. 1013/2006 om overførsel af affald, EUT L 190 af 12.7.2006, s. 1.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1907/2006 af 18. december 2006 om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (REACH), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og om ændring af direktiv 1999/45/EF og ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 793/93 og Kommissionens forordning (EF) nr. 1488/94 samt Rådets direktiv 76/769/EØF og Kommissionens direktiv 91/155/EØF, 93/67/EØF, 93/105/EF og 2000/21/EF, EUT L 396 af 30.12.2006, s. 1.

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/95/EF af 27. januar 2003 om begrænsning af anvendelsen af visse farlige stoffer i elektrisk og elektronisk udstyr, EUT L 37 af 13.2.2003, s. 19.

⁽⁵⁾ Rådets forordning (EF) nr. 338/97 om beskyttelse af vilde dyr og planter ved kontrol af handelen hermed, EFT L 61 af 3.3.1997, s. 1.

— inspektion, check, miljørevision

— inspektionsmyndighed

— inspektionsplan, inspektionsprogram

— grænseoverskridende ordning

— rutinemæssige og ikke-rutinemæssige inspektioner.

2.5.3 **Kriterier for planlægning, gennemførelse, opfølgning og rapportering af miljøinspektioner:** Formålet med henstillingen er at øge de kontrollerede anlægs overholdelse af miljølovgivningen og opnå et højere miljøbeskyttelsesniveau. For at nå dette udstikker henstillingen kriterier for, hvordan man planlægger, udfører, følger op på og rapporterer om miljøinspektioner.

— *Planlægning af inspektioner:* Henstillingen indeholder bestemmelser om opstilling af inspektionsplaner og udstikker de generelle kriterier for disse planer, og hvad de mindst skal indeholde. I mange medlemsstater indeholder inspektionsplanerne ikke strategiske elementer, men består snarere af lister over anlæg eller sektorer, der skal inspiceres i en bestemt periode. Her er der potentiale for yderligere at forbedre planlægningen af inspektionerne i medlemsstaterne og udnytte de til rådighed stående midler bedst muligt. Flere medlemsstater har allerede indført avancerede systemer til planlægning af inspektionerne ved hjælp af risikobaserede managementstrategier ⁽⁶⁾.

— *Gennemførelse af inspektioner:* I henhold til henstillingen skal der regelmæssigt gennemføres anlægsbesøg som led i myndighedernes rutinemæssige inspektioner, og i tilfælde af klager, ulykker, uheld eller manglende overholdelse og efter udstedelse af en tilladelse og inden fornyelse eller ændring af en tilladelse. Der er fastsat kriterier for, hvordan disse anlægsbesøg bør udføres. Skønt der på dette område ikke er store forskelle mellem medlemsstaterne, er det hensigtsmæssigt også her at harmonisere praksis.

— *Evaluering af inspektionsplanerne:* Evaluering af inspektionsplanernes fordele anses som et vigtigt redskab til at forbedre inspektionsplanlægningen. Nogle medlemsstater har indført sofistikerede ordninger til at evaluere deres inspektionsplaner. Disse ordninger har hjulpet dem med at udforme deres fremtidige planer.

⁽⁶⁾ Her kan som eksempel nævnes det britiske system OPRA (»Operator and Pollution Risk Appraisal«).

2.5.4 Rapportering: De første rapporter har frembragt en stor mængde oplysninger om henstillingens gennemførelse og anvendelse i medlemsstaterne. Disse oplysninger er dog ikke altid sammenlignelige. Der vil skulle udarbejdes et meget klart og ensartet format til rapportering for at sikre, at dataene er sammenlignelige.

2.5.5 Adgang til information: Henstillingen fastsætter, at inspektionsplanerne og inspektionsrapporterne skal stilles til rådighed for offentligheden efter de gældende EU-direktiver. Rapporterne har vist, at adskillige medlemsstater ikke gør inspektionsplaner og rapporter offentligt tilgængelige. Oplysninger om miljøinspektioner dækkes af kravene i direktiv 2003/4/EF, så den retlige forpligtelse til at stille oplysningerne til rådighed findes allerede. Direktivet giver også tilstrækkelige begrundelser for undtagelser til at afslå adgang til disse oplysninger, hvor andre mere betydningsfulde interesser skal beskyttes. Det vil være nødvendigt at indføre passende mekanismer, der gør det muligt at udøve denne ret.

2.6 Forslag til løsning af problemerne

Efter Kommissionens mening gør den ufuldstændige gennemførelse af henstillingen det nødvendigt at overveje fastsættelse af retligt bindende krav om miljøinspektioner. Det er desuden nødvendigt at tydeliggøre de almene kriterier for miljøinspektioner og at give bedre vejledning i og udveksling af oplysninger om gennemførelsen heraf. Derfor foreslås følgende:

2.6.1 Revision af henstillingen: Henstillingen bør betragtes som en generel ramme for miljøinspektionsordningerne i medlemsstaterne. Kriterierne er derfor generelle. På grund af disse meget generelle og beskrivende kriterier forekommer det ikke hensigtsmæssigt at omdanne dem til retligt bindende krav. For imidlertid at forbedre henstillingens gennemførelse og gøre den mere effektiv bør den ændres.

2.6.2 Sektorbestemte inspektionskrav: Ud over henstillingens generelle kriterier for miljøinspektioner bør der indføres specifikke retligt bindende krav om inspektion af bestemte anlæg eller aktiviteter i sektorbestemte retsakter. Retligt bindende krav er nødvendige for at sikre, at inspektioner prioriteres højere politisk, og at miljølovgivningen håndhæves bedre overalt i Fællesskabet. Disse sektorbestemte inspektionskrav kan supplere henstillingen, eller de kan vedrøre anlæg eller aktiviteter, der ikke omfattes af henstillingen.

2.6.2.1 Som led i gennemgangen af IPPC-direktivet ⁽⁷⁾, der er på Kommissionens arbejdsprogram for 2007, og baseret på

⁽⁷⁾ Rådets direktiv 96/61/EF om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening.

analysen af denne lovgivnings gennemførelse vil Kommissionen overveje, hvordan den kan sikre en bedre overholdelse for at få større overensstemmelse i og mere tillid til medlemsstaternes inspektion af IPPC-anlæg.

2.6.2.2 Kommissionen overvejer at foreslå specifikke retligt bindende regler for inspektioner af affaldsoverførsler. Der bør fastlægges specifikke kriterier for at sikre tilstrækkelig kvalitet og hyppighed i inspektioner, og der skal sørges for en passende efteruddannelse af personalet og samarbejde mellem myndighederne.

2.6.3 Udvikling af vejledning og samarbejde mellem medlemsstaterne: IMPEL har gennemført en lang række projekter, der sigter mod at styrke samarbejdet og tilskynde til informationsudveksling mellem medlemsstaterne om miljøinspektioner ⁽⁸⁾. Kommissionen har aktivt støttet og deltaget i disse projekter. Alle disse tiltag har haft positive virkninger for udbygningen af inspektioner i Fællesskabet, og IMPEL bør tilskyndes til at videreføre sådanne projekter.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU hilser Kommissionens meddelelse om gennemgangen af henstilling 2001/331/EC om mindstekrav for miljøinspektioner i medlemsstaterne velkommen og værdsætter dens bestræbelser ⁽⁹⁾ på at få undersøgt gennemførelsen af denne henstilling.

3.2 Miljøinspektionerne er en vigtig del af de enkelte medlemsstaters udøvende beføjelser på miljøbeskyttelsesområdet. De bør se til, at ikke kun den nationale miljøpolitik, men også de fælles principper i EU's miljølovgivning bliver gennemført så ensartet som muligt, uanset hvilken juridisk person der foretager inspektionerne i de enkelte medlemsstater.

3.3 EØSU er sig bevidst, at det er afgørende at sikre en bedre overholdelse af EU's miljøbestemmelser og medvirke til, at de gennemføres og håndhæves konsekvent i alle medlemsstater, så de fastlagte og anvendte minimumskrav fremover kan bidrage til at skabe ensartede rammevilkår, især med henblik på konkurrencen.

3.4 EØSU mener, at en yderligere debat om meddelelsen med de berørte kredse vil kunne give en indsigt, som er af væsentlig betydning for skabelsen af en optimal ramme for inspektionsaktiviteterne, der er klar og let at håndhæve i hele EU.

⁽⁸⁾ Jf. Det Europæiske Netværk for Gennemførelse og Håndhævelse af Miljølovgivning <http://ec.europa.eu/environment/impel/index.htm> (foreligger kun på engelsk).

⁽⁹⁾ Kommissionens arbejdsdokument: Report on the implementation of Recommendation 2001/331/EC providing for minimum criteria for environmental inspection; SEK(2007) 1493 (foreligger ikke på dansk).

4. Særlige bemærkninger

4.1 For at en henstilling kan gennemføres effektivt, er det helt afgørende, at den er klar og forståelig. EØSU glæder sig derfor over, at Kommissionen ønsker at henlede opmærksomheden på dette punkt.

4.1.1 I EØSU's øjne er det helt afgørende nøje at definere anvendelsesområdet for miljøinspektionerne under hensyntagen til de afdækkede problemer, uden at dette må gå ud over fleksibiliteten i inspektionsordningerne eller specifikke nationale tilgange. Der bør dog kun anvendes nationale tilgange, hvis specifikke nationale mål på miljøbeskyttelsesområdet gør dette nødvendigt.

4.1.2 Hvis specifikke EU-retsakter foreskriver inspektioner, bør disse gennemføres i henhold til én bestemt forskrift for at undgå divergerende fortolkninger.

4.1.3 Det fremgår af meddelelsen, at definition, præcisering og standardisering af begreberne er en afgørende forudsætning for harmoniseringen af inspektionsaktiviteterne i EU og for tilvejebringelsen af ensartede rammebetingelser for virksomhederne. Hvis man vil sikre en ensartet gennemførelse af henstillingen er det altafgørende at få præciseret definitionen af grundlæggende begreber, dels for at muliggøre en harmonisering, dels at skabe forbindelse med andre retsakter.

4.1.4 I denne forbindelse påpeger EØSU, at man mange andre steder i EU-lovgivningen støder på disse begreber og definitionen af dem kan variere fra den ene retsakt til den anden. Derfor kræver definitionen af disse begreber generelt en grundigere behandling.

4.2 EØSU mener endvidere, at det er absolut nødvendigt at udstikke kriterier for, hvordan man planlægger, udfører, følger op på og rapporterer om miljøinspektioner, samtidigt med at der udvises den fleksibilitet, som er nødvendig for at udføre de specifikke inspektioner. Der bør skabes et rapporteringssystem, der er så enkelt og klart som muligt, for at der kan fremskaffes sammenlignelige oplysninger om, hvordan inspektionsordningerne fungerer, og hvorvidt de opfylder målene om at sikre bedre overholdelse af miljølovgivningen.

4.3 Hvad angår systemet til forvaltning af inspektionsaktiviteterne, må det anbefales at anvende moderne management-

metoder, hvilket nogle medlemsstater har gjort med påviseligt gode resultater. Sådanne metoder kan bidrage til at koncentrere inspektionsaktiviteterne på områder af afgørende miljømæssig betydning, hvilket giver mulighed for at forbedre planlægningen og opnå en varig forbedring af miljøbeskyttelsen.

4.4 EØSU går ind for yderligere harmonisering af adgangen til information i overensstemmelse med gældende EU-bestemmelser under hensyntagen til de specifikke niveauer for informationsadgang i medlemsstaterne. De indberettede oplysninger må ikke gå ud over inspektionsaktiviteternes effektivitet, og de bør give et samlet overblik over de forhold, der er fremdraget under inspektionen, de pålagte sanktioner og deres iværksættelse.

4.5 EØSU er enig i Kommissionens synspunkt, hvorefter den generelle ramme for miljøinspektionsordningerne i medlemsstaterne bør have form af en henstilling. På grund af disse meget generelle og beskrivende kriterier forekommer det ikke hensigtsmæssigt at omdanne dem til retligt bindende krav. For imidlertid at forbedre henstillingens gennemførelse og gøre den mere effektiv bør den ændres.

4.6 Nærværende udtalelse støtter sig også på det forhold, at en lang række af de EU-retsakter, der er i kraft eller under udarbejdelse, fastsætter betingelser og kriterier for gennemførelsen af specifikke sektorbestemte inspektioner. I henhold til disse retsforskrifter er kravene til inspektionsaktiviteterne, deres omfang og gennemførelse retligt bindende i hele EU.

4.7 For yderligere at styrke det internationale samarbejde er det efter EØSU's mening afgørende at støtte IMPEL-netværket, som har gjort det muligt at udarbejde talrige vejledningsdokumenter om, hvordan inspektioner planlægges og udføres. Dette netværk har endvidere organiseret udveksling af information og erfaringer mellem inspektører. IMPEL-netværket kan — som det førhen har været tilfældet — med sit tekniske arbejde yde et væsentligt bidrag, især via specifikke projekter. IMPEL kan spille en nyttig rolle ved at fremme fælles uddannelse og faglig udvikling. Det kan også være nyttigt at oprette en central enhed til indsamling af statistikker fra hele Europa og udvikle andre informationsværktøjer om inspektioner og deres gennemførelse i Europa som helhed.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om levnedsmidler bestemt til særlig ernæring (Omarbejdning)«

KOM(2008) 3 endelig — 2008/0003 (COD)

(2008/C 211/11)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 30. januar 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 95 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om levnedsmidler bestemt til særlig ernæring.

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og allerede har behandlet dette emne i sin udtalelse af 17. september 1986 ⁽¹⁾ samt i sin udtalelse CESE 848/2004 af 2. juni 2004 ⁽²⁾, besluttede det på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april 2008, med 148 stemmer for og 3 hverken for eller imod at afgive en udtalelse, som støtter Kommissionens forslag, og at henvise til den holdning, det gav udtryk for i ovennævnte dokumenter.

EØSU er i færd med at udarbejde en udtalelse om Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol [KOM(2007) 741 endelig, KOM(2007) 822 endelig, KOM(2007) 824 endelig og KOM(2008) 71 endelig].

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁾ Udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg om Forslag til Rådets direktiv om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om levnedsmidler bestemt til særlig ernæring (EFT C 328 af 22.12.1986, s. 9).

⁽²⁾ Udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om levnedsmidler bestemt til særlig ernæring (kodificeret udgave) (KOM(2004) 290 endelig — 2004/0090 (COD)) (EUT C 241 af 28.9.2004, s. 23).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol/Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 338/97 om beskyttelse af vilde dyr og planter ved kontrol af handelen hermed for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen«

KOM(2008) 104 endelig — 2008/0042 (COD)

(2008/C 211/12)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 17. marts 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 175, stk. 1, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol/Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 338/97 om beskyttelse af vilde dyr og planter ved kontrol af handelen hermed for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen.

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og allerede har behandlet dette emne i sin udtalelse af 26. maj 1992 (*), besluttede det på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april 2008, med 146 stemmer for og 2 hverken for eller imod at afgive en udtalelse, som støtter Kommissionens forslag, og at henvise til den holdning, det gav udtryk for i ovennævnte dokument.

EØSU er i færd med at udarbejde en udtalelse om Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol [KOM(2007) 741 endelig, KOM(2007) 822 endelig, KOM(2007) 824 endelig og KOM(2008) 71 endelig].

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg om Kommissionens forslag til Rådets forordning (EØF) om besiddelse af og handel med vilde dyr og planter (EFT C 223 af 31.8.1992, s. 19).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol/Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 79/409/EØF om beskyttelse af vilde fugle, for så vidt angår udøvelsen af de gennemførelsesbestemmelser, der tillægges Kommissionen«

KOM(2008) 105 endelig — 2008/0038 (COD)

(2008/C 211/13)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 10. marts 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 175, stk. 1, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol/Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 79/409/EØF om beskyttelse af vilde fugle, for så vidt angår udøvelsen af de gennemførelsesbestemmelser, der tillægges Kommissionen.

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og allerede har behandlet dette emne i sine udtalelser af 25. maj 1977 (*) og 14. september 1994 (**) besluttede det på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april 2008, med 143 stemmer for og 5 hverken for eller imod at afgive en udtalelse, som støtter Kommissionens forslag, og at henvise til den holdning, det gav udtryk for i ovennævnte dokumenter.

EØSU er i færd med at udarbejde en udtalelse om Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol [KOM(2007) 741 endelig, KOM(2007) 822 endelig, KOM(2007) 824 endelig og KOM(2008) 71 endelig].

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg om forslag til Rådets direktiv om fredning af fugle (EFT C 152 af 29.6.1977, s. 3).

(**) Udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg om Kommissionens forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 79/409/EØF om beskyttelse af vilde fugle (94/C 393/19) (EFT C 393 af 31.12.1994, s. 93).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. .../... om ændring af forordning (EF) nr. 999/2001 (fastsættelse af regler for forebyggelse af, kontrol med og udryddelse af visse transmissible spongiforme encephalopatii) for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen«

KOM(2008) 53 endelig — 2008/0030 (COD)

(2008/C 211/14)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 22. februar 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 152, stk. 4, litra b), at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. .../... om ændring af forordning (EF) nr. 999/2001 (fastsættelse af regler for forebyggelse af, kontrol med og udryddelse af visse transmissible spongiforme encephalopatii) for så vidt angår de gennemførelsesbeføjelser, der tillægges Kommissionen.

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og allerede har behandlet dette emne i sine udtalelser af 7. juli 1999 (*) og 9. marts 2005 (**), besluttede det på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april 2008, med 154 stemmer for og 2 hverken for eller imod at afgive en udtalelse, som støtter Kommissionens forslag, og at henvise til den holdning, det gav udtryk for i ovennævnte dokumenter.

EØSU er i færd med at udarbejde en udtalelse om Tilpasning til forskriftsproceduren med kontrol [KOM(2007) 741 endelig, KOM(2007) 822 endelig, KOM(2007) 824 endelig og KOM(2008) 71 endelig].

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Udtalelse fra Det Økonomiske og Sociale Udvalg om Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om regler for forebyggelse og bekæmpelse af visse overførbare spongiforme encephalopatii (EFT C 258 af 10.9.1999, s. 19).

(**) Udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 999/2001 om fastsættelse af regler for forebyggelse af, kontrol med og udryddelse af visse transmissible spongiforme encephalopatii (KOM(2004) 775 endelig — 2004/0270 (COD)) (EUT C 234 af 22.9.2005, s. 26-27).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Mod fælles principper for flexicurity: Flere og bedre job ved hjælp af fleksibilitet og sikkerhed«

KOM(2007) 359 endelig

(2008/C 211/15)

Kommissionen besluttede den 27. juni 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Mod fælles principper for flexicurity: Flere og bedre job ved hjælp af fleksibilitet og sikkerhed.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Thomas Janson til ordfører og Christian Ardhe til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 2. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 147 stemmer for, 1 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU ser positivt på de bidrag, Europa-Parlamentet, Rådet og de europæiske arbejdsmarkedsparter er kommet med til flexicurity-debatten. I en verden under forandring er det afgørende at diskutere, hvordan balancen mellem fleksibilitet og sikkerhed på EU- og medlemsstatsniveau kan være med til at skabe nye og bedre jobs.

1.1.1 EØSU har allerede understreget, at flexicurity-begrebet ikke indebærer en unilateral og ulovlig indskrænkning af arbejdstagernes rettigheder. De europæiske arbejdsmarkedsparter har opfordret medlemsstaterne til at evaluere og eventuelt tilpasse udformningen af arbejdsmarkedslovgivningen, job-beskyttelsesordninger og sammen med arbejdsmarkedsparterne de kollektive forhandlinger med henblik på eksempelvis »at sikre en optimal balance mellem fleksibilitet og sikkerhed for alle beskæftigelsesrelationer, at tilvejebringe hensigtsmæssig sikkerhed for arbejdstagere under alle former for kontrakter for at takle et opdelt arbejdsmarked«.

1.2 Diskussionen om flexicurity har også affødt debatter i medlemsstaterne og en særlig indsats i nogle få. Det understreger vigtigheden af, at arbejdsmarkedets parter inddrages aktivt i debatten og beslutningsprocessen.

1.3 EØSU understreger, at flexicurity ikke kan ses isoleret fra de udfordringer, EU står over for. Globaliseringen, den hastige udvikling af ny teknologi og den demografiske udfordring samt udfordringerne på miljøområdet er i færd med at ændre det europæiske arbejdsmarked. Flexicurity, der tilstræber en fair balance mellem arbejdstagere og arbejdsgivere, bør ses som et del af svaret på disse eksterne og interne tendenser og pres.

1.4 Ifølge EØSU bør EU fokusere på sin innovationsevne, sine produkters og tjenesters høje kvalitet, sin veluddannede

arbejdsstyrke og sin sociale model og bør konkurrere med sine globale konkurrenter på kvaliteten. Det bør afspejles i retningslinjerne for beskæftigelse. EØSU ser gerne ændringer i retningslinjerne på grundlag af flexicurity-diskussionen, især hvad angår jobkvaliteten.

1.5 Endelig fremsætter udvalget nogle henstillinger vedrørende gennemførelsen af flexicurity. EØSU

— henstiller, at Kommissionen gør status over de forskellige bidrag og holdninger til Kommissionens meddelelse, og at den hører medlemsstaternes arbejdsmarkedsparter på alle niveauer;

— tilskynder Kommissionen til at overvåge gennemførelsen og etablere en platform for udveksling af god praksis, hvori arbejdsmarkedsparterne indgår; går ind for, at arbejdsmarkedsparterne aktivt inddrages i udformning og gennemførelse af flexicurity-politikkerne i medlemsstaterne i alle processens faser;

— understreger, at gensidig tillid mellem de relevante aktører er meget vigtig;

— understreger, at sunde makroøkonomiske politikker, som fremmer vækst i beskæftigelsen samt gunstige rammevilkår for erhvervslivet, der realiserer og støtter det fulde vækstop-tentiale, er vigtige forudsætninger, hvis flexicurity skal fungere; tilskynder medlemsstaterne og EU til at afstikke og opretholde en retslig ramme, der er tilpasningsegnet, enkel, gennemsigtig og forudsigelig, samt styrke og støtte arbejdstagernes rettigheder og sikre deres overholdelse og retshånd-hævelse samt overalt i EU fremme en stabil retslig ramme for kollektive overenskomstforhandlinger og arbejdsmarkeds-dialog, når flexicurity gennemføres;

- påpeger, at det generelle velfærdssystem kan forbedre mobiliteten ved at sikre, at arbejdstagerne ikke bliver tilsidesat, når de konfronteres med ændringer, der berører deres arbejdsplads; at følge nationale regler og EU-regler om information og høring er vigtig for at foregribe forandringer og afbøde deres konsekvenser; understreger betydningen af, at der afsættes økonomiske ressourcer til flexicurity, især offentlig og privat støtte til arbejdstagere i overgangsfasen til et nyt job;
- understreger, at alle relevante politikker bør styrkes gensidigt;
- ønsker at se en integreret fremgangsmåde på flere niveauer; i betragtning af flexicurity's multidimensionelle karakter er det vigtigt at tilstræbe integration på forskellige politikniveauer;
- påpeger, at der bør tages højde for nye risici, og at overgangsperioder bør belønnes ved gennemførelsen af flexicurity, men også, at tidsubegrænsede arbejdskontrakter ikke systematisk bør afskaffes;
- mener, at Kommissionen om 5 år bør gennemføre en evaluering af, hvordan flexicurity virker i praksis i medlemsstaterne, og især hvilken indflydelse flexicurity har på beskæftigelsesniveauet i både medlemsstaterne og på EU-niveau.

2. Generel baggrund

2.1 Flexicurity har været et aktuelt emne lige siden vedtagelsen af de første beskæftigelseslinjer. Den nuværende debat blev imidlertid indledt i januar 2006 på et uofficielt rådsmøde om flexicurity. På det Europæiske Råds forårstopmøde i 2006 blev medlemsstaterne anmodet om at sætte særlig fokus på den nøgleudfordring, som »flexicurity« udgør. På to sociale treparts-møder i tilknytning til EU-topmøderne i december 2006 og marts 2007 blev spørgsmålet om flexicurity drøftet. Kommissionen offentliggjorde en meddelelse om flexicurity i juni 2007, som er blevet diskuteret og behandlet i Europa-Parlamentet og Rådet, og Rådets beslutning var enstemmig. Ydermere afsluttede arbejdsmarkedsparterne i oktober 2007 en fælles analyse af de nøgleudfordringer, som det europæiske arbejdsmarked står over for, herunder henstillinger om flexicurity. EØSU bifalder alle bidrag og især de europæiske arbejdsmarkedsparters fælles analyse ⁽¹⁾.

2.2 Diskussionerne om flexicurity har også affødt debatter i medlemsstaterne og for nylig en særlig indsats i visse. EØSU ser positivt på disse diskussioner og aktiviteter, men understreger vigtigheden af, at arbejdsmarkedsparterne inddrages aktivt i debatten og beslutningsprocessen.

⁽¹⁾ »Key challenges facing European labour markets: A joint analysis of European social partners«, oktober 2007.
URL: http://www.cceep.eu/media/right/publications/key_market_challenges_facing_european_labour_markets

2.3 Med udgangspunkt i EØSU's fortsat gyldige udtalelse om flexicurity, der blev vedtaget i juli 2007 ⁽²⁾, er formålet med den foreliggende udtalelse at:

- fremlægge EØSU's synspunkter om afgørende fokuspunkter for at fremme gennemførelsen af flexicurity i medlemsstaterne og se på konsekvenserne for EU's politikker;
- fastholde EØSU's holdninger vedrørende arbejdsmarkedsparternes afgørende rolle og yderligere fremhæve civilsamfundets rolle i denne proces.

3. Gennemførelse af flexicurity

3.1 EØSU hilser de forskellige bidrag til flexicurity-debatten velkomne. I en verden under forandring er det afgørende at diskutere, hvordan balancen mellem fleksibilitet og sikkerhed på EU- og medlemsstatsniveau kan bidrage til skabelsen af nye og bedre jobs.

3.2 Udfordringerne for arbejdsmarkedet

3.2.1 Flexicurity kan ikke ses isoleret fra de udfordringer, EU står over for. Globaliseringen, den hastige udvikling af ny teknologi og den demografiske udfordring er i færd med at ændre det europæiske arbejdsmarked. EØSU vil imidlertid gerne tilføje, at miljøudfordringerne sandsynligvis også vil have en indvirkning på arbejdsmarkedet. Flexicurity, hvis mål er en fair balance mellem sociale, miljømæssige og økonomiske fremskridt, bør ses som en del af svaret på disse eksterne og interne tendenser og pres.

3.2.2 EØSU mener, at miljøudfordringerne vil påvirke Europas arbejdsmarked. De vil øge presset for energibesparelser og indførelse af systemer med henblik på et mere bæredygtigt miljø. Men de kan også anspore teknologisk innovation, der bidrager til økonomisk vækst og vækst i beskæftigelsen.

3.2.3 Udvalget har bemærket, at klimaforandringerne kan øge de nuværende sociale forvriddinger og forskelle ⁽³⁾ både i EU og andre dele af verden. EØSU har også anført, at målet skal være at styre tilpasningen og sikre en begrænsning uden at forårsage ledighed og social forvriddning ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ EØSU's udtalelse af 11. juli 2007 om *Flexicurity (kollektive overenskomstforhandlinger og den sociale dialogs rolle)*, ordfører: Thomas Janson (EUT C 256 af 27.10.2007).

⁽³⁾ Se <http://www.etuc.org> om klimaændringernes indflydelse på beskæftigelsen.

⁽⁴⁾ EØSU's udtalelse af 24. oktober 2007 om *Klimaændringer og Lissabonstrategien*, ordfører: Ernst Erik Ehnmark (NAT/362, EUT C 44, 16.2.2008), punkt 1.11.

3.2.4 Globaliseringen og den deraf følgende integration af markeder påvirker EU's arbejdsmarked. Forbrug, produktion og investeringsmønstre er under forandring. Denne udvikling er ikke uundgåelig, ligesom den heller ikke er umulig at påvirke eller afpasse. Lovgivning om sundhed og sikkerhed og arbejdstageres rettigheder forbedrer arbejdslivet og former de globale normer. Produktstandarder kan forbedre konkurrenceevnen med behørigt hensyn til virksomheders tilpasningsevne. Europas arbejdsmarked må ikke desto mindre tilpasse sig for at klare udfordringerne i en globaliseret verden. I mange henseender har Europa haft gavn af globaliseringen. Det indre marked har været med til at skabe virksomheder i EU, der er globalt konkurrencedygtige. EU har følgelig kunnet sælge produkter og tjenesteydelser øverst i værdikæden.

3.2.5 Globalisering og teknologisk forandring har ikke undermineret beskæftigelsesvæksten i Europa. I løbet af perioden 1995-2005 var EU vidne til en nettoforøgelse af beskæftigelsen med 18,5 millioner nye arbejdspladser. Antallet af mistede jobs som følge af handelsrelateret justering er lille sammenlignet med den samlede jobskabelsesrate i økonomien. Åbenhed i samhandelen kan netop øge beskæftigelsesmulighederne, som den nylige udvikling i EU har vist.

3.2.6 Men globaliseringen kan også forårsage øget sårbarhed. Virksomheder udsættes for øget konkurrence. Arbejdspladser, der tidligere blev betragtet som beskyttede, møder nu international konkurrence. Tjenesteydelser, som i mange år blev betragtet som lokale, kan nu leveres på tværs af grænserne. Omstrukturering foregår hyppigere og hurtigere. Når ledige i handelssktoren genansættes, modtager de typisk lavere løn. For mange handler globalisering med andre ord om, at de mister indkomst, når de skifter til nye jobs. Faktisk er økonomiens lønandel faldet. Arbejdsmarkedsparterne har også bemærket, at jævnført med USA har EU skabt flere arbejdspladser i sektorer i den nedre ende af produktivitetsvækstskalaen, mens beskæftigelsen i sektorer med høje produktivitetresultater er faldet ⁽⁵⁾.

3.2.7 Forandringerne på arbejdsmarkedet har ført til en øget andel deltids- og kontraktarbejde. Disse typer beskæftigelse kan have været med til at gøre adgangen til ansættelse lettere og øget antallet af beskæftigede i Europa. Men arbejdstagere i midlertidig beskæftigelse tenderer til at være mindre produktive, modtage mindre arbejdstagerstøttet uddannelse ⁽⁶⁾ og være mere udsat for arbejdsulykker ⁽⁷⁾. De risikerer også at sidde fast i midlertidig beskæftigelse. Kun lidt over halvdelen af arbejdstagere med midlertidige kontrakter har en permanent kontrakt efter seks

år sammenlignet med over tre fjerdedele af dem, som begyndte med en permanent kontrakt ⁽⁸⁾.

3.2.8 For at møde de demografiske udfordringer er der nødt til at blive skabt nye tjenester og beskæftigelsesmuligheder internt, f.eks. børnepasning og ældrepleje. Inden for disse rammer er Europa også nødt til at forbedre arbejdstilrettelæggelsen, ligestillingen og balancen mellem arbejde og privatliv.

3.2.9 Skattepolitikken i mange EU-lande har været tilbøjelig til at blive lempet under gode tider og strammet, når konjunktursvingningerne har befundet sig på et lavere niveau. Det er især tilfældet med de større lande i euroområdet. Ydermere forbliver den offentlige gæld høj i en række EU-lande som følge af den demografiske aldring ⁽⁹⁾.

3.3 Beskæftigelsesstrategien og flexicurity

3.3.1 Når flexicurity-politikker gennemføres i medlemsstater, vil beskæftigelsesretningslinjerne give medlemsstaterne et fingerpeg om, hvilket slags arbejdsmarked og hvilken slags økonomi Europa skal tilstræbe. EØSU's holdning er klar: EU bør fokusere på sin innovationsevne, sine produkters og tjenesters høje kvalitet, sin veluddannede arbejdsstyrke og sin sociale model og konkurrere med sine globale konkurrenter på kvaliteten og ikke deltage i et kapløb om, hvem der kan have de laveste lønninger og sociale standarder, hvor Europa er helt sikker på at tabe ⁽¹⁰⁾.

3.3.2 Adskillige af beskæftigelsesretningslinjerne kan danne grundlag for en diskussion om flexicurity. EØSU ser gerne ændringer i retningslinjerne, som afspejler udvalgets henstillinger, især hvad angår arbejdets kvalitet, som påpeget i EØSU's udtalelse om beskæftigelsesretningslinjerne ⁽¹¹⁾.

3.3.3 Ved adskillige lejligheder har EØSU fremsat bemærkninger til den reviderede Lissabon-proces og de nye beskæftigelsesretningslinjer ⁽¹²⁾. Udvalget ser positivt på den nye integrerede fremgangsmåde og den flerårige cyklus, men har også påpeget følgende:

— på visse områder er der uoverensstemmelser mellem De overordnede retningslinjer for de økonomiske politikker og Retningslinjerne for beskæftigelse;

⁽⁵⁾ Jf. fodnote 1.

⁽⁶⁾ »Assessing the impact of labour market policies on productivity: a difference-in-differences approach«. OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 54, 2007.
URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/27/20/38797288.pdf>

⁽⁷⁾ European Working Conditions Survey (Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene).

⁽⁸⁾ Fælles analyse (jf. fodnote 1).

⁽⁹⁾ Ibid.

⁽¹⁰⁾ Jf. EØSU's udtalelse af 13. september 2006 om »Arbejdslivets kvalitet, produktivitet og beskæftigelse i forbindelse med globaliseringen og de demografiske ændringer« (ordfører: Ursula Engelen-Kefer), EUT C 318 af 23.12.2006.

⁽¹¹⁾ »Beskæftigelsesretningslinjerne« (SOC/303), ordfører: Wolfgang Greif (berammet til vedtagelse i marts 2008). Det nye sæt beskæftigelsesretningslinjer for 2008-2010, som blev foreslået af Kommissionen i december 2007, er identisk med den tidligere pakke (2005-2008).

⁽¹²⁾ EØSU's udtalelse af 31. maj 2005 om Retningslinjer for beskæftigelsen (2005-2008), ordfører: Henri Malosse (EUT C 286 af 17.11.2005), EØSU's udtalelse af 17. maj 2006 om Retningslinjer for beskæftigelsen, ordfører Wolfgang Greif (EUT C 195 af 18.8.2006) og EØSU's udtalelse af 24. april 2007 om Retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik, ordfører: Maureen O'Neill (EUT C 168 af 20.7.2007).

— succesen afhænger først og fremmest af, at medlemsstaterne tager deres ansvar alvorligt og faktisk omsætter de vedtagne prioriteter i praksis på nationalt niveau;

— de nationale parlamenter, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet skal i praksis inddrages i alle faser af koordineringen af beskæftigelsespolitikken.

3.3.4 EØSU har også påpeget, at en nøgle til de nationale reformprogrammers succes er den bredest mulige inddragelse af alle relevante arbejdsmarkedsaktører — især arbejdsmarkedsparterne — i alle faser af processen, og at arbejdsmarkedsparternes rolle skal styrkes ⁽¹³⁾. Udvalget ønsker også at understrege betydningen af, at nationale økonomiske og sociale råd høres inden for denne ramme.

3.4 Flexicurity-begrebet

3.4.1 Flexicurity kan spille en vigtig rolle i opfyldelsen af målsætningerne i den fornyede Lissabon-strategi ved at udstikke rammerne for nationale reformer og politikvalg. Hverken flexicurity-begrebet eller dets elementer er dog nye. De første retningslinjer for beskæftigelsen, som blev vedtaget i forbindelse med Den Europæiske Beskæftigelsesstrategi i 1998, opfordrede allerede arbejdsmarkedsparterne til at forhandle sig frem til en balance mellem fleksibilitet og sikkerhed.

3.4.2 EØSU understreger, at der ikke findes nogen enkelt løsning for alle, og at den rette mix vil være forskellig fra medlemsstat til medlemsstat. EØSU har allerede understreget, at debatten hovedsagelig har været begrænset til at øge den eksterne fleksibilitet og finde måder, hvorpå en sådan forøgelse kan kompenseres ved at styrke arbejdsmarkedspolitikker og socialsikringsbestemmelser. Målet bør i stedet være at fokusere på andre dimensioner for mere effektivt at skabe en situation, der gavner alle ⁽¹⁴⁾. Flexicurity går også ud på at finde en balance i rettigheder og forpligtelser mellem arbejdsgivere og arbejdstagere, hvor det er nødvendigt at forhandle om afbalancerede og fair pakker ⁽¹⁵⁾.

3.4.3 Flexicurity bliver bl.a. brugt af Kommissionen, når nationale reformplaner evalueres, og af formandskabet, når udfordringerne på arbejdsmarkedet diskuteres. Det er blevet en ramme for evaluering af medlemsstaternes arbejdsmarkeder. Kommissionen bør notere alle nylige udviklinger og bidrag. For at evaluere de forskellige, ofte meget komplekse forudsætninger i de forskellige medlemsstater, kræves der et tæt samarbejde med de relevante aktører. Arbejdsmarkedsparterne skal høres, inden regeringerne fremlægger deres nationale reformplaner.

⁽¹³⁾ EØSU's udtalelse af 17. maj 2007 om *Retningslinjer for beskæftigelsen*, ordfører: Wolfgang Greif (EUT C 195 af 18.8.2006).

⁽¹⁴⁾ EØSU's udtalelse af 11. juli 2007 om *Flexicurity (kollektive overenskomstforhandlinger og den sociale dialogs rolle)*, ordfører: Thomas Janson (EUT C 256 af 27.10.2007), punkt 1.1.

⁽¹⁵⁾ Ibid., pkt. 4.1.

3.5 Elementer i gennemførelsen af flexicurity

3.5.1 EØSU har allerede understreget, at flexicurity-begrebet ikke indebærer en unilateral og ulovlig indskrænkning af arbejdstagernes rettigheder, en idé, som EØSU forkaster ⁽¹⁶⁾. De europæiske arbejdsmarkedsparter ⁽¹⁷⁾ har opfordret medlemsstaterne til at evaluere og eventuelt tilpasse udformningen af arbejdsmarkedslovgivningen, jobbeskyttelsesordninger og sammen med arbejdsmarkedsparterne de kollektive forhandlinger med henblik på:

— at sikre en optimal balance mellem fleksibilitet og sikkerhed for alle beskæftigelsesrelationer;

— at tilvejebringe hensigtsmæssig sikkerhed for arbejdstagere under alle former for kontrakter for at takle et opdelt arbejdsmarked;

— at udvikle supplerende foranstaltninger med henblik på beskæftigessikkerhed, der fremmer overgang til produktive og lønsomme jobs;

— at øge retssikkerheden og gennemsigtigheden for såvel arbejdsgivere som arbejdstagere hvad angår arbejdsmarkedslovgivningens anvendelsesområde, dækning og håndhævelse;

— på nationalt niveau at gennemføre og respektere principper og regler i EU's arbejdsmarkedsdirektiver, herunder dem, der stammer fra en rammeaftale blandt EU's arbejdsmarkedsparter, samt de grundlæggende principper om ligebehandling og ikke-diskrimination;

— at fremme stabile ansættelsesforhold og en bæredygtig arbejdsmarkedspraksis;

— at udstikke rammerne for at udvikle arbejdspladspraksis, som forbedrer balancen mellem arbejde og livskvalitet og derved fremmer en fuld udnyttelse af EU's arbejdsstyrkes produktive potentiale.

3.5.2 Udvalget er enig i, at det er vigtigt med omfattende strategier for livslang læring og bedre investeringer i menneskelige ressourcer, der er afgørende for at gennemføre Lissabon-strategien. Ikke desto mindre viser tal fra Eurostat, at der har været beskeden eller ingen fremskridt, når det gælder om at øge arbejdstagernes deltagelse i livslang læring. EØSU har i en række nylige udtalelser understreget, at livslang læring er vigtig for at forbedre arbejdstagernes kvalifikationer, karrieremuligheder og produktivitet. Mange medlemsstater og andre aktører har tidligere givet mange tilsagn vedrørende livslang læring, men i praksis mangler meget at blive gjort. I 2002 vedtog de europæiske arbejdsmarkedsparter en aktionsramme for livslang udvikling af kompetencer og kvalifikationer.

⁽¹⁶⁾ Ibid., pkt. 1.4.

⁽¹⁷⁾ Jf. fodnote 1.

3.5.3 EØSU påpeger, at rummelige velfærdssystemer kombineret med aktive arbejdsmarkedspolitikker gør »job-matching« lettere og tilskynder til innovation og højere produktivitet i sårbare sektorer, som er afgørende for EU's fremtidige konkurrenceevne. Et vigtigt element i flexicurity er arbejdsløshedsunderstøttelse med en høj dækningsgrad, som er effektiv og beskæftigelsesorienteret, giver yderligere muligheder for hensigtsmæssig »job matching« til beskæftigelse af høj kvalitet, samtidig med at beskæftigelsessikkerheden udvides. Det handler derfor ikke kun om at tilbyde »tilstrækkelig« dækning, men også om at sikre, at de opretholder en passende levestandard, samtidig med at de forbliver bæredygtige, og om at sammenkæde dem med aktiveringsstrategier og beskæftigelsestjenester af høj kvalitet.

3.5.4 EØSU har tidligere understreget betydningen af ligestilling mellem kønnene ⁽¹⁸⁾. Der bør gennemføres en politik, som forener arbejdsliv, privatliv og familieliv, og træffes foranstaltninger, så både kvinder og mænd kan realisere deres faglige potentiale og blive økonomisk uafhængige. EØSU tilskynder Det Europæiske Ligestillingsinstitut til at overvåge flexicurity fra et kønsperspektiv.

3.5.5 Geografisk og faglig mobilitet hos arbejdstagere er nødvendige redskaber for at sikre effektive arbejdsmarkeder og mindske muligheden for uoverensstemmelse mellem efterspørgsel og forsyning af arbejdskraft ved at reducere flaskehalse i specifikke sektorer og erhverv. Geografisk mobilitet kan bidrage til en opadgående konvergens af arbejds- og levevilkår. Desuden har geografisk og erhvervsmæssig mobilitet også stor indvirkning på vækst og beskæftigelse. I de senere år har medlemsstater med den største samlede mobilitet også registreret kraftig økonomisk vækst og lav — eller betydeligt reduceret — ledighed. Det er resultatet af et forhold mellem mobilitet og kraftig økonomisk og arbejdsmarkedsmæssig præstation.

3.6 Flexicurity og de forskellige aktører

3.6.1 EØSU understreger betydningen af dialog på arbejdsmarkedet og aktiv inddragelse af arbejdsmarkedsparterne på alle relevante niveauer i udformning og gennemførelse af flexicurity-politikker ⁽¹⁹⁾. Som EØSU har påpeget i sin tidligere udtalelse, er en styrkelse af overenskomstsystemerne på europæisk og nationalt niveau afgørende for enhver diskussion om flexicurity.

3.6.2 Flexicurity forudsætter et klima af tillid og bred dialog mellem alle aktører, hvor alle er klar til at tage ansvaret for forandring med henblik på socialt afbalancerede politikker. Heri indgår også muligheden for at overvåge og evaluere politikken gennemførelse og resultater.

⁽¹⁸⁾ EØSU's udtalelse af 11. juli 2007 om Flexicurity (kollektive overenskomstforhandlinger og den sociale dialogs rolle), ordfører: Thomas Janson (EUT C 256 af 27.10.2007).

⁽¹⁹⁾ Ibid., pkt. 4.1.

3.6.3 Civilsamfundet har også en rolle at spille i gennemførelsen af flexicurity. Sociale ngo'er leverer vigtige tjenesteydelser til grupper, som er i fare for eller oplever marginalisering og bidrager til at forene familieliv og arbejdsliv. Uddannelsesorganisationer tilskynder til og leverer livslang læring til voksne. Det organiserede civilsamfund kan være med til at øge beskæftigelsens kvalitet og lindrer de udfordringer, som møder de unge og ældre, kvinder, indvandrere og handicappede, der er de grupper, der er mest udsat for diskrimination på det europæiske arbejdsmarked.

4. Henstillinger

4.1 EØSU opfordrer Kommissionen til at gøre status over de forskellige bidrag til og syn på Kommissionens meddelelse og andre nylige udviklinger. Medlemsstaterne og arbejdsmarkedsparterne på alle niveauer har også en rolle at spille i udformningen af flexicurity-begrebet, når det indføres. Det er afgørende, da flexicurity bruges i evalueringen af medlemsstaternes nationale reformprogrammer.

4.2 Når medlemsstaterne indarbejder de fælles principper i deres nationale reformprogrammer, indeholdende en mix af de nationale politikker i henhold til deres vilkår og praksis, tilskynder EØSU medlemsstaterne til at overvåge hele processen og etablere en platform for udveksling af god praksis og benchmarking, der især inkluderer arbejdsmarkedsparterne, men også det organiserede civilsamfund. EØSU bifalder derfor undersøgelsen »Mission for Flexicurity«, som Kommissionen har iværksat.

4.3 EØSU støtter en aktiv inddragelse af arbejdsmarkedsparterne i udformningen og gennemførelsen af flexicurity-politikker i alle processens faser. EØSU har tidligere understreget, at det »er vigtigt, at arbejdsmarkedets parter deltager aktivt i en stærk og intens social dialog, hvor de har mulighed for at forhandle om, øve indflydelse på og tage et ansvar for flexicurity-modellens udformning, elementer og resultater ...« ⁽²⁰⁾.

4.4 Gensidig tillid er meget vigtigt mellem de involverede aktører. Det organiserede civilsamfund kan spille en vigtig rolle for at øge tilliden, men også for at tilvejebringe et springbræt for dem, som befinder sig længst fra arbejdsmarkedet.

4.5 Vigtige forudsætninger, hvis flexicurity skal fungere, er sunde makroøkonomiske politikker, som fremmer vækst i beskæftigelsen og gunstige erhvervsrammевilkår, der realiserer og understøtter det fulde vækstpotentiale.

⁽²⁰⁾ EØSU's udtalelse af 11. juli 2007 om Flexicurity (kollektive overenskomstforhandlinger og den sociale dialogs rolle), ordfører: Thomas Janson (EUT C 256, 27.10.2007), punkt 1.3.

4.6 EØSU tilskynder medlemsstaterne og EU til at afstikke og opretholde en retslig ramme, der er tilpasningseget, enkel, gennemsigtig og forudsigelig, samt styrke og støtte arbejdstagernes rettigheder og sikre deres overholdelse og retshåndhævelse samt overalt i EU fremme en stabil retslig ramme for kollektive overenskomstforhandlinger og arbejdsmarkedsdialog, når flexicurity gennemføres. Inden for disse rammer udgør ILO's arbejdsmarkedsnormer og EU-lovgivningen, der er gennemsigtige og forudsigelige, et vigtigt grundlag.

4.7 Det generelle velfærdssystem kan forbedre mobiliteten ved at sikre, at arbejdstagerne ikke bliver tilsidesat, når de konfronteres med ændringer, der påvirker deres arbejdsplads. At følge nationale regler og EU-regler om information og høring er vigtigt for at foregribe forandring og begrænse konsekvenserne heraf. EØSU har i en tidligere udtalelse foreslået, at Direktivet om Europæiske Samarbejdsudvalg bør revideres og Kommissionen har for nylig iværksat anden fase i en høring, hvor arbejdsmarkedsparterne får mulighed for at indlede forhandlinger med henblik på at revidere den gældende lovgivning. Udvalget tilskynder også Rådet og Kommissionen til at forsøge at løse planlagt lovgivning på arbejdsmarkeds- og socialområdet.

4.8 EØSU understreger vigtigheden af at afsætte økonomiske ressourcer til flexicurity. Gennemførelse af flexicurity uden at investere i en styrkelse af institutioner, aktive arbejdsmarkeds politikker og livslang læring vil ikke skabe et arbejdsmarked af høj kvalitet. Udvidelse af sikkerheden til at omfatte usikre jobs ville

være et led heri. Politikkerne bør fokusere på at integrere kvinder, unge og ældre på arbejdsmarkedet. Flexicurity bør anvendes ud fra et helhedsorienteret og sammenhængende perspektiv. I den henseende er det vigtigt, at der afsættes passende ressourcer til EU-fonde som f.eks. Den Europæiske Socialfond og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling.

4.9 EØSU understreger, at alle relevante politikker bør styrkes gensidigt. Vækst, jobs, social samhørighed og miljøet er lige så vigtige og fungerer som forudsætninger for hinanden. Bæredygtig vækst er et resultat af højere velfærdsmål og et forbedret miljø.

4.10 EØSU ønsker en integreret tilgang på flere niveauer. I betragtning af flexicurity's multidimensionelle karakter er det vigtigt at opnå integration på forskellige politikniveauer. En mere sammenhængende politik til at tackle spørgsmålet og øget interaktion mellem de forskellige aktører og niveauer er nødvendig for at forbedre den økonomiske og sociale samhørighed.

4.11 EØSU påpeger, at der bør tages højde for nye risici, og at overgangsperioder bør belønnes i gennemførelsen af flexicurity. Globaliseringen vil øge risiciene for arbejdstagere og virksomheder. For at møde globaliseringens udfordringer er man nødt til at tage højde for disse nye risici. Fremme af jobmobilitet på en positiv måde af høj kvalitet ved at investere i mennesker og forbedre overførslen af rettigheder er afgørende.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Bekæmpelse af den kønsbestemte lønforskel«

KOM(2007) 424 endelig

(2008/C 211/16)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 18. juli 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: Bekæmpelse af den kønsbestemte lønforskel.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede **Ingrid Kössler** til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 2. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 128 stemmer for, ingen imod og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU ser positivt på Kommissionens politiske vilje til at fortsætte udjævningen af lønforskelle mellem kvinder og mænd. Ligesom Kommissionen ser EØSU meget alvorligt på det faktum, at lønforskellene ikke viser nogen tegn på at blive mindre. De forbliver uændrede trods de foranstaltninger, som er blevet gennemført, og de ressourcer, som er blevet afsat. Det er derfor vigtigt, at alle berørte parter inddrages i disse bestræbelser og viser vilje til at gennemføre virkelige forandringer. EU's vækst- og beskæftigelsesstrategi, som er forankret i Lissabonstrategien, er et vigtigt redskab til at øge ligestillingen på arbejdsmarkedet og mindske lønforskellene mellem kvinder og mænd. Opfyldelse af Lissabonstrategiens mål, beskyttelse af borgernes velfærd og sikring af EU's globale konkurrenceevne forudsætter gennemførelse af ligeløn. Det er vigtigt både for kvinders og mænds fremtid.

1.2 EØSU fremhæver følgende henstillinger i kampen for lønudjævning og henvender sig til EU's institutioner, de nationale myndigheder, de nationale ligestillingsorganer og arbejdsmarkedsparterne.

1.2.1 EØSU mener, at enhver medlemsstat skal sikre, at princippet om lige løn til kvinder og mænd for samme arbejde eller arbejde af samme værdi, som det er formuleret i direktiv 75/117/EØF, gennemføres i medlemsstaternes lovgivning og kollektive overenskomster.

1.2.2 Ifølge EØSU skal medlemsstaternes indsats sigte mod at bekæmpe årsagerne til lønforskellene, der hænger sammen med, at kvinders og mænds arbejde værdsættes forskelligt, at der findes en kønsbaseret arbejdsdeling på arbejdsmarkedet, og at kvinders og mænds tilknytning til arbejdslivet adskiller sig ligesom deres magt- og statusstillinger.

1.2.3 Hvad den gældende lovgivning angår, er det nødvendigt,

- at den virkelig anvendes i kampen mod løndiskrimination,
- at de lovgivningsmæssige muligheder for positiv særbehandling ifølge EF-traktatens artikel 141, stk. 4, opretholdes og anvendes effektivt, så det bliver lettere for det underrepræsenterede køn at udøve en erhvervsaktivitet,
- at arbejdsgivere udarbejder årlige oversigter og undersøgelser af lønninger og lønudvikling for at kortlægge problemerne med kønsdiskrimination i arbejdsklassificeringssystemer og gennemføre passende løsninger og ved at fastlægge en ligestillingsplan, hvori indgår gennemsigtige lønsystemer,
- medlemsstaterne skal sikre let adgang til mekanismer til at anke afgørelser og anmelde diskriminationssager, og det skal være op til den sagsøgte at bevise over for en domstol eller en anden kompetent myndighed, at der ikke foreligger noget brud på princippet om ligebehandling ifølge Rådets direktiv 97/80/EF om bevisbyrden i forbindelse med forskelsbehandling på grundlag af køn ⁽¹⁾.

1.2.4 I arbejdsmarkedsparternes overenskomster er det nødvendigt at sørge for

- at den sociale dialog og de kollektive overenskomstforhandlinger på alle planer styrkes, fordi der er tale om nødvendige redskaber til udjævning af lønforskellene mellem mænd og kvinder,
- en grundig undersøgelse af de nuværende kriterier for arbejdsklassificeringer — deres direkte og indirekte konsekvenser, hvordan arbejdet skrider fremad rent tidsmæssigt, tilgængelighed og ansvar i hjemmet,

⁽¹⁾ Artikel 4: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:014:0006:0008:DA:PDF>

- at der findes gennemsigtighed, når det gælder bestemmelserne om information til og samråd med arbejdstagerne og deres repræsentanter om lønsituationen og lønudviklingen for kvinder og mænd inden for samme organisation,
- at der vedtages foranstaltninger for at modvirke fastsættelse af løn på basis af kønsstereotyper,
- at der åbnes mulighed for fleksibel arbejdstid.

1.2.5 Da et arbejdsmarked med ligestilling er et redskab til bekæmpelsen af lønforskelle mellem kvinder og mænd, er det vigtigt

- at sikre, at mænd og kvinder får lige adgang til og øge deltagelsen af begge køn på hele arbejdsmarkedet samt at udnytte støtten fra strukturfondene hertil,
- at give børn og unge af begge køn gode forbilleder, der ansporer til utraditionelle erhvervsvalg,
- at ligestilling realiseres, hvad angår deltagelse i og indflydelse på arbejdslivet,
- at vedtage fælles foranstaltninger, der hænger tæt sammen, og som sikrer en balance mellem privatliv og arbejdsliv, så familieansvar kan forenes med erhvervsarbejde,
- at der indføres betalt forældreorlov i de lande, hvor en sådan mulighed ikke findes i dag, f.eks. ved at indføre de bestemmelser, som gælder i EU-institutionerne, og give mulighed for betalt forældreorlov under en længere periode. Medlemsstaterne bør træffe effektive foranstaltninger, så mænd og kvinder lettere kan dele forældreorloven mellem sig ⁽²⁾,
- at tilbyde en veludbygget og finansieret børnepasningsordning, så forældrene kan fortsætte deres erhvervsarbejde med kortere karriereafbrud, og at udvide udbudet af serviceydelser af høj kvalitet til en overkommelig pris for afhængige personer og deres familier ⁽³⁾.

1.2.6 Medlemsstaterne må desuden tage ansvaret for

- at alle berørte parter gøres bekendte med årsagerne til kønsbaserede lønforskelle og kønsdiskrimination,

⁽²⁾ Dette spørgsmål er på de europæiske arbejdsmarkedsparters dagsorden som foreslået i anden runde af høringen af de europæiske arbejdsmarkedsparter om forening af arbejds-, privat- og familieliv.

⁽³⁾ EØSU henviser til de anbefalinger, det allerede har fremsat ved flere lejligheder i tidligere udtalelser, senest i EØSU's udtalelse af 13. februar 2008 om »Forslag til Rådets beslutning om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitik« (ifølge EF-traktatens artikel 128), ordfører: Wolfgang Greif, CESE 282/2008 (SOC/303), navnlig punkt 2.3.

- at der foregår en udveksling af velfungerende metoder og en styrket dialog mellem landene,
- at såvel borgerne i almindelighed som arbejdstager- og arbejdsgiverrepræsentanter og jurister oplyses om, hvilke rettigheder den diskriminerede part har,
- at tilbyde dækkende og offentligt støttede tjenester til ældre og andre plejefhængige.

1.2.7 EØSU opfordrer Det Europæiske Ligestillingsinstitut til at prioritere spørgsmålet om kønsbestemt lønforskel i forbindelse med udførelsen af sine opgaver.

1.2.8 EØSU er meget bekymret over resultaterne i Kommissionens rapport om »Ligestilling mellem kvinder og mænd — 2008« ⁽⁴⁾. Rapporten anfører, at der er en underrepræsentation af kvinder i sektorer af betydning for den økonomiske udvikling, hvor lønnen almindeligvis er god, og at det derfor er en stor udfordring at fremme det kvalitative aspekt af ligestilling.

1.2.9 EØSU støtter også den europæiske platform for kvindelige forskere (EPWS) ⁽⁵⁾ og opfordrer alle aktører på europæisk og nationalt niveau til at sætte særlig fokus på kvinder inden for videnskab og forskning. Kun 29 % af forskere og ingeniører i EU er kvinder.

1.3 Udvalget forventer, at regeringsorganer og førende politikere i medlemsstaterne gør en forbilledlig indsats for at anvende de principper, som behandles i denne udtalelse.

1.4 EØSU henstiller, at der lægges særlig vægt på at påvirke massemedierne til at fjerne stereotypiske fremstillinger af mænd og kvinder og fremme en repræsentation af begge køn, som mere nøjagtigt afspejler deres bidrag i alle samfundssfærer.

2. Indledning

2.1 Det fremgår af Kommissionens meddelelse, at kvinder i EU fortsat tjener gennemsnitligt 15 % mindre end mænd. Udjævning af lønforskellene mellem kvinder og mænd er et af hovedspørgsmålene i »En køreplan for ligestilling 2006-2010« ⁽⁶⁾. Lønforskellene mellem kønnene handler om meget mere og andet end blot lige løn for samme arbejde. En af hovedårsagerne til disse forskelle er, hvordan kvinders kompetencer vurderes sammenlignet med mænds. Erhverv, som kræver sammenlignelige kvalifikationer eller erfaringer, har en tendens til at tilbyde lavere løn, hvis de er kvindedominerede.

⁽⁴⁾ KOM(2008) 10 endelig, 23. januar 2008.

⁽⁵⁾ Se www.epws.org

⁽⁶⁾ EØSU's udtalelse af 13. september 2006 om »En køreplan for ligestilling mellem kvinder og mænd 2006-2010«, ordfører: Grace Attard (EUT C 318 af 23.12.2006). Af andre udtalelser kan i denne sammenhæng nævnes følgende: EØSU's udtalelse af 28. september 2005 om »Oprettelse af et europæisk institut for ligestilling mellem mænd og kvinder«, ordfører: Dana Štechová (EUT C 24 af 31.1.2006), samt EØSU's udtalelse af 29. september 2005 om »Kvinder og fattigdom i EU«, ordfører: Brenda King (EUT C 24 af 31.1.2006). Se også »ETUC Charter on Gender Mainstreaming in Trade Unions«, som blev vedtaget af ETUC's kongres i Sevilla den 23. maj 2007 og Kommissionens »Manual for Gender Mainstreaming of Employment Policies«, juli 2007.

2.1.1 Lønforskellene tyder også på manglende ligestilling på arbejdsmarkedet, hvilket i første omgang rammer kvinderne — f.eks. vanskelighederne med at forene arbejdsliv og privatliv. Kvinder arbejder oftere på deltid og har flere karriereafbrydelser, hvilket begrænser deres muligheder for livslang læring og påvirker deres karriereforløb negativt. Der er langt færre kvindelige chefer, og kvinder støder ind i flere forhindringer og mere modstand på karrierestigen. Kvindernes karriereforløb afbrydes hyppigere, karrieren udvikler sig langsommere, er kortere og medfører derfor lavere løn. Statistikken viser, at lønforskellene øger med alder, uddannelse og anciennitet — forskellen er på over 30 % i aldersgruppen 50-59 år mod 7 % i aldersgruppen under 30 år. De er over 30 % for personer med en højere uddannelse og 13 % for personer med en folkeskoleuddannelse.

2.1.2 I meddelelsen nævnes fire indsatsområder:

- Der skal sikres en mere omfattende gennemførelse af gældende lovgivning (ved at analysere, hvordan gældende lovgivning bedre kan implementeres og anvendes og ved at gøre mennesker bevidst om problemet).
- Kampen mod lønforskelle skal integreres i medlemsstaternes beskæftigelsespolitik (ved hjælp af EU-midler, især Den Europæiske Socialfond) ⁽⁷⁾.
- Arbejdsgiverne skal gennemføre principperne om lige løn, bl.a. ved at udvise socialt ansvar.
- Udvekslingen af gode løsninger skal fremmes i hele EU, og arbejdsmarkedets parter skal engageres.

2.1.3 Formålet med Kommissionens meddelelse er at analysere, hvad som ligger bag lønforskellene og hvad EU kan stille op. I meddelelsen understreges, at alle involverede må engagere sig på alle niveauer for at løse lønforskellene, og at man må fokusere på alle bagvedliggende årsager.

3. Generelle bemærkninger

3.1 EØSU er enig i, at det er vigtigt, at alle parter medvirker til at mindske lønforskellene mellem kvinder og mænd.

3.1.1 De fremskridt, som kvinder har gjort inden for uddannelse, forskning og erhvervsliv, afspejles ikke i deres stilling på arbejdsmarkedet. Beskæftigelsesfrekvensen for kvinder er lavere end for mænd (55,5 % sammenlignet med 70 %) og meget lavere for kvinder i alderen 55-64 år (31,7 %). Ledigheden er desuden højere blandt kvinder end blandt mænd (9,7 % mod 7,8 %).

⁽⁷⁾ Jf. fodnote 3.

3.1.2 EØSU mener, at de nationale myndigheder, nationale ligestillingsorganer og især arbejdsmarkedsparterne i alle medlemsstater har en klar pligt til at sørge for at mindske de strukturelle forskelle, som kommer til udtryk i kønsadskillelsen inden for forskellige brancher, erhverv og arbejdsmønstre, samt at de lønsystemer, som etableres, mindsker de eksisterende lønforskelle mellem kvinder og mænd.

3.1.3 De fremskridt, kvinderne har gjort, ikke mindst inden for vigtige områder som uddannelse og forskning, afspejles ikke i deres løn- og indkomstforhold. En vigtig årsag til, at kvinder har lavere indkomst end mænd, er, at kvinder foretager karriereafbrydelser for at passe børn og familie. Det er kvinden, som føder børnene, og kvinden anvender også mere af sin tid på at passe børnene end manden. Forældreorlov indebærer kortere perioder af erhvervsarbejde, mindre samlet erhvervs erfaring og ringere muligheder for videreuddannelse. Jo længere tid man bliver væk fra arbejdsmarkedet, desto ringere lønudvikling har man. Kvinder har også hovedansvaret for pasningen af ældre og andre plejeafhængige.

3.1.4 Kvinders ugunstige stilling på arbejdsmarkedet og den deraf følgende lønkløft får konsekvenser for deres pensionsretigheder. Derfor bør pensionsordningerne tilpasses, så kvinder, som foretager en karriereafbrydelse som følge af barnefødsel og forældreorlov, ikke stilles ringere, og så pensionsordningerne garanterer lighed mellem kønnene foruden det langsigtede mål om, at de skal være individuelle ⁽⁸⁾. Mænd og kvinder bør deles om ansvaret for familien og forældreansvaret må ikke medføre ringere pensionsvilkår.

4. Særlige bemærkninger

4.1 Allerede i 1957 blev princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde indskrevet i Rom-traktatens artikel 119. Ifølge denne artikel, der siden er blevet til artikel 141, skal medlemsstaterne gennemføre princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde eller arbejde af samme værdi.

4.1.1 Derfor fastslås det i stk. 4 i artiklen, at det er tilladt medlemsstaterne for »at sikre fuld ligestilling mellem mænd og kvinder i praksis på arbejdsmarkedet« at opretholde eller træffe foranstaltninger med henblik på positiv særbehandling, »der har til formål at gøre det lettere for det underrepræsenterede køn at udøve en erhvervsaktivitet«.

⁽⁸⁾ Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse af 29. november 2001 om »Økonomisk vækst, beskatning og bæredygtighed i EU's pensions-systemer« (EFT C 48 af 21.2.2002). Ordfører: Harry Byrne. Medordfører: Jan Jacob van Dijk.

4.1.2 De lovgivningsmæssige muligheder for positiv særbehandling bør bevares og udvides i påkommende tilfælde, eftersom der fortsat kan konstateres store forskelle mellem kvinder og mænd i ledende stillinger. I 2000 var kun 31 % af ledende stillinger besat af kvinder, og det tal voksede indtil 2006 kun med 1 % til i alt 32 %⁽⁹⁾.

4.1.3 I direktiv 75/117/EØF, som blev vedtaget af Rådet i 1975, blev bl.a. fastslået, at princippet om lige løn til mænd og kvinder indebærer, at for samme arbejde eller for arbejde, som tillægges samme værdi, afskaffes enhver forskelsbehandling med hensyn til køn, for så vidt angår alle lønelementer og lønvilkår. Dette regelværk har ligget til grund for de fleste medlemsstaters lovgivning om ligelønsprincippet samt for kollektive overenskomster og har derved styrket kvindernes stilling på arbejdsmarkedet.

4.1.4 Ifølge EU-traktatens artikel 141 forstås der ved »løn« den »almindelige grund- eller minimumsløn og alle andre ydelser, som arbejdstageren som følge af arbejdsforholdet modtager fra arbejdsgiveren direkte eller indirekte i penge eller naturalier«.

4.1.5 Der bør være større overensstemmelse mellem de nationale bestemmelser, hvad angår lige rettigheder med henblik på ansættelses- og lønvilkår, så man undgår direkte og indirekte forskelsbehandling af kvinder.

4.1.6 Den nuværende lovgivning er tydeligvis ikke blevet tilstrækkeligt hensigtsmæssigt implementeret til at kunne sikre, at princippet om lige løn for lige arbejde overholdes. Denne type diskrimination er svær at opdage. De berørte parter er ikke altid klar over, at de udsættes for diskrimination og/eller har svært ved at dokumentere dette. Udvalget mener, at arbejdstagerne eller deres repræsentanter bør få adgang til effektive instrumenter til at kontrollere, om de får lige løn for lige arbejde eller for arbejde af samme værdi.

4.1.7 Et effektivt instrument til at kontrollere og sikre en fair løn består i, at arbejdsgiverne i små og mellemstore virksomheder udarbejder årlige oversigter og revisioner af lønninger og lønudvikling for at kortlægge problemerne med kønsdiskrimination i arbejdsklassificeringssystemer og gennemføre passende løsninger ved at fastlægge en ligestillingsplan, hvori indgår gennemsigtige lønsystemer, så man sikrer, at alle medarbejders færdigheder, erfaringer og potentiale belønnes retfærdigt. Ligelønsplaner bør fastlægges med konkrete mål, f.eks. om at mindske lønforskellene med 1 procent pr. år. Arbejdsgivere i alle medlemsstater bør årligt stille kønsopdelte lønstatistikker til rådighed for arbejdstagerne og deres repræsentanter.

4.1.8 En hindring for fuld gennemførelse af lovgivningen er, at borgerne savner information og viden om gældende bestemmelser. Kun en tredjedel af borgerne siger, at de er klar over,

hvilke rettigheder de har, hvis de udsættes for diskrimination⁽¹⁰⁾. Udvalget anser det for vigtigt at fortsætte med at oplyse såvel borgerne som repræsentanter for arbejdstagere og arbejdsgivere og jurister om disse rettigheder.

4.1.9 Medlemsstaterne skal sikre let adgang til mekanismer til at anke afgørelser og anmelde diskriminationssager, og det skal være op til den sagsøgte at bevise over for en domstol eller anden kompetent myndighed, at der ikke foreligger noget brud på princippet om ligebehandling (Direktiv 97/80/EF).

4.1.10 Trods lovgivning og kollektive overenskomster er forskellene mellem kvinders og mænds løn ikke blevet udjævnet. Det tyder på, at der findes andre bagvedliggende faktorer bag lønforskellene (psykologiske, sociale og kulturelle), f.eks. vanskeligheder med at forene familieansvar med erhvervsarbejde. Det er vigtigt at bevare en balance mellem privatliv og arbejdsliv. Udvalget mener derfor, at kampen for ligeløn skal udkæmpes på mange forskellige områder.

4.1.11 Den lovfæstede mulighed for at tage hensyn til sociale klausuler ved offentlige indkøb og derved gavne aktører, som går ind for ligestilling og retfærdig aflønning af kvinder og mænd, skal derfor udnyttes.

4.1.12 Udvalget finder, at statsadministrationen i medlemsstaterne for at sikre lige muligheder skal foregå med et godt eksempel for alle andre arbejdsgivere — ikke kun hvad angår lige løn og forfremmelse, men også hvad angår f.eks. efteruddannelsespolitik og flextidsoordninger, der gør det muligt at skabe en god balance mellem arbejds- og familieliv.

4.1.13 Folk, der er kendt i offentligheden, herunder politikere, er meget vigtige for bevidstgørelsesprocessen. Ved at foregå med et godt eksempel i deres arbejds- og privatliv kan disse ofte have større indflydelse end dyre oplysningskampagner.

4.2 Integrere kampen mod lønforskelle i medlemsstaternes beskæftigelsespolitik

4.2.1 EU's vækst- og beskæftigelsesstrategi, som er forankret i Lissabon-strategien, er et vigtigt redskab til at øge ligestillingen på arbejdsmarkedet og mindske lønforskellene mellem kvinder og mænd. Udvalget mener, der skal sættes på tiltag, der giver adgang til og øger deltagelsen på alle niveauer på arbejdsmarkedet, samt udnytte muligheden for støtte hertil fra strukturfondene.

⁽⁹⁾ Eurostat, Labour force Survey Managers in the EU — Distribution by sex 2000 and 2006.

⁽¹⁰⁾ Eurobarometer.

4.2.2 Udvalget foreslår følgende foranstaltninger:

- Gennemsigtigheden skal sikres i arbejdsklassificeringssystemer med et sæt kriterier, som udarbejdes og gennemføres uden kønsdiskrimination.
- Sikring af forskellige evalueringskriterier, der er forbundet med arbejdets karakter og ikke personen og som ikke indeholder forskellige potentielle former for diskrimination.
- Tilskyndelse til utraditionelle erhvervsvalg for at påvirke og mindske ubalancen på arbejdsmarkedet. Målet skal være, at kvinder vælger erhverv inden for videnskab og teknologi, samt at mænd vælger overvejende kvindedominerede erhverv.
- Arbejdsgiverne skal ansøres til at udvikle, gennemføre og følge op på ligestillingsplaner, som indeholder en lønkortlægning.
- Arbejdsgivere og arbejdstagere skal tilskyndes til at bidrage til kompetenceudvikling.
- Arbejdsgivere og faglige organisationer skal ansøres til at udvikle inspektionsmekanismer til overvågning af lønfastsættelsen. I det arbejde bør man anvende en arbejdsmarkedsnomenklatur, retssager, retspraksis og klassificering af erhverv.
- En udvikling, hvor kvinder går efter og får højere og ledende stillinger inden for forskning og udvikling, teknologi og innovation, skal tilskyndes og fremmes.
- En udvikling hen imod en højere andel kvinder på alle erhvervsniveauer inden for vækstsektorer som f.eks. turisme, miljø- og genvindingssektoren, telekommunikation og bioteknologi skal tilskyndes og fremmes.
- En ligestillingsfremmende ledelsespraksis skal støttes.
- Særlige kontrolindikatorer skal inkluderes i beskæftigelsesstrategien med henblik på opfølgning af ligeløn på EU-niveau.

4.3 Udvalget foreslår følgende foranstaltninger for at øge ligestillingen inden for almen og faglig uddannelse:

- En forøgelse af andelen af kvinder, som deltager i erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelsestilbud inden for teknologi og edb, især på højere niveauer inden for IT-området, skal tilskyndes.
- En udvikling via uddannelse, praktik og andre arbejdsmarkedsforanstaltninger, hvor mænd i højere grad søger jobs i service- og plejesektoren, skal tilskyndes og fremmes.

- Øget fleksibilitet i udbuddet af almene uddannelser og arbejdsmarkedsuddannelser for at nå ud til kvinder på landet og i tyndt befolkede områder, skal tilskyndes.

- Kvinder skal have bedre mulighed for via medarbejderuddannelsestilbud at forbedre deres faglige kvalifikationer under forældreorloven og straks efter deres tilbagevenden til arbejdet.

4.4 Udvalget foreslår følgende foranstaltninger for at skabe og øge kvinders mulighed for at starte og udvikle egen virksomhed:

- Strukturfondene skal udnyttes til at få flere kvinder til at starte egen virksomhed ⁽¹⁾.
- Øget bevidsthed om ligestilling skal fremmes hos chefer, bestyrelser og rådgivere for iværksætterprojekter.
- SMV-støttetjenester (finansielle og teknologiske) skal reorienteres og udformes, så de bedre kan imødekomme og tilgode dese behovene hos kvinder, der ønsker at starte og udvikle egen virksomhed.
- Der skal ydes finansiell støtte/lån til kvinder, som starter og udvikler egen virksomhed.
- Der skal ydes støtte til netværk og organisationer for kvindelige iværksættere og mentorordninger af kvinder for kvinder.
- Der skal ydes særlig støtte til kvinder med henblik på at etablere og udvikle virksomheder inden for telekommunikation og højt teknologiske brancher.
- Der skal ydes støtte til kvinder, som fremmer og tager initiativer inden for socialøkonomiområdet.

4.5 Kvinders ret til erhvervsarbejde og til at forsørge sig selv bør styrkes. Både kvinder og mænd skal kunne leve af deres løn på en værdig måde. Udvalget foreslår følgende foranstaltninger for at gøre det lettere at forene erhvervsarbejde med ansvar for familien:

- Tilskud til børnepasning gør det muligt for forældre med små børn at fortsætte deres erhvervsaktivitet og kan afkorte karriereafbrydelser.
- Støtte til uddannelse af børnepasnings- og plejepersonale.

⁽¹⁾ Jf. EØSU's udtalelse af 25. oktober 2007 om »Iværksættertankegang og Lissabon-dagsordenen«. Ordfører: Madi Sharma. Medordfører: Jan Olsson (EUT C 44, 16.2.2008).

- Indførelse af betalt forældreorlov i lande, hvor en sådan mulighed ikke findes i dag, f.eks. ved at indføre de bestemmelser, som gælder i EU-institutionerne, og tillade betalt forældreorlov under en længere periode. Det skal være muligt for forældreparret at dele forældreorloven mellem sig. Det er et vigtigt fremskridt i arbejdet med at få fædre til at tage et større ansvar i familien, at en del af forældreorloven er forbeholdt faren. Økonomiske incitamenter som kompensation for indkomstab bør udnyttes, så flere mænd vælger at tage forældreorlov (dette spørgsmål er på de europæiske arbejdsmarkedsparters dagsorden som foreslået i anden runde af høringen af de europæiske arbejdsmarkedsparter om forening af arbejds-, privat- og familieliv) ⁽¹²⁾.
- Det skal blive lettere for de arbejdstagere, som af forskellige grunde ikke kan pendle, at deltage i uddannelses tilbud og tage imod et jobtilbud ved at yde støtte til fjernarbejde, herunder arbejde via telekommunikation.
- Muligheder for reaktiveringskurser ved f.eks. at udnytte skattesystemet. Uddannelsen bør rettes mod kvinder, som har været borte fra arbejdsmarkedet under en længere periode på grund af forældreorlov og børnepasning.
- Offentligt støttede tjenester for ældre og andre plejefølgende gør især kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet lettere.

4.6 *Udvalget foreslår følgende foranstaltninger for at øge kvinders deltagelse og indflydelse:*

- Der skal skabes balance mellem kvinder og mænd i udvalg og beslutningsorganer.
- Repræsentative ligestillingsorganisationer og kvindeorganisationer skal inddrages i overvågningsudvalg, partnerskaber og andre fora.
- Muligheden for at forfremme kvinder til ledende og beslutende stillinger i strukturer, som har ansvaret for ledelse og gennemførelse, skal udnyttes.
- En varig og holdbar ligestilling af kvinder skal sikres inden for arbejdslivet, så de ikke blot efterspørges under højkonjunkturer og rammes først og hårdest ved lavkonjunkturer.
- Der skal føres løbende diskussioner med organisationer, der er aktive på ligestillingsområdet.

⁽¹²⁾ I Danmark har alle virksomheder siden den 1. oktober 2006 i henhold til loven betalt til en central barselsfond. Det indebærer, at ingen virksomheder stilles ugunstigt pga. lønudgifter i forbindelse med forældreorlov, og at forældre på orlov ikke risikerer at blive en økonomisk byrde for den enkelte arbejdsgiver. Et tilsvarende system findes på Island, hvor alle arbejdsgivere og arbejdstagere betaler til en statslig forældreorlovskasse. Her har man desuden indført en tredelt model, hvor moren og faren hver får en tredjedel af forældreorloven på ni måneder, mens den sidste tredjedel kan deles. Efter lovens ikrafttræden har næsten 90 % af de islandske fædre haft forældreorlov.

4.7 *Arbejde for, at arbejdsgiverne anvender ligelønsprincippet og påtager sig et socialt ansvar*

4.7.1 Lige løn for lige arbejde er blevet stadig mere udbredt i Europa, selv om det ikke er en selvfølge i alle 27 EU-lande. Selv om ILO-konvention nr. 100 (vedtaget for mere end 50 år siden, i 1951) er blevet ratificeret af alle medlemsstater, og det fastsættes i konventionens artikel 2, at »ethvert medlem i overensstemmelse med de fremgangsmåder, der anvendes ved fastsættelse af lønsatser, skal fremme og, for så vidt det er foreneligt med disse fremgangsmåder, sikre gennemførelsen for samtlige arbejders vedkommende af princippet om lige løn for mandlige og kvindelige arbejdere for arbejde af samme værdi«, findes der en underforstået forestilling om, at kvinder kan falde tilbage på en mands indkomst — en forestilling, som i dagens samfund savner virkelighedsforankring. Det er ikke lige selvklart og accepteret, at også ligeværdigt arbejde skal aflønnes med lige løn. Der er en indbygget vanskelighed med at vurdere arbejde og erhverv med henblik på at fastslå, om de er ligeværdige. Der findes en række retssager, som kan danne præcedens på dette område.

4.7.2 Udvalget mener, at arbejdsgivere gennem følgende foranstaltninger kan mindske lønkløften:

- Fleksibel arbejdstid gavner ligestillingen på arbejdsmarkedet. For forældre kan frivilligt deltidsarbejde være en ud af flere muligheder for at kombinere arbejde med ansvar og omsorg for familien, dog skal de have mulighed for at vende tilbage til en fuldtidsstilling. Ved at tilbyde heltidsarbejde til dem, som ufrivilligt arbejder på deltid, får disse mulighed for at blive økonomisk selvforsørgende. Det er især vigtigt for personer med forsørgelsesansvar.
- Arbejdstidsordninger skal gøres forenelige med familieansvar. Den kønsbundne opgavefordeling i hjemmet og i forbindelse med pasning er nødt til at blive ændret, hvis der skal skabes balance mellem mænd og kvinder. Mændenes omsorgsrolle i familien og husholdningen skal styrkes.
- Modeller for at sammenligne jobs og arbejdsopgaver danner grundlag for at foretage lønvurderinger, og kan dermed bruges til at gennemføre ligelønsprincippet. Der bør udvikles systemer til at vurdere de krav, der er forbundet med arbejdet, så man også kan definere arbejde af lige værdi mellem forskellige personalegrupper. Derved kan man sikre, at der betales løn for arbejde af samme værdi uanset køn.
- Ved at betragte forældreorlov som meriterende og belønne sådanne erfaringer gennem forfremmelse og løn kan man mindske lønforskellen mellem kvinder og mænd. Det må imidlertid ikke stille barnløse i en uretfærdig situation, hvad løn og karriereudvikling angår.

- Ved at tilbyde børnepasning kan samfundet og arbejdsgiverne bidrage til at øge kvinders mulighed for ansættelse og forfremmelse.
- Ved at lade forældre holde fri i skoleferieperioder og blive hjemme, når børn er syge, kan arbejdsgiverne fremme og øge mulighederne for at forene familieansvar med karriere.
- I lande, hvor mænd ikke har nogen lovfæstet ret til at tage orlov ved børns fødsel og ved adoption, kan arbejdsgiverne vise vejen og være et forbillede ved at påtage sig et socialt ansvar og tilbyde en sådan orlov ⁽¹³⁾.
- Ved at arbejdsgiverne tilbyder orlov til pasning af nære slægtninge ved sygdom.
- Ved at tilbyde kvinder videreuddannelse og satse på karriereudviklingsprogram for kvinder.
- Ved at lære mænd og kvinder selv at se, forstå og genkende og drage nytte af kvinders kompetence.

4.8 *Fremme udvekslingen af gode løsninger i hele EU og engagere arbejdsmarkedets parter*

4.8.1 Udvalget mener, at en konkret måde at gøre fremskridt på er via udveksling og fremme af velfungerende metoder og en styrket dialog mellem medlemsstaterne. Virkelig ligestilling og retfærdig lønfastsættelse kan kun opnås, hvis alle medlemsstater vedtager konstruktive foranstaltninger og gør en indsats for at

udjævne lønforskellene mellem kvinder og mænd. Arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer som f.eks. Det Europæiske Ligestillingsinstitut har en vigtig rolle at spille i forbindelse med realiseringen af denne målsætning.

4.8.2 Arbejdsmarkedsparterne må inddrages i arbejdet med at mindske lønforskellene via en målrettet indsats ved lønforhandlingerne. Et konkret eksempel på et fremgangsrigt initiativ af denne art er den nye rammeoverenskomst om ligestilling, som blev vedtaget af arbejdsmarkedsparterne på EU-niveau i 2005, hvor et af fire prioriterede spørgsmål netop er lønforskellene mellem kvinder og mænd ⁽¹⁴⁾.

4.8.3 Der er brug for forskellige ændringer i lønstatistikkerne, så informationen om lønforskelle udgør et bedre beslutningsgrundlag. Årsagerne til lønforskelle bør studeres nøjere og udvekslingen af den deraf følgende viden kan anvendes til at afsløre, korrigere og forebygge diskrimination.

4.8.4 Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene i Dublin og EU's Institut for Ligestilling bør med henblik herpå udarbejde en sammenlignelig statistik fra medlemsstaterne om kvinders repræsentation i bestyrelser og på ledende poster inden for både den offentlige og den private sektor, samt udarbejde statistikker om fremskridtene på området lige løn for lige arbejde i de forskellige medlemsstater.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹³⁾ Den 1. juli 2006 fik Sverige en ny lov om forældreorlov. Af loven fremgår, at en arbejdsgiver ikke må stille en arbejdstager ugunstigt som følge af forældreorloven. Den nye lov indebærer, at man ikke må gøre forskel på dem, som er på forældreorlov, og dem, som ikke er. Ifølge den svenske ligestillingsombudsmand skal personer på forældreorlov behandles, som om de har været på arbejdet. Kvinder tager i gennemsnit en betydeligt længere forældreorlovperiode end mænd. Det indebærer, at udebleven bonus eller gratiale i større udstrækning rammer kvinder end mænd.

⁽¹⁴⁾ Ramme for aktioner vedrørende ligestilling:
http://ec.europa.eu/employment_social/news/2005/mar/gender_equality_en.pdf

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forebyggelse af terrorisme og voldelig radikaliserings«

(2008/C 211/17)

I brev af 17. december 2007 anmodede Margot Wallström, næstformand for Europa-Kommissionen Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om i henhold til artikel 262 i EF-traktaten at udarbejde en sonderende udtalelse om:

»Forebyggelse af terrorisme og voldelig radikaliserings«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkedsmæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som udpegede Daniel Retureau til ordfører og Miguel Ángel Cabra de Luna til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 2. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22. og 23. april 2008, mødet den 22. april 2008, følgende udtalelse med 147 stemmer for, 1 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Kommissionen her anmodet EØSU om at afgive en sonderende udtalelse om forebyggelse af terrorisme og i den forbindelse navnlig politikker til forebyggelse af voldelig radikaliserings, som Kommissionen ifølge planen vil vedtage en meddelelse om i juli 2008. Hovedformålet med meddelelsen er at finde frem til eksempler på god praksis med hensyn til politikker, tiltag og initiativer på området for at imødegå voldelig radikaliserings. På nuværende tidspunkt er det planen, at følgende emner vil blive nærmere behandlet i meddelelsen: voldelig radikaliserings i fængsler og andre udsatte steder eller områder, hvor der hverves tilhængere, nærmere undersøgelse af den retorik og ideologi, som udbredes af voldelige, radikale ekstremister samt inddragelse og styrkelse af civilsamfundet.

1.2 I perioden efter den kolde krig, der er præget af den økonomiske globalisering, er der sket en kraftig forskydning af de internationale magtforhold, som også har haft en afsmittning på universelle institutioner som De Forenede Nationer. Således er der opstået (og anerkendt) en hel generation af nye suveræne stater, som underkaster sig folkeretten.

1.3 Desuden er der opstået væbnede konflikter i nogle af disse nye lande, og en del af deres territorium besættes stadig af bevæbnede bevægelser, og menneskerettighederne trædes ofte under fode.

1.4 De områder eller dele af områder, der er under ringe eller slet ingen kontrol, er tilflugtssteder for ledere af de vigtigste terroristgrupper, som helst slår sig ned, hvor retsstaten og de offentlige friheder ikke længere eksisterer.

1.5 Klassiske krigsmetoder har vist sig ikke at være særlig effektiv over for en diffus, mangeformet, strukturelt splittet trussel, som baserer sig på manipulation af uformelle organisationer og bevægelser, som ikke skyer politisk vold og gør propaganda for fundamentalisme og antidemokratiske politiske ideologier.

1.6 Den kendsgerning, at der ikke er fundet en fredelig løsning på Palæstina-spørgsmålet og andre væbnede konflikter, er ligeledes med til at fremme international ekstremisme og

terrorismen, selv om man ikke må glemme, at de fleste terrorhandlinger sker på baggrund af interne konflikter.

1.7 Der skal uden tvivl investeres mere i undersøgelser af, hvordan det er muligt, at højtuddannede, ingeniører og intellektuelle rekrutteres og bringes til at planlægge og udføre koordinerede selvmordsangreb som den 11. september 2001, der vidner om en enorm beslutsomhed og intelligens, og som kræver infiltration i det demokratiske samfund. For at kunne udarbejde en egnet og gennemtænkt kontrast strategi er det nødvendigt med en så dyb indsigt som muligt i de ideologiske og psykologiske drivkræfter hos de involverede. Dernæst skal man gennemføre de nødvendige geopolitiske analyser, og alle midler for at indhente oplysninger og udveksle informationer skal tages i anvendelse.

1.8 Nu da de moderne kommunikationsmidler og globaliseringen har skabt en global verden, hvor nationale løsninger ofte ikke længere er et alternativ, går nationalstatens krise hånd i hånd med en krise for folkeretten, som ikke råder over afskrækkende kontrolmidler og endnu mindre over tilstrækkelige juridiske aktionsmuligheder. Kun FN's Sikkerhedsråd har de nødvendige beføjelser, som dog begrænses på grund af fem landes veto.

1.9 Med et revideret, konsekvent multilateralt system ville man på en mere effektiv måde kunne imødegå de globale, klimatiske, økonomiske og sociale problemer. Den internationale terrorisme ville kunne bekæmpes mere målrettet inden for en multilateral ramme, der koordinerer samarbejdet mellem regeringer og internationale agenturer (Interpol) og med deltagelse af ngo'er, som er forkæmpere for demokratiet, overholdelse af procesretten og beskyttelsen af de offentlige friheder.

2. Europas ansvar — igangværende og fremtidige foranstaltninger

2.1 For at kunne bekæmpe terrorismen effektivt på europæisk plan skal medlemsstaterne vedtage en fælles definition på terrorhandlinger og afstemme deres strafferetslige bestemmelser efter hinanden også, hvad angår anklager og sanktioner. Processen er allerede i fuld gang, og den europæiske arrestbefaling er allerede en kendsgerning. Rådet har især siden 90'erne vedtaget en række rammebestemmelser i denne forbindelse.

2.2 Efter de blodige attentater den 11. september 2001 i USA har man iværksat en koordinering på såvel internationalt som fælleseuropæisk plan: FN's Sikkerhedsråd i samarbejde med Interpol, NATO mht. militæroperationer, Europarådet (med især den europæiske konvention imod terrorisme), OSCE og sluttelig EU og Europol. Der er blevet etableret samarbejde med USA, Maghreb-landene og den afrikanske union, og til visse lande ydes der ad hoc-bistand på det militære, politimæssige og finansielle område.

2.3 Såvel inden for institutionerne som i medlemsstaterne dvs. hos de politiske ledere og det store flertal af borgerne er der skabt enighed om definitionen af terrorisme og de legale og illegale handlinger, der ikke falder ind under denne definition. En nøje afgrænsning af truslen og udviklingen heri er nødvendig for at skabe mulighed for en sammenhængende indsats og undgå unødige begrænsninger af de individuelle og kollektive rettigheder og friheder.

2.4 Visse afrikanske lande og også lande i Mellemøsten især har tendens til at gribe ind over for enhver form for politisk opposition under dække af terrorismebekæmpelse. Dette bør virke foruroligende på EU og dets medlemsstater, som i visse tilfælde har økonomiske, politiske og militære forbindelser med lederne af disse lande, og bør derfor gøre deres indflydelse gældende for at begrænse disse misbrug.

2.5 Den største udfordring på internationalt plan er at finde det rette svar på truslerne fra terroristbevægelser over hele verden mod ambassader og forskellige andre mål især civilbefolkningen. Af geografiske årsager hviler denne trussel kraftigst på Europa.

2.6 Målet med terrorhandlingerne er at skabe et klima af frygt og usikkerhed og at få de demokratiske institutioner til at vakle. Man skal derfor også undgå fristelsen til uberettiget at begrænse menneskerettighederne og de borgerlige friheder i sikkerhedens navn. I de lande, hvor truslen er størst, har der i flere år hersket mere eller mindre vidtgående undtagelsessituationer, og visse foranstaltninger er mere vidtgående, end hvad der er nødvendigt eller kontrollerbart. Som eksempel kan nævnes de personoplysninger om transatlantiske flypassagerer, som er alt for detaljerede og opbevares i en uforholdsmæssig lang periode.

2.7 Overvågning af netværk, videokameraer i alle offentlige og almindeligt tilgængelige private områder, kontrol ved grænserne, politiopbud ved manifestationer og den grundige undersøgelse af passagerer i lufthavne kan, hvis den går for vidt, være et overgreb på privatlivet, den frie bevægelighed og i bredere forstand på de borgerlige friheder. Dette kan mindske borgernes støtte til antiterrorpolitikken, da de kan forekomme først og fremmest at være rettet mod dem.

2.8 Indblandingen i borgernes liv og den skærpede kontrol risikerer også at øge kontrollen med bestemte »synlige minori-

teter« (hvilket der er henvist til gentagne gange). Disse grupper vil føle mere og mere, at de stigmatiseres og er ofre for etnisk diskrimination og racisme. Tolerancetærsklen er allerede langt overskredet, hvilket fører til en »voldelig radikaliserings« i konfliktssituationer og konfrontationer mellem politi eller militær og unge fra bestemte ghettoer i byområder, hvilket også resulterer i, at offentlig og privat ejendom ødelægges.

2.9 Denne form for vold i byerne kan imidlertid ikke ligestilles med »voldelig radikaliserings«, som er en forløber for terrorisme eller selv en form for terrorisme *per se*. Den strafferetlige definition på terrorisme, forsøg på terrorisme eller medvirken hertil bliver dermed alt for bred og vil også finde anvendelse på forskellige former for vold, hvor det ikke nødvendigvis var hensigten at begå en terrorhandling trods alvoren heraf, også selv om den vold resulterer i betydelige materielle skader og undertiden alvorlige kvæstelser.

2.10 Motivet til aktionen eller forsøget herpå er afgørende for at kunne betegne det som en terrorhandling.

2.11 Også på vores kontinent har terroristiske bevægelser manifesteret sig i de seneste år og er stadig aktive i dag. Der findes ikke nogen retfærdiggørelse af politisk vold i demokratiske lande, hvor der kan oprettes politiske partier, og hvor man med regelmæssige mellemrum kan deltage i fair valg på alle forvaltningsniveauer: lokalt, nationalt og europæisk (EP).

3. Generelle bemærkninger

3.1 Selv om der hersker konsensus om definitionen af terrorisme, er visse nye begreber som »voldelig radikaliserings« mere problematiske. Kommissionen beskriver det som »det fænomen, der består i, at folk tager holdninger, synspunkter og idéer til sig, der kan munde ud i terrorhandlinger som defineret i artikel 1 i Rådets rammeafgørelse (2002) om bekæmpelse af terrorisme«.

3.2 Dette fremgår også tydeligt af Peter Burgess' rapport til Europa-Parlamentet, hvori det nye begreb »voldelig radikaliserings« forbindes med støtte til terrorisme og rekruttering af terrorister. Også heri står det, at den største udfordring ved at definere »voldelig radikaliserings« og forebyggelsen heraf er spørgsmålet om »intentionen«. Desuden er radikaliserings ofte en langvarig proces, der kan stå på i årevis, således at der er tid til dialog, bevidstgørelse og oplysning samt andre præventive foranstaltninger.

3.3 Terrorismen er allerede en gammel politisk kendsgerning, men i dag gør terrorister brug af moderne kommunikationsmidler, skatteparadiser, situationen i lande med en svag regering, og hvor statsapparatet er brudt sammen til at skabe baser og træningslejre. Det drejer sig dog mere om et noget diffust end om et ensartet og sammenhængende internationalt netværk.

3.4 En helt ny faktor er, at virkningen af terrorhandlinger forstærkes af den øjeblikkelige verdensomspændende rapportering via medierne, som undertiden næsten umiddelbart og meget detaljeret i lyd og billeder redegør for attentater, hvilket giver helt ukendt genklang. Men pressefrihed gør det umuligt at bremse denne jagt efter sensationer, som *de facto* øger følelsen af angst og usikkerhed hos befolkningen og giver terroristerne medieopmærksomhed.

3.5 Internettet er et kommunikationsrum, der anvendes til at sprede ideologier, der støtter vold, samt rekruttere hjælpere og selv kandidater til selvmordsangreb. Attentatmændene og deres ledere kommunikerer her med hinanden, og på internettet spredes oplysninger om teknikker som for eksempel fabrikation af bomber.

3.6 Netsider, der forherliger terrorisme, kan opspores, men med de moderne koderingsteknologier og tilsløring af kodede skriftlige og mundtlige budskaber er det vanskeligt at kontrollere kommunikationen mellem visse grupper.

3.7 Udvalget har dog også sine tvivl om værdien af de skærpede foranstaltninger, der er ved at blive vedtaget med henblik på at overvåge internettet og kommunikationen mellem enkeltpersoner.

3.8 Man kan også med al rimelighed tvivle på, at identitetskontrollerne, gennemsøgningen af bagage og køretøjer ved grænser, i lufthavne, i havne og — hvad mindre hyppigt forekommer — ved busstationer og banegårde kan holde terrorister reelt tilbage. Det skal dog erkendes, at sikringen af identitetsdokumenter gør det rimelig vanskeligt at lave forfalskninger. Alle disse foranstaltninger kan afgjort til en vis grad gøre det vanskeligt for kriminelle, som vil over grænsen, men begrænser også den almindelige borgers bevægelsesfrihed. Gradvist opstår et kontrolsystem, som ingen undslipper: overalt dukker der videoovervågningskameraer og private sikkerhedsvagter op, elektroniske kort vinder udbredelse i offentlige og private bygninger, og via mobiltelefoner og andre midler kan personer umiddelbart lokaliseres. Men selv da kan vi ikke forhindre, at selvmordskommandoer skrider til handling. Træffer man ikke de nødvendige demokratiske foranstaltninger for at vise, at disse teknologier kun anvendes i det omfang, det er strengt nødvendigt for at nå målet, får borgerne en følelse af at leve i en politistat. En mulig løsning på dette problem kunne være oprettelsen af nationale organer, der overvåger, at kontrollen sker på behørig vis og nedsættelsen af en europæisk tænketank, der bl.a. kunne behandle problemet med dataoplysninger om formodede terrorister.

3.9 Overvågningen af illegale pengestrømme har i princippet ingen indflydelse på borgernes dagligliv. Der bør imidlertid ske en overvågning af illegal praksis (menneske-, våben- og narkotikahandel etc.), som gør det muligt at ophobe illegal kapital.

Dermed kan man dæmme op for overførslen af midler til terrorhandlinger og forbedre kendskabet til de områder, hvor terrorismen har fæstet rod⁽¹⁾. Operationer, der udføres eller bekræftes via kodede meddelelser eller budskaber som f.eks. kontantoverførsler eller overførsler, hvor der udbetales penge, som overdrages til en tredjeperson i et andet land, er meget vanskelige at forhindre. Overvågninger og undersøgelser er især effektive, når det drejer sig om hvervning af midler til humanitære og godgørende organisationer, der har hemmelige forbindelser med terroristgrupper. Det bør dog ikke komme så vidt, at alle ikke-statslige organisationer underkastes kontrol, og at man gør deres humanitære arbejde og indsamlingen af midler mere vanskelig, fordi der hersker et generelt klima af mistro. Borgerne vil føle sig generet, og organisationernes arbejde vil blive vanskeliggjort undertiden i et sådant omfang, at de ikke kan gennemføre deres normale programmer.

3.10 Politi og efterretningstjenester udveksler ekstremt følsomme oplysninger herunder fotos, navne, adresser, fingeraftryk og genetiske fingeraftryk samt tilhørsforhold til forskellige organisationer. Der hersker usikkerhed om, hvorvidt privatlivet er reelt beskyttet, og der er konstant en risiko for fejl i forbindelse med registreringen og vurderingen af oplysninger i kartotekerne i Visa-informationssystemet VIS og Schengen-informationssystemet SIS og andre kartoteker og politiregistre. De berørte kan endog få mulighed for at ændre deres personlige data.

3.11 Merværdien ved det europæiske niveau ligger i sidste ende i harmonisering, samarbejde og erfaringsudveksling. Foranstaltningerne på dette område skal forbedres, men man skal undgå at ophobe nye specielle love og foranstaltninger, når den eksisterende lovgivning og organer til bekæmpelse af organiseret og finansiel kriminalitet også kan tilpasses bekæmpelsen af terrorisme.

3.12 Et omfattende skriftligt materiale viser med al tydelighed, at undtagelsestilstande — hvor begrænsede de end er — i almindelighed fører til, at de individuelle friheder indskrænkes og retsstaten undermineres. Især bliver udlændinge, legale og illegale migranter og asylansøgere ofte betragtet med mistro. Dette kan man konstatere i de fleste medlemsstater. Der breder sig en atmosfære af racisme og fremmedhad, og med ord og handling må vi bestræbe på at ændre denne tendens.

3.13 Den rolle, der påhviler medlemsstaterne, EU-institutionerne, Europol, Eurojust osv. er klart defineret, men det er især den praktiske side af samarbejdet — dvs. efterretningstjenesternes arbejde og gennemførelsen af undersøgelser — der konstant skal forbedres.

3.14 Men for at kunne forebygge radikal vold og terrorisme er det nødvendigt at have kendskab til de miljøer og ideologier, som danner grobunden herfor, og dette vil kunne fjerne mange forudfattede meninger og fordomme.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse af 11.5.2005 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvaskning af penge, herunder finansiering af terrorisme«, (ordfører: John Simpson, EUT C 267 af 27.10.2005, pkt. 3.1.8 og 3.2.1.

3.15 Bekæmpelsen af terrorisme kan kun ske på lang sigt, da demokratiet og de borgerlige friheder skal vinde stadig mere fodfæste i lande med et svagt styre, eller som ikke har kontrol over hele deres territorium samt i lande med autoritært eller diktatorisk styre.

3.16 Efterretningstjenesterne og politiet arbejder normalt diskret, men udvalget mener ikke, at deres optræden nødvendigvis bør holdes hemmelig for borgerne og deres nationale og europæiske repræsentanter. Der bør under egnede former udvises åbenhed for at inddrage borgerne og muliggøre en demokratisk kontrol på trods af konteksten, for at forhindre en udhuling af retsstaten.

4. Civilsamfundets rolle i forebyggelsen af terrorisme og voldelig radikalisering

4.1 Civilsamfundets vigtige opgave

4.1.1 Det er først og fremmest civilsamfundet, som er offer for den internationale terrorisme (hvad enten den udspringer af ekstrem nationalisme eller religiøs fanatisme eller slet og ret af voldsanvendelse som et mål i sig selv). Civilsamfundet er målet for den terrorisme, som udøver kollektiv afstraffelse mod tilfældige ofre for at skabe et klima af frygt og få staten til at bøje sig for terroristernes krav. Men det er også en af de vigtigste aktører i enhver strategi for terrorismebekæmpelse, som EØSU allerede har påpeget i sin udtalelse om »Civilsamfundets deltagelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorisme«⁽²⁾, både hvad angår mekanismerne til imødegåelse af terrorismens mest åbenbare følger og de tilgrundliggende årsager. I den forbindelse må man heller ikke glemme civilsamfundets vigtige arbejde med at hjælpe terrorismens ofre.

4.1.2 I betragtning af den hovedrolle, som staten og EU-institutionerne spiller — især på områderne sikkerhed, forsvar, justits- og finansvæsen — i bekæmpelsen af terrorismens symptomer og mest åbenbare følger (beskyttelse mod terrorhandlinger, forfølgelse og opløsning af terroristgrupper, pågribelse, retsforfølgelse og domfældelse af de ansvarlige for terrorhandlinger, blokering af deres finansieringskilder ...), påhviler det civilsamfundet at løse følgende vigtige opgaver, der kan sammenfattes således:

4.1.2.1 Aktivt se til, at terrorbekæmpelsen aldrig overskrider retsstatens grænser, og at der værnes om de menneskerettigheder, værdier, principper og frihedsrettigheder, som kendetegner et åbent og demokratisk samfund.

4.1.2.2 Samarbejde med myndighederne på alle niveauer i EU og medlemsstaterne om at identificere aktiviteter og aktører, som har forbindelse med terroristnetværk (særlig stor betydning på dette område har det arbejde, der udføres af finansinstitutionerne og forvaltningerne af telekommunikationstjenester). Dette samarbejde bør baseres på en gensidig forpligtelse mellem alle berørte parter til i fællesskab at udnytte den information, kapacitet og indsats, der har det fælles mål at udrydde terrorismen.

4.1.2.3 Etablere fora for dialog med ledere og sociale aktører i terroristgruppernes bagland for i fællesskab at imødegå hadske

udtalelser og voldsanvendelse med kritik og fratage en sådan adfærd dens legitimitet.

4.1.2.4 Udveksle erfaringer og praksis mellem de forskellige sociale aktører og myndighederne på nationalt og EU-plan for at udmanøvrere og kontrollere enkeltpersoner og grupper, som er i fare for at blive marginaliseret og radikaliseret og reagere derpå med vold. I den forbindelse må man være meget omhyggelig med at sikre de grundlæggende rettigheder og friheder og overholde de regler, der kendetegner retsstaten.

4.1.2.5 Bidrage med erfaringer (om integrationsprocesser og om de tanker, holdninger og funktionsmåder, som kendetegner de grupper, der er særligt relevante i denne forbindelse) til programmerne for efteruddannelse af politiets og sikkerheds- og efterretningstjenesternes personale, som bærer det største ansvar for bekæmpelsen af denne trussel.

4.1.2.6 Iværksætte pilotprojekter, der koncentrerer sig om lokaliteter, som er særligt udsatte for at blive skueplads for fremmedgørelse, radikalisering og rekruttering (fængsler, religiøse samlingssteder, skoler, forstæder, internetcaféer og telekommunikationscentraler osv.), med det mål at forhindre marginalisering, radikalisering og dæmonisering af enkeltpersoner eller grupper på grund af deres sociale herkomst, køn, etniske tilhørsforhold eller religion.

4.2 Integration som forebyggende tilgang: konkrete forslag

4.2.1 Civilsamfundet spiller en særlig vigtig rolle i tacklingen af de underliggende årsager, der danner grobund for terrorisme. Skønt ingen af de mulige årsager, der er indkredset i denne forbindelse, kan retfærdiggøre nogen form for vold, er det dog muligt at forklare mange af de terroristiske handlinger som slutresultatet af en proces i retning af fremmedgørelse, radikalisering og rekruttering, som får næring fra horisontale uligheder mellem grupper inden for samme geografiske område, marginalisering og (social, politisk og økonomisk) diskrimination og fra anvendelsen af en dobbelt målestok for bedømmelse af forskellige aktørers handlinger. Integration er følgelig det centrale mål for enhver omfattende strategi, som med et fortrinsvis forebyggende sigte bør søge at:

4.2.2 Fremme formelle og uformelle uddannelsesprogrammer, som sigter mod at afskaffe fordomme og fremme tolerance og sameksistens på grundlag af fælles værdier, der først og fremmest tager udgangspunkt i menneskerettighederne (dette kræver blandt andet, at de nuværende lærebøger bliver revideret, så fordomsfulde udsagn, der fører til konfrontation, omdannes til toleranceskabende, multikulturelle pædagogiske hjælpemidler).

4.2.3 Indføre forpligtelser (herunder adfærdskodekser) for de forskellige kommunikationsmedier, så der ikke levnes plads for udsagn og forestillinger, som kan tilskynde til marginalisering, racisme og fremmedhad. Under uindskrænket overholdelse af presse- og ytringsfriheden er det vigtigt at fremme medieprodukter og -tilgange, som udbreder menneskehedens fælles værdier og fordelene ved en multikulturel forskellighed i en globaliseret verden.

⁽²⁾ EØSU's sonderende udtalelse af 13.9.2006 om »Civilsamfundets deltagelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorisme«, ordførere: José Isaias Rodríguez García Caro, Luís Miguel Pariza Castaños, Miguel Cabra de Luna (EUT C 318 de 23.12.2006, pkt. 13).

4.2.4 Gennem offentlige kampagner udbrede integrationsfremmende budskaber og tilgange, som kan bidrage til få afklaret eller korrigeret falske forestillinger (såsom »islamisk terrorisme« i stedet for »international terrorisme«, »assimilation« i stedet for »integration«) eller upassende udtryk (»indvandrere« i stedet for »borger«), som bærer ved til splittelsen og konfrontationen.

4.2.5 Bidrage til at styrke bevidstheden om, hvor vigtigt det er, at menneskerettighederne defineres som det vigtigste grundlag for sameksistens i et multikulturelt samfund. I denne sammenhæng bør det organiserede civilsamfund være en vigtig drivkraft i bestræbelserne på at skabe et samfund, hvor alle medlemmer nyder de samme sociale, politiske og økonomiske rettigheder og har de samme pligter.

4.2.6 Fremme skabelsen af sociale fora med deltagelse af aktører fra de forskellige befolkningsgrupper i hvert land, som arbejder på at skabe mekanismer for integration og fredelig løsning af uoverensstemmelserne.

4.2.7 Finde frem til og styrke lederpersonligheder og civile organisationer, som repræsenterer andre befolkningsgrupper i EU, så de kan optræde som foretrukne dialogpartnere i tilnærmelsen til personer fra andre kulturer. Alt dette med det centrale mål at få en dialog i stand og opnå, at disse grupper indgår i et samarbejde for at fjerne årsagerne til den manglende sociale tilpasning og radikalisering af visse elementer i disse grupper.

4.2.8 Udvikle specifikke programmer med henblik på at afradikalisere personer, som kan tænkes at sympatisere med terroristiske ideer og praksis og som opholder sig på steder, hvor rekrutteringen typisk foregår (fængsler, religiøse samlingssteder ...), via social integration og jobskabelse.

4.2.9 Satse på decentraliseret samarbejde ud fra denne synsvinkel såvel på nationalt som EU-plan (inden for allerede eksisterende rammer såsom Euro-Middelhavspartnerskabet, den europæiske naboskabspolitik eller forbindelserne med AVS-landene). Her bør man udnytte det enorme potentiale, der ligger i medlemsstaternes og EU's udviklingssamarbejde, til at skabe lokale samarbejdsprojekter med deltagelse af aktører, som — om end de har et religiøst eller nationalistisk idegrundlag — tager klart afstand fra voldsanvendelse.

4.2.10 Oprette væsentligt flere og bedre finansierede udvekslingsprogrammer for lærere, elever, journalister, arbejdsgiver- og fagforeninger, menneskerettighedsforkæmpere, ngo-medlemmer osv. inden for rammerne af EU og forbindelserne med tredjelande, alt sammen med særligt fokus på behovet for at skabe bedre vilkår for kønsligestilling. Det personlige kendskab og udveksling af erfaringer og ideer er den bedste måde, hvorpå man kan nedbryde fordomme og opbygge en fælles fremtid i et århundrede, som er kaldet til at blive multikulturelt ⁽³⁾. På denne baggrund er det i allerhøjeste grad på sin plads at udnytte og

styrke EØSU's potentiale med henblik på at udforske nye fremgangsmåder, der kan forhindre radikalisering af enkeltpersoner eller grupper, ved at trække på EØSU's aktive kontakter og samarbejde med organisationer uden for EU.

4.2.11 Fremme etableringen og konsolideringen af fora, som sigter mod aktiv inddragelse af (hjemmehørende og udenlandske) borgere baseret på tværgående repræsentation af alle befolkningsgrupper tværs over nationalistiske eller religiøse skel.

4.2.12 Tilskynde til forskningsaktiviteter i specialiserede centre og institutter både inden for EU og i samarbejde med forskningscentre i de lande, som er særligt relevante i denne forbindelse. Særligt vigtigt er det at støtte projekter og studier, der har til formål at udforske de processer, som kan føre til manglende tilpasning, rekruttering og voldelig radikalisering, og samspillet mellem de forskellige faktorer.

4.3 Støtte til ofrene

4.3.1 Sidst, men ikke mindst, bør støtten til de direkte ofre for terrorhandlinger indgå som et centralt element i en overordnet strategi, hvor civilsamfundet påtager sig en vigtig rolle i bekæmpelsen af terrortruslen. For at undgå, at ofrene bliver glemt og socialt marginaliseret, er det på dette område særligt vigtigt at:

4.3.2 Arbejde for at sikre, at ofrene kan udøve alle deres rettigheder til at modtage kompensation (herunder retten til passende økonomisk erstatning) for enhver terrorhandling såvel i hjemlandet som et hvilket som helst andet sted.

4.3.3 Udvikle sociale støttemekanismer (fysiske, psykologiske og økonomiske), som kan hjælpe dem med at overvinde traumet og undgå at blive låst fast i dømoniserende eller åbent racistiske eller fremmedfjendske holdninger.

4.3.4 Mobilisere politisk vilje i de nationale regeringer og i EU til at skabe fælles instrumenter, som kan yde disse personer anerkendelse og støtte samt beskytte deres liv.

4.4 Mennesket som den vigtigste faktor i sikkerhed og forebyggelse: støtteforanstaltninger

4.4.1 Idet det antages, at mennesket er det vigtigste aktiv i enhver stat og således også i EU, tilsiger hensynet til personlig sikkerhed, fredsobygning og forebyggelse af voldelige konflikter på dette område følgende:

4.4.2 Udformning af strategier og flerdimensionelle tilgange for at sikre de mennesker, der bor sammen i et land, og indbyggerne i deres nabolande en værdig levestandard og sikkerhed ud fra den opfattelse, at man ved at fremme deres udvikling og sikkerhed også sikrer sin egen udvikling og sikkerhed.

⁽³⁾ EØSU's udtalelse af 20.4.2006 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets beslutning om det europæiske år for interkulturel dialog (2008)«, ordfører: Ágnes Cser (EUT C 185 af 8.8.2006).

4.4.3 Begrænsning af og i sidste ende eliminering af ulighederne mellem befolkningsgrupper og lande som det vigtigste middel til at forbedre sikkerheden for alle. Det fælles udgangspunkt for sameksistens og svækkelse af terrortruslen er som altid nøje overholdelse af menneskerettighederne og konsolidering af et demokratisk miljø. Der bør være fri religionsudøvelse og adskillelse mellem religion og offentlige anliggender. Dette indebærer ligeledes, at man ikke kan acceptere, at der findes områder i samfundet, hvor landets love ikke gælder (juridiske gråzoner eller ghettoer med skikke, som ud fra denne synsvinkel er uacceptable).

4.4.4 Erkendelse af, at sikkerhed ikke kan opnås på bekostning af frihed, indskrænkninger af de retlige rammer for et åbent og demokratisk samfund eller anvendelse af metoder til terrorbekæmpelse, som ligner dem, man vil bekæmpe.

4.4.5 Anerkendelse af, at en strategi der — som den, der kræves i terrorbekæmpelsen — nødvendigvis må være tværgående, flerdimensionel og langsigtet, kun kan bære frugt, hvis der stilles specifikke og tilstrækkelige budgetmidler til rådighed fra såvel medlemsstaternes som EU's side.

4.5 Offentlig-private partnerskaber

4.5.1 Terrortruslen er diffus, permanent og global. Enhver kan blive ramt, og den ændrer hele tiden karakter og går nye veje. Dette sammen med fornemmelsen af, at det endnu ikke er lykkedes at fastlægge en passende strategi for dens bekæmpelse, gør det nødvendigt hele tiden at revidere de analyser, vurderinger og metoder, som anvendes i terrorbekæmpelsen. I dette arbejde må alle deltage: såvel regeringer og EU-institutioner som civilsamfundet i sin helhed. I denne indsats, som per definition

er fælles, er det også nødvendigt at undersøge mulighederne for at benytte offentlig-private partnerskaber uden at dette på nogen måde må føre til, at der åbnes op for en kontraproduktiv privatisering af sikkerhed og forsvar, som har ét fælles mål: velfærd og sikkerhed for alle (*). Denne indsats må først og fremmest baseres på følgende:

4.5.2 Nødvendigheden af at udarbejde et glosar over termer, som gør det muligt såvel i teori som praksis at nå til enighed om en terminologi, som alle berørte parter og aktører kan orientere sig efter.

4.5.3 Demokratisk kontrol med strategien for bekæmpelse af terrorisme på alle niveauer og i alle dens former.

4.5.4 Erkendelse af den store betydning, som medlemsstaternes udenrigspolitik — og på EU-plan den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP) og den europæiske sikkerheds- og forsvarspolitik (ESFP) — samt politikkerne for udviklingssamarbejde på nationalt og EU-plan har med hensyn til forebyggelse af terrorisme og afradikalisering af potentielle terrorister.

4.5.5 Den uomgængelige nødvendighed af passende og vedholdende tildeling af budgetmidler til alle de programmer og foranstaltninger, der anbefales i denne udtalelse.

4.5.6 Det formålstjenlige i at etablere eller i givet fald opretholde kanaler for dialog og samarbejde med aktører og organisationer af social, politisk og økonomisk art såvel inden som uden for EU i bevidstheden om, at denne trussel ikke kan udryddes, hvis man står alene, og at der er fordele ved at koordinere indsatsen, så der kan udformes sammenhængende og holdbare visioner og strategier.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) På linje med bemærkningerne i EØSU's sonderende udtalelse af 13.9.2006 om »Civilsamfundets deltagelse i bekæmpelsen af organiseret kriminalitet og terrorisme«, ordførere: José Isaias Rodríguez García Caro, Luís Miguel Pariza Castaños, Miguel Cabra de Luna (EUT C 318 de 23.12.2006, pkt. 13).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om andre momssatser end normalsatser for moms«

KOM(2007) 380 endelig — SEK(2007) 910

(2008/C 211/18)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 5. juli 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet om andre momssatser end normalsatser for moms.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Umberto Burani til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 28. marts 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22. april 2008 følgende udtalelse med 112 stemmer for, ingen stemmer imod og 5 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU bifalder Kommissionens initiativ om at skabe grundlaget for en politisk debat i Europa-Parlamentet og Rådet, hvorfra der kan udvikles nogle fælles accepterede principper for indrømmelse af undtagelser fra momsordningen. Eftersom der er tale om en udpræget politisk proces, forekommer det helt realistisk, at den sidste frist for vedtagelsen af de nye regler er udgangen af 2010.

1.2 Oprindeligt var formålet med vedtagelsen af momsordningen at skabe forudsætningerne for en **fiskal harmonisering**, som ville sikre, at det indre marked kunne fungere gnidningsløst. Imidlertid har de utallige ændringer, og ikke mindst de fritagelser og undtagelser, der er givet gennem årene, **virket i modsat retning**, og forsøget på at ensarte undtagelserne må betragtes som det bedste, der kan opnås, som forholdene er nu.

1.3 I alle medlemsstater anvendes undtagelserne på grundlag af skattemæssige kriterier kombineret med **politiske og sociale hensyn**. De er tilladt, hvor de ikke har grænseoverskridende virkning, eller hvor de opfylder accepterede fællesskabspolitiske kriterier. EØSU mener, at man under overholdelse af disse betingelser bør se nærmere på undtagelserne først og fremmest — men ikke udelukkende — for at kortlægge, hvordan de bidrager til **indkomstomfordelingspolitikken**.

1.4 Drøftelserne bør have særlig fokus på de **lokale tjenesteydelser, som ikke kan leveres fra et andet sted**, og som derfor ikke indvirker direkte på det indre marked. Denne kategori omfatter mange aktiviteter, som uden tvivl har en økonomisk og social funktion, men tillige aktiviteter, som på nogle punkter er **omstridte**, eller kræver, at der tages andre hensyn. Det drejer sig om håndværksydelser, restaurationsydelser, offentlige og private sundhedstjenesteydelser, sektorer, der gør intensiv brug af ufaglært arbejdskraft, bøger og aviser.

1.5 EØSU gør opmærksom på, at undtagelser skal gives på en sådan måde, at der sker en omkostningsdifferentiering mellem lavindkomstgrupper og højindkomstgrupper, hvilket ikke er nogen nem sondering at foretage. Udvalget minder frem for alt om, at undtagelser bør være **gennemsigtige** og tage højde for de **omkostninger, som upræcise og for generelle regler påfører skattemyndighederne og virksomhederne**, omkostninger som i sidste ende betales af slutforbrugerne.

1.6 Der bør rettes særlig opmærksomhed mod **direkte tilskud som alternativ til nedsatte momssatser**, som er en løsning, der foreslås af Kommissionen, uden at den i øvrigt tager stilling til forslaget. EØSU mener, at dette er et alternativ, der bør overvejes særligt varsomt, og anvendes med måde og kun i de tilfælde, hvor det er vanskeligt at gennemføre andre løsninger. Under alle omstændigheder må tilskuddene aldrig have karakter af statsstøtte.

2. Indledning

2.1 Momsordningen er i sagens natur et kompliceret system. Den opstod i 1977 som en »overgangsordning«⁽¹⁾, og benævnes i dag — 30 år senere — stadig sådan. Igennem årene er ordningen blevet ændret utallige gange som resultat af tilpasninger til midlertidige eller blivende omstændigheder, politiske hensyn, udviklingen af det indre marked og udvidelserne.

2.2 Med **»momsdirektivet« fra 2006**⁽²⁾ tog Kommissionen fat på det nødvendige arbejde med at forenkle myndighedernes og de økonomiske aktørers arbejde. Direktivet har skabt orden i lovgivningen, og i praksis udgør det den eneste tekst på området. Hovedprincipperne i direktivet er de samme som dem, der blev fastlagt i 1977 og delvist revideret i 1992: Hovedreglen er, at **normalsatsen ikke må være mindre end 15 %**⁽³⁾, og at afgiften opkræves på oprindelsesstedet. Der er imidlertid visse undtagelser, idet normalsatsen kan nedsættes, og visse varer og tjenesteydelser kan beskattes på bestemmelsesstedet.

⁽¹⁾ En »endelig« ordning bør logisk set fastlægges, at beskatningen sker på bestemmelsesstedet eller med andre ord på forbrugsstedet. I sin tid — og også i dag — stod hindringer af forskellig art i vejen for en generel anvendelse.

⁽²⁾ Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (EUT L 347 af 11.12.2006).

⁽³⁾ Artikel 96 og 97 i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (EUT L 347 af 11.12.2006). Der er aldrig blevet fastlagt et øvre loft.

2.3 Ifølge reglerne kan medlemsstaterne anvende en eller to nedsatte momssatser, men kun for de varer og tjenesteydelser, der er opregnet i bilaget til momsdirektivet ⁽⁴⁾. Alle medlemsstaterne, til dels med undtagelse af Danmark, benytter sig af denne mulighed, men i forskellig størrelsesorden og på forskellige af de tilladte varer og tjenesteydelser. Med så store forskelle er man meget langt fra at realisere den samordning, der er en forudsætning for et velfungerende indre marked. Kommissionen foreslår nu at udsende en **»en invitation til en politisk debat« til Rådet og Europa-Parlamentet** — hvor også EØSU, som er blevet anmodet om at udarbejde denne udtalelse, deltager — med henblik på at medlemsstaterne skal nå til enighed om en **ny struktur for nedsatte momssatser**.

2.3.1 I realiteten handler det om at **revidere hele strukturen** med allerede indrømmede specifikke og midlertidige undtagelser til de ældre medlemsstater, respektive »nye« medlemsstater og genopbygge en struktur, der tager højde for målsætninger, som er forenelige med det indre marked. Det er ikke nogen enkel proces, idet der skal findes **en fælles balance** mellem alle de politiske, økonomiske og sociale hensyn, der over tid har været anvendt som begrundelse for undtagelserne og fritagelserne, og som den enkelte medlemsstat derefter har anvendt i overensstemmelse med dets egne særlige behov. Kommissionen er ikke blind for de vanskeligheder, der er forbundet hermed. Den regner således med, at høringsprocessen ikke vil kunne udmønte sig i en **ny forordning førend ved udgangen af 2010**.

2.4 Et første skridt i retning af at skabe lige vilkår for alle medlemsstater for så vidt angår undtagelser blev taget med det direktivforslag, hvormed de **midlertidige undtagelser, der er givet til de nye medlemsstater**, forlænges indtil 31. december 2010 ⁽⁵⁾. Forslaget, som blev vedtaget den 20. december 2007, var nødvendigt på grund af de forskellige ordninger, der gælder for undtagelser, hvorefter de ældre medlemsstater nyder godt af undtagelser uden tidsbegrænsning, mens undtagelserne for de nye medlemsstater udløb ved udgangen af 2007. Den forlængelse, der den 20. december 2007 blev givet til disse sidstnævnte medlemsstater, ligestiller alle i hvert fald indtil 2010, hvor Kommissionen håber, at Rådet og Europa-Parlamentet vil være nået til enighed om vedtagelsen af en **permanent og ensartet ordning for andre momssatser end normalsatser for moms**.

2.5 Sigtet med den meddelelse, som denne udtalelse vedrører, er at skabe **grundlaget for en »politisk debat«** i Europa-Parlamentet og Rådet, hvorfra der kan udvikles nogle **fælles accepterede principper**, som gør det muligt at udarbejde forslagene til regulering på en sådan måde, at de med stor **sandsynlighed vil blive vedtaget**. Med tanke på tidligere og aktuelle erfaringer er Kommissionen med rette forsigtig, når det gælder udtalelser og de beslutninger, der skal træffes: Den afventer at modtage tilkendegivelser. I meddelelsen har den derfor begrænset sig til kun at foretage en afbalanceret opregning af alle de **aspekter, der skal overvejes og vurderes**, med udgangspunkt i de principper, som det indre marked og Lissabonstrategien bygger på, men uden at lægge sig fast på en endelig holdning. EØSU finder, at

dette initiativ er afgørende for det indre markeds fremtid på skatteområdet. Hvorvidt denne enestående mulighed vil blive udnyttet, afhænger af beslutningstagernes ansvarsfølelse og gode vilje.

3. Indholdet af Kommissionens meddelelse

3.1 Meddelelsen gengiver i hovedtræk en **undersøgelse**, som **Copenhagen Economics** efter instruks fra Rådet og Europa-Parlamentet har foretaget for Kommissionen af virkningerne af nedsatte momssatser og de respektive undtagelser med særlig vægt på de **sociale aspekter** (indkomstfordelingen) og **omkostningerne** ved ordningen. Kommissionen skal have særlig ros for kvaliteten af det dokument, den har udarbejdet på grundlag af undersøgelsen. Således er der ingen emner, der er blevet overset i dokumentet, og der er ingen løse ender: Alle aspekter, som er nødvendige for den efterfølgende debat, er medtaget.

3.2 Indledningsvis redegør Kommissionen for målsætningen, som er »at sikre lige muligheder for medlemsstaterne samt større gennemsigtighed, overensstemmelse og — frem for alt — et indre marked, der fungerer gnidningsløst, f.eks. gennem færre hindringer for grænseoverskridende økonomisk aktivitet og lavere momsbetinglyede overholdelsesomkostninger« ⁽⁶⁾.

3.3 Helt konkret og med henvisning til undersøgelsen fra *Copenhagen Economics* bemærker Kommissionen, at **en enkelt momssats** vil være den langt bedste løsning *ud fra et rent økonomisk synspunkt*. En sådan ville udmønte sig i lavere driftsudgifter for myndigheder og virksomheder og — rent teoretisk — i en mindskning af konkurrenceforvridningen. Men som det er tilfældet med enhver ubøjelig regel, er der risiko for, at en enkelt momssats ikke altid vil være tilpasset forholdene, og der er derfor behov for en vis fleksibilitet, hvilket er baggrunden for de **nedsatte momssatser**.

3.4 Anvendelsen af nedsatte momssatser opfylder nogle økonomiske kriterier, men er også begrundet i sociale og politiske hensyn. Eksempler herpå er arbejdskraftintensive tjenesteydelser (særligt hvis arbejdskraften er ufaglært) og tjenesteydelser, der leveres lokalt, hvor de ikke har betydning for den grænseoverskridende handel. Disse kriterier bygger på forestillingen om, at lavere momssatser (og dermed lavere priser) vil gavne produktiviteten og beskæftigelsen, idet borgerne vil gøre større brug af professionel arbejdskraft, hvorved omfanget af gør-det-selv arbejde og sort arbejde reduceres.

3.5 Bilag III til momsdirektivet indeholder en fuldstændig oversigt over de varer og tjenesteydelser, der kan belægges med nedsatte momssatser (artikel 98 i momsdirektivet). I den sammenhæng skal **arbejdskraftintensive tjenesteydelser** opfylde tre betingelser (artikel 107): Ud over den, der er nævnt i det foregående punkt, skal de **i stor udstrækning leveres direkte til de endelige forbrugere**, og de skal være **overvejende lokale og må ikke skabe konkurrenceforvridning**. For så vidt angår **varer** og »normale« tjenesteydelser er betingelserne

⁽⁴⁾ Se artikel 98-101 og bilag III til direktivet.

⁽⁵⁾ Forslag til direktiv (KOM(2007) 381 endelig) og EØSU's udtalelse om forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 2006/112/EF med hensyn til visse midlertidige bestemmelser vedrørende momssatser (EUT C 44 af 16.2.2008, s. 120).

⁽⁶⁾ Meddelelse KOM(2007) 380 endelig, under afsnittet »Indledning«.

ikke helt så klare, men en gennemgang af listen viser dog, at de ofte har et »socialt« formål; således er der tale om fødevarer, medicinalvarer, vand, publikationer, tv-tjenester osv. EØSU vil senere (i punkt 4.12) komme nærmere ind på disse forhold.

3.6 Kommissionen udtaler sig om et af de argumenter, der oftest anføres til støtte for nedsatte momssatser, nemlig at de vil føre til **større social lighed** ved at forbedre indkomstfordelingen til fordel for de økonomisk dårligst stillede grupper. Undersøgelsen, og så vidt det ses også Kommissionen, tilslutter sig dette argument med et vist **forbehold**, idet de nedsatte momssatser kun har en reel virkning for fordelingen, hvis andelen af forbrugsudgifter til »foretrukne« varer er tidsmæssigt stabil og skaber en **reel forskel mellem lav- og højindkomstgrupper**. I meddelelsen noteres det bl.a., at der er store forskelle mellem de forskellige lande, og at hvorvidt nedsatte momssatser er mere eller mindre effektive, afhænger af, hvor store indkomstforskelle der er mellem de sociale klasser.

3.7 Et forhold, der ikke er uden betydning, er **omkostningerne ved ordningen**. Andre momssatser end normalsatser betyder høje administrative omkostninger for virksomhederne og skattemyndighederne, særligt hvor deres anvendelse kan give anledning til fortolkning, hvilket næsten altid er tilfældet.

3.8 Med henvisning til undersøgelsen sætter Kommissionen ikke direkte spørgsmål ved ordningen med nedsatte momssatser, men spørger om ikke **alternative politiske instrumenter** vil være mere effektive til opnåelse af medlemsstaternes målsætninger. Således anfører den, at en **ordning med direkte tilskud**, der vil nå de samme mål med færre omkostninger, kunne være alternativet eller et af alternativerne. Ordningen kunne konstrueres på en sådan måde, at man undgår negative følgevirkninger på EU-plan og sikrer større gennemsigthed, samtidig med at den vil være mindre belastende for medlemsstaternes budgetter. Imidlertid bemærker Kommissionen, at direkte tilskud kan vise sig at være en tvivlsom fordel for virksomhederne, idet tildelingen kan være vilkårlig og midlertidig afhængig af medlemsstaternes budgetbehov og den aktuelle politiske udvikling.

3.9 Kommissionen synes at lægge særlig vægt på dette sidste alternativ eller under alle omstændigheder på *ethvert* alternativ til ordningen med nedsatte momssatser. Faktisk anbefaler den, at **»medlemsstaterne omhyggeligt undersøger alle foreliggende muligheder«**. Uden at tage stilling bemærker Kommissionen, at **»andre værktøjer end nedsatte momssatser [ofte er] mere effektive og mindre bekostelige for det offentlige budget, hvilket der bør tages hensyn til under beslutningsprocessen«**.

4. Bemærkninger og kommentarer

4.1 Der er grund til at lykønske Kommissionen med at have udarbejdet en stringent og afvejet meddelelse. For EØSU er det særligt tilfredsstillende at **få bekræftet, at nogle af de synspunkter, som det tidligere har fremsat, har været**

velbegrundede, og disse synspunkter vil blive gentaget i kommentarerne nedenfor. Med henvisning til ovenstående punkt 3.9 minder EØSU for det første om, at det i sin udtalelse om momsdirektivet ⁽⁷⁾ tilkendegav **betænkeligheder ved systemet med undtagelser**, idet det udtalte, at »det betyder ikke, at der er vilje [i medlemsstaterne] til at undersøge undtagelserne for evt. at ophæve dem ...«. Dette synspunkt er nu blevet bekræftet og styrket af den autoritative undersøgelse fra *Copenhagen Economics*, ligesom Kommissionen synes at være enig heri. Det er ikke desto mindre klart, at som forholdene er nu, bliver **tanken om alternative løsninger** kun ved tanken, hvis ikke medlemsstaterne ændrer holdning.

4.2 Moms er i sig selv en kompliceret afgift, der er svær at anvende, og som i vid udstrækning unddrages, samtidig med at den er **dyr at anvende** for medlemsstaterne og virksomhederne ⁽⁸⁾. Men først og fremmest **opfylder den ikke sit oprindelige formål**, som var at **skabe en endelig fiskal harmoniseringsordning**. Det skal dog bemærkes, at fiskal harmonisering ikke er et mål i sig selv, men en nødvendig forudsætning for et **velfungerende indre marked**. Som Kommissionen mindede om i sin meddelelse fra januar 1993, så var det i hvert fald dette, grundlæggerne havde i tankerne. Udvalget anser dette sidstnævnte dokument for en milepæl i momsens historie, og beklager, at der (bortset fra accepten af en mindstesats for moms på 15 %) ikke er blevet fulgt op herpå på grund af modstand fra visse medlemsstaters side. Situationen er den samme i dag: Kommissionens forsøg på at skabe orden i i hvert fald de undtagne sektorer skal helt sikkert hilses velkomment, men det viser samtidig en **magtesløshed i forhold til at skabe større fiskal harmonisering på EU-niveau**. Objektivt set er Kommissionen ikke ansvarlig herfor, ligesom det heller ikke er — eller i hvert fald ikke udelukkende er — medlemsstaternes ansvar. **Problemet** skyldes **grundlæggende momsens konstruktion** som en »overgangsordning«, hvilket vil blive forklaret senere.

4.3 Det er vigtigt, at man gør sig klart og i lang tid endnu accepterer, at momsen, som den er udformet i dag, i hver medlemsstat hovedsagelig bruges til opfyldelse af skattemæssige mål, der sammen med politiske og sociale hensyn udmønter sig i anvendelsen af nedsatte eller forhøjede momssatser. På EU-niveau er harmoniseringen således et ønske, som ikke er blevet omsat i praksis, og den heri omhandlede meddelelse er et forsøg på delvist at rette op herpå ved **i det mindste at harmonisere de nedsatte momssatser på aktiviteter, som har grænseoverskridende virkning, eller opfylder allerede vedtagne kriterier for EU-politikkerne**. EØSU understreger, at beslutningstagerne altid skal holde sig for øje, at eftersom et af målene med nedsatte momssatser er at opnå en **indkomstfordeling**, skal dette også **afspejles i praksis**. Med andre ord skal enhver afgiftsnedsættelse nøje analyseres for at kontrollere, om den *reelt* opfylder et socialt hensyn, og at der ikke ligger en anden, mindre acceptabel hensigt bag. Der skal endvidere tages hensyn

⁽⁷⁾ Se EØSU's udtalelse om Forslag til Rådets direktiv om det fælles merværdiafgiftssystem (omarbejdning) (EUT C 74 af 23.3.2005, s. 21).

⁽⁸⁾ Se i den forbindelse EØSU's bemærkninger i udtalelsen om »Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 77/288/EØF med henblik på at forenkle de momsmæssige forpligtelser« og »Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1798/2003 med hensyn til indførelse af foranstaltninger til administrativt samarbejde i sammenhæng med étsteds- (one-stop-) ordningen og tilbagebetalingsproceduren for moms« (EUT C 267 af 27.10.2005, s. 45).

til kravene om, at **overholdelsen skal gøres lettere, og at reglerne skal være gennemsigtige**. Begge disse krav vil gøre livet lettere for virksomhederne, men samtidig vil de på den anden side også gøre skattemyndighedernes kontrol lettere og billigere.

4.4 Bilag III til momsdirektivet indeholder en liste over 18 kategorier, for hvilke der kan anvendes nedsatte momssatser. Den enkelte medlemsstat kan vælge blandt kategorierne, undtage produkter i kategorierne og fastlægge størrelsen af den nedsatte moms. Medlemsstaterne opfordres i meddelelsen til at »analysere de forskellige områder, hvor der kan være tale om **yderligere** nedsatte satser, for at konstatere, hvor store konkurrencefordrejninger der kan opstå som følge af deres — frivillige — anvendelse, og beslutte, om en sådan konkurrencefordrejning er acceptabel»⁽⁹⁾. På baggrund af meddelelsen som helhed synes dette udsagn ikke at kunne tolkes som en opfordring til at udvide listen med varer og tjenesteydelser, snarere det modsatte. EØSU er imidlertid udtrykkeligt imod at udvide kategorierne over varer og tjenesteydelser, der kan belægges med nedsatte momssatser. Hvis harmoniseringen skal fortsætte — for øjeblikket på papiret i hvert fald — bør medlemsstaterne snarere indskrænke og ikke udvide listen i bilag III.

4.5 Overordnet er EØSU imidlertid enig med Kommissionen: Illusionen om en »endelig« ordning er glemt — eller i hvert fald skrinlagt for et stykke tid endnu, og en af prioriteterne er at give medlemsstaterne større autonomi med hensyn til at fastsætte nedsatte momssatser for **lokale tjenesteydelser, som ikke kan leveres fra et andet sted**. Kommissionen bemærker, at disse tjenesteydelser »ikke berører det indre markedes funktion«. Dette er ikke så meget udtryk for pragmatisme som for en erkendelse af de **politiske og sociale omstændigheder, der ligger til grund for undtagelserne**.

4.6 Man bør desuden nøje analysere udsagn, der kan føre til letkøbte generaliseringer. Såfremt beskatning af lokale aktiviteter ikke berører det indre markedes funktion, **bør enhver vare eller tjenesteydelse, der produceres eller forbruges lokalt, belægges med en skat, der fastsættes lokalt**: Et princip, der fuldstændig ville underminere selve fundamentet for momsdirektivet. Kommissionen har helt sikkert ikke til hensigt hverken at fastlægge eller acceptere et sådant princip.

4.7 Ser man mere indgående på de områder, som Kommissionen kommer ind på, giver udsagnet om, at der kan være særlige fordele ved at operere med lavere momssatser i omhyggeligt udvalgte sektorer, idet de kan øge den **samlede produktivitet** og dermed BNP, anledning til nogle kommentarer. **Lokale tjenesteydelser** hører til denne kategori. En nedsættelse af momsen ville tilskynde forbrugerne til at udføre mindre gør-det-selv arbejde og i stedet bruge mere tid på deres erhvervsaktiviteter. Imidlertid er man nødt til at se på realiteterne: Gør-det-selv arbejde er en fritidsbeskæftigelse, der ikke kun er nyttig for samfundet, men også af økonomisk betydning for familierne, hvorfor det bør tilskyndes. På den anden side er det muligt, at en momsreduktion vil resultere i større indtægter for skattemyndighederne, men kun fra den del af

gør-det-selv arbejdet, der i stedet vil blive udført af skattepligtige virksomheder. Derimod er det ikke til at vide, hvor meget der vil blive udført som sort arbejde. Det sorte eller delvist sorte arbejde — for ikke at tale om skattesnyd — vil helt sikkert ikke dukke op til overfladen, blot fordi momsen sættes ned. Til det formål er der brug for helt andre tiltag.

4.8 **Restaurationsydelser** skal nævnes særskilt, idet Kommissionen ser dem som liggende i en mellemgruppe, eller rettere som værende kontroversielle. På den ene side bemærkes det, at de først og fremmest er rettet mod det indenlandske forbrug, men på den anden side erkendes det, at de er af stor betydning for turismen i visse lande og i alle grænseregioner. Som det allerede har vist sig tidligere, vil det ikke blive nemt at nå til enighed på dette punkt. EØSU mener, at der på dette særlige område vil være **behov for en beslutning af ren politisk karakter**. Alle andre overvejelser begrundet i økonomiske eller skattemæssige hensyn risikerer at forlænge diskussionen i det uendelige, idet hver part vil stå fast på sine synspunkter med henvisning til vægtige indenrigspolitiske hensyn.

4.9 EØSU henleder endvidere opmærksomheden på sektorer, hvor der risikerer at opstå en vigtig debat om tjenesteydelser, der leveres lokalt, nemlig **offentlige og private sundhedstjenesteydelser**, der allerede på visse betingelser kan belægges med nedsatte momssatser⁽¹⁰⁾. Det bemærkes, at der er en voksende tendens blandt borgerne i visse medlemsstater til at benytte sig af andre landes offentlige læge- og hospitalstjenester, som de med rette eller urette anser for mere effektive. Dette fænomen har ikke meget med beskatning at gøre. Derimod er det i skatteøjemed mere relevant at se på det valg, der træffes i andre lande, om at benytte sig af **tjenesteydelser, der leveres af private klinikker og privat sundhedspersonale**. De store prisforskelle, der findes mellem medlemsstaterne, fører særligt i bestemte dele af sundhedssektoren til en omgåelse af det nationale marked til fordel for andre lande. Disse tjenesteydelsers »lokale« karakter bliver derfor mindre og mindre, og i visse lande får nogle af disse tjenesteydelser mere og mere karakter af at være tværnationale. Det er ikke nemt at foretage en sontring på dette område og heller ikke muligt at generalisere. Der er derfor stor risiko for, at der vil opstå kontroverser.

4.9.1 Enighed vil afhænge af, om det lykkes at finde en balance mellem forskellige og modstridende krav: På den ene side tilsiger sundhedsbeskyttelsens udpræget sociale karakter, at disse tjenesteydelser kan belægges med en nedsat momssats, og på den anden side rejser der sig spørgsmål i relation til konkurrencen. I den endelige beslutning bør der tages hensyn til den enkelte borgers ret til lade sig behandle, således at familieøkonomien belastes mindst muligt, med andre ord **bør borgerens/forbrugerens interesser veje tungere end konkurrencehensyn**.

4.10 Anvendelsen af nedsatte momssatser i **arbejdskraftintensive sektorer, der benytter lavtuddannede arbejdstagere** er omstridt. I den af Kommissionen citerede undersøgelse bemærkes det, at et sådant tiltag kan skabe permanente beskæftigelsesgevinster, men at de vil være »forholdsvis små«, hvilket

⁽⁹⁾ Se meddelelse KOM(2007) 380 endelig, punkt 3.3 »Tvingende krav i forbindelse med det indre marked«, 2. afsnit.

⁽¹⁰⁾ Punkt 15 og 17 i bilag III til momsdirektivet.

nok er rigtigt. Også her bliver det vanskeligt at træffe en beslutning. Efterspørgslen i sektorer af denne art (byggeri, vejanlæg, rengøring, markeder osv.) er som hovedregel ikke prisfølsom, og en nedsættelse af momsen i disse sektorer vil derfor kun have en meget begrænset virkning for beskæftigelsen. Til gengæld er det i disse sektorer, at der hyppigst benyttes lavtuddannet sort arbejdskraft. En nedsættelse af momsen vil helt sikkert være med til at nedbringe virksomhedernes omkostninger, men det er stadig et åbent spørgsmål, om det vil blive modsvaret af lavere priser og »reel« øget beskæftigelse.

4.11 Mere overordnet bemærker Kommissionen, at nedsatte momssatser kun er effektive, når forbrugsudgifterne til varer eller tjenesteydelser er tidsmæssigt stabile og afviger betydeligt mellem lav- og højindkomstgrupper. Disse forskelle er størst i fødevarer-, beklædnings- og byggesektoren, hvor der er store forskelle fra land til land, dog findes de mest åbenlyse — og fra et samfundsmæssigt synspunkt mest uretfærdige — forskelle ofte internt i medlemsstaterne. EØSU gør opmærksom på, at mange medlemsstater anvender nedsatte momssatser for kategorier uden hensyntagen til, at der inden for disse kategorier findes produkter, der er beregnet til forbrugerne generelt, og andre, der er udpræget luksusvarer, med en pris, der ofte er mange gange højere. Det er fortsat et ubesvaret spørgsmål, hvordan og efter hvilke kriterier man kan anvende forskellige momssatser for produkter eller tjenesteydelser med samme benævnelse, men som efter pris og kvalitet i praksis er beregnet til forskellige sociale grupper. Et andet problem er at fastlægge holdbare definitioner, som ikke påvirkes af ændringer i moden, og hvordan man sikrer, at disse overholdes uden at indføre dyre og komplicerede kontroller. Endelig er der problemet med snyd, som kan forekomme i alle sektorer, men især i de to, der er nævnt her. Meget specifikke og detaljerede kategorier kan gøre det lettere at snyde, og kontrollen heraf er alt andet end let. EØSU gør opmærksom på behovet for at anvende kriterier, som varierer alt efter hvilke sociale hensyn der skal tilgodeses; med andre ord bør de nedsatte momssatser bidrage til en socialpolitik, der sigter mod indkomstfordeling, eller, hvis alternativerne i pkt. 4.15 ikke kan gennemføres, mod støtte til vigtige sociale programmer. Dog skal det sikres, at der i alle tilfælde er gennemsigtighed for såvel landets egne indbyggere som for de andre medlemsstater.

4.11.1 Den samme overvejelse kan gøres gældende i forhold til **bøger og aviser**. Publikationer med et socialt forsvarligt indhold indgår i samme kategori som andre udgivelser, der hverken uddannelses- eller underholdningsmæssigt har nogen værdi, eller — endnu værre — er eller er på grænsen til at være ulovlige eller falde uden for anstændighedens grænser. Selv om det er vanskeligt, synes det at være nødvendigt med en adskillelse, der under alle omstændigheder kan begrundes i hensynet til den demokratiske gennemsigtighed.

4.12 Endelig bemærker Kommissionen, at en ordning med flere momssatser medfører **betydelige omkostninger for virksomhederne og skattemyndighederne**. Dette giver sig selv. EØSU ville foretrække, at der i stedet henvises til **øgede omkostninger** under hensyntagen til, at **moms** på skatte- og

afgiftsområdet **allerede er den afgift, der er langt den dyreste at anvende og opkræve**. Dette er et faktum, som EØSU allerede har gjort opmærksom på ⁽¹¹⁾, og som her gentages med en opfordring til medlemsstaterne om at oplyse, hvor **stor en andel af det offentlige budget, der udgøres af nettoindtægten fra moms**, fratrukket den del, der går til EU og omkostningerne til administration, opkrævning, kontrol og bekæmpelse af snyd. Af hensyn til gennemsigtigheden henstiller EØSU, at Kommissionen fremsætter denne opfordring for egen regning og tillige overvejer, om det ikke er værd at **undersøge, om der er grundlag for et alternativt beskatningssystem** ⁽¹²⁾. EØSU håber på, at en eventuel nytænkning af hele området også vil tage højde for resultaterne — som kan vise sig at være overraskende — i form af **skattemæssige gevinster**. Når først de »reelle« resultater bliver kendt, er det ikke umuligt, at det er skattemyndighederne selv, der tager initiativet.

4.13 Imidlertid vedrører det eneste — sekundære — spørgsmål, der for tiden drøftes, stigningen i omkostningerne »for virksomheder og skattemyndigheder« i form af administrative og regnskabsmæssige udgifter forbundet med anvendelsen og fortolkningen af undtagelser fra de vedtagne regler. EØSU bemærker, at **enhver stigning i omkostningerne for virksomhederne lægges over på slutforbrugerne**, hvorfor man sag for sag bør vurdere, om og i hvilken udstrækning anvendelsen af en nedsat momssats rent faktisk udmønter sig i en gevinst for borgerne. I dag skyldes langt størstedelen af de — utallige — omstridte sager den **alt for upræcise klassificering** og de deraf følgende omtvistede fortolkninger, anvendelse af rådgivere, kontroller og klager. De nye regler skal derfor bl.a. udformes på en sådan måde, at de ikke er dyre at anvende.

4.14 Selv om ordningen med nedsatte momssatser er dyr, er den for nuværende den eneste realistiske løsning, men da Kommissionen selv har karakteriseret ordningen som ufleksibel og usammenhængende ⁽¹³⁾, håber EØSU, at de politiske drøftelser mellem Rådet og Europa-Parlamentet vil resultere i fælles

⁽¹¹⁾ EØSU gjorde første gang opmærksom på dette forhold i udtalelsen om bekæmpelse af skattesvig i det indre marked (EUT C 268 af 19.9.2000, s. 45) og i flere følgende udtalelser (senest i udtalelsen om Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 77/388/EØF med henblik på at forenkle de momsrelaterede forpligtelser og Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1798/2003 med hensyn til indførelse af foranstaltninger til administrativt samarbejde i sammenhæng med étsteds- (one-stop-) ordningen og tilbagebetalingsproceduren for moms (EUT C 267 af 27.10.2005, s. 45) uden at det har givet nogen resultater.

⁽¹²⁾ Også dette har EØSU gjort opmærksom på siden 2000 med udtalelsen nævnt i den foregående fodnote og i en række senere udtalelser. EØSU udtalte sig på området i udtalelsen om »Forslag til Rådets direktiv om det fælles merværdiafgiftssystem (omarbejdning)« (EUT C 74 af 23.3.2005, s. 21).

⁽¹³⁾ Se i den forbindelse EØSU's udtalelse om Forslag til Rådets direktiv om ændring af direktiv 77/388/EØF med henblik på at forenkle de momsrelaterede forpligtelser og Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 1798/2003 med hensyn til indførelse af foranstaltninger til administrativt samarbejde i sammenhæng med étsteds- (one-stop-) ordningen og tilbagebetalingsproceduren for moms (EUT C 267 af 27.10.2005, s. 45).

beslutninger, der nok baseres på **principperne for det indre marked, men samtidig tager hensyn til borgernes/forbrugernes, virksomhedernes og skattemyndighedernes behov.**

4.15 Som et **alternativ** til nedsatte momssatser har Kommissionen spurgt, om de eventuelt kan erstattes med **direkte tilskud**, der er et mere effektivt, mere gennemsigtigt og billigere politisk redskab. EØSU finder, at alternative løsninger af national karakter er en mulighed i særlige tilfælde og som en midlertidig løsning, forudsat at man undgår alle foranstaltninger, der har karakter af statsstøtte. Imidlertid skal enhver beslutning vedrørende løsninger af national karakter som alternativ til momsundtagelserne være betinget af, at der er gennemsigthed,

ud fra den betragtning at sådanne løsninger vil være endnu et **skridt væk fra målsætningerne med det indre marked.**

4.16 Som et udslag af almindelig sund fornuft og af hensyn til gennemsigtheden stiller EØSU som supplement til de mange udtalelser om emnet afslutningsvis forslag om at **fjerne ordet »overgang« fra den nuværende momsordning.** Brugen af et sådant adjektiv efter 30 år og uden udsigter til at blive endelig på mellemlang sigt er vildledende og skader EU-reglernes troværdighed. Det beviser også — om nødvendigt er — rigtigheden af det gamle mundheld om, at intet er mere endeligt end det midlertidige.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Strategien for regionerne i den yderste periferi: Resultater og fremtidsudsigter«

(KOM(2007) 507 endelig)

(2008/C 211/19)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 21. september 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Strategien for regionerne i den yderste periferi: resultater og fremtidsudsigter«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som udpegede Hervé Coupeau til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 28. marts 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22. og 23. april 2008, mødet den 22. april 2008, følgende udtalelse med 128 stemmer for, 3 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Indledning

1.1 Artikel 299, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Union giver mulighed for at anerkende de særlige forhold, som gør sig gældende for regionerne i den yderste periferi, således at disse regioners karakteristika kan bibeholdes og deres begrænsninger mindskes.

1.2 De syv perifert beliggende regioner er den selvstyrende spanske region De Kanariske Øer, de portugisiske selvstyrende regioner Azorerne og Madeira og de fire franske oversøiske departementer (Guadeloupe, Guyana, Martinique og Réunion).

1.3 Siden 1989 har disse regioner nydt godt af et særprogram, som har til formål at støtte de socioøkonomiske udviklingsforanstaltninger med henblik på større konvergens med resten af Den Europæiske Union.

1.4 I sin meddelelse fra 12. september 2007 om »Strategien for regionerne i den yderste periferi: resultater og fremtidsud-

sigter«, lancerede Kommissionen en offentlig høring for at indsamle alle interesserede parter holdninger til politikken for regionerne i den yderste periferi med hensyn til de store udfordringer, de perifert beliggende regioner vil stå over for i de kommende år. EØSU's udtalelse er en reaktion på denne høring.

1.5 EØSU mener, at de finansielle politikker over for de perifert beliggende regioner har haft en lang række fordele, men at der stadig skal findes løsninger på nogle strukturelle problemer. Derfor er EØSU af den opfattelse, at disse politikker må styrkes fremover.

1.6 EØSU konstaterer, at tilgængeligheden til det europæiske marked og territorium er en evigtgyldig problemstilling, der har baggrund i regionernes meget fjerne beliggenhed, deres status som øsamfund (bortset fra Guyana) og deres særlige geografiske og strukturelle forhold.

1.7 EØSU konstaterer, at regionerne i den yderste periferi, som befinder sig tæt på Mercosur, Vestafrika, Sydafrika, og Caribien er med til at give Europa en global dimension. Udvalget bemærker, at de perifert beliggende regioners placering i forskellige oceaner giver Europa en eksklusiv økonomisk zone på 25 mio. km² med rigdomme og ressourcer, der endnu ikke er blevet sat tal på.

1.8 EØSU konstaterer samtidig, at den perifere beliggenhed skader konkurrenceevnen.

- Det er umuligt at opnå stordriftsfordele på grund af markedernes begrænsede størrelse.
- Naturressourcer som f.eks. olie, gas og mineraler er begrænsede.
- Den økonomiske udvikling i regionerne i den yderste periferi er ikke særligt differentieret, da den i stor grad afhænger af turisme, landbrug og fiskeri.
- På grund af markedernes ringe størrelse er der en tendens til at lægge virksomhederne sammen. Det fører til monopol- eller oligopolagtige situationer, hvilket svækker konkurrenceevnen.

1.9 EØSU mener, at den tværtjenestelige gruppe i Kommissionen, der beskæftiger sig med regionerne i den yderste periferi, bør opretholdes eller endda udvides, så man opnår større effektivitet i de europæiske politikker.

2. Analyse af de perifert beliggende regioners aktivitetsområder samt anbefalinger

2.1 Turisme

2.1.1 Turismesektoren er ikke blot et væsentligt segment for økonomien i regionerne i den yderste periferi, men er faktisk den eneste afgørende faktor for økonomisk vækst.

2.2 De kanariske Øer har formået at udvikle en attraktiv og alsidig turisme, idet øen modtager godt og vel 10 mio. turister om året. Madeira har også kunnet udvikle sin turisme ved at øge modtagekapaciteten betragteligt. For Antillernes og Réunions vedkommende er turismen en vigtig, men skrøbelig sektor. Regionerne i den yderste periferi har kunnet drage nytte af deres usædvanlige miljømæssige karakteristika og deres bemærkelsesværdige klima til at udvikle en turisme af høj kvalitet. Det har øget den økonomiske afhængighed, hvilket udgør en betydelig risiko, fordi efterspørgslen på turismeområdet er meget svingende alt efter klimaforhold, vekselkursen, den sundhedsmæssige situation osv.

2.3 EØSU mener, at man hurtigst muligt bør udvikle og oplyse om et logo for regionerne i den yderste periferi, og at man bør gøre reklame for disse regioner i alle de europæiske lande og endda nabolandene til disse regioner, således at turismen diversificeres og gøres bæredygtig, og dens kvalitet forbedres.

2.4 Turistaktørerne bør i større grad bidrage til bæredygtige adfærdsmønstre ved at tænke på bevarelsen af naturens ressourcer og ved at indgå i en dialog med alle de lokale aktører for at få fastlagt de mest hensigtsmæssige udviklingskriterier. Bevidstgørelsesindsatsen over for regionerne i den yderste periferi giver sig selv, men den skal ledsages af en bæredygtigheds-politik, som fastlægges af de lokale aktører med finansiell støtte fra EU.

2.5 Landbrug

2.5.1 EØSU konstaterer, at landbruget er en traditionel sektor og forbliver en vigtig økonomisk søjle for regionerne i den yderste periferi, selvom dets bidrag til værditilvæksten er faldende. Landbruget udgør en vigtig beskæftigelseskilde, som absolut skal bevares, eller endda udvikles yderligere.

- Azorerne er den fjernt beliggende region, hvor landbruget har størst betydning: 24 % af lønmodtagerne er beskæftiget i denne sektor (husdyrbrug, men også roer, tobak, osv.). Fiskeri er en strategisk sektor, som er præget af eksport — især af tun — men som i den senere tid oplever nedgang.
- Regionerne i den yderste periferi producerer også:
 - bananer (De Kanariske Øer, Madeira, Martinique, Guadeloupe),
 - sukkerrør (Réunion, Guadeloupe, Martinique),
 - tropisk frugt (Réunion, Guyane),
 - tropiske blomster (Antillerne),
 - drikkevarer (Madeira, De Kanariske Øer, Martinique, Guadeloupe).

2.5.2 Det skal bemærkes, at der inden for disse områder er stor konkurrence fra tredjelande, hvilket til dels kan forklare nedgangen i værditilvæksten.

2.5.3 Man kan skelne mellem to former for landbrug: landbruget, der producerer til hjemmemarkedet, og det eksportorienterede landbrug. De to landbrugsformer opfattes ofte som modsætninger, men de supplerer også hinanden. EØSU vurderer, at det er absolut nødvendigt, at de lokale distributører gør en indsats for at fremme de lokalt orienterede brug.

2.5.4 For eksportlandbrugets vedkommende kunne EØSU godt tænke sig en kampagne, der fremhæver de perifert beliggende regioners egne produkter, da disse opfylder de europæiske standarder, der er krævende på det sociale, miljømæssige og sundhedsmæssige område.

2.5.5 EØSU mener, at det er på tide, at Europa styrker tilsynet med produkter, der kommer fra tredjelande, så man undgår smitsomme sygdomme hos dyr og anden smitte gennem planter, og dermed beskytter landbrugsbedrifterne mod overførsel af sygdomme.

2.5.6 EØSU foreslår en vis form for komplementaritet mellem produkter, der kommer fra tredjelande og produkter fra regionerne i den yderste periferi, når blot følgende betingelser opfyldes:

- det må ikke gå ud over de lokale landbrugsbedrifter,
- det skal være med til at højne levestandarden for befolkningerne i tredjelande,
- der skal oprettes et samrådsorgan, som er med til at skabe nogle rammer for en bæredygtig udvikling.

2.5.7 EØSU konstaterer, at regionerne i den yderste periferi har de ovennævnte naturbetingede handicap, og det ønsker, at man fastholder en kompensation for disse.

2.5.8 EØSU er meget bekymret over arealforvaltningen i nogle af de perifert beliggende regioner, netop fordi man bør bevare landbrugsområderne. De europæiske myndigheder bør opfordre de lokale myndigheder til at klassificere de bevaringsværdige områder og de områder, der er beregnet på bymæssig bebyggelse inden for rammerne af en bæredygtig udvikling.

2.5.9 Biodiversiteten i regionerne i den yderste periferi er betydelig og frembyder en sikker økonomisk fordel. Efter EØSU's mening er der behov for en ambitiøs politik med tilstrækkelige midler til at kunne opretholde en solid landbrugsstruktur, der respekterer økosystemerne.

2.6 Fiskeri

2.6.1 Fiskeriet, der er en vigtig sektor for regionerne i den yderste periferi, vil stille forvaltningen af fiskeressourcerne over for problemer. Man er nødt til at overveje andre måder at sikre fiskeforsyningen på, f.eks. via havopdræt.

2.6.2 På dette område bør forskningen og tilpassede politikker kunne bidrage med løsninger på, hvordan man kan bibeholde forsyningen af fisk. Mere eller mindre heldige forsøg har gjort det muligt at bevare fiskerisektoren.

2.6.3 Akvakulturen er på sit spæde stadium, men har vundet godt fodfæste på De Kanariske Øer og Réunion. EØSU minder om de positive erfaringer, man har gjort med rejefarme på Guyana.

2.6.4 De perifert beliggende regioners placering betyder, at EU råder over et stort maritimt område (Det Indiske Ocean, Atlanterhavet, Det Caribiske Hav), som giver Europa mulighed for at have en enestående diversitet af fiskeressourcer. EØSU er af den opfattelse, at forvaltningen af havene bør foregå for hvert enkelt havområde, fordi situationen i Det Indiske Ocean ikke kan sammenlignes med situationen i Atlanterhavet. En differentieret forvaltning bør også tage højde for fiskeressourcerne.

2.7 Handel og distribution

2.7.1 Handel er en vigtig sektor for de perifert beliggende områder, men den er afhængig af import fra medlemsstaterne. Forbruget understøttes af den lokale befolkning, men varierer også alt efter, hvor mange turister der befinder sig i området.

2.7.2 EØSU mener, at der er brug for at udvikle et nærbutiksmiljø, som kan tilbyde en vifte af produkter og en service, der er tilpasset indbyggerne og turisterne.

2.8 Konkurrence og virksomheder

2.8.1 En mindre virksomhed i en perifert beliggende region kan hurtigt befinde sig i en monopolsituation som følge af markedets begrænsede størrelse. Derfor svarer det vigtige begreb »større virksomheder« i perifert beliggende regioner til virksomheder af beskeden størrelse efter vesteuropæisk målestok, hvilket betyder, at der i disse regioner ikke er mulighed for stordriftsfordele.

2.8.2 EØSU mener, det er nødvendigt at styrke markedernes gennemsigtighed og at fremme konkurrencen mellem virksomhederne.

2.8.3 Det er ofte vanskeligt at redegøre for de meromkostninger, som regionerne i den yderste periferi pålægges. En ikke-udtømmende liste over disse ekstra omkostninger kunne se sådan ud:

- meromkostninger som følge af, at varer og materialer må transporteres ad luft- eller ad søvejen,

- forretningsrejser mellem kontinentet og regionerne i den yderste periferi besværliggøres af manglende direkte forbindelser, få afgange samt høje priser på grund af den store afstand og den afsides beliggenhed,

- højere lageromkostninger som følge af manglende flyforbindelser og søruter,

- højere ansættelsesomkostninger, fordi et mindre veluddannet personale har lavere produktivitet og behøver uddannelse inden for virksomheden,

- højere transportomkostninger, uddannelse af personale, større lagerkapacitet i forhold til virksomhederne i det kontinentale Europa kræver større finansieringskapacitet og forringer dermed konkurrenceevnen,

- højere etableringsomkostninger som følge af import af materialer.

2.8.4 EØSU mener, at de europæiske politikker bør tage højde for disse meromkostninger og så vidt muligt forsøge at afbøde dem.

2.9 Energi

2.9.1 De sjældne eller manglende energiresourcer og afhængigheden af energi udefra udgør en strukturel svaghed for økonomierne i regionerne i den yderste periferi. Alligevel råder disse regioner over en bred vifte af muligheder for udvikling af vedvarende energi.

2.9.2 EØSU konstaterer, at energiproblemerne er stadig tilbagevendende i disse regioner, men at der findes mange løsningsmuligheder som f.eks. solenergi, geotermisk energi, havenergi og vindenergi.

2.9.3 I disse egne er der tillige problemer med håndtering af affald, som ellers kunne udgøre en energikilde. Gennem en spredning af energikilderne kunne man samtidig få løst et problem angående den offentlige hygiejne og sundhed.

- De fleste regioner har tropisk klima med mulighed for opsamling af denne energi.

- Visse regioner ligger i vulkanområder med mulighed for udnyttelse af den geotermiske energi.

- Den tætte beliggenhed ved havet kunne udnyttes til udvinning af havenergi.

- Affald kan også udgøre en energikilde.

2.9.4 EØSU mener, at spredningen af energikilderne bør ske på længere sigt og udgøre et økonomisk incitament.

2.10 Forskning og udvikling

2.10.1 De nye informations- og kommunikationsteknologier skal udvikles, så der sættes en stopper for isolationen, og så virksomhederne i den yderste periferi får økonomiske udviklingsmuligheder.

2.10.2 Det er vigtigt at udvikle forskningen inden for såvel traditionelle som utraditionelle sektorer, så man kan finde løsninger på de perifert beliggende regioners problemer.

2.10.3 EØSU er af den opfattelse, at flere forskningscentre i disse regioner ville føre meget positivt med sig. Derudover ville det betyde en vigtig alsidighed i de perifert beliggende regioners økonomi.

2.11 *Betydningen af at udvikle og diversificere de regionale økonomier:*

2.11.1 Man kan konstatere store forskelle i udviklingsniveauet mellem regionerne i den yderste periferi. De nye sektorer er meget lidt repræsenteret i de perifert beliggende regioner, lige bortset fra enkelte initiativer, men udgør under ingen omstændigheder et alternativ til den traditionelle sektor.

2.11.2 Det bør bemærkes, at den offentlige sektor (europæisk, statslig og regionale forvaltning, offentlige virksomheder, universiteter og forskningscentre) spiller den fremherskende rolle som primus motor. Det bør også bemærkes, at universiteterne har stor betydning for regionerne i den yderste periferi, og at det derfor er altafgørende at holde fast ved dem. EØSU foreslår at oprette et europæisk stipendium for at tiltrække studerende af forskellig nationalitet.

2.11.3 De lokale virksomheder mangler investeringskapacitet. Derfor kan man konstatere en stor afhængighed af støtte fra EU til gennemførelsen af projekter i andre sektorer end de traditionelle.

2.11.4 Virksomhedernes finansieringskapacitet er begrænset på grund af de ekstra omkostninger. EØSU finder det nødvendigt at indføre en finansieringspolitik, der kan hjælpe virksomhederne med at udvikle deres aktiviteter. EØSU ønsker samtidig at fremme en iværksætterpolitik, der gør det lettere at få adgang til risikovillig kapital og dermed bidrage til gennemførelsen af projekter, der indeholder merværdi for regionerne i den yderste periferi.

2.12 *Levevilkår*

2.12.1 EØSU foreslår, at der tages højde for de særlige forhold i de perifert beliggende regioner, så der kan lægges en konsekvent, langsigtet politik. Disse regioner og byer skal gøres mere tiltrækkende ved at forbedre tilgængeligheden gennem støtte til forskning og innovation, herunder ny informations- og kommunikationsteknologi.

2.12.2 EØSU mener, at den sociale dialog skal prioriteres i disse regioner, og at de europæiske politikere skal tage hensyn til den i deres fremtidige målsætninger for de perifert beliggende regioner.

2.12.3 Der skal skabes flere og bedre arbejdspladser ved at give flere mennesker lyst til at komme ud på arbejdsmarkedet eller til at starte egen virksomhed, fordi det bliver gjort nemmere for arbejdstagerne og virksomhederne at tilpasse sig, og fordi investeringerne øges.

2.12.4 De regionale og lokale regeringer, som har ansvaret for at gennemføre politikkerne for regionerne i den yderste periferi, er ofte tilbøjelige til at overse hensynet til en forbedring af den sociale samhørighed. EØSU opfatter den sociale og territoriale samhørighed som en prioritet, der skal tages hensyn til.

2.12.5 I de europæiske politikker skal der tages højde for disse målsætninger og iværksættes en handlingsplan, der fører til økonomisk udvikling. I første omgang efterlyser EØSU en

politik, der forbedrer tilgængeligheden til de perifert beliggende regioner:

- gennem bedre trafikbetjening til fornuftige priser, en åbning af transportmarkedet, bedre transitpunkter (havne og lufthavne), en rationalisering af transportlogistikken samt en kompensation for afstanden,
- gennem udvikling af de traditionelle sektorer samt gennem opkvalificering og uddannelse af arbejdstagerne.

2.12.6 EØSU er lydhør over for de perifert beliggende regioners særlige vilkår og ønsker at forbedre arbejdsvilkårene og levevilkårene gennem en ambitiøs politik, som udviser regionernes handicap og skaber merværdi.

2.12.7 Man må ikke glemme, at de offentlige forsyningspligt-ydelser udgør et af de største problemer, for indbyggerne i de perifert beliggende regioner. EØSU mener, at EU-politikkerne for regionerne i den yderste periferi skal tage højde for, at hvis konvergens skal øges, forudsætter det en styrkelse af den sociale samhørighed gennem en forbedring af kvaliteten i den offentlige service.

2.13 *Grænseoverskridende samarbejde*

2.13.1 EØSU finder det nødvendigt at have et grænseoverskridende samarbejde med andre regionale enheder uden for EU, så der kan opstå en fælles synergieffekt, der skaber udvikling i områderne. En betingelse er dog, at de lokale myndigheder i de perifert beliggende regioner bliver inddraget i samarbejdet.

2.13.2 EØSU vil gerne bede om en fuldstændig evaluering af dette grænseoverskridende samarbejde. Udvalget mener således, at det må være muligt at finde løsninger, men ønsker samtidig, at der træffes nogle forholdsregler, så man ikke skaber andre problemer.

2.14 *Skattesystemet*

2.14.1 Regionerne i den yderste periferi har nogle særlige økonomiske og skattemæssige ordninger, som hører til blandt de systemer, der er godkendt i EU. EØSU vurderer, at en opretholdelse af særlige økonomiske og skattemæssige ordninger er af afgørende betydning for at kunne hjælpe de perifere regioner til at overkomme deres strukturelle problemer.

2.15 *EU's samhørighedspolitik*

2.15.1 En af de europæiske hovedmålsætninger, der vil blive styrket endnu mere fremover, er den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed. EØSU er af den opfattelse, at de europæiske politikker for de perifert beliggende regioner bør fokusere på større samhørighed, så hele befolkningen får adgang til større livskvalitet.

2.15.2 Samhørighedspolitikken skal rumme mulighed for modernisering og udvikling af virksomhederne samt etablering af nye virksomheder med plads til unge mennesker. Dertil er innovation en hovedprioritet, så der skabes nye muligheder og så forskningen og uddannelsesretninger, der har relation til erhvervslivet, fremmes.

2.15.3 For at styrke samhørigheden må man fremme den økonomiske udvikling, men også forbedre kvaliteten i beskæftigelsen, lønningerne og den offentlige service.

2.15.4 Regionerne i den yderste periferi kan spille en afgørende rolle i den regionale udvikling, for de udgør utroligt vigtige europæiske platforme for virksomhederne. Regionerne i den yderste periferi kan også fungere som regionale modeller for, hvordan man kan udvikle deltagelsen i civilsamfundet og samtidig fremstå som en reference for resten af verden med hensyn til den sociale model.

2.16 Styrkelse af naboskabsaktionen

2.16.1 Regionernes beliggenhed i den yderste periferi muliggør et privilegeret partnerskab med andre regioner i deres geografiske nærhed. Denne politik skal imidlertid styrkes yderligere, da den ikke anvendes i tilstrækkelig grad og er usammenhængende. EØSU minder om, at et sådant partnerskab udelukkende kan foregå i samarbejde med de europæiske regioner og kun på deres initiativ samtidig med, at det skal indeholde incitamenter til, at regionerne inden for disse områder lærer hverandre bedre at kende.

2.17 De økonomiske partnerskabsaftaler

2.17.1 De økonomiske partnerskabsaftaler kan udgøre en udviklingsmulighed for regionerne i den yderste periferi, men dertil er det nødvendigt at undersøge aftalerne nærmere, så man kan basere sig på en troværdig evaluering af fremtidige aftaler. De økonomiske partnerskabsaftaler skal tage højde for alle berørte parter interesser.

2.17.2 EØSU mener, at aftalerne skal lette arbejdsmarkedets parter og civilsamfundets inddragelse, såvel i regionerne i den yderste periferi som i tredjelande.

2.17.3 EØSU anbefaler dialog og samspil mellem de perifert beliggende regioner og AVS-landene, så der skabes synergi med henblik på økonomisk udvikling for alle parter.

2.18 Migrationsstrømmene

2.18.1 EU er i gang med at udarbejde en fælles indvandringspolitik, som tager højde for den demografiske situation, arbejds-

markedet og samarbejdet med oprindelseslandene. Migrationsstrømmene er et stort problem for de perifert beliggende regioner. Regionerne i den yderste periferi ville have gavn af en foranstaltning, der kunne begrænse ulovlig og/eller irregulær migration. En europæisk migrationspolitik skal derfor tage hensyn til de særlige behov i regionerne i den yderste periferi og indeholde bæredygtige løsninger på deres problemer.

2.18.2 Der bør udarbejdes en konsekvensanalyse for bedre at forstå denne problemstilling og for at finde løsninger på migrationsproblemerne.

2.18.3 EØSU mener, at den europæiske indvandringspolitik bør være mere ambitiøs, så indvandringen kan forvaltes på basis af fælles lovgivning og gennemsigtige procedurer. For de perifert beliggende regioners vedkommende skal Europa kunne lette indvandringen under hensyntagen til den demografiske udvikling på arbejdsmarkedet.

2.18.4 Som følge af Europas demografiske udvikling vil migrationsstrømmene stige i stadigt højere grad. Som følge af deres beliggenhed vil regionerne i den yderste periferi være nødt til at forholde sig til de problemer, som følger med irregulær indvandring, og har i den forbindelse behov for opbakning fra EU. Det Europæiske Agentur for Forvaltning af det Operative Samarbejde ved EU-medlemsstaternes Ydre Grænser (FRONTEX-agenturet) bør styrke sine aktiviteter i de perifert beliggende regioner.

2.19 Flere perifert beliggende regioner

2.19.1 Visse medlemsstater, nærmere betegnet Frankrig og Nederlandene, overvejer for tiden at øge antallet af regioner i den yderste periferi. En stigning i antallet af regioner i den yderste periferi kræver en positiv afgørelse i Rådet. EØSU understreger dog, at EU bør afsætte en større finansieringsramme til området for at sikre en bedre integration af såvel de allerede eksisterende som de nye regioner i den yderste periferi.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Foreningsfrihed i Middelhavs-partnerlandene«

(2008/C 211/20)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. februar 2007 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en udtalelse om:

Foreningsfrihed i Middelhavspartnerlandene.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som udpegede Juan Moreno Preciados til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 22. februar 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april, følgende udtalelse med 99 stemmer for og 1 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Respekt for foreningsfriheden nævnes eksplicit som et af kravene til de regeringer, der i november 1995 underskrev Barcelona-erklæringen, som blev startskuddet til Euro-Middelhavs-partnerskabet.

De associeringsaftaler, som er indgået mellem EU og de enkelte Middelhavspartnerlande ⁽¹⁾, indeholder en klausul, som fastslår, at »respekt for de demokratiske principper og de grundlæggende rettigheder er et af grundelementerne i associeringsaftalerne«.

De handlingsplaner, som EU aftaler med partnerlandene som led i EU's naboskabspolitik af 2004, indeholder også henvisninger til »god regeringsførelse og fremme af menneskerettigheder og de grundlæggende frihedsrettigheder«.

1.2 Men det er en kendsgerning, at partnerlandene (dog i varierende grad) ikke sikrer foreningsfrihed, og at civilsamfundets udfoldelse hæmmes af politiske og administrative tiltag i form af afslag på anmodninger om oprettelse af foreninger eller ulovliggørelse eller opløsning af foreninger.

Lovlige foreninger kan også have svært ved at fungere normalt, i særlig alvorlige tilfælde på grund af forbud eller restriktioner fra myndighedernes side mod finansiel støtte fra det internationale udviklingssamarbejde.

1.3 Den frie foreningsdannelse i civilsamfundets forskellige sektorer (blandt arbejdstagere, arbejdsgivere, landbrugere, i den sociale økonomi, blandt unge, forbrugere osv.) er en forudsætning for demokratiseringen af Middelhavspartnerlandene. Euro-Middelhavs-partnerskabet, der på det økonomiske plan er veletableret gennem EU's associeringsaftaler med Middelhavs-partnerlandene, bør suppleres med en social og demokratisk dimension, hvilket kræver deltagelse af det organiserede civilsamfund.

1.4 Fagforeninger på alle organisationsniveauer er udsat for indblanding fra den politiske magt, som begrænser beskyttelsen af arbejdstagernes repræsentanter, når de bruger deres rettigheder, f.eks. strejkeretten.

1.5 Et svagt punkt i organiseringen af arbejdsgivere og fagforeninger er den ringe udvikling af den sociale dialog og det sociale samråd. Denne toparts- eller trepartsdialog er mindre udviklet i Mellemøsten end i Maghreb-landene.

1.6 EØSU beder Kommissionen om at sikre, at demokratiseringskravene i Euro-Middelhavs-partnerskabet, i associeringsaftalerne og i naboskabspolitikens handlingsplaner respekteres, og at påpege over for de pågældende regeringer, at foreninger ikke bør udsættes for opløsning eller administrativ ophævelse, medmindre det sker gennem en fair retssag.

1.7 Kommissionen opfordres ligeledes til at sikre, at partnerlandenes regeringer garanterer, at ledere og medlemmer af foreninger ikke frihedsberøves for at varetage deres legitime foreningsopgaver.

1.8 EØSU opfordrer Kommissionen til under udarbejdelsen af de strategiske landerapporter, som fastlægger rammerne for det i handlingsplanerne aftalte EU-samarbejde, at tage hensyn til, i hvor høj grad partnerlandenes regeringer har opfyldt kravet om foreningsfrihed og overholdelse af menneskerettighederne.

Dette krav er også baseret på EU's handlingsprogram for Middelhavsområdet 2005-2010, punkt 1 (politisk organisering og sikkerhed), hvor det som hovedmål foreslås at fremme borgerdeltagelse, øge kvinders deltagelse, sikre ytrings- og foreningsfrihed, fremme det organiserede civilsamfunds rolle og indføre de internationale konventioner.

1.9 EØSU opfordrer Kommissionen til at kræve, at partnerlandenes civilsamfund inddrages i opfølgningen af associeringsaftalerne og handlingsplanerne.

1.10 EØSU vil foreslå Euro-Middelhavs-partnerskabets parlamentariske forsamling, som udvalget er medlem af med observatørstatus, at den informerer partnerlandenes parlamenter om behovet for at reformere al den lovgivning, der hæmmer foreningsfriheden.

⁽¹⁾ Marokko, Algeriet, Ægypten, Jordan, Israel, De Palæstinensiske Selvstyreområder, Libanon, Syrien, Tyrkiet, Mauretanien og Albanien (Mauretanien og Albanien blev i december 2007 deltagere i Barcelona-processen).

1.11 EØSU kan (i samarbejde med Euro-Middelhavs-netværk af bl.a. arbejdsgivere, fagforeninger og den sociale økonomi) udarbejde regelmæssige rapporter om situationen for foreningsfriheden og menneskerettighederne i partnerlandene og sende dem til Kommissionen og Europa-Parlamentet. Denne udtalelse vil blive drøftet på det næste topmøde for Økonomiske og Sociale Råd og Tilsvarende Organer i Marokko i 2008, og de synspunkter og oplysninger, som fremlægges på topmødet, vil blive brugt i den omtalte opfølgning.

1.12 EØSU vil fortsætte sin støtte til oprettelse af institutionelle organer for høring af civilsamfundet i partnerlandene (økonomiske og sociale råd eller tilsvarende organer) og fornyelse af de allerede eksisterende i Libanon og Jordan. Udvalget anbefaler, at disse organer sammensættes af organisationer, der er repræsentative for de forskellige sektorer i samfundet, og at de tildeles tilstrækkeligt med ressourcer til at kunne fungere uafhængigt og effektivt.

1.13 EØSU fremhæver i tråd med sine anbefalinger i udtalelsen om »Støtte til kvindelige iværksættere i Euro-Middelhavs-regionen«⁽²⁾, at det er nødvendigt at styrke kvindernes stilling i samfundet og især i partnerlandenes foreningsliv.

Udvalget understreger i denne forbindelse betydningen af Euro-Middelhavs-ministerkonferencens konklusioner⁽³⁾, hvori der slås til lyd for øget repræsentation og deltagelse af kvinder i den økonomiske beslutningsproces via deres besættelse af stillinger i arbejdsgiverforeninger, fagforeninger og andre socioøkonomiske strukturer.

1.14 EØSU vil fremme møder og dialog mellem arbejdsgiverorganisationer (UMCE) og fagforbund (Fagforeningsforum) samt udvikling af disse og andre netværk og organisationer i civilsamfundet i Middelhavsområdet såsom Socialøkonomiens Euro-Middelhavs-Net (ESMED) og kvindeorganisationer.

2. Foreningsfrihedens betydning for opfyldelse af Barcelona-processens demokratiseringsmål

2.1 Baggrunden for denne initiativudtalelse er de mangler, der blev påpeget i konklusionerne fra det første Euro-Middelhavs-topmøde mellem stats- og regeringscheferne (i november 2005), med hensyn til inddragelse af civilsamfundet. Udtalelsen skal desuden følge op på sluterklæringerne fra de seneste Euro-Middelhavs-topmøder afholdt af Økonomiske og Sociale Råd og Tilsvarende Organer (Amman, november 2005, Ljubljana, november 2006, Athen, oktober 2007). Hensigten med udtalelsen er at medvirke til, at retten til at organisere sig kan udnyttes fuldt ud i de sydlige Middelhavspartnerlande.

2.2 De lande, der har underskrevet Barcelona-erklæringen har bl.a. forpligtet sig til at:

⁽²⁾ REX/233 — CESE 1004/2007.

⁽³⁾ Istanbul, den 14.-15. december 2006.

— handle i overensstemmelse med FN's charter og verdenserklæringen om menneskerettigheder samt andre forpligtelser i henhold til international ret, især dem, der følger af regionale og internationale instrumenter, som disse lande indgår i;

— udvikle retsstaten og demokratiet i deres politiske systemer og samtidig anerkende de enkelte landes ret til frit at vælge og udforme deres egne politiske, sociokulturelle, økonomiske og retslige systemer;

— respektere menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder samt garantere, at personer individuelt eller i fællesskab med andre i en gruppe og uden forskelsbehandling på grund af race, nationalitet, sprog, religion eller køn reelt og lovligt kan anvende disse rettigheder og friheder, herunder ytringsfriheden, friheden til at danne foreninger med fredeligt formål samt tanke-, samvittigheds- og religionsfriheden.

2.3 Det første Euro-Middelhavs-topmøde mellem stats- og regeringscheferne i Barcelona 2005, sammenkaldt med henblik på at evaluere de ti første år af Euromed-processen, fik generelt en positiv bedømmelse, da det medførte visse fremskridt i forhold til erklæringen af 1995 samt nye bestemmelser om udviklingen af civilsamfundets rolle. Men det fremgik af topmødet, at der stadig var dyb bekymring over demokratiserings- og menneskerettighedssituationen.

2.4 På den baggrund aftalte deltagerne i 2005-topmødet at udvide den politiske pluralisme og deltagelse til at omfatte alle borgere, også kvinder og unge, ved at fremme en konkurrencedygtig politisk ramme med retfærdige og frie valg samt decentralisering og en bedre offentlig forvaltning.

2.5 Kommissionen erkendte indirekte, at der kun var sket få fremskridt på menneskerettighedsområdet, da den i en meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet⁽⁴⁾ gjorde dette emne til et af de tre prioriterede emner for Middelhavsregionen og for intensivering af forbindelserne mellem EU og partnerlandene. Den pegede på målet om at fremme menneskerettighederne og demokratiet som det højest prioriterede. EØSU er enig med Kommissionen og finder det absolut nødvendigt at åbne og konsolidere demokratiseringsprocesserne i Middelhavspartnerlandene.

2.6 En af de vigtigste anbefalinger i rapporten fra 2004 om FN's udviklingsprogram (PNUD)⁽⁵⁾ var at fremme en gradvis overgang til en mere repræsentativ styreform, hvis første etape skulle være at frigøre civilsamfundets kræfter og tillade de tre fundamentale frihedsrettigheder: meningsfrihed, ytringsfrihed og foreningsfrihed.

⁽⁴⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet af 12. april 2005: »Euro-Middelhavspartnerskabet har bestået i ti år — Et arbejdsprogram til at imødegå de næste fem års udfordringer«, KOM(2005) 139 endelig.

⁽⁵⁾ Rapport om den menneskelige udvikling i den arabiske verden. PNUD (april 2005).

For at opnå dette og for at lette kvinders deltagelse i alle aspekter af det offentlige liv i Middelhavspartnerlandene er det vigtigt at gennemføre lovændringer, især i lovene om »personlig status«, som giver kvinder mulighed for frit at træffe beslutninger og anvende deres grundlæggende frihedsrettigheder.

2.7 Slutklæringerne fra de to seneste topmøder for Økonomiske og Sociale Råd og Tilsvarende Organer har behandlet aspekter, der berører det centrale emne for denne initiativudtalelse.

2.8 Mødet i Ljubljana i 2006 konstaterede behovet for at styrke dialogen og samarbejdet mellem regeringer og ikke-statslige aktører i Euro-Middelhavs-regionen, især kvinde- og ungdomsorganisationer samt erhvervs- og fagorganisationer. I tråd hermed foreslog slutklæringen, at det slovenske EU-formandskab (første halvår 2008) afholder en trepartskonference om fremgangen for den sociale dialog.

2.9 Slutklæringen fra det seneste topmøde for Økonomiske og Sociale Råd og Tilsvarende Organer (Athen, den 15.-16. oktober 2007) indeholdt flere betydningsfulde henvisninger: a) anmodning om regelmæssig opfølgning af civilsamfundets deltagelse i udarbejdelsen og gennemførelsen af de nationale handlingsplaner, med de økonomiske og sociale råd (og lignende organer) som ansvarlige herfor; b) krav om, at de økonomiske og sociale råd modtager ressourcer, støtte og anerkendelse for at kunne udtrykke sig uafhængigt, og at de forpligter sig til at åbne sig for repræsentanter for civilsamfundet, som ikke er medlemmer af disse råd; c) et direkte udtrykt krav i punkt 12 om respekt for foreningsfriheden, med henblik på at lette dialogen i civilsamfundet.

3. Situationen i Middelhavspartnerlandene med hensyn til foreningsfrihed

3.1 Sikkerhed og ønsket om fred er afgørende for at skabe et gunstigt klima for en demokratiseringsproces i Middelhavspartnerlandene som helhed.

Den dramatiske situation i de palæstinensiske områder, krigen i Irak og den stigende ekstremisme og terrorisme har haft en meget negativ virkning på frihedsrettighedernes udvikling. Nogle regeringer har udnyttet disse risici eller trusler udefra til at retfærdiggøre forsinkelsen af demokratiseringsreformer. I nogle lande har denne situation forårsaget et tilbageslag for de individuelle frihedsrettigheder og for foreningsfriheden.

3.2 Hvis disse erklærede hensigter om demokratisering skal kunne realiseres i praksis, er det uomgængeligt med en garanti for, at menneskerettighederne kan udøves. Foreningsfrihed og fremme og udvikling af organisationer er i alle sektorer interesse og en hovedfaktor for udviklingen af Euro-Middelhavspartnerkabet, ikke mindst for civilsamfundets og dets forskellige organisationers deltagelse i det.

3.3 Det skal gentages, at foreningsfriheden omfatter retten til at oprette, tilslutte sig, melde sig ind i og ud af grupper,

foreninger og organisationer af forskellig type. Den kræver, at staten ikke blander sig i oprettelse af foreninger, der arbejder inden for lovens rammer, eller i deres anliggender. Den kræver desuden støtte fra staten til at skabe og fastholde et klima, der fremmer dens praktiske anvendelse.

3.4 Retten til at slutte sig sammen kan ikke adskilles fra de øvrige borgerlige og politiske rettigheder som menings- og ytringsfriheden, retten til fri bevægelighed og asylretten. Civilsamfundets udfoldelse vil medvirke til indførelse eller konsolidering af mere pluralistiske politiske systemer.

3.5 I de fleste partnerlande er der en modsætning mellem de internationale aftaler (som garanterer foreningsfrihed) underskrevet af deres regeringer og de nationale lovtekster samt mellem de to niveaus legitimitet og den virkelighed, de anvendes i. Med undtagelse af nogle få lande er oprettelse af foreninger og deres virke underlagt forskellige restriktioner med det formål eller under det påskud at garantere sikkerheden og den nationale enhed.

3.6 Behovet for at regulere anvendes som påskud til via lovgivning at begrænse (eller i visse tilfælde forbyde) retten til at strejke, mødes, demonstrere eller oprette foreninger. Den stærke centralisering af den udøvende magt, som er et generelt træk i de politiske systemer i partnerlandene, afspejles i en overdreven kontrol med foreninger.

3.7 Tolerance, kontrol eller undertrykkelse (eller en kombination heraf) er de tre modeller, magthaverne følger i deres behandling af foreninger. I nogle lande er der en acceptabel grad af foreningsfrihed, der kun begrænses under særlige omstændigheder. I andre lande har uafhængige foreninger lov til at arbejde, men deres aktiviteter hæmmes af administrativ og finansiel kontrol. Endelig er der lande, som kun tillader regeringsvenlige foreninger.

3.8 Indblanding og kontrol har negativ indvirkning på en forenings forskellige faser fra oprettelse til opløsning. I lande, hvor oprettelse af foreninger beror på et selektivt skøn, er disse ofte forbeholdt personer tæt på magten og giver ofte anledning til korruption. I lande, hvor foreninger vilkårligt kan opløses, fungerer de med en frygtsomhed, som hindrer dem i at leve op til deres forventninger og udfolde deres potentiale.

3.9 Der er tre typer foreninger, som af forskellige grunde overvåges særlig nøje. For det første fundamentalistiske, islamistiske foreninger, fordi man frygter, at de giver grobund for en ekstrem politisk islamisme, som i nogle lande er blevet hovedkraften i den legale eller illegale opposition. For det andet menneskerettighedsorganisationer, fordi de også kan være forbundet med alternative politiske grupperinger. For det tredje fagforeninger, fordi de i nogle tilfælde er masseorganisationer, som kan sætte spørgsmålstegn ved et lands økonomiske og sociale politik, og fordi de har tætte forbindelser til internationale organisationer og institutioner.

3.10 Trods disse restriktioner skal det understreges, at frihedsrettighederne på foreningsområdet ikke ligger på samme niveau i alle partnerlandene. Selv om det kan koste noget besvær, er det i mange af partnerlandene muligt for lønmodtagere, selvstændige, arbejdsgivere, kvinder, unge landbrugere osv. at organisere sig uafhængigt.

4. De vigtigste foreninger i Middelhavspartnerlandene — situation og karakteristika

4.1 Traditionelle foreninger af arbejdstagere, landbrugere, socialøkonomiens aktører og forskellige andre aktiviteter findes i alle Middelhavspartnerlandene, men de er relativt svage og underlagt de ovenfor beskrevne restriktioner.

4.2 En anden type foreninger har velgørenhed og social bistand som særkende. De arbejder med dårligt stillede befolkningsgrupper, som tilbydes tjenester hovedsageligt på et kollektivt, religiøst, regionalt, stamme- eller familiemæssigt grundlag. I nogle tilfælde er disse foreninger blevet til egentlige, organiserede sociale tjenester.

4.3 Siden 1990'erne er der dukket andre former for foreninger op med fokus på miljø og kultur. De har forsøgt at involvere sig i offentlige eller statslige anliggender ved at fremsætte forslag til inspiration eller aktiv indsats og ikke blot forslag, der skal afhjælpe statens mangler. Disse nye foreninger mødes ofte med mistanke og obstruktion fra de administrative og politiske systemers side.

4.4 Andre vigtige foreninger er dem, der interesserer sig for anliggender, som berører menneskerettighederne, kvinders rettigheder, forsvaret af minoriteter og udvikling af demokratiet i almindelighed.

4.5 Situationen på arbejdsmarkedet og forholdet mellem arbejdsmarkedets parter i partnerlandene blev grundigt behandlet på det seneste topmøde for Økonomiske og Sociale Råd og Tilsvarende Organer i den fællesrapport, som Spaniens Økonomiske og Sociale Råd fremlagde. Nogle af rapportens vurderinger indgår i de følgende fire punkter.

4.6 Princippet om retten til frit at danne fagforeninger er nedfældet i partnerlandenes forfatninger. I de seneste år er der sket fremskridt med hensyn til ratificeringen af ILO's grundlæggende arbejdsmarkedskonventioner, men gennemførelsen i national lovgivning har haltet bagefter. ILO's udvalg for fagforeningsfrihed, der har til opgave at undersøge klager fra fagforeninger eller arbejdsgiverforeninger over deres regeringers krænkelse af fagforeningsfriheden, har modtaget forskellige klager fra Middelhavspartnerlandene, flest over Marokko og Tyrkiet ⁽⁶⁾.

4.7 Partnerlandene har forskellige fagforeningsmodeller. I nogle af dem er der kun én, obligatorisk, fagforening (monopol). I andre er der én fagforening på frivillig basis (enhedsfagforening), mens der i atter andre findes flere fagforbund.

Desuden er fagforeningernes virksomhed som regel stærkt afhængig af de politiske magthavere.

4.8 Der mangler endvidere en klar og veldefineret lovregulering af såvel fagforeningers som arbejdsgiverforeningers repræsentativitet. Det giver et stort spillerum for de politiske magthaveres skønsmålinger.

4.9 De fleste fagforbund i partnerlandene er medlemmer af internationale sammenslutninger og koordinerer deres arbejde med de europæiske fagforeninger gennem Euro-Middelhavspartnerkabets Fagforeningsforum. Dette forum består af Den Europæiske Faglige Sammenslutning (EFS), Den Internationale Faglige Sammenslutning (IFS), Den Internationale Sammenslutning af Arabiske Fagforbund (ISAF) og den faglige sammenslutning af arbejdstagere fra de arabiske Maghreb-lande (USTMA). Forumets mål er bl.a. udvikling af Nord-Syd-samarbejdet og forsvar og fremme af arbejdstagernes interesser inden for Barcelona-processens rammer.

4.10 Erhvervssammenslutninger er vidt udbredte i alle partnerlandene i Middelhavsområdet. De oplever normalt ikke så mange politiske eller administrative lovfæstede begrænsninger for varetagelsen af deres repræsentative funktion. Der er overalt sektorbaserede arbejdsgiverforeninger, og i de fleste lande er der gradvist opstået tværsektorielle sammenslutninger af brancheforeninger. Udover erhvervssammenslutningerne bør handelskammerenes vigtige rolle i partnerlandene fremhæves.

Pluralismen er bedre konsolideret blandt arbejdsgiverforeninger end blandt fagforeninger. I de enkelte lande kan organisationerne samles i en enkelt erhvervssammenslutning som f.eks. i Tunesien, hvor UTICA ⁽⁷⁾ omfatter alle erhvervssektorer bortset fra landbruget. Men nogle har flere forskellige organisationer, f.eks. Marokko, som har tre arbejdsgiverorganisationer ⁽⁸⁾.

4.11 Arbejdsgiverorganisationerne i 11 partnerlande ⁽⁹⁾ (samt Malta) udgør Middelhavssammenslutningen af arbejdsgiverorganisationer (UMCE), der har sæde i Tunesien. Den har bl.a. som mål at etablere et institutionaliseret samråd mellem fag- og erhvervsorganisationer samt bidrage til oprettelsen af et Euro-Middelhavs-frihandelsområde.

4.12 Den sociale økonomi giver i sine forskellige former (kooperativer, gensidige selskaber, udviklingsorganisationer) beskæftigelse til en meget stor del af befolkningen i partnerlandene, og dens rolle er afgørende for den økonomiske vækst og for beskæftigelsen i små og mellemstore virksomheder samt mikrovirksomheder. Den spiller også en vigtig rolle som leverandør af sociale tjenester.

4.13 Foreningsdannelse i den sociale økonomis sektorer er ikke i princippet underlagt politisk begrundede restriktioner, men berøres af en del af den kontrol, som er beskrevet for andre grupper. Foreningsdannelsen er særlig udbredt i landbrugskooperativer i lande som Marokko, de palæstinensiske områder, Tyrkiet, Ægypten og Israel.

⁽⁷⁾ Den tunesiske industri-, handels- og håndværkssammenslutning.

⁽⁸⁾ Den marokkanske landbrugsorganisation, industri- og handelsforbundet, sammenslutningen af Marokkos erhvervsvirksomheder.

⁽⁹⁾ CGEA-Algeriet, OEB-Cypern, FEI-Ægypten, MAI-Israel, JCI-Jordan, ALI-Libanon, MFOI-Malta, CGEM-Marokko, PFI-Palæstina, FSCC-CCI-Syrien, UTICA-Tunesien, TUSIAD-Tyrkiet.

⁽⁶⁾ Fagforeningsrettighederne i Tyrkiet drøftes i øjeblikket i Det Blandede Rådgivende Udvalg EU-Tyrkiet.

4.14 Arbejdsmarkedets parter og erhvervs- og fagorganisationer, miljøorganisationer, familie- og forbrugerorganisationer, almennyttige organisationer osv. forsøger alle at spille en aktiv rolle i gennemførelsen af partnerskabs- og naboskabspolitikkerne som beskrevet i EØSU's nyligt vedtagne informationsrapport ⁽¹⁰⁾.

4.15 I Madrid oprettedes i år 2000 Socialøkonomiens Euro-Middelhavs-Net (ESMED), som organisationer fra Frankrig, Grækenland, Italien, Portugal, Spanien, Marokko og Tunesien i

øjeblikket deltager i. ESMED har deltaget i forskellige initiativer og møder i EØSU's og Euro-Middelhavs-partnerskabets regi.

4.16 Ikke-statslige organisationer og andre organisationer med socialt sigte, som møder samme problemer som andre grupperinger, spiller også en betydelig rolle, især for forsvaret af menneskerettighederne. Deres aktiviteter er også meget synlige i realiseringen af Barcelona-processens målsætninger. Euro-Middelhavs-plattformen for ikke-statslige organisationer, som blev oprettet i 2005, tæller mange netværk og ngo'er, bl.a. Euro-Middelhavs-Nettet for Menneskerettigheder.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁰⁾ REX/223 — CESE 504/2007: »Civilsamfundets deltagelse på lokalt plan i gennemførelsen af den europæiske naboskabspolitik's handlingsplaner med henblik på en afbalanceret og bæredygtig udvikling«.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forhandlinger om nye handelsaftaler: EØSU's holdning«

(2008/C 211/21)

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 26. september 2007 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en udtalelse om:

»Forhandlinger om nye handelsaftaler: EØSU's holdning«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som udpegede Jonathan Peel til ordfører og Evelynne Pichenot til medordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 1. april 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22.-23. april 2008, mødet den 22. april 2008, følgende udtalelse med 101 stemmer for, 6 imod og 7 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og generelle anbefalinger

1.1 Udvalget fastslår med tilfredshed, at Kommissionen fortsat principielt er tilhænger af multilateral handelsliberalisering. Det erkender, at Kommissionens tilbagevenden til en bilateral dagsorden beror på, at man ikke har gjort tilstrækkelige fremskridt i de multilaterale forhandlinger.

1.2 Udvalget mener, at bilaterale aftaler må anses for at være forenelige med den multilaterale proces og kan endog på længere sigt styrke denne. Eventuelle landvindinger på bilateralt plan kan stimulere de multilaterale forhandlinger. »Vores velstand afhænger af handel«, som Kommissionen fastslår.

1.3 Udvalget understreger dog, at der er nødvendigt med en kvalitativ ændring i tilgangen til disse nye forhandlinger. Det er ikke tilstrækkeligt på bilateralt plan blot at forsøge at gentage den politik, som ikke lykkedes på multilateralt plan.

1.4 Med den bilaterale tilgang kan der tages større hensyn til regionale og nationale forskelligheder end med multilaterale aftaler, som pr. definition udformes med et bredere perspektiv.

1.5 Udvalget ser derfor meget positivt på, at Generaldirektoratet for Handel i overensstemmelse med Kommissionens meddelelse om »Det globale Europa« fra oktober 2006 søger udvalgets bistand i forbindelse med EU's nye handelsaftaler.

1.6 Udvalget bekræfter, at det er dets grundlæggende målsætning som Kommissionens ligeberettigede partner at fastholde og udvikle det samarbejde og engagement, som det udviser som talerør for det europæiske civilsamfund i dets fremtidige arbejde med Kommissionen og andre vigtige EU-institutioner.

1.7 Udvalget ser positivt på denne mulighed for at støtte Kommissionen i dets arbejde med at sikre øget kontrol med og indsigt i forhandlingerne og dets mulighed for at udvide og udvikle sit samarbejde med civilsamfundet i de lande og regioner i verden, som indgår i forhandlingerne.

1.8 Udvalget mener, at det på grund af sin struktur kan spille en væsentlig tilsynsførende rolle. Udvalgets erfaring sætter det især i stand til at finde potentielle gode samarbejdsparter i andre lande.

1.9 Udvalget noterer sig, at Kommissionen i dag efterlyser kommentarer og samarbejde om de foreslåede forhandlinger som helhed, men noterer sig også, at disse forhandlinger vil omfatte mere vidtgående spørgsmål og overvejelser. Mange af disse behandles i denne udtalelse. Udvalget anbefaler derfor kraftigt, at det i nær fremtid behandler et antal konkrete spørgsmål mere indgående i separate udtalelser, f.eks. spørgsmålet om anstændigt arbejde og markedsadgang.

1.10 Udvalget hilser det især velkomment, at Kommissionen på ny tager sociale og miljømæssige hensyn i sammenfatningen til disse forhandlinger, idet den slår fast, at bæredygtig udvikling også indbefatter økonomiske, sociale og miljømæssige hensyn. Udvalget konstaterer dog også, at mange af de rejste spørgsmål, hovedsagelig af økonomisk art, indeholder overvejelser som berører civilsamfundet, ikke mindst spørgsmål, som vedrører den frie bevægelighed for personer.

1.11 I denne bilaterale tilgang mener udvalget, at det er væsentligt, at ILO's normer danner fundamentet for et sæt af grundlæggende og universelle rettigheder. Udvalget mener også, at disse normer skal anvendes til at udbrede gensidigt acceptable og praktisk gennemførlige definitioner på »anstændigt arbejde«.

2. Baggrund — handelens betydning

2.1 Handel er hjertet i de internationale forbindelser. Samkvem mellem lande sker på forskellige niveauer og især:

— geo-politiske/militære forbindelser

— handelsmæssige og økonomiske forbindelser

- »bløde« regeringsorganer: såvel permanente institutioner som WTO (Verdenshandelsorganisationen), De Forenede Nationer og dens underorganisationer, herunder ILO (Den Internationale Arbejdsorganisation), IMF og Verdensbanken — og ad hoc-organer som konferencerne om fælles miljø-, bæredygtigheds- og klimaanliggender (Rio, Kyoto), — alle med udspring i fælles interesse i globale spørgsmål
- sport, kulturelle og/eller historiske bånd, og
- kontakter mellem civilsamfundene — af særlig betydning for dette udvalg.

Blandt disse muligheder er handel det mest effektive instrument til at opbygge varige og dybe forbindelser mellem lande og verdensregioner, som rent spontant kan føre til andre kontakter og forbindelser.

2.2 International handel og investeringer er afgjort de væsentligste drivkræfter bag den økonomiske vækst i Europa og den eksterne dimension af EU's konkurrenceevne. Som det hedder i Kommissionens meddelelse om »Det globale Europa« er vores velstand afhængig af handel. Det er også vigtigt, at Kommissionen har uindskrænket kompetence i handelsspørgsmål, hvorimod den inden for så mange andre områder af de internationale forbindelser kun kan nære politiske ambitioner. Kommissionens ansvarlighed på dette område giver dog fortsat anledning til betænkeligheder og skal stadig følges nøje i takt med, at disse forhandlinger skrider frem.

2.3 For at opnå udbredt anerkendelse af globaliseringens mere positive aspekter og fordele er det ifølge mange afgørende vigtigt, at man fremmer handelen, sænker toldsatserne og fjerner andre handels- og investeringshindringer. De store vækstøkonomier som Kina, Brasilien og Indien — alle omfattet af Kommissionens nye strategi — begynder at føre en mindre restriktiv handelspolitik, hvilket er et afgørende tegn på, at globaliseringen vokser med eksponentiel fart. Med snævrere økonomiske bånd — som følge af øget handel — kan de kulturelle forbindelser, og hvad der for EØSU er allervigtigst, kontakterne på civilsamfundsniveau, udbygges kraftigt. Det er en udbredt opfattelse, at sådanne bånd også vil fremme godkendelsen og videreudviklingen af god praksis inden for miljøbeskyttelse og fremme bæredygtig udvikling samt udviklingen af højere social- og beskæftigelsespolitiske normer. Da resultaterne ikke kan garanteres, mener udvalget, at en nøje overvågning fra civilsamfundets side er påkrævet.

2.4 Udvalget anser det for meget vigtigt, at civilsamfundet inddrages i gennemførelsen — og tilsynet hermed — af de facetter af aftalen, der vedrører bæredygtig udvikling. Det er en kendsgerning, at et samarbejde baseret på dialog skaber en atmosfære af tillid mellem de berørte parter og er den eneste måde, man kan behandle sådanne følsomme emner på.

2.5 Udvalget fastslår med tilfredshed, at forhandlingsmandatet for de nye aftaler indeholder vigtige retningslinjer, ifølge hvilke disse skal søge at fremme overholdelsen af bæredygtig udvikling (især sociale og miljømæssige normer).

Mandatet skal ses på baggrund af de største globale spørgsmål: klimaforandring, Millenniumsmålene, bekæmpelse af fattigdom, anstændigt arbejde og sundhedsnormer (bl.a. levnedsmiddelnormer).

2.6 Udvalget gør sig til talsmand for en ny samfundsdebat om de kollektive værdier og normer, som den europæiske model af en social markedsøkonomi er baseret på. Under de bilaterale forhandlinger skal EU gøre det klart, at det står ved sine værdier og normer inden for socialpolitik, fødevarer sikkerhed og miljø. Dette synspunkt bekræftes også i Kommissionens meddelelse fra oktober 2007: »EU må sikre, at tredjelande udviser den samme åbenhed for eksportører og investorer fra EU, som EU gør over for deres eksportører og investorer, og at der er grundregler, som ikke forhindrer os i at beskytte vore interesser og vore høje produktstandarder for sundhed, sikkerhed, miljø og forbrugerbeskyttelse«.

2.7 Kommissionen har bebudet, at den snart vil fremlægge nye ideer, som vil sætte EU i stand til at klare disse afgørende udfordringer. Udgangspunktet er EU's beredvillighed til at åbne sit marked og stræbe efter rimelige konkurrencevilkår. Derfor er det af største betydning, at EU under de kommende bilaterale forhandlinger lader sig lede af tre afgørende kriterier: beskyttelse, retfærdighed og gensidighed, hvilket er en forudsætning for en ny generation af aftaler.

3. Kommissionens meddelelse om »Det globale Europa« — en radikal ændring i EU's handelspolitik

3.1 Ministerrådets vedtagelse i april 2007 af Kommissionens meddelelse »Et konkurrencedygtigt Europa i en globaliseret økonomi«, er i et globalt perspektiv en yderst vigtig begivenhed. Med en andel på 26 % af verdenshandelen med tjenesteydelser og 17,5 % af varehandelen (EU25 — Kommissionens tal for 2005) er EU en af de største handelspartnere i verden. Selv om Kommissionen i meddelelsen holder fast i princippet om multilateralisme, stiler denne nye strategi mod en ny generation af bilaterale og regionale handelsaftaler samt mod afviklingen af ikke-toldmæssige handelsbestemmelser og handelsforstyrrende regler og love.

3.2 Denne nye ramme er klart en reaktion på manglen på konkrete fremskridt under Doha-forhandlingsrunden. Følgelig skal den hilses velkommen som en tilkendegivelse af Kommissionens hensigt om at fortsætte liberaliseringsdagsordenen. Kommissionen betoner med rette, at denne ramme ikke skal træde i stedet for den multilaterale tilgang, men betragtes som et løfte om opretholde momentum. Udvalget hilser dette velkommen. Afslutningen af Doha-runden er politisk set fortsat en strategisk nødvendighed.

3.3 Denne meddelelse betyder dog en afgørende retningsændring i EU's handelspolitik — den første siden 1999. Udvalget har allerede i en tidligere udtalelse ⁽¹⁾ udtrykt tilfredshed med meddelelsen, ikke mindst fordi Kommissionen bekræfter sin satsning på at udbygge handelen og EU's forkærlighed for multilateralisme.

⁽¹⁾ Udtalelse med Henri Malosse som ordfører fra maj 2007 (REX/228, CESE 136/2007 fin).

3.4 Det er væsentligt, at de bilaterale aftaler ikke kommer på tværs af de multilaterale forhandlinger. De skal kun have til formål at støtte den multilaterale strategi, som de skal være forenelig med, og som de i sidste instans måske kan styrke. Udvalget er af den opfattelse, at eventuelle fremskridt opnået bilateralt kan have en stimulerende virkning på den multilaterale forhandlingsproces, da man under de bilaterale forhandlinger kan gå mere i dybden, hvorved standpunkterne bringes nærmere hinanden.

3.5 Vi konstaterer, at professor Patrick Messerlin ⁽²⁾ meget klart har gjort rede for vanskelighederne på dette område. I visse små lande og regionale grupperinger er manglen på menneskelige ressourcer så stor, at valget mellem multilateralisme og bilateralisme er yderst vanskeligt og meget afgørende.

3.6 Det er derfor væsentligt, at Kommissionen kun indgår handelsaftaler, som medfører en reel værdiforøgelse. I bilaterale aftaler kan man bedre tage hensyn til regionale og nationale forskelle, end det er tilfældet i multilaterale aftaler, hvor man nødvendigvis bør anlægge en bredere tilgang. I denne forbindelse fremgår det også, at Kommissionen lægger fornyet vægt på de resterende tre »Singapore-temaer«, nemlig konkurrence, investeringer og offentlige indkøb, og at den nu vil forfølge disse temaer via de foreslåede bilaterale frihandelsforhandlinger, selv om EU i Cancún gik ind for, at disse tre temaer blev taget af Doha-dagsordenen.

3.7 Udvalget understreger dog, at man under disse nye forhandlinger bør vælge en anden og bedre tilgang. Det giver ingen mening på bilateralt plan blot at gentage de metoder, der ikke lykkedes på multilateralt plan.

3.8 EU skal også vise forståelse for, at dets forhandlingspartnere ønsker, at forhandlingerne føres i et tempo og på en måde, der er i overensstemmelse med deres egne traditioner. Mellem Europa og Asien er der store forskelle i tilgangen, hvilket skal respekteres. Selv inden for gruppen af ASEAN-lande er der store forskelle, især med hensyn til udviklingsniveau. EU kan ikke påtvinge sin normer, men må forhandle herom.

4. Generelle anbefalinger vedrørende fremtidige frihandelsaftaler

4.1 Kommissionen har fastlagt både en række centrale frihandelsaftaler og andre handelsforhandlinger, som den ønsker at sætte gang i tillige med en række centrale forhandlingsområder, herunder tekniske og ikke-toldmæssige hindringer og »Singapore-temaer«, som alle skal fremme og styrke dets »konkurrencepolitiske dagsorden« inden for handelspolitikken. Forhandlingerne skal dække flest mulige områder, men direkte modsætninger og uoverensstemmelser skal dog undgås for enhver pris. Udvalget regner med, at man såvel under de allerede planlagte og eventuelle senere handelsforhandlinger vil henholde sig til klare retningslinjer inden for nedenstående områder.

4.2 **Tekniske handelshindringer:** i mange lande udgør disse en større hindring for handel og økonomiske vækst og skaber

større hindringer for markedsadgang end told (ikke mindst fordi mange udviklingslande har sænket deres toldsatser ensidigt, da de med voksende velstand ønsker at udbygge handelen og investeringerne). Normer især inden for sundhedsbeskyttelse af mennesker, dyr og planter udgør hyppigt et væsentligt stridspunkt på dette område, ikke mindst fordi EU's normer hører til de strengeste i verden, og disse ofte betragtes som »bagdørs«-protektionisme. EU skal være forberedt på at øge uddannelsesinitiativerne og den allerede eksisterende kapacitetsopbygning og basere sig på succesen med de eksisterende programmer for handelsrelateret teknisk bistand (TRTA).

4.3 **Toldmæssige handelshindringer** vil spille en stor rolle i de centrale forhandlinger med Korea, Indien og ASEAN. Især Indien har meget høje toldafgifter, hvortil kommer yderligere afgifter, specielt tillægstolden og den ekstra tillægstold, som for visse produkter fører til en samlet toldbelastning på 550 %. Den manglende harmonisering er et problem blandt ASEAN-lande, hvor der anvendes meget forskellige toldafgiftsniveauer samt diskriminerende forbrugsafgiftssystemer ⁽³⁾.

4.4 Forhandlinger om bortskaffelsen af flest mulige **ikke-toldmæssige hindringer** vil stå højt på dagsordnerne. De problemer, der opstår i denne sammenhæng, skyldes udbredt bureaukrati, overdriven regulering på lokalt plan, manglende alternative beskæftigelsesmuligheder for overflødige embedsmænd og muligvis også korruption. WTO skønner for eksempel, at 93 % af importen i Indien rammes af en eller anden form for ikke-toldmæssige hindringer sammenlignet med blot 22 % for Brasiliens vedkommende ⁽⁴⁾. Også i ASEAN-landene er de ikke-toldmæssige hindringer betydelige, men her er der ligeledes stor forskel på deres indvirkning (for eksempel berøres 31 % af importen til Indonesien, sammenlignet med blot 2 % til Singapore). For Korea er tallet 25 %.

4.5 **Økonomiske kriterier skal have forrang** — de nuværende og fremtidige markeder skal være den centrale drivkraft bag fastlæggelsen af, hvem der kan indgås frihandelsaftaler med i fremtiden.

4.6 Principielt skal **alle varer og tjenester** indbefattes, dvs. mindst 90 % af handelen: i artikel XXIV i GATT-aftalen hedder det, at handelshindringer mellem medlemmer af et frihandelsområde skal afskaffes. Det vil være nødvendigt med visse undtagelser, især når landbrug, der kun dækker landets egne behov, trues. Denne begrænsning kan dog ikke gælde for **tjenesteydelser**, hvor en optimal inddragelse er afgørende. For samtlige forhandlingsparter står der enorme potentielle gevinster på spil — sandsynligvis de mest kvantificerbare på handelsområdet. Fri bevægelighed for kapital og finanser er naturligvis af særlig betydning her, hvis alle parter skal drage maksimal fordel heraf. Der rejser sig dog alvorlige problemer, især i forbindelse med den frie bevægelighed for personer, specielt i sammenhæng med »Modus« 3 og 4. At finde en løsning på dette problem, specielt sikring af en lettere adgang for kvalificerede arbejdstagere fra hvert handelspartnerland til de enkelte medlemsstater, vil være

⁽³⁾ CBI Briefing Paper, marts 2007.

⁽⁴⁾ WTO »Market access: Unfinished Business — Post Uruguay round Inventory«, 2003.

⁽²⁾ Jan Tumilir Policy Essay (ECIPE, 2007).

en særlig udfordring. Civilsamfundet vil nøje overvåge udviklingen og gennemførelsen på dette område. Det erkendes, at alle parter har visse sektorer, der er mere følsomme end andre, men man skal for enhver pris undgå aftaler, der strider imod eller er uforenelige med alle eksisterende aftaler. Udvalget finder det godt, at Kommissionen vil arbejde ud fra en positiv liste som i forbindelse med Doha-udviklingsdagsordenen i modsætning til den af USA valgte tilgang med en negativ liste.

4.7 EU burde fremme **den internationale dimension af det indre marked**, ikke mindst for at øge den økonomiske integration på områder, hvor dette ville være gavnligt, som f.eks. regnskabsnormer, for bl.a. at sikre lige konkurrencevilkår.

4.8 Alle frihandelsaftaler skal indeholde både **beskyttelses-klausuler og mekanismer til bilæggelse af tvister** samt en eller anden form overvågning af den socialpolitiske dagsorden. Udvalget anbefaler, at der fastlægges en mekanisme, som muliggør en hurtig løsning på tvister om ikke-toldmæssige anliggender. **Der tænkes her på et fleksibelt bilateralt instrument i lighed med Solvit-systemet, som anvendes inden for EU.** EØSU har allerede i en tidligere udtalelse behandlet spørgsmålet om overvågningen af en sådan social dagsorden inden for rammerne af bilaterale aftaler og har foreslået, at der oprettes »fælles bilaterale observatorier«⁽³⁾.

5. Anbefalinger med hensyn til fremtidige handelsaftaler: sociale og miljømæssige aspekter⁽⁶⁾

5.1 Udvalget anser det for positivt, at Kommissionen i sin meddelelse understreger betydningen af social retfærdighed med udtalelsen »vi må også gøre os klart, at markedsåbningen kan have negative virkninger for visse regioner og arbejdstagere, særlig dem med mindre gode kvalifikationer«. Det understreger også de mulige konsekvenser for klimaet og fremhæver i denne sammenhæng energiforsyningen og biodiversiteten.

5.2 Under Uruguay-runden gjorde Kommissionen sig til talsmand for en social klausul for verdenshandelen, men denne ide blev dog forkastet, ikke mindst på grund af modstand fra udviklingslandene, som så dette som en mulighed for skjult protektionisme.

5.3 Inden for EU giver »social dumping« — hvor kunstigt lave lønomsætninger og andre sociale udgifter anvendes til at skabe illoyal konkurrence — fortsat anledning til bekymring. EØSU⁽⁷⁾ er i denne forbindelse af den opfattelse, at man inden for toldfrie eksportzoner og dermed også inden for sådanne zoner i lande, som EU har bilaterale forhandlinger med, under ingen omstændigheder bør overskride de grænser, der er fastsat af den nationale lovgivning (på det social- og miljøpolitiske område). De er konkrete eksempler på social dumping og miljø-

dumping. Aftalerne skal garantere, at ingen virksomhed via underleverancer kan omgå målsætningerne i den nationale lovgivning eller de grundlæggende ILO-konventioner.

5.4 I alle bilaterale forhandlinger skal man tage hensyn til de vigtige aftaler, der er indgået i international sammenhæng: ILO-erklæringen fra 1998, Topmødet for bæredygtig udvikling i 2005 samt de indgåede forpligtelser i forbindelse med millenni-ummålsætningerne om bekæmpelse af fattigdom samt ministererklæringen om anstændigt arbejde i 2006.

5.5 Trods de mange følsomme punkter og manglen på fremskridt i den multilaterale gennemførelse af den socialpolitiske dagsorden via WTO opfordrer EØSU Kommissionen til at overveje, hvordan den kan forfølges bilateralt. Som allerede nævnt kunne Kommissionen med en bilateral tilgang nå sit mål med større succes, da man kan føre en mere vidtgående og direkte dialog med behørig hensyntagen til udviklingsmæssige forskelle.

5.6 Flere og flere EU-borgere stiller sig spørgsmål om Europa i globaliseringens tidsalder. Som det fremgår af den sammenfattende rapport om gennemførelsen af Lissabon-strategien fra december 2007 søger Kommissionen at definere en »europæisk interesse«. Kommissionen understreger her den udenrigspolitiske dimension⁽⁸⁾: den påpeger, at det bliver stadig mere nødvendigt, at der hersker lige vilkår på internationalt plan.

For at styrke den udenrigspolitiske dimension i Lissabon-strategien, hvor man såvel forsvare de europæiske interesser som sikrer en legitim åbenhed, er Kommissionen kommet frem til, at dialogen med tredjelande skal intensiveres og rationaliseres, og hovedvægten skal lægges på spørgsmål af gensidig interesse, som f.eks. markedsadgang, tilnærmelse af lovgivningen, migration og klimaændring. Hvert år vil den vedtage en samlet rapport om markedsadgang, hvori man vil nævne de lande og sektorer, hvor der fortsat eksisterer væsentlige hindringer. Udvalget opfordrer til, at civilsamfundet i Europa og vore forhandlingspartnere inddrages. Dette skulle igen skabe sammenhæng i EU's politik for handel, udenrigspolitiske forbindelser og udviklingsbistand og øge synligheden heraf.

5.7 På indeværende tidspunkt og med hensyn til de løbende handelsforhandlinger mener udvalget, at de 27 konventioner⁽⁹⁾, der allerede er opført under det nuværende generelle toldpræferencsystem »GSP+«, skaber grundlaget for kapitlet om bæredygtig udvikling (sociale og miljømæssige aspekter, menneskerettigheder og god regeringsførelse). Det drejer sig om at gøre dette til en fælles referenceramme. Ratificeringen, gennemførelsen og overvågningen af disse 27 internationale konventioner bør være minimumskravet for behandlingen af kapitlet om bæredygtig udvikling under de indledte forhandlinger med de asiatiske lande⁽¹⁰⁾.

⁽³⁾ Jf. udtalelse om *Den sociale dimension af globaliseringen* (REX/182).

⁽⁶⁾ Udtalelse om *Globaliseringen: muligheder og udfordringer for EU*, ordfører Henri Malosse, 31. maj 2007.

⁽⁷⁾ Udtalelse om *Virksomhedernes sociale ansvar*, ordfører Evelyn Pichenot, december 2006.

⁽⁸⁾ Kommissionens meddelelse af 11. december 2007, *Assessment and summary of the Lisbon Strategy*.

⁽⁹⁾ Jf. liste i bilag.

⁽¹⁰⁾ Jf. oversigt over internationale konventioner ratificeret af asiatiske lande.

5.8 I lyset af de berørte asiatiske landes forskellige udviklingsniveauer og den for en effektiv gennemførelse nødvendige forvaltningskapacitet anbefaler udvalget, at disse forudsætninger vurderes enkeltvis, og at der ydes finansiel støtte, der afstemmes efter det enkelte lands udviklingsmæssige efterslæb. På den anden side er dette grundlag kun et udgangspunkt, som kan kombineres med strengere forpligtelser for mere udviklede lande som f.eks. Sydkorea.

5.9 Foreløbig skal frihandelsaftaler gå hånd i hånd med samarbejdsaftaler, som yder betydelig finansiel støtte til, at de berørte lande kan tilpasse sig de internationale normer. Omfanget af de finansielle forpligtelser vil i høj grad bestemme, hvilke krav der vil blive stillet, især på det miljømæssige område. Effekten af den tekniske bistand vil blive meget større, hvis den kobles til de opnåede resultater af gennemførelsen af visse konventioner. Ydes der finansiel støtte til at overholde disse konventioner, vil dette fremme det sociale fremskridt.

5.10 Der skal også ydes teknisk bistand til at oprette eller udbygge lokale og regionale kontrolinstanser (f.eks. arbejdstilsyn, kontor til kontrol af brugen af pesticider ...). Udvalget insisterer især på, at disse bilaterale tilsynsmekanismer overlades til lokale og regionale institutioner, som vil være i stand til at varetage denne opgave på hele sit område på effektiv vis, og at pålægge producenter sanktioner i tilfælde af overskridelser. Der kan kun blive tale om ægte adgang til offentlige indkøb, hvis de lokale og regionale myndigheder inddrages mere aktivt i gennemførelsen og tilsynet hermed.

5.11 Udvalget gør sig til talsmand for, at man allerede i de indledende forhandlingsfaser råder over konsekvensanalyser på det sociale og miljømæssige område for hvert land for at give forhandlingsparterne et objektivi overblik over mulighederne henholdsvis vanskelighederne ved at nå til et realistisk kompromis med et givent land. For at opnå et godt resultat under hensyntagen til disse konsekvensanalyser, som skal give civilsamfundet mulighed for i fuld åbenhed at vurdere udviklingen og tage stilling til den finansielle støtte, der kræves for at nå de bedste sociale og miljømæssige mål, er det tilrådeligt, at man nedsætter tempoet i forhandlingsprocessen.

5.12 Toldindtægter, der anvendes til finansiering af offentlige tjenester, går i mange lande tabt, når de sænker deres toldsatser. Denne problematik skal undersøges nøje. Derfor bør frihandelsaftalerne ikke indeholde forslag eller foranstaltninger, der direkte eller indirekte kan bringe de offentlige tjenesters aktivitet og virkemåde i fare.

6. En dynamisk tilgang til anstændigt arbejde i EU's handelsaftaler

6.1 Udvalget er af den opfattelse, at anstændigt arbejde som defineret af ILO skal være et prioriteret referencemål i handelsforbindelser på europæisk og globalt plan. Det er et begreb, der

anerkendes internationalt af arbejdsgivere, myndigheder og arbejdstagere. Garantien for et anstændigt arbejde — der omfatter selve arbejdet, overholdes af arbejdstagerrettigheder, social dialog og social beskyttelse — er en nødvendig forudsætning for at mindske fattigdommen og skabe verdensomspændende fremskridt ⁽¹¹⁾.

6.2 Tilsynsudvalgene skal supplere de allerede eksisterende dialogmekanismer, især når der ifølge en associerings- og partnerskabsaftale er blevet etableret en dialog om beskæftigelsespolitiske og sociale temaer.

6.3 Udvalget mener, at fremskridtene på området sociale normer skal ses i sammenhæng med den tilgang til bæredygtig udvikling, der anlægges i forhandlingsmandatet. I 1996 blev man enig om, at ILO og WTO skulle arbejde snævrere sammen. I 2007 resulterede dette i en fælles rapport om handel og beskæftigelse og vil sandsynligvis blive fortsat med en yderligere studie om den uformelle sektor. Udvalget anbefaler, at EU tager hensyn til ILO's interventioner på regionalt plan for at kunne vurdere konsekvenserne af handelens integration for anstændige arbejdsforhold og formuleringen af politikkerne inden for beskæftigelse, social beskyttelse og arbejdsnormer. Det gør forhandlerne opmærksom på, hvor vigtigt det er, at der fastlægges indikatorer, som er i overensstemmelse med dagsordenen for anstændigt arbejde.

6.4 I den nuværende forhandlingsfase anser udvalget det for væsentligt, at de otte grundlæggende konventioner ratificeres ⁽¹²⁾ og anvendes effektivt (overvåget af en fælles WTO/ILO-arbejdsgruppe) og opfordrer til, at der tages hensyn til de andre fire prioriterede konventioner om sikkerhed og sundhed og arbejdstilsyn, og tilskynder til, at det størst mulige antal relevante konventioner ratificeres af de pågældende lande under hensyntagen til princippet om differentiering.

6.5 Udvalget anbefaler at kombinere forhandlingen om nye handelsaftaler med udarbejdelsen af nationale programmer for anstændigt arbejde. Det opfordrer de berørte asiatiske lande til at bede ILO om bistand til at gennemføre en trepartdiagnoose og går ind for, at denne plan anerkendes af alle internationale organisationer. Udvalget ser gerne, at spørgsmålet om bilaterale forhandlinger kommer til at indgå i opfølgingsmeddelelsen om anstændigt arbejde, der er planlagt i 2008.

6.6 Udvalget opfordrer EU og medlemsstaterne til at yde finansiel støtte til den efterfølgende overvågning af aftalerne for at medvirke til gennemførelsen af nationale planer for anstændigt arbejde. I sine årlige landerapporter bør EU være særlig opmærksom på udøvelsen af fagforeningsrettigheder samt henstillingerne fra ILO's kommission for arbejdsnormer.

⁽¹¹⁾ Udtalelse om *Den sociale dimension af globaliseringen*, ordførere: Thomas Etty og Renate Hornung-Draus.

⁽¹²⁾ Jf. oversigt over ratificeringsprocessen i Asien i bilaget.

6.7 Udvalget er af den opfattelse, at arbejdsmarkedets parter på lokalt og regionalt plan bør have mulighed for aktivt at yde et bidrag til konsekvensanalyserne inden for rammerne af overvågningsmekanismen. Det anbefaler, at der oprettes sektorielle strukturer for mere effektivt at kunne analysere de specifikke problemer inden for hver sektor.

7. Intellectuelle ejendomsrettigheder og deres gennemførelse

7.1 Udvalget ser med tilfredshed på, at Kommissionen lægger vægt på, at bestemmelserne om intellektuelle ejendomsrettigheder skal skærpes i fremtidige bilaterale aftaler, og at der skal ydes særlig støtte til SMV'er og andre, der handler med vækstøkonomier. Hvis EU skal opnå at mindske krænkelserne af intellektuelle rettigheder samt produktionen og eksporten af kopivarer, er det nødvendigt, at det udbygger sin strategi til beskyttelse af disse rettigheder og øger håndhævelsen heraf. Håndhævelse er altafgørende her. TRIP-aftalen skal gennemføres til fulde af kommende frihandelspartnere. Udvalget anser det for bedre, at man ikke stiler imod helt nye aftaler, men at man opnår forhandlingsparternes klare forpligtelse til at håndhæve de eksisterende regler om intellektuelle ejendomsrettigheder ved hjælp af en effektiv evaluerings- og kontrolmekanisme. I en verden hvor de stærke økonomiske udfordringer i voksende grad kommer fra andre kontinenter, er Europas forsknings- og udviklingskapacitet og -kompetencer, som med rette understreges i Lissabon-strategien, en afgørende faktor ved opretholdelsen af EU's konkurrenceevne.

7.2 Hvad bekæmpelsen af efterligninger angår, opfordrer udvalget forhandlerne til — især for Indiens vedkommende — at drøfte foranstaltninger til beskyttelse af forbrugerne mod risici i forbindelse med efterligninger. Som led i opfølgningen bør der, som det også er tilfældet med Kina, nedsættes et blandet udvalg EU-Indien om kopiproblematikken ⁽¹³⁾.

7.3 I betragtning af at Indien er inddraget i Heiligendamm-processen (lanceret i juni 2007) gående ud på en struktureret dialog mellem G8 og fem vækstøkonomier om fremme af innovation og beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, er det for civilsamfundet nyttigt, at man under de bilaterale forhandlinger også tager hensyn til forløbet af denne proces.

8. Oprindelsesregler

8.1 Oprindelseskumulering mellem EU's frihandelspartnere bør være muligt, og for at lette handelen med vore frihandelspartnere bør oprindelsesreglerne harmoniseres. Manglen på kumulering og forskelle i oprindelsesreglerne for multilateral handel (»ikke-præferentielle regler«) og for frihandelsområder (»præferentielle regler«) gør det vanskeligt for de økonomiske operatører at drage fuld fordel af de lavere todsatser i frihandelsområder. Mange europæiske importører betaler i dag den fulde ikke-præferentielle told i stedet for den lavere frihandelsaftaletold for at undgå at skulle betale en eventuel bod for at have accepteret tvivlsomme oprindescertifikater. I sådanne

tilfælde opfylder frihandelsaftalerne ikke deres mål om at øge handelen.

9. Offentlige indkøb, investeringer og konkurrenceregler uden for EU

9.1 Trods udvalgets betænkeligheder med hensyn til Doha-udviklingsdagsordenen og det rimelige i at genoptage »Singapore-temaerne«, ser det med tilfredshed på Kommissionens detaljerede forslag om åbningen af adgangen til markedet for offentlige indkøb i tredjelande, lempelse af reglerne for investeringer, konkurrence og statsstøtte på baggrund af de restriktive bestemmelser, der gælder på disse områder hos mange af EU's førende handelspartnere. Som allerede nævnt skal handelsaftaler resultere i en værdiforøgelse, for at de lønner sig.

9.2 Udvalget minder om WTO's arbejdsgruppe om statsindkøb, som gør det muligt for ligesindede lande at nå til enighed om **offentlige indkøb** under WTO's auspicer, således at der kan skabes en vis dynamik, uden af landene føler sig sat under pres til at tilbyde mere, end de kan opfylde eller klare. Dette kunne være en model til opfølgning på det bilaterale område.

9.3 Inden for offentlige indkøb ligger der, ifølge meddelelsen »et stort uudnyttet potentiale for EU's eksportører«. Dette er inden for mange sektorer i vækstlandene af særlig betydning for EU's eksportvirksomheder. Da der allerede er indgået en frihandelsaftale med Chile, som kan tjene som eksempel, mener udvalget, at de normer, der blev fastsat i aftalen om offentlige indkøb af 1994, skal tjene som minimum. Om nødvendigt skal EU skal tilbyde andre parter teknisk bistand og anden støtte til kapacitetsopbygning, således at de kan opfylde aftalens krav. Udvalget fastslår, at USA søger at nå dette mål i deres forhandlinger, og hilser det velkomment, at Kommissionen ligeledes betragter dette som EU's mål. Udvalget har ingen illusioner om, at dette vil være let at opnå, især ikke i forhandlingerne med Indien, hvor kompetencen ikke ligger på føderalt plan, men hos enkeltstaterne.

9.4 En forbedring af **investeringsklimaet** i tredjelande er ligeledes vigtig for væksten i EU såvel som i »modtagerlandene«. Mange — måske de fleste — af EU's vigtigste handelspartnere beskytter deres eget erhvervsliv mod udenlandske direkte investeringer ved hjælp af diskriminerende bestemmelser og godkendelsesprocedurer, der indebærer betydelige administrative og/eller bureaukratiske omkostninger. Mange sektorer er helt eller delvist utilgængelige for europæiske investorer, især inden for tjenestesektoren (den finansielle sektor, banker, forsikring, advokatstanden, telekommunikation, detailhandel samt transport). Det centrale punkt i forhandlinger er, at unødige restriktioner afvikles, og at man sikrer sig, at forhandlingerne og den fastsatte proces er fuldstændig åben, og at den efterfølgende godkendelsesprocedure i partnerlandet gennemføres retfærdigt, hurtigt og effektivt. Den model, USA anvender i sine frihandelsforhandlinger, er bredt anlagt og indbefatter beskyttelse af investorer.

⁽¹³⁾ Se også udtalelsen INT/390: *De forskellige politikforanstaltninger, bortset fra en egnet finansiering, som ville støtte små og mellemstore virksomheders vækst og udvikling* (ordfører Claudio Cappellini).

9.5 Udvalget finder det positivt, at EU også ønsker at medtage visse **konkurrencebestemmelser** i frihandelsaftalerne. Mange problemer med hensyn til investeringer og handelsfremme er en følge af manglen på rimelige konkurrencebestemmelser i disse lande. Den manglende konkurrence — eller en utilstrækkelig gennemførelse af eksisterende regler — hæmmer og fordrer de globale handels- og investeringsstrømme. Dette er et fundamentalt aspekt af de internationale styreformer. Begge de allerede indgåede aftaler med Sydafrika og Chile forudsætter et samarbejde mellem Kommissionen og de lokale konkurrencemyndigheder. Kommissionen bør stræbe efter at få indføjet sådanne bestemmelser i planlagte frihandelsaftaler, hvilket ikke vil være nogen let opgave (måske bortset fra Sydkorea).

9.6 Det finder ligeledes tilslutning i udvalget, at Kommissionen lægger fornyet vægt på **markedsadgangsstrategien**, samt at det også er hensigten at koncentrere ressourcerne om centrale lande og at sætte klare prioriteter med hensyn til afviklingen af ikke-toldmæssige og andre handelshindringer i prioriterede lande.

9.7 Udvalget konstaterer, at man er i fuld gang med en evaluering af EU's **handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger**. Det er af den opfattelse, at beskyttelsesforanstaltningerne fortsat skal spille en rolle også i de bilaterale aftaler (anti-dumpingforanstaltninger, anti-subsventionsforanstaltninger, beskyttelsesforanstaltninger).

10. Lettelse af samhandelen

10.1 Det fjerde »Singapore-tema« er stadig en integrerende del af Doha-dagsordenen. Forslaget til WTO-aftalen om lettelse af samhandelen skulle så vidt vides være ved sin afslutning. Forslaget vil sikkert yde et væsentligt bidrag til at opstille grundlæggende normer for den verdensomspændende grænse-/toldforvaltning af handelen og mindske risikoen for uforudsigelige regeringsindgreb. En sådan aftale bør indeholde hurtige og forenklede procedurer for frigivelse/toldbehandling af varer, procedurer for retlig rekurs og anke, offentliggørelse af handelsbestemmelser, størst mulig begrænsning af omkostninger og gebyrer og frem for alt indførelsen af et enkelt kontaktpunkt — med andre ord en kraftigt øget anvendelse af IT i forbindelse med toldprocedurer. Alle dette kan forhindre en betydelig mængde dobbeltarbejde, samt spare tid og penge, især når flere forskellige regeringsorganer kræver næsten identiske oplysninger. Dette vil være særlig vigtigt i forhandlingerne med Indien. Ifølge Verdensbanken ⁽¹⁴⁾ tager det gennemsnitligt ti dage at eksportere varer fra Indien (syv dage fra Brasilien) og gennemsnitlig 41 dage at indføre varer i Indien (imod 24 for Brasiliens vedkommende). Man kan ligeledes konstatere betydelige variationer mellem ASEAN-lande, især mellem Singapore og Thailand. Udvalget tilskynder Kommissionen til at gøre sit yderste for at sikre en sådan aftale, også selv om de overordnede Doha-forhandlinger skulle gå helt i stå. Dette skulle føre til højere standarder og gøre grænse- og toldprocedurerne mere effektive og mindre bekostelige.

⁽¹⁴⁾ Verdensbanken, »Doing Business 2007«; september 2006.

10.2 Indlandsstater vil drage størst fordel af en sådan aftale. Her ville transparente, IT-baserede fremgangsmåder bidrage til at mindske tab og forsinkelser i forbindelse med transport af varer gennem et tredjeland på vej til eller fra en havn.

10.3 Små virksomheder rammes hårdest af toldomkostninger og råder ofte ikke over den nødvendige kritiske masse (hvad angår stordriftsfordele, omsætning, distributionsnet, transportfaciliteter etc.) til at kunne klare høje toldomkostninger som følge af administrative forsinkelser, korruption og andre faktorer, med tab af potentielle markeder til følge. EU's små og mellemstore virksomheder ville specielt få stor fordel af en aftale om lettelse af samhandelen. På kort sigt kunne disse virksomheder vinde mere ved en ambitiøs aftale om fremme af samhandelen end ved toldnedsættelser.

10.4 Uanset fremskridtene under Doha-forhandlingerne ønsker udvalget, at der under de løbende forhandlinger om frihandelsaftaler lægges lige så megen vægt på handelslettelser som de andre tre Singapore-temaer.

10.5 Udvalget henviser til succesen med Kommissionens program for handelsrelateret teknisk bistand, som har bidraget til, at udviklingslande både kan opfylde kravene til WTO-medlemskab og også bedre imødekomme de store krav, der stilles til dem som eksportører af varer og tjenester til EU og som modtagere af EU-investeringer. Under sådanne programmer kan man også trække på den tekniske ekspertise i andre internationale organer under FN's auspicer (f.eks. UNIDO, WIPO og ITC), hvilket kan højne EU's profil yderligere samt skabe samarbejde mellem internationale institutioner. Dette vil blive særlig vigtigt, hvis de mindst udviklede ASEAN-lande skal inddrages mere, men er også af betydning for udviklingen i Latinamerika.

11. Civilsamfundets rolle

11.1 Udvalget anser det for positivt, at Kommissionen vil sikre større overvågning af og åbenhed om forhandlingerne, og at den vil arbejde mere snævert sammen med civilsamfundet i de lande og regioner, EU vil indgå aftaler med. På grund af sin struktur kan udvalget spille en aktiv rolle i overvågningsprocessen. Med dens erfaring kan det finde potentielle partnere i tredjelande. Deres engagement vil være med til at styrke deres position i deres eget land.

11.2 På grundlag af Cotonou-aftalen organiserer udvalget høringer og møder med repræsentanter for de økonomiske og sociale kredse i AVS-landene. I 2003 fik det på foranledning af handelskommissær Lamy også til opgave at overvåge forhandlingerne om de økonomiske partnerskabsaftaler. Dette har resulteret i halvårslige møder i Opfølgingsudvalget AVS-EU, årlige eller halvårslige regionale seminarer og konferencer med repræsentanter for alle AVS-landene i Bruxelles — ofte med aktiv deltagelse af EU-forhandlere. Takket være disse drøftelser indeholder den økonomiske partnerskabsaftale med Caribien både

et social- og miljøpolitisk kapitel og forudser oprettelsen af et rådgivende udvalg med repræsentanter for civilsamfundet, der skal overvåge gennemførelsen af partnerskabsaftalen og evaluere dens økonomiske, social og miljømæssige aspekter.

11.3 Med hensyn til de foreslåede associeringsaftaler med Latinamerika og Andeslandene har udvalget siden 1999 ført en regelmæssig dialog med repræsentanter for civilsamfundet i Latinamerika og Caribien. I april 2008 finder det femte møde sted. Dialogen blev etableret for at give civilsamfundet mulighed for at yde et bidrag til de toårige topmøder mellem stats- og regeringschefer for EU og Latinamerika. Udvalget har også nære kontakter med Mercosurs Social-Økonomiske Forum, det Rådgivende Arbejdstagerudvalg for Andeslandene, det Rådgivende Arbejdsgiverudvalg for Andeslandene og det Mellemamerikanske Integrationssystem Rådgivende Udvalg for Civilsamfundet.

11.4 Udvalget deltager ligeledes i rundbordsdialogerne med Indien og Kina, hvor hele EU-delegationen består af EØSU-medlemmer. Rundbordsdialogen EU-Indien blev oprettet i 2001 og rundbordsdialogen EU-Kina i juni 2007. I begge tilfælde afholdes der regelmæssige møder, og på de årlige topmøder har man allerede udtrykt anerkendelse af det udførte arbejde. Via den Internationale sammenslutning af økonomiske og sociale råd og lignende institutioner (AICESIS) har udvalget sluttelig civilsamfundskontakter med det sydkoreanske og det thailandske økonomiske og sociale råd.

11.5 Udvalget håber derfor at kunne bidrage til at organisere regelmæssige høringer mellem civilsamfundsorganisationer på regionalt plan om handelsforhandlinger, hvor det vil gøre brug af sine talrige kontakter i forskellige regioner og dets udbredte erfaring med overvågningen af forhandlingerne om de økonomiske partnerskabsaftaler. Det foreslår at afholde workshops eller andre regelmæssige møder med de økonomiske og sociale kredse i de berørte lande og regioner, eventuelt inden for rammerne af eksisterende rundbordsdialoger. Man kunne invitere EU-forhandlere (og deres forhandlingspartnere) til at informere om afviklingen af forhandlingerne, og i samme forbindelse kunne repræsentanter for civilsamfundet og EU og i tredjelande komme med den nødvendige feedback. Endvidere kunne udvalget supplere Kommissionens aktiviteter ved at sætte repræ-

sentanter for EU og tredjelande i stand til at yde et bidrag til *Trade Sustainability Impact Assessment*-processen og ved at give direkte elektronisk adgang til sine civilsamfundskontakter i de berørte lande og regioner.

11.6 Udvalget bør være opmærksom på, hvordan følsomme aspekter i forbindelse med problematikken om bæredygtig udvikling overvåges (hvilke instanser? hvilke procedurer?). Det føler, at den regelmæssige bilaterale dialog skal føres på grundlag af anbefalingerne fra de forskellige mekanismer, der er oprettet i henhold til de 27 internationale konventioner nævnt i pkt. 5.7 og frem for alt også under hensyntagen til kommentarerne fra civilsamfundet og den ikke-finansielle rangordning, som Verdensbanken og forskellige *ratings agencies* udarbejder om disse lande. Endvidere bør civilsamfundet også foretage en første evaluering af de forskellige opfølgningsmekanismer.

11.7 Hvad Korea angår, anbefaler udvalget, at man gør brug af OECD's periodiske rapporter, især i forbindelse med det moratorium, der er blevet underskrevet med arbejdsmarkedets parter indtil 2010.

11.8 Princippet om virksomhedernes sociale ansvar — en form for bæredygtig udvikling på virksomhedsniveau — kan på frivillig basis bidrage til gennemførelsen af de sociale og miljømæssige forpligtelser, der skal indgå i de nye handelsaftaler. Dette princip ligger forankret i de omkring 50 internationale rammeaftaler, som mange store virksomheder (ofte af europæisk oprindelse) har indgået. Den forbilledlige sociale dialog, der på grundlag af disse aftaler føres i filialer af disse virksomheder i vore partnerlande, bidrager til udmøntningen af begrebet »anstændigt arbejde« og gør disse virksomheder tiltrækkende for den lokale kvalificerede arbejdskraft. Hvis store multinationale virksomheder eller hele brancher vedkender sig deres sociale ansvar, vil det også have en positiv effekt på hele værdikæden (leverandører og underleverandører) især i de store vækstøkonomier som Kina. Udvalget anbefaler, at udvalgene til opfølgning af de nye handelsaftaler også får til opgave at se på spørgsmålet om social mærkning og miljømærkning for at sikre en god information af forbrugerne og garantere produkternes sporbarhed.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

**Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen:
»Partnerskab om formidling af EU««**

KOM(2007) 568 & Bilag KOM(2007) 569

(2008/C 211/22)

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 3. oktober 2007 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse: »Partnerskab om formidling af EU«.

I overensstemmelse med forretningsordenens artikel 20 udpegede Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg Jillian van Turnhout til hovedordfører.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 444. plenarforsamling den 22. og 23. april 2008, mødet den 22. april 2008, følgende udtalelse med 92 stemmer for, 12 imod og 26 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU gentager sin opfordring til Kommissionen om at tage fat på problemet med det manglende retsgrundlag for kommunikationspolitikken. Det erkender imidlertid, at der er juridiske og politiske hindringer herfor, og er derfor ikke imod en interinstitutionel aftale (IIA) mellem Rådet, Europa-Parlamentet og Kommissionen. EØSU vil, i det omfang det er muligt, forfølge målene i en sådan IIA.

1.2 EØSU gør endnu engang opmærksomhed på et dobbelt ressourceproblem: manglende økonomiske midler og en afskrækkende kompliceret administrativ procedure for udbetalingen heraf. Udvalget opfordrer Kommissionen til at strømline procedurerne for tildeling af støtte og til at medtage rådgivende organer som EØSU i fremtidige rammeaftaler om f.eks. audiovisuelle tjenester, EBS og meningsmålinger.

1.3 EØSU bifalder ideen om et partnerskab til sammenhængende og integreret formidling af EU, som fremmer myndiggørelsen af Europas borgere og udviklingen af et offentligt europæisk rum. Skal vi nå ud til borgerne, forudsætter det (i) en række klare, enkle og tiltalende budskaber, en tydelig vision, som borgerne accepterer som deres vision, og (ii) at kommunikationen udformes og formidles på en hensigtsmæssig måde. Udarbejdelsen af en årlig arbejdsplan omkring udvalgte prioriteter for EU's kommunikation kan medvirke hertil. Hvis de rigtige ressourcer er til rådighed, er EØSU parat til og indstillet på at indgå i et samarbejde med de øvrige institutioner herom, idet det erkender, at EU ikke kun er Bruxelles, og at EU skal nå ud til det lokale plan.

1.4 EØSU lægger stor vægt på at være repræsenteret i Den Interinstitutionelle Informationsgruppe (IIG). Det tillæg til samarbejdsprotokollen mellem Kommissionen og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, der blev underskrevet den 31. maj 2007 efter hvidbogens vedtagelse, udgør ideelle rammer for aktiv inddragelse af EØSU's 344 medlemmer i de nationale og regionale aktiviteter, som iværksættes af Kommissionen, Europa-Parlamentet og Europa-Huse i medlemsstaterne. Kommissionen opfordres til i sin kommunikation med civilsamfundet at anerkende den rolle, som EØSU kan udfylde som

brobygger mellem EU-institutionerne og det organiserede civilsamfund. Udvalget mener tillige, at det kunne indebære en merværdi, at EØSU-medlemmer deltager aktivt i det foreslåede webbaserede pilotinformationsnetværk (PIN). EØSU vil med glæde knytte og opretholde kontakter med foreslåede civilsamfundskontaktpunkter i Kommissionens afdelinger og andre relevante netværk, herunder EØSU's kontaktpunkter, Kommissionens repræsentationskontorer og Europa Direkte-centrene. Udvalget opfordrer Kommissionen til at undersøge, hvordan opbakningen til netværk som Europa Direkte og Team Europe-foredragsholderne kan øges.

2. Begrundelse

2.1 Kommissionens meddelelse »Partnerskab om formidling af EU« (KOM(2007) 568) blev vedtaget den 3. oktober 2007. Meddelelsen var det fjerde i rækken af dokumenter vedtaget af Kommissionen om kommunikationsspørgsmål. De øvrige tre er: i) Kommissionens hvidbog om en europæisk kommunikationspolitik (KOM(2006) 35 endelig), vedtaget den 1. februar 2006, ii) en intern handlingsplan (SEK(2005) 985 endelig), vedtaget den 20. juli 2005, samt iii) meddelelsen »Kommissionens bidrag til tænkepausen og tiden derefter: Plan D for demokrati, dialog og debat« (KOM(2005) 494 endelig), vedtaget den 13. oktober 2005.

2.2 Meddelelsen »Partnerskab om formidling af EU« understreger, at interinstitutionelt samarbejde om formidlingen af EU-spørgsmål er af allerstørste vigtighed, og fastlægger de betingelser, der stilles til en vellykket kommunikationspolitik baseret på et partnerskab med de vigtigste politiske, økonomiske og sociale aktører på alle niveauer. Samme dag vedtog Kommissionen tillige et forslag om en interinstitutionel aftale »Partnerskab om formidling af EU« (KOM (2007) 569) som anført i pkt. 1.2 og i overensstemmelse med Europa-Parlamentets beslutning om en europæisk kommunikationspolitik. Formålet var at sikre, at alle EU-institutionerne hvert år i højere grad forpligter sig til en række prioriteter for EU's kommunikation med inddragelse af interesserede medlemsstater. Den interinstitutionelle aftale sætter fokus på behovet for og merværdien ved en bedre koordinering af den måde, hvorpå EU's institutioner formidler EU-spørgsmål,

samtidig med at den anerkender de enkelte EU-institutioners autonomi og særlige ansvarsområder. Til det formål opstiller den endvidere en sammenhængende handlingsramme. Eftersom 2008 er et særligt vigtigt år for medlemsstaternes ratificering af Lissabonreformtraktaten og som forberedelse til Europa-parlamentsvalget i 2009, er EØSU af Kommissionen blevet anmodet om at fremkomme med sine egne holdninger til meddelelsen.

2.3 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg har selv for nylig vedtaget tre udtalelser om kommunikation. Det drejer sig om udtalelsen »Tænkepause: struktur, temaer og ramme for en evaluering af debatten om Den Europæiske Union« (CESE 1249/2005) ⁽¹⁾, vedtaget den 26. oktober 2005 og rettet til Europa-Parlamentet, og udtalelse om Kommissionens meddelelse om Plan D (CESE 1499/2005) ⁽²⁾, vedtaget den 14. december 2005. I begge disse udtalelser blev der foreslået en række operationelle henstillinger. Den tredje udtalelse vedrørte hvidbogen om en europæisk kommunikationspolitik (CESE 972/2006) ⁽³⁾, vedtaget den 6. juli 2006. Denne sidste udtalelse opfordrer Kommissionen til at tage fat på problemet med det manglende retsgrundlag for kommunikationspolitikken og støtter et øget interinstitutionelt samarbejde med vægten på en decentraliseret fremgangsmåde.

2.4 Det er derfor ikke hensigten, at denne udtalelse om meddelelsen »Partnerskab om formidling af EU« skal komme ind på områder, som EØSU allerede har behandlet og stadig behandler. I stedet er det hensigten at tage stilling til de tre hovedområder udpeget i meddelelsen, nemlig

- myndiggørelse af borgerne;
- udvikling af et europæisk offentligt rum;
- styrkelse af partnerskabstilgangen (herunder forslaget om en interinstitutionel aftale om kommunikation).

2.5 Foruden EØSU's tre ovennævnte udtalelser og Kommissionens meddelelse »Partnerskab om formidling af EU« bygger denne udtalelse på flere andre kilder:

- de kortfattede referater af drøftelserne på EØSU's plenarfor-samlinger siden juni 2005;
- de kortfattede referater af forskellige diskussioner i EØSU's kommunikationsgruppe;
- EØSU's resolution »Bidrag til Det Europæiske Råd den 21.-22. juni 2007 — Køreplan for forfatningsprocessen«, vedtaget den 30. maj 2007 (CESE 640/2007);
- henstillingerne i Ungdomserklæringen fra Rom af 25. marts 2007 i anledning af 50-årsdagen for Rom-traktatens underskrivelse;
- EØSU's deltagelse i de seks Plan D-projekter, der samfinansieres af Kommissionen;

— konklusionerne fra EØSU's interessentkonference »Dit Europa: Din mening« afholdt i Dublin den 18. oktober 2007 samt

— konklusionerne fra EØSU's seminar for pressesekretærer »Formidling af Europa: Hvilken rolle ønsker civilsamfundet at spille?«, afholdt i Bruxelles den 12. november 2007.

2.6 Denne udtalelse om meddelelsen »Partnerskab om formidling af EU« er opdelt i tre afsnit, svarende til de tre områder, som er udpeget i Kommissionens meddelelse, og er afgrænset til kun at behandle nogle få nøglespørgsmål i hvert afsnit.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Myndiggørelse af borgerne

3.1.1 Civilsamfundet spiller en afgørende rolle, når det specifikt gælder om at formidle EU. Den fornyede Plan D-ramme sigter mod at inddrage mange partnere i udviklingen af EU, herunder ngo'er, erhvervsorganisationer og det stigende antal virksomheder, der ønsker at vide mere om EU, dets politikker, programmer og procedurer. EØSU bakker op om opfordringen i Ungdomserklæringen fra Rom om at garantere øget budgetfinansiering til ngo'er som dem, der primært tilbyder ikke-formel uddannelse og fremmer deltagelse i samfundslivet, menneskeret-tigheder og demokrati.

3.1.2 EØSU bakker helhjertet op om en flersproget kommunikationsstrategi. Der vil ikke alene blive kommunikeret på det nødvendige antal sprog, men også i et letforståeligt sprog. Dette fremgik tydeligt af debatten på EØSU's seminar for pressesekretærer i november 2007.

3.1.3 EØSU har mange gange anført, at EU ikke blot er Bruxelles, og har med sine handlinger støttet modellen med en lokal tilgang. EØSU ser meget positivt på Kommissionens initiativ om at udpege EØSU-kontaktpunkter ved alle Kommissionens repræsentationskontorer. Dette var en logisk følge af underskrivelsen af tillægget til samarbejdsprotokollen mellem de to institutioner. Tillægget vil danne udgangspunktet for den fortsatte udvikling af de interinstitutionelle samarbejdsrelationer. EØSU har 344 medlemmer fordelt på alle de 27 EU-medlemsstater. Medlemmerne tilhører forskellige nationale organisationer, der repræsenterer udvalgets tre grupper. Medlemmerne har såvel national som regional viden samt et europæisk perspektiv fra deres arbejde i udvalget. Kommissionens repræsentationskontorer og Europa-Parlamentets informationskontorer bør benytte sig af disse værdifulde ressourcer. En første interessant udfordring vil være initiativer iværksat af de udnævnte kontaktpunkter med EØSU-medlemmer, når det gælder fejringen af EØSU's 50-års jubilæum i maj 2008.

⁽¹⁾ EUT C 28 af 3.2.2006, s. 42-46.

⁽²⁾ EUT C 65 af 17.3.2006, s. 92-93.

⁽³⁾ EUT C 309 af 16.12.2006, s. 115-119.

3.1.4 I denne sammenhæng er de mange netværk, der er oprettet over hele Europa, vigtige for den lokale formidling af EU. For eksempel bør Europa Direkte-centrene inkludere alle EU's institutioner i deres formidling af EU's politikker. EØSU er parat til at bidrage med viden til disse netværk ved at tilvejebringe relevant oplysningsmateriale og undervisning, i det omfang det er nødvendigt. Kommissionen bør genoverveje den forholdsvis begrænsede økonomiske støtte, som disse netværk modtager. Med flere ressourcer og en mere differentieret tilgang fra Kommissionens side kunne disse centre på mere effektiv vis arbejde for målsætningen om lokal indsats. Endvidere bør Kommissionen og Europa-Parlamentet overveje, hvordan det net af EU-agenturer, der findes over hele Europa, kan inddrages i EU's kommunikationsarbejde. Endelig har tidligere erfaringer lært EØSU, at initiativer på kulturområdet vækker borgernes interesse og er en vigtig drivkraft for fremme af europæiske ideer.

3.1.5 Kommissionens høring om hvidbogen viste, at civilsamfundets aktører har et stærkt ønske om at blive tættere inddraget i EU's arbejde. EØSU fremhæver konklusionerne fra det seminar for pressesekretærer, der afholdtes i Bruxelles i november 2007. Her blev det efterlyst, at man ved høringer anvender de eksisterende strukturer og netværk i stedet for at starte forfra hver gang. EØSU spiller i den forbindelse en vigtig rolle som repræsentant for det europæiske organiserede civilsamfund, hvilket de andre EU-institutioner er nødt til at anerkende.

3.1.6 EØSU er enig med Kommissionen i, at ansvaret for uddannelse i aktivt medborgerskab påhviler medlemsstaterne. EØSU bemærker, at de europæiske borgeres rettigheder og pligter indgår i skolernes læseplaner i mindre end halvdelen af EU's medlemsstater. EØSU's ungdomsforum i Dublin i oktober 2007 bekræftede, at borgerne gerne indgår i en diskussion om europæiske spørgsmål, hvis de får muligheden herfor. I den forbindelse er det vigtigt med uddannelse, og at EU sættes på skolernes dagsorden. På seminaret blev det efterlyst, at de unge i højere grad inddrages i beslutningsprocessen. Det ligger i høj grad inden for EU's muligheder at fremme bedre volontæraktiviteter og udvekslingsprogrammer, uden at den nationale identitet går tabt. EØSU opfordrer til specifikke initiativer på området.

4.1.7 EØSU hilser initiativer som »Europæisk Forår« og »Tilbage til skolen« velkommen. Udvalget opfordrer Kommissionen til at undersøge, hvordan de eksisterende regionale og lokale netværk kan udnyttes bedre i forbindelse med denne indsats. Indsatsen bør omfatte alle skoleniveauer, herunder grundskolen.

3.2 Udvikling af et europæisk offentligt rum

3.2.1 Kommissionen understreger, at det er vigtigt at gennemføre vedtagne politikker, da dette er den bedste måde at sikre sig, at offentligheden bakker op om det europæiske projekt. Begrænset information om ratificeringen af Lissabon-reformtraktaten synes at stå i modsætning til ideen om et euro-

pæisk offentligt rum. EØSU opfordrede i sin resolution fra maj 2007 Det Europæiske Råd til på sit møde i juni 2007 at anerkende deltagelsesdemokratiets betydning, navnlig ved at forpligte EU-institutionerne til at opretholde en gennemsigtig og regelmæssig dialog med civilsamfundets organisationer og med EU's borgere.

3.2.2 EØSU deler Kommissionens og Europa-Parlamentets målsætning om øget deltagelse i valget til Europa-Parlamentet i 2009. Gennemførelse af Kommissionens ideer om at fastlægge aftalte fælles kommunikationsprioriteter kan medvirke hertil. EØSU er indstillet på at arbejde mod sådanne fælles målsætninger. EU har brug for et egentligt projekt og indhold, som borgerne kan identificere sig med. I enhver målsætning for Europa skal der endvidere tages hensyn til sociale og beskæftigelsesmæssige forhold, og i den forbindelse er EØSU den ideelle samarbejdspartner. God kommunikation skal altid tage udgangspunkt i en klar og veldefineret plan og tilføre Europas borgere noget nyt. I mindre målestok bør EØSU's medlemmer opfordres til at deltage i Kommissionens elektroniske pilotinformationsnetværk.

3.2.3 Audiovisuelle medier er de mest effektive kommunikationsredskaber, og de større institutioner som Kommissionen og Europa-Parlamentet har adgang til sådanne redskaber. Udbydernes uafhængighed vil selvfølgelig være garanteret ved indgåelsen af kontrakter med dem, der tilbyder tjenester via EBS (Europe by Satellite) eller online-tjenester på internettet. Ved etableringen af sådanne kontakter vil Kommissionen blive tilskyndet til at overveje, hvordan de øvrige institutioner og EU-organer kan inddrages, således at man sikrer, at kommunikationen er afbalanceret, idet der bl.a. skal tages hensyn til, at de administrative procedurer for kontraktindgåelse er meget ressourcekrævende for de rådgivende organer og øvrige EU-organer. Endvidere kunne Kommissionen sikre, at der skabes relevante synergieffekter. Dette gælder også ved udpegningen af de områder, hvor der er brug for at måle den offentlige mening.

3.3 Styrkelse af partnerskabstilgangen

3.3.1 EØSU bakker fuldt op om den partnerskabstilgang, som Kommissionen er talsmand for. En sådan tilgang inddrager ikke blot EU's institutioner, men også medlemsstaterne og nationale og regionale politikere og beslutningstagere, som skal tage et medansvar for de EU-beslutninger, der tages. EØSU hilser netværkssamarbejde med nationale kommunikationsdirektører velkomment og efterlyser større synergi med civilsamfundsorganisationer og disses kommunikationsressourcer. EØSU har fundamentet hertil via sit netværk af pressesekretærer. Det skal også bemærkes, at der i de fleste EU-medlemsstater findes nationale økonomiske og sociale råd, og at EØSU's medlemmer har gode forbindelser til værtsorganisationerne i deres respektive medlemsstater. Takket være dette stærke netværk kan EØSU som institution være en værdifuld samarbejdspartner for de andre institutioner.

3.3.2 EØSU er fuldt optaget af arbejdet i Den Interinstitutionelle Informationsgruppe (IIG), hvor det har observatørstatus. EØSU ønsker at understrege vigtigheden af at være godt teknisk forberedt til disse møder. EØSU har et praktisk problem med deltagelsen, da IIG-møderne altid afholdes i Strasbourg samtidig med EØSU's præsidiemøder og plenarforsamlinger i Bruxelles. EØSU så gerne, at IIG-møderne flyttes, således at EØSU kan deltage på højeste niveau. EØSU bifalder endvidere »åben dør«-politikken til Rådets arbejdsgruppe om information, og håber, at døren bliver ved med at stå åben, således at EØSU kan medvirke til udformningen af EU's kommunikationspolitik.

3.3.3 Selv om EØSU ved tidligere lejligheder har talt for ideen om at tilvejebringe et egentligt retsgrundlag for kommunikation, tager EØSU forslaget om en interinstitutionel aftale om kommunikation mellem Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet til efterretning. EØSU fortsætter selv opdateringen og gennemførelsen af sin strategiske kommunikationsplan. Dette indbefatter fortløbende vurdering af kommunikationsværktøjerne og brugen deraf og afprøvning af innovative metoder. EØSU tager i sine kommunikationsprioriteter hensyn til de af Kommissionen foreslåede målsætninger for kommunikationen.

EØSU opfordrer til, at der fastlægges et begrænset antal målsætninger, som er klare, målrettede og relevante for borgerne.

3.3.4 EØSU ser positivt på den støtte, der gives via Plan D-initiativerne, og påpeger endnu engang vigtigheden af gennemsigtige og mindre bureaukratiske administrative procedurer, der gør det muligt for alle civilsamfundsorganisationer at deltage i projekterne. EØSU ser frem til Kommissionens annoncerede opfølgning på Plan D-initiativet, kaldet »Debate Europe«.

4. Henvisning til EØSU's tidligere henstillinger

4.1 EØSU henviser til sine tidligere henstillinger til Kommissionen (vedrørende kommunikation), herunder dem, der er indeholdt i bilaget til udtalelsen om Tænkepause: struktur, temaer og ramme for en evaluering af debatten om Den Europæiske Union (CESE 1249/2005) fra oktober 2005, i udtalelsen om Kommissionens bidrag til Tænkepausen og tiden derefter: Plan D for demokrati, dialog og debat (CESE 1499/2005) fra december 2005 og i udtalelsen om hvidbog om en europæisk kommunikationspolitik (CESE 972/2006) fra juli 2006.

Bruxelles, den 22. april 2008

Dimitris DIMITRIADIS

Formand for

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg